

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ΠΡΩΤΗ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΑΘΗΜΕΡΟΝ
ΤΟΝ 1945
ΤΟΝ 1945
ΤΟΝ 1945

ΕΡΩΤΗΣΙΣ
ΑΓΑΠΗΣ

ΚΡΗΠΙΣ

THE

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΚΑΤΑ ΘΕΩΡΙΑΝ ΚΑΙ ΠΡΑΞΙΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ερωτήσεις. Τί είναι ἡ Μουσική ;

Απόκρισις. Ἡ Μουσική εἶναι μάθησις μέλους, καὶ ἐκείνων
ὅσα ἀκολουθοῦσι τριγύρω εἰς τὸ μέλος.

Ερ. Τί εἶναι τὸ μέλος ;

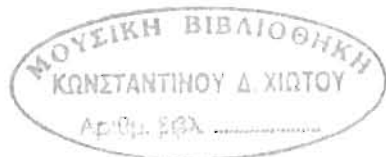
Απ. Εἶναι σειρὰ φθόγγων, ἀνομοίων ἀλλήλοις κατὰ τὴν
δξύτητα καὶ βαρύτητα, ἡγουν κατὰ τὴν ἀνάβασιν καὶ κατὰβα-
σιν τῆς διαδοχῆς, τουτέστιν, ὅτε ὁ εἰς φθόγγος διαδέχεται κα-
τόπιν τὸν ἄλλον, εἰς εὐχαρίστησιν τῆς ἀκοῆς.

Ερ. Ποία εἶναι τὰ ἀκολουθοῦντα τριγύρω εἰς τὸ μέλος ;

Απ. Εἶναι Τόνοι, Ἦχοι, Συστήματα, Σχέσεις, Χρόνοι, Ρυθ-
μοί, Ἀναλογίαι, Συμφωνίαι καὶ τλπ.

Ερ. Τί εἶναι ὁ φθόγγος ;

Απ. Εἶναι φωνή, ἀποβλέπουσα εἰς μέλος, ἡ ὁποία στέκεται
εἰς μίαν βᾶσιν· ὅθεν καὶ πῶσις ἐμμελῆς τῆς φωνῆς λέγεται,
δηλονότι ἡ φωνή ἢ ἐκ τοῦ κρουσθέντος σώματος τειναζομένη
καὶ εἰς τὴν ἀκοὴν πίπτουσα, διὰ τὴν σχέσιν τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ
φθόγγος, ἡγουν διὰ τὴν τελειωτικὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν ἔχει
εἰς σύστασιν τοῦ μέλους, διὰ τοῦτο ἀνευ σχέσεως, οὔτε φθόγ-
γος γίνεται οὔτε μέλος.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται ἡ Μουσική;

Ἀπ. Ἡ Μουσική διαιρεῖται γενικῶς εἰς δύο, εἰς Θεωρητικὴν καὶ Πρακτικὴν.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ Θεωρητική;

Ἀπ. Ἡ κατὰ θεωρίαν μάθησις τῶν βασίμων ὁρισμῶν τῆς Μουσικῆς.

Ἐρ. Πῶς θεωρεῖ ὁ Θεωρητικὸς τοὺς βασίμους λόγους τῆς Μουσικῆς;

Ἀπ. Καταγινόμενος νὰ μανθάνῃ τὰς διαφόρους ἀναφοράς, εἰς τὰς ὁποίας ἀναφέρεται τὸ βαρὺ πρὸς τὸ ὀξύ, καὶ τὸ ταχὺ πρὸς τὸ βραδύ.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται;

Ἀπ. Εἰς δύο, εἰς Ἀρμονικὴν, ἡγουν εἰς τὸν τρόπον τοῦ προσαρμύζειν, καὶ εἰς Ρυθμικὴν.

Ἐρ. Εἰς τί καταγίνεται ἡ ἁρμονική;

Ἀπ. Εἰς τὴν μάθησιν τῶν φθόγγων, καὶ τοῦ μέτρου τῶν διαστημάτων τῆς.

Ἐρ. Ἡ δὲ Ρυθμική εἰς τί ἀποβλέπει;

Ἀπ. Εἰς τὴν μάθησιν τῆς μεταχειρίσεως τοῦ τὰκτικοῦ χρόνου.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ Πρακτική;

Ἀπ. Τὸ νὰ φάλλῃ τις τὰ πεποιημένα, ἢ ψαλλόμενα μέλη κατὰ συνήθειαν, ἄνευ παραδόσεως τῶν βασίμων ὁρισμῶν.

Ἐρ. Τί ἐρμηνεύει ἡ Πρακτική;

Ἀπ. Ἐρμηνεύει πῶς νὰ συμφωνοῦν αἱ ἀρχαὶ τῆς Θεωρητικῆς, ὥστε νὰ προφέρῃ ὁ μουσικὸς καὶ νὰ διορίζῃ τοὺς φθόγγους πρὸς τὴν διαδοχὴν, εἰς τελειοποίησιν τοῦ μέλους τῆς Ἀρμονίας, καὶ οὕτω νὰ γίνηται τὸ μέλος εἰς τὴν ἀκοὴν εὐάρεστον.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται;

Ἀπ. Εἰς δύο, εἰς Μελοποιεῖαν καὶ Ρυθμοποιεῖαν.

Ἐρ. Εἰς τί καταγίνεται ἡ μελοποιία;

Ἀπ. Εἰς τὸ νὰ διδῇ τοὺς κανόνας διὰ νὰ κάμνῃ τις εὐάρεστα καὶ ἁρμονικὰ τὰ ἄσματα.

Ἐρ. Ἡ δὲ ρυθμοποιία;

Ἀπ. Αὕτη ἐρμηνεύει τοὺς κανόνας τῆς ἐφαρμογῆς, ἡγουν τοῦ προσαρμύσματος τῶν μέτρων καὶ τῶν χρόνων.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται τὸ μέλος;

Ἀπ. Εἰς δύο, ἡγουν εἰς Τέλειον, καὶ Ἀτελές.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ τέλειον;

Ἀπ. Εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συνίσταται ἀπὸ μελωδίας, ρυθμὸν καὶ λέξιν.

Ἐρ. Ποῖον λέγεται ἀτελές;

Ἀπ. Ἀτελές λέγεται, ἡ μελωδία ἐκεῖνη, ἣτις πλέκει ἀνομίους φθόγγους, χωρὶς ρυθμῶν, κατὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτητα, καὶ φαίνεται εὐάρεστος εἰς τὴν ἀκοήν.

Ἐρ. Ποῖος λέγεται ὅτι ψάλλει ἀτελῶς;

Ἀπ. Ἐκεῖνος ὅστις ψάλλει χωρὶς νὰ ἡξεύρῃ τοὺς κανόνας τῆς Μουσικῆς, καὶ τὴν φύσιν, καὶ τὰ ἰδιώματα τῶν ἡχῶν, ἂν καὶ οἱ προφερόμενοι παρ' αὐτοῦ φθόγγοι ἀρέσκουσι κατὰ μέρος εἰς τοὺς ἀκροατάς, ψάλλει ὅμως χωρὶς τέχνην.

Ἐρ. Ποῖος λοιπὸν ψάλλει ἐπιστημονικῶς καὶ μετέχνην;

Ἀπ. Ἐκεῖνος, ὅστις ἡξεύρει ἀλανθάτως τοὺς κανόνας τῆς Μουσικῆς, καὶ τὴν φύσιν καὶ τὰ ἰδιώματα τῶν ἡχῶν, καὶ προφέρει τὸ μέλος, κανονικῶς προσηρμοσμένον εἰς τὴν φύσιν τοῦ ψαλλομένου ἡχου.

Ἐρ. Εἶναι δυνατόν ὁ ἐπιστήμων νὰ ψάλλῃ τεχνικῶς;

Ἀπ. Μάλιστα.

Ἐρ. Ὁ δὲ πρακτικὸς δύναται νὰ ψάλλῃ ἐπιστημονικῶς;

Ἀπ. Ὁχι βέβαια.

Ἐρ. Διὰ τί;

Ἀπ. Διότι ὁ ἐπιστημονικὸς ἔχει καὶ τὰ μέσα τῆς τέχνης πολλῶν περισσότερον καὶ ὅταν τὸν βοηθῇ καὶ τὸ ὄργανον. Ὁ πρακτικὸς ὅμως, διότι δὲν γνωρίζει τοὺς βασίμους ὁρους, πιθανὸν καὶ νὰ ἡδύνη τοὺς ἀκροατάς, ὅμως δὲν γνωρίζει ποῦ περιφέρεται.

Ἐρ. Ποῖος ψάλλει ἐπιστημονικῶς;

Ἀπ. Ἐκεῖνος, ὅστις ἡξεύρει τοὺς κανόνας τῆς Μουσικῆς, καὶ τὴν φύσιν καὶ τὰ ἰδιώματα τῶν ἡχῶν, καὶ προφέρει κανονικῶς τὸν ἡχόν, καὶ ἡμπορεῖ νὰ διεγείρῃ τὰ ψυχικὰ πάθη τῶν ἀκροατῶν, κατὰ τὴν ἰδίαν ἀρέσκειαν, ἡγουν εἰς κατάνυξιν, καὶ λύπην, εἰς χαρὰν καὶ ὀργὴν κτλ.

Ἐρ. Τί πρέπει νὰ ἡξεύρῃ ὁ τοιοῦτος Μουσικὸς, διὰ νὰ διεγείρῃ τὰ ψυχικὰ πάθη τῶν ἀκροατῶν;

Ἀπ. Πρέπει νὰ ἡξεύρῃ ταῦτα τὰ πέντε μέσα.

Α'. Νὰ ἡξεύρῃ καλῶς, τὰ περὶ τὸ μέλος συμβαίνοντα, μετὰ

λόγου και θεωρίας, και να μελοποιῇ ὀρθῶς, κατὰ τοὺς κανόνας ἐκάστου.

Β'. Πρέπει νὰ γράφῃ ἀσφαλῶς και ὥς ἡ τέχνη τὸ ἀπαιτεῖ.

Γ'. Νὰ δύναται νὰ φάλλῃ ἐλευθέρως και ὀρθῶς καθὲν τῶν σεσημειωμένων μαθημάτων, χωρὶς προμελέτης.

Δ'. Νὰ ἦναι ἀρκετὸς νὰ γράφῃ καθὲν μέλος ἐκ πρώτης ἀκοῆς (1), τὸ ἑποῖον ἤθελεν ἀκούσει παρ' ἄλλου λεγόμενον, Ἑκκλησιαστικόν, ἢ Ἐξωτερικόν, και νὰ τὸ φάλλῃ χωρὶς διαφθορᾶς ἀπαραλλάκτως (2).

Ε'. Νὰ διακρίνῃ ἀπὸ μόνης ἀκοῆς τὸ τυχὸν μέλος, ἂν ἦναι καλῶς πεποιημένον καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς τέχνης· ὅθεν ταῦτα πάντα τὰ χαρακτηριστικά, πρέπει ὁ ἐπιστημονικὸς και τέλειος Μουσικὸς νὰ γνωρίζῃ ἀκριβῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ ποσότητος τῆς Μελωδίας.

Ἐρ. Πόσα εἶναι τὰ συστατικά τῆς μελωδίας ;

Ἀπ. Δύο, Ποσότης και Ποιότης, διὸ και μὲ δύο εἰδῶν χαρακτηρᾶς γράφεται ἡ μελωδία.

Ἐρ. Τί ἐστὶ ποσότης εἰς τὴν Μουσικὴν ;

Ἀπ. Ἡ καταμέτρησις τῶν φωνῶν, αἱ ὁποῖαι θεωροῦνται εἰς ἓν μέλος, ἥτοι ἀπὸ πόσας φωνᾶς Αὐτὸ συνίσταται.

Ἐρ. Πῶς θεωρεῖται εἰς τὴν μελωδίαν ;

Ἀπ. Δι' Ἀναβάσεως, και Καταβάσεως, και Ἰσότητος.

(1) Ἐξυρε, φιλόλογε τῆς Μουσικῆς τοῦτο, ὅτι τὸ λεγόμενον ἐκ πρώτης ἀκοῆς, δὲν ἐννοεῖ ὅλον τὸ ψαλλόμενον, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ δύο ἢ τρεῖς χαρακτηρᾶς, ἢ και περισσοτέρους συμποσούμενον μέλος· διότι και ἡ λέξις μέλος εἰς τὴν Μουσικὴν ἐννοεῖ ἐν κόμμα, καθὼς και τὰ μέλη τοῦ ὁποιοῦδήποτε ἄλλου σώματος· και ὅρα ἐν τοῖς λεξικοῖς· διότι τὸ ὅλον μάθημα ἐκ πρώτης ἀκοῆς εἶναι ἀδύνατον.

(2) Σημειῶσαι ὅτι ἀπαραλλάκτως ἐννοεῖ, τὸ κατὰ τὴν ἀπαιτήσιν τῶν σημειῶν, ἀλλ' οὐχὶ και κατὰ τὸ ὕφος· διότι τὸ ὕφος ἀπερίγραπτον εἶναι, καθ' ὃ ἀέρας ὄν· διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη πολλάκις τις νὰ ἀκούσῃ αὐτό, και οὕτω νὰ τὸ σημειώσῃ, καίτοι ἀνωτέρω λέγει ἐκ πρώτης ἀκοῆς.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ ἀνάβασις ;

Ἀπ. Εἶναι σειρὰ φθόγγων, ὅτινες φάλλονται μὲ τὰς ἐξῆς συλλαβὰς, κατὰ τάξιν τοιαύτην· οἶον,

Πα, Βου, Γα, Δι, Κε, Ζω, Νη, Πα.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ κατάβασις ;

Ἀπ. Εἶναι σειρὰ φθόγγων. ὅτινες φάλλονται κατὰ τὴν ἐναντίαν τάξιν τῆς ἀναβάσεως, δηλαδὴ καθ' ὁπισθοδρόμησιν οἶον,

Πα, Νη, Ζω, Κε, Δι, Γα, Βου, Πα.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ ἰσότης ;

Ἀπ. Ἰσότης δὲ εἶναι σειρὰ φθόγγων, ὅτινες φάλλονται μὲ τὰς αὐτὰς συλλαβὰς εἰς μίαν βᾶσιν· οἶον,

Πα, Πα, Πα. ἢ Δι, Δι, Δι. ἢ Ζω, Ζω, Ζω.

Ἐρ. Καὶ ἄλλως ὀνομάζεται ἡ ἀνάβασις και ἡ κατάβασις ;

Ἀπ. Μάλιστα.

Ἐρ. Πῶς ;

Ἀπ. Ἡ μὲν ἀνάβασις λέγεται Ὁξύτης, και Ἀνιέναι· ἡ δὲ κατάβασις, Βαρύτης και Κατιέναι.

Ἐρ. Αὕτη ἡ τάξις τῶν εἰρημένων φθόγγων πῶς ὀνομάζεται ;

Ἀπ. Κλίμαξ, ἡγουν σκάλα, διατονικὴ κατὰ τὸ διαπασσὼν σύστημα, εἰς τὴν ὁποῖαν διδάσκονται οἱ πρωτόπειροι μαθηταὶ τὴν ποσότητα τῆς μελωδίας, καθὼς ἐσχεδιάσται.

π'	9	Πα.
	12	
ν'		Νη.
ν'	7	
ζ'		Ζω.
ζ'	9	
ξ'		Κε.
ξ'	12	
θ'		Δι.
θ'	12	
ρ'		Γα.
ρ'	7	
σ'		Βου.
σ'	9	
π'		Πα.

68

ΦΘΟΓΓΟΙ

Handwritten note:
 Ταυτοσημία
 Ταυτοσημία

Ἐρ. Τί εἶναι τὸ τμήμα;

Ἀπ. Τμήμα εἶναι μικρόν τι διάστημα, ἡγουν τὸ ἐν ἀπὸ τὰ δώδεκα τοῦ μεζονος τόνου, ἢ τοῦ ἐλάσσονος καὶ τοῦ ἐλαχίστου.

Ἐρ. Ἀπὸ πόσα τοιαῦτα τμήματα συμποσοῦται ὅλη ἡ Κλίμαξ;

Ἀπ. Ἀπὸ ἐξήκοντα ὀκτώ.

Ἐρ. Πῶς ἄλλως λέγεται ἡ ἀνάβασις καὶ ἡ κατὰβασις;

Ἀπ. Ἡ ἀνάβασις καὶ ἡ κατὰβασις λέγεται συνεχῆς, καὶ ὑπερβατή.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ συνεχῆς;

Ἀπ. Ἡ συνεχῆς εἶναι ὅταν οἱ φθόγγοι διαδέχονται ὁ εἰς τὸν ἄλλον ἀμέσως, ἡγουν κατὰ τὴν τάξιν των, καθὼς·

Πα, Βου, Γα, Δι, Κε, Ζω, Νη, Πα.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ ὑπερβατή;

Ἀπ. Ἡ ὑπερβατή γίνεται τότε, ὅταν οἱ φθόγγοι διαδέχωνται ὁ εἰς τὸν ἄλλον οὐχὶ ἀμέσως, ἀλλὰ κατὰ παράλειψιν, ὅταν ἀπὸ τὴν τάξιν των ἐν τῇ μεταξὺ σιωπᾷται εἰς φθόγγος, ἢ δύο, ἢ πολλοί, καὶ ὁ τελευταῖος μόνον φθόγγος κατὰ τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον τύχη προφέρεται, καθὼς·

Πα, Δι, Νη. ἢ Δι, Βου, Ζω.

Ἐρ. Ὅταν γένηται χρεία περισσοτέρως συνεχῶς ἀναβάσεως ἀπὸ τοὺς ἐπὶ φθόγγους, τότε τί πρέπει νὰ κάμωμεν;

Ἀπ. Τότε ψάλλομεν καὶ ἄλλους ἀνιόντας φθόγγους, πάλιν μὲ τὰς ἰδίας συλλαβὰς, ἡγουν κατὰ τὸ δις Διαπασῶν, λέγοντες τὸν μὲν ὄγδον φθόγγον, Πα, τὸν δὲ ἑννατον Βου, καὶ τοὺς λοιποὺς καθεξῆς ὡς ἡδη ἡ Κλίμαξ ὑπαγορεύει.

Ἐρ. Αὕτη ἡ Κλίμαξ ἀπὸ πόσους φθόγγους συγκροτεῖται;

Ἀπ. Συγκροτεῖται ἀπὸ φθόγγους ὀκτώ, οἱ ὅποιοι περιλαμβάνουσιν διαστήματα ἑπτὰ, καθ' ἓν ἀπὸ τὰ ὅποια λέγεται τόνος, ἢ τοῦ φωνῆ, ἔχουσα εἰς αὐτὴν διάστημα.

Μαρτυρία κατὰ τὸ δις Διαπασών,

Δι.	12	Δι.
Γα.	7	Γα.
Βου.	9	Βου.
Πα.—	12	Πα.—
Νη.	7	Νη.
Ζω.	9	Ζω.
Κε.	12	Κε.
Δι.	12	Δι.
Γα.	7	Γα.
Βου.	9	Βου.
Πα —	12	Πα —
Νη.	7	Νη.
Ζω.	9	Ζω.
Κε.	12	Κε.
Δι.	12	Δι.

Η κατὰ τὸ δις Διαπασών Κλίμαξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῶν χαρακτήρων τῶν φθόγγων.

Ἐρ. Πόσοι εἶναι οἱ χαρακτήρες τῆς ποσότητος;

Ἀπ. Οἱ χαρακτήρες μὲ τοὺς ὁποίους γράφεται ἡ ποσότης τῆς μελωδίας, ἔχουν τὰ σημεῖα, ἅτινα παρασταίνουν τοὺς φθόγγους τοῦ γραφομένου μέλους, καθ' ἡμᾶς εἶναι δέκα· γράφονται δὲ καὶ ὀνομάζονται οὕτως.

Φωναὶ ἀνιοῦσαι.

Ἰσον	0
Ὀλίγον	α
Πεταστή	α
Κεντήματα	α
Κέντημα	β
Υψηλὴ	δ

Φωναὶ κατιοῦσαι.

Ἀπόστροφος	α
Υπορροή	2
Ἐλαφρὸν	β
Χαμηλὴ	δ

Ἐρ. Ὅποιαν ἐνέργειαν παρασταίνει ἕκαστος χαρακτήρ τῆς ποσότητος;

Ἀπ. Τὸ μὲν Ἰσον —, οὔτε ἀνάβασιν ἔχει, οὔτε κατάβασιν, ἀλλ' ἰσότητα, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ προκείμενον μηδὲν 0, φέρει δὲ πάντοτε τὸν φθόγγον τοῦ πρὸ ἑαυτοῦ χαρακτήρος· τὸ δ' Ὀλίγον —, ἢ Πεταστή —, καὶ τὰ κεντήματα —, φανερώουσι τὸν πρῶτον ἀνιόντα φθόγγον, ἀπὸ τὴν βάσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα· ἢ Ἀπόστροφος —, φανερῶνει τὸν πρῶτον κατιόντα φθόγγον, ἀπὸ τὴν βάσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ προκείμενον ἄλφα-α· ἢ Υπορροή —, φανερῶνει δύο κατιόντας φθόγγους μὲ συνέχειαν, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ προκείμενον Ἀραβικὸν ἀριθμητικὸν σημεῖον 2. τὸ δὲ κέντημα —, φανερῶνει τὸν δεύτερον ἀνιόντα φθόγγον ὑπερβατῶς, καὶ ὁ πρῶτος φθόγγος αὐτοῦ σιωπᾷται καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ προκείμενον β. τὸ δὲ Ἐλαφρὸν —, φανερῶνει τὸν δεύτερον κατιόντα φθόγγον, καὶ ὁ πρῶτος φθόγγος αὐτοῦ σιωπᾷται, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ προκείμενον β., ἢ Υψηλὴ —, φανερῶνει τὸν τέταρτον ὑπερβατῶς ἀνιόντα φθόγγον, καὶ τοῦτο δη-

λοι τὸ προκείμενον δ., καὶ οἱ μεταξὺ αὐτῆς φθόγγοι σιωπῶνται· ἡ δὲ Χαμηλὴ , φανερώνει τὸν τέταρτον κατιόντα φθόγγον, ὡσαύτως καὶ αὐτὸ δηλοῖ τὸ προκείμενον δ, καὶ οἱ μεταξὺ αὐτῆς φθόγγοι σιωπῶνται.

Ἐρ. Μὲ τοὺς παρόντας δέκα χαρακτηρας πῶς ἡμποροῦμεν νὰ σημειώσωμεν τὴν ἀνάβασιν, κατὰβασιν καὶ ἰσότητα;

Ἀπ. Γράφοντες τὴν μελωδίαν, ὅταν ἔχωμεν χρεῖαν ἰσότητος, μεταχειρίζομεθα τὸ Ἴσον , καὶ ὅταν θέλωμεν νὰ ἀναβῶμεν μὲ συνέχειαν ἀνὰ μίαν φωνὴν πολλοὺς φθόγγους, μεταχειρίζομεθα τὸ Ὀλίγον , τὰ Κεντήματα , καὶ τὴν Πεταστήν , κατὰ τὴν περίστασιν· ὅταν δὲ θέλωμεν νὰ καταβῶμεν ὁμοίως, μεταχειρίζομεθα τὴν Ἀπόστροφον , τὴν Ὑπορροήν , τὴν Χαμηλὴν, τὸ Ἐλαφρόν, καὶ τὸ συνεχὲς Ἐλαφρόν.

Ἐρ. Πῶς σημειῶνεται ἡ ὑπερβατὴ ἀνάβασις καὶ κατὰβασις διὰ τῶν ἄνω χαρακτηρῶν;

Ἀπ. Ἡ ὑπερβατὴ ἀνάβασις καὶ κατὰβασις, ἐπειδὴ γίνεται κατὰ πολλοὺς τρόπους, γράφεται μὲν μὲ τοὺς ἰδίους χαρακτηρας, ἀλλ' οὐχὶ πλέον μὲ ἁπλοῦς, ἀλλὰ συνθέτους· ἐπειδὴ ἡ σύνθεσις ἡμπορεῖ νὰ αὐξάνει τὴν ποσότητα τῶν χαρακτηρῶν ὥρι-σμένως, κατὰ τὴν χρεῖαν τοῦ σημειοῦντος.

Ἐρ. Πῶς λογαριάζεται ἡ ποσότης τῆς ὑπερβατῆς ἀναβάσεως καὶ κατὰβάσεως;

Ἀπ. Λογαριάζεται μὲ τὸ μέσον τῆς Κλίμακος· ἐπειδὴ ὅταν εὐρεθῶσι δύο φθόγγοι, παραδείγματος χάριν, ὁ Πα, ἢ Δι, καὶ θέλωμεν νὰ εὐρωμεν τὴν ποσότητά των, βλέπομεν εἰς τὴν τάξιν τῆς Κλίμακος, ὁ Δι, κατὰ πόσους φθόγγους ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν Πα, καὶ οὕτως εὐρίσκονται τρεῖς. Πα, Βου, εἰς τόνο. Βου, Γα, δύο τόνοι. Γα, Δι, τρεῖς τόνοι· ὥστε ἡ ποσότης Πα, Δι, εἶναι τρία, ὁμοίως καὶ τὰ λοιπά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ συνθέσεως τῶν χαρακτηρῶν.

Ἐρ. Πῶς συνθέτονται οἱ χαρακτηρες;

Ἀπ. Συνθέτονται οἱ χαρακτηρες μὲ εὐτακτον συμπλοκήν, διὰ νὰ παρασταίνουσι ὥρισμένως τὰς διαφορὰς ποσότητας τῶν φθόγγων, πλὴν χωρὶς συνθέσεως ἡμποροῦν νὰ γράφωνται μόνον τὸ Ἴσον , τὸ Ὀλίγον , ἡ Πεταστή , ἡ Ἀπόστροφος , τὸ Ἐλαφρόν , καὶ ἡ Χαμηλὴ . Οἱ δὲ λοιποὶ χαρακτηρες δὲν

ἡμποροῦσι νὰ γράφωνται μόνοι των, ἀλλὰ ἰστάμενοι ἔμπροσθεν ἢ ἐπάνω, ἢ ὑποκάτω τῶν χαρακτηρῶν, αὐξάνουσι τὴν ποσότητά των, κατὰ τὴν θέσιν τὴν ὁποῖαν ἤθελον ἔχει, τοῦτ' ἐστὶ τὸ Κεντήμα , ὅταν συντεθῇ μὲ τὸ Ὀλίγον ἔμπροσθεν, ἢ κάτωθεν αὐτοῦ οὕτως , φανερώνει τὸν δεῦτερον ὑπερβατῶς ἀνιόντα φθόγγον· ἂν δὲ τεθῇ ἄνωθεν τοῦ ὀλίγου οὕτω , φανερώνει τὸν τρίτον ὑπερβατῶς ἀνιόντα φθόγγον. Τὸ Ὀλίγον , ὑποτίθεται εἰς ὅλους τοὺς χαρακτηρας, ἐκτὸς τῶν Κεντημάτων , ὁ δὲ ὑποτασσόμενος χαρακτηρ, ἡγουν τὸ Ὀλίγον , χάνει τὴν ποσότητά του, καὶ λογαριάζεται ἡ ποσότης ἐκείνου μόνον τοῦ χαρακτηρος, ὅστις τὸ ὑπέταξεν, ἡγουν ὅταν ἡ Ὑψηλὴ τεθῇ ἔμπρο-

σθεν εἰς τὸ Ὀλίγον οὕτως , ἡ δύναμις τοῦ Ὀλίγου χάνεται, καὶ λογαριάζεται ἡ ποσότης τῆς Ὑψηλῆς. Ὅταν δὲ τεθῇ ἡ Ὑψηλὴ ὀπισθεν οὕτως , ἢ ἐν μέσῳ , δὲν ὑποτάσσεται τὸ Ὀλίγον, ἀλλὰ λογαριάζεται ἡ ποσότης καὶ τῶν δύο χαρακτηρῶν· ὁμοίως καὶ ἡ Πεταστή , ὑποτίθεται ὑπὸ ὅλους τοὺς χαρακτηρας, καὶ χάνει τὴν ποσότητά της, ὅχι ὅμως καὶ τὴν ὀξύτητά της, ὡς τὴν δύναμίν της, ἐκτὸς τοῦ Ὀλίγου , καὶ τοῦ Κεντήματος , πολλάκις καὶ ὑπὸ τὴν Ὑψηλὴν, ὅταν ἤθελε τεθῶσι οὕτως

 , τότε καὶ ὁ ὑποτιθέμενος χαρακτηρ, ἡγουν ἡ Πεταστή, ἔχει τὴν ἑαυτῆς ποσότητα, ἅμα δὲ καὶ τὴν ὀξύτητα, ἡγουν τὴν δύναμίν της· τὸ Ἐλαφρόν δὲ ὅταν ὑποτάξῃ τὴν Ἀπόστροφον οὕτως , οἱ δύο φθόγγοι τοῦ Ἐλαφροῦ, προφέρονται μὲ συνέχειαν, ἐννοουμένης τῆς Ἀποστροφῆς, εἰς τόπον γοργοῦ, διὰ τὸν πρῶτον φθόγγον τοῦ Ἐλαφροῦ· τὸ Ὀλίγον καὶ ἡ Πεταστή, ὑποτάσσονται ἀκόμη καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς κατιόντας χαρακτηρας, ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὸ Ἴσον, ὅταν τεθῶσιν ἄνωθεν αὐτῶν οὕτως.

									
0	0	α	α	2	2	β	2	β	2
									
γ	δ	δ							

Ἴδου καὶ ὁ πῖναξ τῶν συνθέτων χαρακτηρῶν, ἐνθα δεικνύεται ὁ τρόπος, καθ' ὃν αὐξάνει ἡ σύνθεσις τὴν ποσότητα αὐτῶν ἄτινα χρησιμεύουσιν εἰς τὴν παραλλαγὴν. Ἡξευρε δὲ ὅτι τὰ μὲν γράμ-

ματα φανερώνουσι τὸ ὑπερβατόν, οἱ δὲ ἀριθμητικοὶ χαρακτήρες τὴν συνέχειαν.

0 0 α 2 2 2 β β β α γ

δ α ε ε α ζ ζ α ζ η θ θ ι

ια ιβ ιγ ιδ ιε ις ις 0 β γ

δ ε ε ζ ζ η θ ι ια ιβ ιγ

ιδ ις 2 2 0 2 α α β α 2 α 2 2

2 α α γ γ γ β α α 3 0 2 α 4

ε 0 4 4 5 δ α ζ ζ η θ

0 9 ι ια ιβ ιγ ιδ ις

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ Παραλλαγῆς.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ παραλλαγή;

Ἀπ. Παραλλαγή εἶναι, τὸ νὰ συμφωνῶμεν τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων ἐπάνω εἰς τοὺς γεγραμμένους χαρακτήρας τῆς μελωδίας· ἐπὶ τούτοις δὲ πρότερον ἀπὸ πάσης μελωδίας γραπτῆς, τίθεται μαρτυρία, ἡ ὅποια φανερῶναι τὸ, ποῖος φθόγγος γίνεται ἀρχὴ τῆς μελωδίας· ἔπειτα ἐμβαίνουν οἱ χαρακτήρες τῶν φθόγγων· παρατηρεῖται λοιπὸν ἡ ποσότης τῶν χαρακτήρων, καὶ προφέ-

ρεται ὁ φθόγγος ὁ ἀνήκων εἰς πάντα χαρακτήρα, ὅταν εἶναι μόνος, ἢ μὲ ὁποῖαν δῆτινα σύνθεσιν.

Ἐρ. Δὲν μοὶ φανερώνεις τοῦτο πραγματικῶς εἰς τὸ συνεχὲς πρῶτον, καὶ ἔπειτα εἰς τὸ ὑπερβατόν;

Ἀπ. Εἰς τὴν συνεχῇ παραλλαγῇ τοῦ διατονικοῦ γένους κατ'

ἀρχὰς τίθεται τοῦ ᾗ μαρτυρία, ἡ ὅποια φανερώνει, ὅτι ὁ Πα, φθόγγος γίνεται ἀρχή, καὶ ἐπειδὴ ὁ πρῶτος χαρακτήρ, ἡγουν (τὸ "Ι-σον) δηλοῖ ἰσότητά, πρόφερε τὸν Πα, φθόγγον κατὰ τὸ "Ισον, ἔπειτα μὲ τὰς δύο Ἀποστρόφους, πρόφερε ἀκολουθῶς τοὺς δύο κατιόντας φθόγγους, Νη, Ζω, εἰτα μὲ τὰ τρία Ὀλίγα, πρόφερε αὖθις τοὺς τρεῖς ἀνιόντας φθόγγους, Νη, Πα, Βου, καὶ πάλιν μὲ τὰς δύο Ἀποστρόφους, τοὺς δύο κατιόντας φθόγγους, Πα, Νη, καὶ καθ' ἑξῆς οὕτω ποιεῖς, ἕως ὅτου θέλεις φθάσει εἰς τὸν διάμετρον, Πα, τῆς πρώτης βάσεως, ἡγουν ἀπ' ἐκείνην τὴν βάσιν, ὅθεν ἔκαμες τὴν ἀρχήν.

Ἴδου καὶ παράδειγμα τῆς συνεχοῦς παραλλαγῆς τοῦ διατονικοῦ γένους.

π Πα νη ζω νη πα βου πα νη πα βου γα βου πα

βου γα δι γα βου γα δι κε δι γα βου γα δι

κε ζω κε δι γα δι κε ζω νη ζω κε δι κε

ζω νη πα π' νη ζω κε δι κε ζω νη ζω κε δι γα

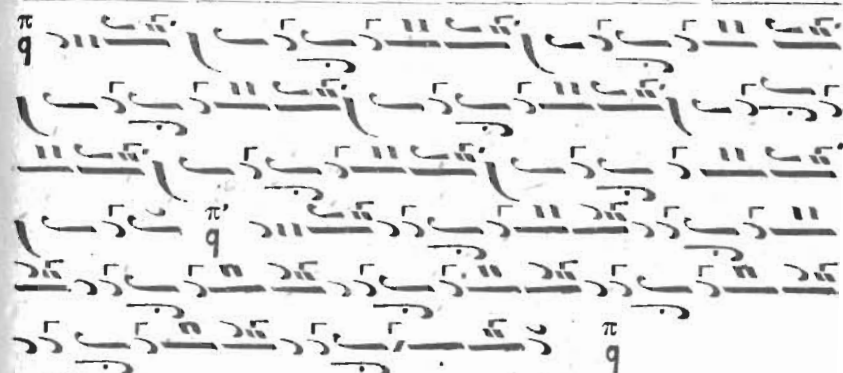
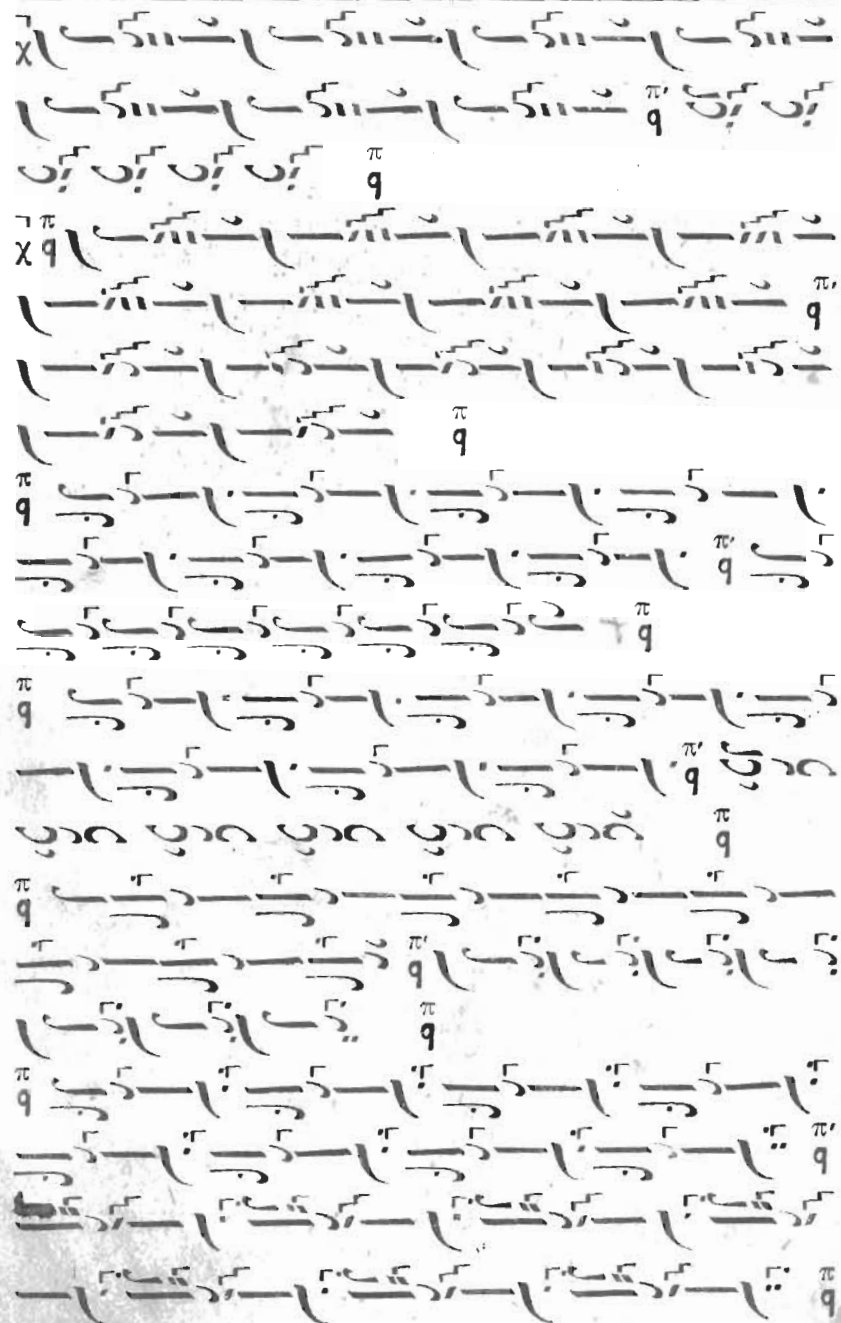
δι κε ζω κε δι γα βου γα δι κε δι γα βου πα

βου γα δι γα βου πα νη πα βου γα βου πα νη ζω

νη πα π

Ἐρ. Δὲν μὲ πληροφορεῖς καὶ περὶ τῆς ὑπερβατῆς παραλλαγῆς;

Ἀπ. Εἰς τὴν ὑπερβατῇ παραλλαγῇ τοῦ διατονικοῦ γένους,

Ἐρ. Πῶς ἔμπορει τις νὰ διδαχθῇ τὸ ἀδόμενον μέλος ὁποῖον καὶ εἶναι ;

Ἀπ. Πρῶτον πρέπει νὰ μάθῃ νὰ φάλλῃ τὴν παραλλαγὴν ἀσφαλῶς, καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν συλλαβῶν τῶν φθόγγων, νὰ προφέρῃ τὰς συλλαβὰς τῶν λέξεων τοῦ μέλους.

Ἐρ. Δύναται ὁ μαθητὴς ἐκ μόνῃς μελέτης νὰ γείνῃ ἄριστος μουσικός ;

Ἀπ. Οὐχὶ βέβαια, ἀλλ' ὁ μαθητὴς πρέπει δταν καταγίνεται, νὰ ἐξετάζεται, καὶ νὰ γυμνάζεται ἀπὸ τὸν διδάσκαλον κατὰ τὸν χρόνον, κατὰ τοὺς φθόγγους, κατὰ τοὺς χαρακτήρας, κατὰ τὰ διαστήματα, κατὰ τὸ συνεχές, κατὰ τὸ υπερβατόν, κατὰ τὰς φθοράς, κατὰ τὰ γένη, κατὰ τὰ συστήματα, καὶ διαφόρως κατὰ τὴν ἀνάγκην τῆς συμφωνίας τῶν χαρακτήρων καὶ τοῦ μέλους, ὥς οἱ εἰς τὰ γραμματικὰ γυμναζόμενοι παῖδες, γυμνάζονται πρῶτον εἰς τὴν τεχνολογίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Περὶ Συμφωνίας.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ συμφωνία ;

Ἀπ. Εἶναι συνδυασμός, ἥτοι συνένωσις Μουσικῶν τόνων ἀνόμων κατὰ τὴν δεξιότητα καὶ βαρύτητα.

Ἐρ. Ἄλλως τί θέλει νὰ εἰπῇ συνδυασμός ;

Ἀπ. Σύγχρονος ἀπαγγελία δύο ἀνομοίων τόνων κατὰ τὴν δεξιότητα καὶ τὴν βαρύτητα.

Ἐρ. Μὲ ποῖον τρόπον γίνεται ἡ σύγχρονος αὕτη ἀπαγγελία ;

Ἀπ. Ὅταν δύο Μουσικοὶ ἐκφωνοῦν δύο ὁμοίους, ἢ ἀνομοίους τόνους εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, μὲ ἀρέσκειαν τῆς ἀκοῆς.

Ἐρ. Πόσα εἶναι τὰ εἶδη τοῦ συνδυασμοῦ ;

Ἀπ. Τέσσαρα· τὸ δμόφωνον, τὸ σύμφωνον, τὸ διάφωνον καὶ τὸ παράφωνον.

Ἐρ. Πῶς γίνεται κατὰ τὸ δμόφωνον ;

Ἀπ. Ὅταν δύο, ἢ καὶ πολλοὶ Μουσικοὶ ἐκφωνοῦν ταυτοχρόνως ἓνα τόνον εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἤχον, ἥτοι εἰς τὸν αὐτὸν βαθμόν, ἢ ψάλλουν συγχρόνως ἐν Μουσικὸν μάθημα εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν βάσιν.

Ἐρ. Πῶς κατὰ τὸ σύμφωνον ;

Ἀπ. Ὅταν δύο, ἢ πολλοὶ Μουσικοὶ διηρημένοι εἰς δύο ἐκφωνοῦν ταυτοχρόνως δύο τόνους, οἵτινες διαφέρουν μὲν κατὰ τὴν δξύτητα καὶ βαρύτητα, ὑπάρχει ὁμως μεταξύ αὐτῶν ὁμοιότης· παραδείγματος χάριν, δύο Μουσικοί, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν εἰς ἐκφωνεῖ τὸν Πα, τόνον τῆς Κλίμακος, ὁ δὲ ἕτερος τὸν ὑψηλὸν Πα, ταυτοχρόνως ὁμως· καὶ τὸ τοιοῦτον μέλος λέγεται κῆσις. Ὅταν δὲ ὁ μὲν τὸν Πα, ὁ δὲ τὸν Κε, ὡς Πα· καὶ ὁ μὲν τὸν Πα, ὁ δὲ τὸν Δι, ὡς Πα· ἢ ὁ μὲν τὸν Νη, ὁ δὲ τὸν Γα, ὡς Νη· τὸ τοιοῦτον μέλος λέγεται σχέσις.

Ἐρ. Πῶς κατὰ τὸ διάφωνον ;

Ἀπ. Κατὰ τὸ διάφωνον εἶναι, ὅταν δύο φθόγγοι προφέρονται εἰς ἓνα καιρὸν, ἀνόμοιοι κατὰ τὴν βάσιν, καὶ ἔχουσι μεταξύ τῶν μόνον μίαν κῆσιν καθὼς Πα, Βου, ἢ Νη, Ζω, καὶ δὲν διακρίνεται μεταξύ αὐτῶν οὐδὲ μία ἐλκυστικὴ ποιότης, ἥγουν συμφωνία.

Ἐρ. Πῶς κατὰ τὸ παράφωνον ;

Ἀπ. Τὸ παράφωνον εἶναι, ὅταν δύο Μουσικοὶ ψάλλουν, ἢ ἐκφωνοῦν ταυτοχρόνως δύο ἀνομοίους τόνους, ἥγουν ὁ μὲν τὸν Νη, ὁ δὲ τὸν Βου, ἢ ὁ μὲν τὸν Βου, ὁ δὲ τὸν Δι, οἵτινες παρεμφανίζονται μὲν κάποιαν διαφωνίαν, ὅχι ὁμως καὶ ἐντελῆ συμφωνίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ τοῦ ἑναρμονίου γένους.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ ἑναρμόνιον γένος τῆς Μουσικῆς ;

Ἀπ. Τὸ ἐκ πλειόνων, ἢ ἐξ ἑνὸς τόνου φαλλόμενον μέλος, ἥτοι ἁρμονία εἶναι, ὅταν ἐν Μουσικὸν μάθημα ψάλλεται ἀπὸ πολλοὺς εἰς διαφόρους ἀνομοίους φθόγγους μιᾶς ὁποιασδήποτε Κλίμακος⁽¹⁾

(1) Τελευταίῳ γὰρ αὐτῷ, καὶ μόλις μετὰ πολλοῦ πόνου συνεισίζεται ἡ αἴσθησις. (Ἀριστοῦ.)

Ἐρ. Τί ἐννοοῦμεν λέγοντες Ἁρμονίαν ;

Ἀπ. Ἐφαρμογὴν διαφόρων συστημάτων· ἥγουν, ἁρμονία κυρίως εἶναι τάξις συμφωνιῶν, εὐτάκτως καὶ μετὰ λόγου προσηρμοσμένων.

Ἐρ. Πόθεν γεννᾶται ἡ Ἁρμονία ;

Ἀπ. Ἐκ τῶν διαφόρων τῆς Μουσικῆς συστημάτων.

Ἐρ. Πόσα εἶναι τὰ μέρη τῆς Ἁρμονίας ;

Ἀπ. Τρία· τὸ ὑπατοειδές, τὸ μεσοειδές καὶ τὸ νητοειδές· ἥγουν, ἐὰν ἐν ἁρμονικὸν μέλος ἦναι προσηρμοσμένον εἰς τὸ Διαπασῶν (τὸ ὁποῖον σύγκειται ἐκ δύο συστημάτων, ἥγουν ἐκ τετραχόρδου καὶ πενταχόρδου), τότε τὸ ὑπατοειδές ἥγουν ὁ Νη, φθόγγος θέλει εἶναι ἡ πρώτη χορδὴ τῆς Διαπασῶν, τὸ δὲ μεσοειδές, θέλει εἶναι ὁ Δι, φθόγγος, ἥγουν ἡ πέμπτη χορδὴ, καὶ τὸ νητοειδές, ὁ δξύς Νη, φθόγγος, ἥτοι ἡ ὀγδόη χορδὴ.

Ἐρ. Μὲ ποῖον τρόπον γίνεται ἡ τοιαύτη ἐφαρμογὴ τοῦ ἑναρμονίου μέλους ;

Ἀπ. Αὕτη γίνεται ὅταν δύο, ἢ καὶ περισσότεροι Μουσικοί, λαμβάνωσιν ὡς βάσιν τὸν πρῶτον φθόγγον τῆς Κλίμακος, ἥγουν τὸν Νη, ἄλλοι τὸν τρίτον, οἷον τὸν Βου, ἄλλοι τὸν ὀγδοον, ἥτοι τὸν δξύν Νη φθόγγον, καὶ ἄλλοι τὸν δέκατον, ἥτοι τὸν δξύν Βου, φθόγγον, καὶ ψάλλοντες εὐρύθμως ἐν Μουσικὸν μάθημα, ἀποτελοῦν Ἁρμονίαν. (1)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ ποιότητος τῆς μελωδίας.

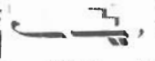
Ἐρ. Κατὰ ταῦτα μόνον θεωρεῖται ἡ Μουσικὴ, ἢ ἔχει καὶ ἄλλα θεωρίας ἄξια ;

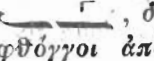
Ἀπ. Καὶ κατὰ ταῦτα μὲν, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη, καὶ τῆς θεωρίας τῆς ποιότητος.

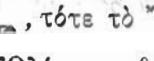
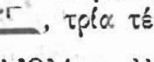
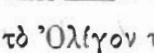
Ἐρ. Τί εἶναι ποιότης εἰς τὴν Μουσικὴν ;

Ἀπ. Ποιότης εἰς τὴν Μουσικὴν λέγεται, ἡ καταμέτρησις τῶν φθόγγων, ἢ ἀνάβασις καὶ κατάβασις, ἢ ταχύτης καὶ βραδύτης, τὸν δυνατόν, καὶ ἀδύνατον, τὸ ὁμαλόν, καὶ ἀνώμαλον, τὸ λεπτόν, καὶ τραχύ, καὶ ἄλλα πολλὰ, ἅτινα ὁμοῦ συνενωνόμενα ἀποτελοῦσι τὴν ποιότητα, καθ' ὁμοίωσιν τῶν σωμάτων, ἅπερ

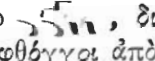
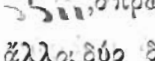
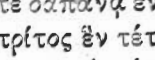
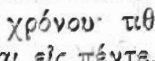
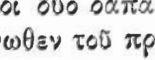

(1) Ἀκριβέστερον δὲ τὸ ἑναρμόνιον, παρὰ γὰρ τοῖς ἐπιφανεστάτοις ἐν Μουσικῇ τετύχηκε παραδοχῆς· τοῖς δὲ πολλοῖς ἐστὶν ἀδύνατον. (Ἀριστείδ.)

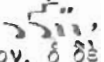
οὕτω π , καὶ καθ' ἑξῆς ὅσας ἄλλας γραμμὰς εὐθείας καὶ καθέτους ἤθελε δεχθῇ τὸ Ἀργόν, τόσους δὲ καὶ τοὺς χρόνους λαμβάνει.

Ἐρ. Εἴπομεν ἂνωτέρω, ὅτι τὸ Γοργὸν ὅταν εἶναι μόνον οὕτω , διαιρεῖ τὸν χρόνον εἰς δύο, καὶ ἐξοδεύουσιν οἱ δύο φθόγγοι ἀπὸ ἡμῶν χρόνον, ὅταν δὲ εἰς αὐτὸ εἶναι καὶ Ἀπλῇ, ποῖαν δύναμιν ἔχει;

Ἀπ. Διαιρεῖ τὸν χρόνον εἰς τρία· καὶ ἂν ἡ Ἀπλῇ εὐρίσκεται ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν αὐτοῦ μέρος οὕτω π , ὁ πρῶτος φθόγ-
γος, ἦτοι τὸ Ἴσον ἐξοδεύει δύο τρίτα τοῦ χρόνου, καὶ ὁ δεύτερος ἦται τὸ Ὀλίγον ἐξοδεύει ἓνα τρίτον· ἂν δὲ ἡ Ἀπλῇ τεθῇ ἀπὸ τὸ δεξιὸν αὐτοῦ μέρος οὕτω π , τότε τὸ Ἴσον ἐξοδεύει ἓνα τρίτον τοῦ χρόνου καὶ δύο τρίτα τὸ Ὀλίγον· τιθεμένης δὲ Διπλῆς εἰς τὸ Γοργόν, ὁ χρόνος διαιρεῖται εἰς τέσσαρα, καὶ εἰμὲν ἀριστερόθεν ἡ Διπλῇ κείται οὕτω, π , τρία τέταρτα τοῦ χρόνου ἐξοδεύει τὸ Ἴσον, καὶ ἓν τέταρτον τὸ Ὀλίγον· ἂν δὲ ἡ Διπλῇ τεθῇ ἀπὸ τὸ δεξιὸν αὐτοῦ μέρος οὕτω π , τὸ Ἴσον τότε ἐξο-
δεύει ἓν τέταρτον τοῦ χρόνου, καὶ τὸ Ὀλίγον τρία τέταρτα.

Ἐρ. Τὸ Δίγοργον πῶς;

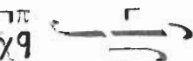
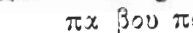
Ἀπ. Τὸ Δίγοργον μόνον κείμενον οὕτω , διαιρεῖ τὸν χρόνον εἰς τρία, καὶ ἐξοδεύουσιν οἱ τρεῖς φθόγγοι ἀπὸ ἓν τρίτον τοῦ χρόνου· ὅταν δὲ λάβῃ Ἀπλῇ διαιρεῖ τὸν χρόνον εἰς τέσσαρα, καὶ ἂν ἡ Ἀπλῇ κείται ἀριστερόθεν οὕτω π , ὁ πρῶτος φθόγ-
γος δαπανᾷ δύο τέταρτα τοῦ χρόνου, οἱ δὲ ἄλλοι δύο δαπανῶσιν ἀπὸ ἓν τέταρτον· ἂν δὲ πάλιν ἡ Ἀπλῇ τεθῇ ἄνωθεν τοῦ πρώτου Γοργοῦ οὕτω , ὁ πρῶτος φθόγγος τότε δαπανᾷ ἓν τέταρτον τοῦ χρόνου, ὁ δεύτερος δύο τέταρτα, καὶ ὁ τρίτος ἓν τέταρτον· ἂν δὲ ἡ Ἀπλῇ ἤθελε τεθῇ ἀπὸ τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ Δίγοργου οὕτω, , τότε οἱ δύο πρῶτοι φθόγγοι ἐξοδεύουσιν ἀπὸ ἓν τέταρτον, ὁ δὲ τρίτος φθόγγος τὰ δύο τέταρτα τοῦ χρόνου· τιθεμένης δὲ Διπλῆς εἰς τὸ Δίγοργον, ὁ χρόνος διαιρεῖται εἰς πέντε, καὶ εἰμὲν ἀριστερόθεν ἡ Διπλῇ κείται οὕτω , ὁ πρῶτος φθόγγος δα-
πανᾷ τρία τέταρτα τοῦ χρόνου, οἱ δὲ ἄλλοι δύο δαπανῶσιν ἀπὸ ἓν τέταρτον· ἂν δὲ πάλιν ἡ Διπλῇ τεθῇ ἄνωθεν τοῦ πρώτου Γορ-
γοῦ οὕτω , ὁ πρῶτος φθόγγος τότε δαπανᾷ ἓν τέταρτον

τοῦ χρόνου, ὁ δεύτερος τρία τέταρτα, καὶ ὁ τρίτος ἓν· ἂν δὲ ἡ Δι-
πλῇ ἤθελε τεθῇ ἀπὸ τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ δευτέρου οὕτω ,
τότε οἱ δύο πρῶτοι φθόγγοι ἐξοδεύουσιν ἀπὸ ἓν τέταρτον, ὁ δὲ
τρίτος φθόγγος τὰ τρία τέταρτα τοῦ χρόνου· ἡ ἀνάλογος διαί-
ρεσις τοῦ χρόνου γίνεται καὶ ὅταν εὐρίσκεται εἰς τὸ Τρίγοργον
καὶ Τετράγοργον Ἀπλῇ, ἡ Διπλῇ ὀπισθεν ἢ ἔμπροσθεν ἢ ἓν
μέσῳ αὐτῶν, ὥς τὸ σημειούμενον παράδειγμα.

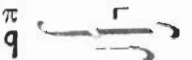
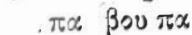
Διαιρέσεις τοῦ Χρόνου

Εἰς Δύο.

Τὸ Συνεπτυγμένον.

π
χρ
πα βου πα

Τὸ Ἀναλελυμένον.

π
q
πα βου πα

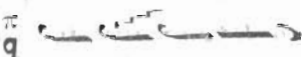

Εἰς Τρία.

π
q
π
q

π
q
π
q

Εἰς Τέσσαρα.

π
q
π
q

π
q
π
q

Εἰς Πέντε.

π
q

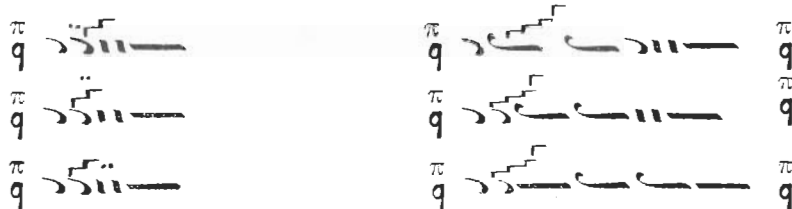
π
q

Εἰς Ἑξ.

π
q
π
q
π
q

π
q
π
q
π
q

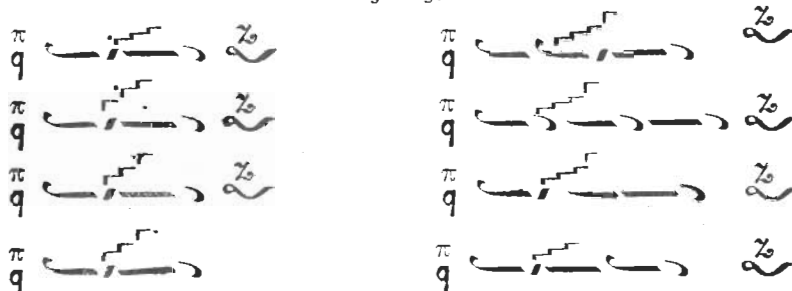
Εἰς Πέντε.

Εἰς Τέσσαρα.

Εἰς Ἑξ.

Ἡ ἀνάλογος διαίρεσις γίνεται καὶ ὅταν εὐρίσκεται εἰς τὸ Τρίγωνον Διπλῇ ὀπισθεν ἢ ἔμπροσθεν ἢ ἐν μέσῳ.

Ἑρ. Εἶναι καὶ ἄλλοι χαρακτῆρες ἐγκυρῶν;

Ἀπ. Εἶναι δύο, ἡ Σιωπὴ καὶ ὁ Σταυρὸς.

Ἑρ. Πῶς σημειώνεται ἡ Σιωπὴ;

Ἀπ. Ὅταν ἡ Ἀπλὴ τίθεται μετὰ τὴν Βαρῆαν οὕτω, , ἐξωθεν τῶν χαρακτῆρων.

Ἑρ. Τίνα δύναμιν ἔχει;

Ἀπ. Τότε ὁ χρόνος αὐτῆς ἐξοδεύεται μετὰ σιωπὴν· ἐὰν δὲ γενῇ μετὰ Διπλὴν οὕτω, , σιωπῶνται δύο χρόνοι· εἰδὲ μετὰ Τριπλὴν, , τρεῖς, καὶ τέσσαρες, καὶ πέντε, καὶ καθ' ἑξῆς. (1)

Ἑρ. Τίνα δύναμιν ἔχει ἡ Σιωπὴ ὅταν λάβῃ καὶ Γοργὸν ἄνωθεν οὕτω;

Ἀπ. Τότε σιωπᾶται τὸ ἥμισυ τοῦ χρόνου, ἡγοῦν τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ χρόνου πρῶτον ὁμιλεῖται εἰς τὴν ἄρσιν, τὸ δὲ ἥμισυ σιωπᾶται εἰς τὴν θέσιν· ὁμοίως καὶ ὅταν θέλωμεν νὰ διαιρέσωμεν τὸ ἐν τρι-

(1) Ἔστω δὲ γνωστὸν ὅτι εἰς τὰς ἐξωτερικὰς μελοποιὰς συμπίπτει νὰ σημειώνεται ἡ Σιωπὴ καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλους, καὶ εἰς τὸ μέσον, καὶ εἰς τὸ τέλος.

τον τῆς Σιωπῆς τὸ σημειόμενον οὕτω, , ὅταν δὲ ἐν τέταρτον οὕτω, , καὶ τὸ ἀνάπαλιν, οὕτω, , καὶ οὕτω, πράττοντες ἀπαράλλaktως καθὼς καὶ εἰς τὴν χρονικὴν διαίρεσιν.

Ἑρ. Τίνα δύναμιν ἔχει ὁ Σταυρὸς; †

Ἀπ. Διακόπτει τὴν φωνήν, καὶ ἄρχεται ἡ φωνὴ τοῦ ἀκολούθου χαρακτῆρος μετὰ νέον πνεῦμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ χρόνου καὶ ἀγωγῆς χρονικῆς.

Ἑρ. Τί εἶναι χρόνος;

Ἀπ. Χρόνος εἶναι ὁ καιρὸς ὁ ὅποτος δαπανᾶται εἰς τὸ προσδιωρισμένον μέτρον.

Ἑρ. Πῶς ἐννοεῖται κατὰ τοὺς Μουσικούς;

Ἀπ. Ὁ χρόνος κατὰ τοὺς Μουσικούς εἶναι καταμέτρησις τῆς κινήσεως τοῦ κινουμένου, ἡγοῦν μέτρημα εὐτάκτου κινήσεως, ἐνὸς σώματος κατὰ θέσιν καὶ ἄρσιν.

Ἑρ. Πῶς δύναται νὰ μετρηθῇ ὁ χρόνος;

Ἀπ. Μετρεῖται ὁ χρόνος ἡγοῦν ὁ καιρὸς εἰς τὴν Μουσικὴν ὅταν ἡ χεὶρ κινῆται κάτω καὶ ἄνω μετὰ εὐταξίαν, τύπτουσα τὸ γόνυ· ὁ δαπανώμενος καιρὸς λοιπὸν τῆς πρώτης θέσεως, ἡγοῦν τοῦ κρούσματος, ὅστις γίνεται διὰ τῆς χειρὸς, ἕως τὴν τελείαν ἄρσιν ὅπου ἄρχεται ἡ χεὶρ νὰ καταβαίνει πρὸς τὴν θέσιν, (ἐννοεῖται) ἑνας Χρόνος, καὶ ἄρχεται νὰ μετρηθῇ ὁ δεῦτερος· διὰ τοῦτο τὸ ἐκτελεστικὸν αἷτιον τοῦ χρόνου εἶναι ἡ πᾶσα κρούσις, εἴτε τῆς ἐμφάνου Μουσικῆς, εἴτε τῶν ὀργάνων, ὅλον τυμπάνων, κωδώνων καὶ λοιπῶν.

Ἑρ. Εἰς πᾶσαν ἀρχὴν τῆς μελωδίας πῶς ἄρχεται ὁ χρόνος;

Ἀπ. Εἰς πᾶσαν ἀρχὴν πρέπει ὁ εἰς Μουσικὴς, ἢ πολλοί, νὰ ὑφώνουν συγχρόνως τὴν χεὶρά τους εἰς τὴν ἄρσιν, προφέρων ὁ καθ' εἰς τὸν φθόγγον τῆς προγεγραμμένης μαρτυρίας· ὁ δὲ δαπανώμενος καιρὸς ὅστις ἐξοδεύεται εἰς τὴν ἄρσιν, νὰ ἰσομετρηθῇ μετὰ τοὺς δύο Χρόνους τῆς τριαύτης ἀγωγῆς χ , ἢ μετὰ ἑνὶ χρόνῳ ταύ-

της χ , καὶ οὕτω νὰ ἀρχίσουν τὸν τακτικὸν Χρόνον τῆς τυχούσης ἀγωγῆς· ὁ δὲ καιρὸς τῆς προετοιμασίας τῆς χειρὸς ὅστις δαπανᾶται διὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ χρόνου, ὡς εἴρηται, δὲν ἐμπεριέχεται εἰς τὴν καταμέτρησιν τοῦ πρώτου χρονικοῦ μέτρου τῆς αὐτῆς μελωδίας.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡρεμία ;

Ἀπ. Ἡρεμία εἶναι ἡ διατριβή τῆς χαιρός, ἥτις γίνεται εἰς πᾶσαν θέσιν καὶ ἄρσιν τοῦ χρόνου.

Ἐρ. Χωρὶς χρόνου δύναται τις νὰ ψάλλῃ ;

Ἀπ. Οὐχί βέβαια· διότι ὅλα τὰ υποκείμενα τῆς Μουσικῆς καὶ πᾶν μέλος μὲ τὸ νὰ γίνωνται ὁμολογουμένως ἐν Χρόνῳ, καὶ χωρὶς τοῦ Χρόνου ἐπειδὴ τίποτε δὲν συνίσταται, ἄρα ἡ ψυχὴ τῆς Μουσικῆς εἶναι ὁ Χρόνος.

Ἐρ. Εἰς πᾶν μέλος εἶναι ὁμοῖος ὁ χρόνος τῆς Μουσικῆς ;

Ἀπ. Οὐχί, ἀλλ' ἄλλοτε μὲν βραδύτερος, ἄλλοτε δὲ ταχύτερος.

Ἐρ. Πῶς ὀνομάζεται ὁ τρόπος οὗτος ;

Ἀπ. Ἀγωγή τοῦ Χρόνου, ἡγουν ὁδὸς τοῦ μέλους.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται ;

Ἀπ. Εἰς τέσσαρα καὶ ἡμισυ ἡγουν δύο καὶ ἡμισυ βραδύτητας, καὶ δύο ταχύτητας, ὅθεν ὅταν ἡ ἀγωγή τοῦ Χρόνου διαρκῇ ἐν δευτέρῳ λεπτόν (1) ἕως οὗ ἡθελε κτυπηθῇ εἰς Χρόνος, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Χρόνου, σημειοῦται οὕτω, χ· ὅταν διαρκῇ ἐν καὶ ἡμισυ δευτέρῳ λεπτόν, οὕτω, χ· ὅταν δὲ διαρκῇ δύο δευτέρα λεπτά, ἕως οὗ νὰ ἡθελε κτυπηθῇ εἰς Χρόνος εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλους, σημειοῦται οὕτω, χ·. Ὅταν δὲ ἡμισυ δευτέρῳ λεπτόν, οὕτω, χ·. Ὅταν ἐν τέταρτον τοῦ δευτέρου λεπτοῦ, οὕτω, χ·. Τὸ ὅποιον θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι ἕως οὗ ἡθελε νὰ κτυπηθῇ εἰς χρόνος αὐτῆς τῆς ἀγωγῆς, χ· δι' αὐτὴν χ·, κτυπῶνται Χρόνοι δύο, δι' αὐτήν, χ·, Χρόνοι τέσσαρες, καὶ δι' αὐτήν, χ·, Χρόνοι ὀκτώ, καὶ ἕως οὗ ἡθελε κτυπηθῇ εἰς Χρόνος αὐτῆς τῆς ἀγωγῆς, χ·, δι' αὐτήν, χ·, κτυπῶνται Χρόνοι τρεῖς (2), ὅπου δὲ ἡ ἀγωγή τοῦ Χρόνου εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλους εἶναι ἀσημείωτος, ἐννοεῖται ἡ ἀγωγή αὕτη. χ·.

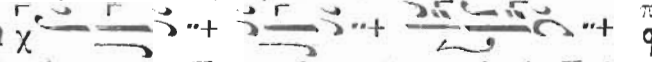
(1) Δεύτερον λεπτόν εἶναι τὸ ἐν ἐξηκοστὸν τοῦ ἐνὸς λεπτοῦ τῆς ὥρας, τὸ ὅποιον παραβάλλεται μὲ τὸν κτύπον ἐνὸς ὕγιους σφίγμου τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκεται ὁ σφίγμος πάντοτε εἰς τὴν ὁμοίαν κίνησιν, ἐξ αἰτίας τῆς διαφόρου διαθέσεως, πλέον ὀρθῶς παραβάλλεται μὲ τὸν κτύπον τοῦ κινήματος τοῦ ἀσφαλτοῦς ὥρολογίου.

(2) Ἡ παρούσα ἀγωγή χ·, συμπίπτει ἐνίοτε εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά Κεντήματα, καὶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς μελοποιίας.

Ἐρ. Μὲ αὐτὰς τὰς ἀγωγὰς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς δύναμεθα νὰ σημειώσωμεν πᾶσαν τακτικὴν ἀγωγὴν ἐξωτερικὴν ;

Ἀπ. Μάλιστα, ἐξ ὧν τινὰ Ρυθμὸν (ὀνομαζόμενον εἰς τὴν Τουρκικὴν διάλεκτον Γιουρούκ Σοφιάν) τὸν ὅποιον διὰ νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ τὸν σημειώσωμεν τέλειον, πρέπει νὰ τὸν μεταβάλωμεν εἰς

τοιαύτην ἀγωγὴν οὕτω, χ·, προσθέτοντας μετὰ τέσσαρας Χρόνους τὸ σημεῖον τοῦ παρόντος Σταυροῦ μὲ δύο Ἀπλᾶς ἀριστερόθεν οὕτω

π
+ , καθὼς ἡ χ· π
τοῦτ' ἔστι τρία τέταρτα τοῦ Χρόνου δαπανῶνται εἰς τὸν Χρόνον τοῦ Κλάσματος, καὶ ἐν εἰς τὸ κόμμα τοῦ Σταυροῦ. Εἰς τὰ ἐξωτερικὰ μέλη, πολλάκις καὶ εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά, μ' ὅλον ὅτι ἀκολουθοῦσιν ἀγωγαὶ ταχύτεραι, καὶ μᾶλλον ταχύτεραι· πλὴν εἰς τοιαύτας ταχέας ἀγωγὰς μὲ τὸ νὰ μὴ προφθάνῃ οὔτε ἡ χεὶρ νὰ κτυπᾷ, οὔτε ἡ γλῶσσα νὰ προφέρῃ τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων εἰς τὰ χρονικὰ κτυπήματα, διὰ τοῦτο δὲν διωρίσαμεν εἰς τὴν ἀγωγὴν τοῦ Χρόνου τρόπους περισσοτέρους ἀπὸ τὰς εἰρημένους ἀγωγὰς, ἀφήσαντες τὰς ταχύτερας ταύτας εἰς τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ ἕξιν τοῦ καθ' ἑνός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Περὶ τῶν ἀχρόνων ὑποστάσεων.

Ἐρ. Αἱ δὲ ἄχρονοι ὑποστάσεις πόσαι ;

Ἀπ. Αἱ ἄχρονοι ὑποστάσεις, ἦτοι οἱ χαρακτῆρες οἵτινες προξενοῦσι τὴν ποιότητα τοῦ μέλους καὶ δὲν ἔχουσι χρόνον.

Ἡ Βαρεία	
Τὸ Ὁμαλὸν	
Τὸ Ἀντικένωμα	
Τὸ Ψηφιστόν	
Τὸ Ἐτερον	
Καὶ τὸ Ἐνδόφωνον	

καὶ χρησιμεύουσι διὰ τὸν τρόπον τῆς προφοράς τῶν φθόγγων.

Ἐρ. Ἡ Βαρεία πῶς ;

Ἀπ. Ἡ Βαρεία προσφέρει μετὰ βάρους τὸν φθόγγον τοῦ χαρακτῆρος, ὅστις εἶναι ἐμπροσθέν της, ὥστε νὰ διακρίνεται ἡ ζωνρότης του καὶ ἀπὸ τὸν ἡγούμενον, καὶ ἀπὸ τὸν ἐπόμενον φθόγγον, καθὼς τοῦτο,

το ο ο το ο ο το ο ο

Ἐρ. Μόνον διὰ ζωηρότητα προγράφεται ἡ Βαρεία ;

Ἀπ. Οὐχί, ἀλλὰ πολλάκις τίθεται καὶ πρὸς οὐστασιν γραμμῆς· οὕτω, ᾠ

ου ου φε ε ε ε ε ρω

Ἐρ. Τὸ δὲ Ὅμαλόν τίνα ἐνέργειαν ἔχει ;

Ἀπ. Τὸ Ὅμαλόν προξενεῖ ἓνα κυματισμὸν τραχὺν τῆς φωνῆς εἰς τὸν λάρυγγα μὲ κάποιαν δξύτητα, καθὼς,

ᾠ

Ἐρ. Τὸ δὲ Ἀντικένωμα τίνα ἐνέργειαν ἔχει ;

Ἀπ. Τὸ Ἀντικένωμα ὅταν τεθῇ κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου μὲ κατιόντα χαρακτῆρα ἔμπροσθεν οὕτω, ᾠ, προφέρει μὲ τόνον τὴν φωνήν τοῦ Ὀλίγου.

Ἐρ. Ὅταν ἔχη Ἀπλὴν κάτωθεν ;

Ἀπ. Ὅταν δὲ τεθῇ Ἀπλὴ κάτωθεν τοῦ Ἀντικενώματος μὲ κατιόντα χαρακτῆρα ἔμπροσθεν καὶ Γοργὸν οὕτω, ᾠ ἢ φωνὴ τοῦ κατιόντος χαρακτῆρος προφέρεται ὡς κρεμαμένη τροπον τινὰ καὶ ἀχώριστος.

Ἐρ. Τὸ δὲ Ψηφιστὸν τίνα ἐνέργειαν ἔχει ;

Ἀπ. Τὸ Ψηφιστὸν προξενεῖ ζωηρότητα εἰς τὸν φθόγγον τοῦ χαρακτῆρος ὅστις ὑπογράφεται, τίθεται δὲ ἔμπροσθεν εἰς κατιόντας χαρακτῆρας κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου. ᾠ

τοῦ Ἰσου, ᾠ καὶ τῆς Πεταστῆς, ᾠ

ᾠ

Ἐρ. Τὸ δὲ Ἐτερον τίνα δύναμιν ἔχει ;

Ἀπ. Τὸ Ἐτερον συμπλέκει χαρακτῆρας ἀνιόντας μὲ κατιόντας καθὼς, ᾠ ἢ Ἰσον μὲ Ἰσον, ᾠ ἢ Ὀλίγον μὲ Ἰσον, ᾠ ἢ Ἀπόστροφον μὲ Ἰσον, ᾠ ἢ Ὑπορροήν μὲ Ἰσον, ᾠ ἢ Ἐλαφρὸν μὲ Ἰσον, ᾠ

ἢ Χαμηλὴν μὲ Ἰσον, ᾠ, προφέρονται δὲ οἱ φθόγγοι μὲ μαλακότητα, τρόπον τινὰ, καὶ μὲ κυματισμὸν τῆς φωνῆς ἀδύνατον, ὅταν εἶναι οὕτω συνδεδεμένοι.

Ἐρ. Τὸ Ἐνδόφωνον τίνα ἐνέργειαν ἔχει ;

Ἀπ. Τὸ δὲ Ἐνδόφωνον προφέρει τὴν φωνήν τοῦ χαρακτῆρος, ὅπου ὑπογράφεται, ἀπὸ τὴν μύτην κλεισμένου τοῦ στόματος, καὶ ἂν τύχη καὶ χρονικὸν σημεῖον εἰς τὸν χαρακτῆρα, ἐξοδεύεται δὲ Χρόνος ὁμοίως μὲ κλεισμένον στόμα ἐκ τῆς ρινὸς οὕτω,

ᾠ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ διαφορᾶς τῆς ἐντονότητος τῶν φθόγγων τῶν Χαρακτῆρων.

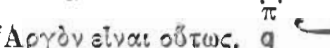
Ἐρ. Εἰς ὅλους τοὺς χαρακτῆρας, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ποσότητα, ὁμοία εἶναι ἡ ἐντονότης τῶν φθόγγων, ἢ διάφορος ;

Ἀπ. Εἰς τοὺς χαρακτῆρας, μὲ τοὺς ὁποίους γράφεται ἡ ποσότης τῆς μελωδίας, εὐρίσκεται διαφορὰ ἐντονότητος τῶν φθόγγων· ἐπειδὴ, παραδείγματος χάριν, ἄλλως προφέρεται ὁ φθόγγος τοῦ Ὀλίγου, καὶ ἄλλως τῶν Κεντημάτων· ἐξαιρεῖται δὲ τὸ Ἰσον, τὸ Κέντημα, καὶ ἡ Ὑψηλή, ἐπειδὴ τὸ Ἰσον, τὰ Κεντήματα μὲ ἓνα μόνον ἔντονον τρόπον προφέρονται, τὸ δὲ Κέντημα καὶ ἡ Ὑψηλή φυλάττουσι τὴν ἔντονον προφορὰν τοῦ Ὀλίγου καὶ τῆς Πεταστῆς, μὲ τὰ ὅποια πάντοτε εὐρίσκονται συνθεμένα. Ὅθεν τὸ μὲν Ὀλίγον ἀναβάζει τὴν φωνήν χωριστὰ ἐλευθέρως· ὅπου λοιπὸν ἤθελε γείνη χρεῖα συνεχοῦς ἀναβάσεως, μεταχειρίζομεθα τὸ Ὀλίγον· ὅταν δὲ αὐτὸ ὑποτάσσεται ἀπὸ τὸ Ἰσον, καὶ ἀπὸ τοὺς κατιόντας χαρακτῆρας, ὁ φθόγγος τοῦ προφέρεται ζωηρότερος· ἢ δὲ Πεταστὴ ἀναβιβάζει τὴν φωνήν ὀλίγῳ περισσότερον ἀπὸ τὴν φυσικὴν βάσιν τοῦ τυχόντος τόνου μὲ ταχείαν ἐπιστροφὴν ἀνεπαισθήτως εἰς τὴν ἰδίαν βάσιν τοῦ φυλάττει δὲ τοῦτο καὶ ὅταν ὑποτάσσεται ἀπὸ τὸ Ἰσον, καὶ ἀπὸ τοὺς κατιόντας χαρακτῆρας· ἐμβαίνει δὲ πάντοτε ἔμπρὸς εἰς κατιόντας χαρακτῆρας, αὐτοὶ δέ, εἰ μὲν εἶναι πολλοί, λαμβάνει Κλάσμα ἢ Πεταστή, εἰ δὲ εἰς, τότε τίθεται χωρὶς Κλάσματος, ἐξαιρουμένης τυχῆς τῆς

θέσεως, ᾠ τὰ δὲ Κεντήματα δένουσι

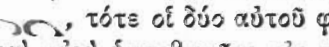
τὴν φωνήν, καὶ δὲν χωρίζουσι τὸν φθόγγον τοῦς, οὔτε ἀπὸ τὸν ἡγούμενον, οὔτε ἀπὸ τὸν ἐπόμενον φθόγγον· μήτε δέχονται συλλαβήν, εἰμὴ εἰς τὰ Κρατήματα· ὅταν δὲ γράφονται ἀνωθεν, ἢ κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου καὶ τύχη Γοργόν, ἐννοεῖται πάντοτε εἰς τὰ

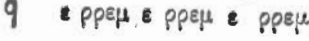

Κεντήματα, καθὼς, π π τὰ ὅποια καὶ εἰς τὸν κτύπον τοῦ χρόνου λαμβάνονται πάντοτε εἰς τὴν ἄρσιν,

ἂν δὲ τύχη ἄργον οὕτω, π π πάλιν τὰ Κεντήματα λαμβάνονται εἰς τὸν ἡμῖσι χρόνον τῆς ἄρσεως τοῦ Ἰσου, καὶ εἰς τὸν κτύπον τοῦ χρόνου προφέρεται ὁ φθόγγος τοῦ Ὀλίγου ὅστις ἐξοδαύει δύο χρόνους, ἓνα διὰ τὸ Ἄργον καὶ ἓνα διὰ τὸ Ὀλίγον· ἀνίσως δὲ τὸ Ἄργον εἶναι οὕτως, π π ἢ οὕτως

 π ἐξοδαύει τρεῖς χρόνους, καὶ εἰς τὸ διπλοῦν τέσσαρας καὶ οὕτως ἐφεξῆς. Προσέτι, ὅπου προξενεῖται σύγχυσις εἰς τὴν σύνθεσιν, τίθεται Ὀλίγον ἀντὶ Κεντημάτων, ὡς δείκνυται

ἐπὶ παραδείγματος , ἐνταῦθα τὰ Κεντήματα ἐπειδὴ ἐνόνονται μὲ τὸ Κέντημα, τίθεται Ὀλίγον εἰς τὸν τοπον τοῦς οὕτω, π π εἰς τὴν

ὅποιαν περίστασιν τὸ Ὀλίγον δὲν ἐπιδέχεται ψηφιστόν, ὁμοίως καὶ εἰς ἄλλας τοιαύτας περιστάσεις. Ἡ Ἀπόστροφος, τὸ Ἐλαφρόν καὶ ἡ Χαμηλὴ καταβιβάζουσι τὴν φωνὴν ξεχωριστά, καὶ ὑποδέχονται συλλαβὰς· ὅταν δὲ τὸ Ἐλαφρόν ὑποτάξῃ τὴν Ἀπόστροφον, οὕτω , τότε οἱ δύο αὐτοῦ φθόγγοι λαμβάνονται μὲ συνέχειαν, καὶ οὐχὶ υπερβατῶς· εἰς ταύτην λοιπὸν τὴν σύνθεσιν ὁ πρῶτος φθόγγος τοῦ Ἐλαφροῦ λαμβάνεται πάντοτε μὲ Γοργόν εἰς τὴν ἄρσιν, καὶ δὲν δέχεται συλλαβήν, μόνον ὁ δεῦτερος αὐτοῦ φθόγγος, ὅς τις καὶ προφέρεται εἰς τὸν κτύπον τοῦ χρόνου· ἢ Ὑπορροή καταβιβάζει τοὺς δύο τῆς φθόγγους μὲ συνέχειαν πάντοτε, καὶ χωρὶς τομῆς τῆς φωνῆς, δέχεται δὲ Γοργόν εἰς τὸ ἀνωθεν μόνον μέρος αὐτῆς, τὸ ὅποιον ἐννοεῖται διὰ τὸν πρῶτον τῆς φθόγγου, εἰς δὲ τὸν κτύπον τοῦ χρόνου προφέρεται ὁ δεῦτερος αὐτῆς φθόγγος· ὅταν δὲ τεθῇ εἰς αὐτὴν φθορά, εἰ μὲν ἀνωθεν, ἐννοεῖται εἰς τὸν πρῶτον τῆς φθόγγου, εἰ δὲ κάτωθεν εἰς τὸν δεῦτερον. Ἡ Ὑπορροή δὲν ὑποδέχεται συλλαβήν, εἰμὴ μόνον εἰς τὰ Κρατήματα τῶν τετρασιμῶν, εἰς δὲ τοὺς νενατισμούς, ἀντὶ τῆς Ὑπορροῆς τίθεται πρὸ τῆς Ἀποστροφῆς Ἐλαφρόν, καθὼς

π π π π π π π

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ Διέσεως καὶ Ὑφέσεως.

Ἐρ. Αὐτὰ εἶναι ὅλα τὰ περιγράφοντα τὴν Μουσικὴν, ἢ εἶναι καὶ ἄλλα;

Ἀπ. Ἐξω ἀπὸ τοῦς δέκα χαρακτηῖρας τῆς ποσότητος, καὶ τὰς ἑνδεκα ὑποστάσεις τῆς ποιότητος τῆς Μουσικῆς, εἶναι καὶ ἄλλα σημεῖα εἰς αὐτὴν διὰ τὰς φθοράς, καὶ διὰ τὰς ὁποίας ὑστερον θέλομεν ἐμιλήσει, ἥδη δὲ εἶναι ἡ Δίσις καὶ Ὑφesis.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ Ὑφesis;

Ἀπ. Ὑφesis εἶναι ἐλάττωσις τοῦ τονικοῦ διαστήματος, ἡγουν ὅταν θεωρῇται ἀπὸ τὸ χαμηλὸν εἰς τὸ ὑψηλόν, καὶ λήψις τῆς ἡμίσεως φωνῆς τοῦ δξέος τόνου, ὅτε καὶ γίνεται ἡ Ὑφesis.

Ἐρ. Τί ἡ Δίσις;

Ἀπ. Δίσις δὲ εἶναι αὐξησης τοῦ τονικοῦ διαστήματος, πάλιν ἀπὸ τὸ χαμηλὸν εἰς τὸ ὑψηλόν, ἡγουν τοῦ Γα, Δι, διαστήματος, τὸ ὅποιον εἶναι μείζων τόνος, τὸ μὲν ἡμῖσι κάμνει τὴν Ὑφesis, τὸ δὲ ἡμιόλιον, ἡγουν τὸ περισσότερον ἀπὸ τὸν μείζονα, κάμνει τὴν Δίσιν σ.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ σημεῖα τούτων;

Ἀπ. Τὸ σημεῖον τῆς μὲν Ὑφέσεως εἶναι τοῦτο ρ, τῆς δὲ Διέσεως τοῦτο σ, ὅταν λοιπὸν τεθῇ ἡ Δίσις ἢ ἡ Ὑφesis εἰς ἓνα χαρακτηῖρα, ἐκείνου μόνον τοῦ χαρακτηῖρος ὁ φθόγγος λέγεται μὲ Δίσιν ἢ μὲ Ὑφesis, καὶ οὐχὶ ἄλλου· ὅταν δὲ αὐταὶ τεθῶσιν εἰς τὸ Ἰσον, ὁ φθόγγος τούτου προφέρεται δξύτερος σχεδὸν μὲ ἡμῖσι τόνον διὰ τὴν Δίσιν, ἢ βαρύτερος ἡμιτόνου σχεδὸν διὰ τὴν Ὑφesis.

Ἐρ. Δὲν εἶναι τρόπος νὰ ἐξηγηθῇ εὐληπτοτέρως;

Πα	Βου	Γα	Δι	Κε	Ζε	Νη	Πα
9	7	18	6	9	7	12	9
π	π	π	π	π	π	π	π

Ἐν ἀναβάσει.

Πα	Βου	Γα	Δι	Κε	Ζω	Νη	Πα
68	9	7	6	18	9	7	12
π	π	π	π	π	π	π	π
9	9	7	6	18	9	7	12

Εν αναβάσει.

Πα	Βου	Γα	Δι	Κε	Ζω	Νη	Πα
68	4	12	12	12	7	9	12
π	π	π	π	π	π	π	π
9	9	7	6	18	9	7	12

Εν καταβάσει.

Πα	Βου	Γα	Δι	Κε	Ζω	Νη	Πα
68	9	7	18	6	9	7	12
π	π	π	π	π	π	π	π
9	9	7	18	6	9	7	12

Εν καταβάσει.

Απ. Πρόσχε. Ἡ Δίεσις καὶ ἡ Ὑφεσις ὅταν εἶναι ἀπὸ τοῦ βαρέως ἐπὶ τὸ δξύ, ἢ μὲν Δίεσις θεωρεῖται μεταξὺ εἰς δύο τόνους, ἢ δὲ Ὑφεσις εἰς ἓνα· αὐταὶ λοιπὸν διὰ τὴν ἡμποροῦν νὰ λαμβάνωσι τὰ τονικὰ διαστήματα κατὰ τὴν χρεῖαν καὶ θέλῃσιν τοῦ Μουσικοῦ, λαμβάνουσι διάφορα σχήματα, ὅθεν ὁ Μουσικὸς ὅταν ὀδεύῃ ἀπὸ τοῦ βαρέως ἐπὶ τὸ δξύ, καὶ διαιρῶν τὸν μείζονα τόνον εἰς τέταρτα, ἢ εἰς τρίτα, θελήσῃ νὰ λάβῃ καὶ ἀπὸ τὸν δεύτερον τόνον διὰ τὴν Δίεσιν ἓν τεταρτημόριον, μεταχειρίζεται τὴν Δίεσιν εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο.

Εἰδὲ δύο τεταρτημόρια	♂	15	24
Εἰδὲ τρία τεταρτημόρια εἰς τοῦτο	♂	18	
Εἰδὲ ἓν τρίτημόριον εἰς τοῦτο	♂	21	
Εἰδὲ δύο τρίτημόρια εἰς τοῦτο	♂	16	
Εἰδὲ δύο τρίτημόρια εἰς τοῦτο	♂	20	

Διὰ τὴν ὕφεσιν πάλιν ἥτις θεωρεῖται εἰς ἓνα μόνον τόνον, ὅταν ὀδεύω ἀπὸ τοῦ βαρέως ἐπὶ τὸ δξύ θελήσῃ τις νὰ λάβῃ ἓνα τεταρτημόριον τοῦ μείζονος τόνου, μεταχειρίζεται τὴν Ὑφεσιν εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο.

Εἰδὲ δύο τεταρτημόρια εἰς	♂	3	12
Εἰδὲ τρία τεταρτημόρια εἰς	♂	6	
Εἰδὲ ἓν τρίτημόριον εἰς	♂	9	
Εἰδὲ δύο τρίτημόρια εἰς	♂	4	
Εἰδὲ δύο τρίτημόρια εἰς	♂	8	

Ερ. Αὐτὰ ὅπου τεθῶσιν, ἔπειτα χρειάζονται καὶ λύσιν;

Απ. Ἡ Ὑφεσις καὶ ἡ Δίεσις δὲν ζητοῦσι λύσιν, ἐπεὶ δὲν ἔχουσιν οὔτε δέσιν. Ἀνίσως δὲ εἶναι χρεῖα νὰ γείνη δέσις καὶ εἰς αὐτάς, μεταχειρίζομεθα ταῦτα τὰ τρία σημεῖα τῶν φθορῶν δ ρ θ, ἀπὸ τὰ ὅποια τοῦτο δ, θέλει τὸν κατιόντα πρῶτον φθόγγον Δίεσιν, δσάκις ἠθέλαμεν τὸ ἀπαντήσῃ. Τοῦτο δὲ ρ, θέλει τὸν ἀνιόντα πρῶτον φθόγγον Ὑφεσιν. Ὁμοίως καὶ τοῦτο θ, θέλει τὸν μὲν ἀνιόντα πρῶτον φθόγγον Ὑφεσιν, τὸν δὲ κατιόντα πρῶτον φθόγγον Δίεσιν· δσάκις ἀπαντῶνται ταῦτα τὰ τρία σημεῖα τῶν φθορῶν οὔτε φθεῖρουσι τὸν ἦχον, οὔτε λύονται ἀπ' ἀλλήλων, ἢ ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ λύονται ἀπὸ φθορὰν διατονικὴν, ἢ χρωματικὴν, ἢ ἑναρμόνιον κατὰ τὴν περίστασιν.

Ερ. Τί εἶναι ἡ Δίεσις καὶ ἡ Ὑφεσις καθολικώτερον;

Απ. Δίεσις μὲν εἶναι τόνος τῆς Κλίμακος, ὅξει ἡμίτονω, Ὑφεσις δὲ εἶναι τόνος τῆς Κλίμακος βαρεῖ ἡμίτονω. Αὐτὸ δὲ τὸ ἡμίτονον δὲν ἔννοεῖ τὸν τόνον ἀκριβῶς διηρημένον εἰς δύο, καθὼς τὰ δώδεκα εἰς ὀκτὼ καὶ τέσσαρα, ἢ εἰς ἑννέα καὶ τρία, καὶ καθεξῆς.

Ερ. Χρειάζεται καὶ ἄλλη ἐξακριβωσις δι' αὐτά;

Απ. Ἡ Δίεσις καὶ ἡ Ὑφεσις τῶν ἐλαχίστων τόνων Βου, Γα καὶ Ζω, Νη εἶναι μικρόταται, διὰ τοῦτο καὶ δὲν χωρίζονται διὰ τοῦ λάρυγγος εἰς τρίτημόρια καὶ τεταρτημόρια διὰ τὸ ἀνεπαίσθητον, ἀλλὰ μόνον θεωρεῖται ἀκριβέστερον εἰς τὸ φθογγόμετρον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Π ε ρ ι Ὡ χ ω ν.

Ερ. Τί εἶναι ὁ ἦχος εἰς τὴν Μουσικὴν;

Απ. Ἦχος εἶναι κατὰ τοὺς Μουσικοὺς τρόπος τακτικῆς διαδοχῆς ἑμμελῶν φθόγγων, διωρισμένος οὕτω πῶς ἀπὸ τοὺς πα-

λαιούς· ἀπὸ τὸν ὅποιον τρόπον τὸ προφερόμενον μέλος ὀνομάσθη ἡχος, ἢ εἶναι μία συστηματικὴ Κλίμαξ, εἰς τὴν ὅποισιν ἀρχίζοντες οἱ Μουσικοὶ ἀπὸ ρητοῦς φθόγγους, φυλάττοντες καὶ ρητὰ διαστήματα, καὶ εἰς ρητοῦς φθόγγους καταλήγοντες, κάμνουν τὸ μέλος τοῦ τυχόντος ἡχοῦ.

Ἐρ. Κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν πόσοι εἶναι ;

Ἀπ. Ἦχοι καθ' ἡμᾶς εἶναι ἑπτὰ διατονικοὶ κύριοι, Ζω, Νη, Πα, Βου, Γα, Δι, Κε.

Ἐρ. Αὐτοὶ εἶναι ὅλοι ;

Ἀπ. Αὐτοὶ μὲν εἶναι, ἀλλ' ἀπὸ αὐτοὺς γίνονται καὶ ἄλλοι δύο κύριοι χρωματικοὶ μετὰ τὴν μεταβολὴν τῶν τονικῶν διαστημάτων, ἄλλων μὲν ἐπὶ τὸ βαρύτερον, ἄλλων δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύτερον· οἱ ὅποιοι ἔχουν τὴν βάσιν των, ὁ εἰς εἰς τὸν Πα, καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὸν Δι, χρωματικῶς καὶ οἱ δύο.

Ἐρ. Πῶς παρασταίνονται ;

Ἀπ. Αὐτοὶ οἱ ἡχοι ὅλοι παρασταίνονται ἀπὸ τὴν διατονικὴν Κλίμακα τοῦ Διαπασῶν συστήματος, τῆς ὁποίας ἕκαστος φθόγγος συνιστᾷ ἓνα κύριον ἡχον ἀποδεικτικῶς, ἔχοντα ἰδικὴν του ξεχωριστὴν ἰδέαν, καὶ διάφορα ἰδιώματα, καὶ ποιοῦντα ἴδιον μέλος εἰς πλάτος καὶ μετὰ ἐντέλειαν, ὥστε ὅλοι οἱ εἰρημένοι ἡχοι κατὰ λόγον φυσικὸν εἶναι κύριοι, ἐπειδὴ κύριος ἡχος ἐκεῖνος ἐννοεῖται καὶ λέγεται, ὅστις μετὰ τὴν ἰδικὴν του ἰδέαν καὶ κλίμακα κάμνει μέλη ἐκτεταμένα καὶ τέλεια, ἀλλὰ μὴν τοιοῦτοι εἶναι οἱ Ζω, Νη, Πα, Βου, Γα, Δι, Κε, καθὼς καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν

παραγόμενοι δύο χρωματικοὶ Πα, Δι, ἄρα πάντες εἰσὶν ἡχοι κύριοι· ὅτι δὲ ἄλλων ἢ βάσις εἶναι ὀξεία, καὶ ἄλλων βαρεῖα, τοῦτο δὲν ἐμποδίζει, οὔτε βλάπτει τὴν κυριότητά των· ἐπειδὴ προέρχεται ἀπὸ τὴν τάξιν τῆς Κλίμακος.

Ἐρ. Εἰς αὐτοὺς περιορίζεται ἡ Μουσικὴ ;

Ἀπ. Εἰς αὐτοὺς μὲν, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ πάθη τῆς ὀξύτητος καὶ βαρύτητος τῶν τόνων, πολλοὶ καὶ ἄλλοι ἡχοι γεννῶνται χρωματικοὶ καὶ ἐναρμόνιοι, ἔχοντες μέλη ἐκτεταμένα καὶ ἰδέαν χωριστὴν, μετὰ διάφορα ἰδιώματα, τοὺς ὁποίους μάλιστα παραστήνουν οἱ ἔξωτεροι Μουσικοὶ, προφέροντες αὐτοὺς περιέργως καὶ τακτικῶς, καὶ ἀποδεικνύοντες τοὺς ὅλους κυρίους σχεδόν, ἐπειδὴ τοὺς διακρίνουν μετὰ ἀκρίβειαν ἱκανὴν εἰς διεξοδικὰ μέλη, μετὰ ἰδιαιτέρας ὀνομασίας, μετὰ ρυθμὸν καὶ μετὰ πολλὴν ἐπιτηδεύτητα. Ἡμεῖς ὅμως

μετὰ τὸ νᾶ μὴν εὐρίσκωμεν τοιαῦτα ἐκτεταμένα μέλη εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Μουσικὴν, δὲν ἐκτεινόμεθα περὶ τῶν τοιούτων· χρεῖας δὲ τυχούσης τὰ παρασταίνωμεν μετὰ τὸ μέσον τῶν φθορῶν καὶ τῶν ὑποστάσεων.

Ἐρ. Πόθεν περιορίσθη ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ εἰς ὁκτὼ ἡχους ;

Ἀπ. Ἀπὸ τοὺς παλαιούς Ἐκκλησιαστικοὺς Μουσικοὺς, οἱ ἡχοι πάντες εἶναι ὁκτὼ, τοὺς ὁποίους ὀνομάζουσι, Πρῶτον, Δεύτερον, Τρίτον, Τέταρτον, Πλάγιον τοῦ Πρώτου, Πλάγιον τοῦ Δευτέρου, Βαρὺν καὶ Πλάγιον τοῦ Τετάρτου. Διαιροῦντες αὐτοὺς ἐν γένει πάντες, εἰς Κυρίους καὶ εἰς Πλαγίους. Κυρίους λέγουσι τοὺς τέσσαρας, Πρῶτον, Δεύτερον, Τρίτον καὶ Τέταρτον. Καὶ Πλαγίους τοὺς λοιποὺς τέσσαρας.

Ἐρ. Ἀπὸ ὅλους τοὺς Μουσικοὺς εἰς αὐτοὺς τοὺς ἡχους περιορίζεται ἡ Μουσικὴ ;

Ἀπ. Εἰς αὐτοὺς μὲν, πλὴν τοὺς ὑποδιαίρουσιν εἰς Μέσους, Παραμέσους, Πλαγίους καὶ Παραπλαγίους· Τριφώνους, Τετραφώνους, Πενταφώνους καὶ Ἑπταφώνους. Πλὴν αὐταὶ αἱ ὑποδιαίρεσεις, ἐπειδὴ εἶναι ἀνωφελεῖς εἰς τὴν νῦν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν ἀποσιωπῶνται.

Ἐρ. Οἱ ὁκτὼ ἡχοι εἰς πόσα γένη ἀνάγονται καθολικῶς ;

Ἀπ. Εἰς τρία, εἰς Διατονικόν, Χρωματικόν καὶ Ἐναρμόνιον.

Ἐρ. Εἰς πόσα συστήματα ;

Ἀπ. Εἰς τέσσαρα. Εἰς Ὀκτάχορδον, τὸ ὅποιον λέγεται καὶ Διαπασῶν, εἰς Πεντάχορδον, τὸ ὅποιον λέγεται καὶ Τροχός, εἰς Τετράχορδον τὸ ὅποιον λέγεται καὶ Τριφωνία, εἰς Τρίχορδον, τὸ ὅποιον λέγεται καὶ Διφωνία.

Ἐρ. Τί εἶναι γένος εἰς τὴν Μουσικὴν ;

Ἀπ. Γένος εἰς τὴν Μουσικὴν εἶναι διαίρεσις τις Τετραχόρδου, ἢ ἰδιότης μέλους.

Ἐρ. Τί εἶναι σύστημα ;

Ἀπ. Σύστημα δέ, τὸ ἐξ ἑνός, ἢ πλειόνων διαστημάτων συγκείμενον.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ Διατονικὸν γένος ;

Ἀπ. Εἶναι ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου ἡ Κλίμαξ περιέχει μόνον φυσικοὺς τόνους κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα.

Ἐρ. Πόσοι ἡχοι ἀνάγονται εἰς αὐτό ;

Ἀπ. Εἰς αὐτὸ τὸ γένος ἀνάγονται τέσσαρες ἡχοι.

Ὁ Πρώτος Κε.

Ὁ Τέταρτος Δι.

Ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώτου Πα.

Ὁ Πλάγιος τοῦ Τετάρτου Νη.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ χρωματικὸν γένος ;

Ἀπ. Εἶναι ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῦ ἡ Κλίμαξ περιέχει καὶ ἡμίτονα.

Ἐρ. Πόσοι ἤχοι ἀνάγονται εἰς τοῦτο ;

Ὁ Δεύτερος Δι.

Ἀπ. Δύο,

Καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου Πα.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ Ἐναρμόνιον γένος ;

Ἀπ. Εἶναι ἐκεῖνο, ἡ Κλίμαξ τοῦ ὁποῦ περιέχει καὶ τὸ τε-
τηρητῆμόριον τοῦ μείζονος τόνου.

Ἐρ. Πόσοι ἤχοι ἀνάγονται εἰς τοῦτο ;

Ὁ Τρίτος Γα.

Ἀπ. Δύο, Συγχερατικοὶ ὄντες.

Καὶ ὁ Βαρύς Ζω.

Ἐρ. Τί εἶναι τὸ Διαπασθὼν σύστημα ;

Ἀπ. Εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον περιέχει διαστήματα ἑπτὰ περι-
κλειόμενα ἀπὸ φθόγγους ὀκτώ, ὅσον, Πα, Βου, Γα, Δι, Κε, Ζω,
Νη, Πα. Ἀπὸ τὰ ὅποια τὸ : Πα : Βου : , διάστημα εἶναι τόνος
ἐλάσσων, τὸ : Βου : Γα : , τόνος ἐλάχιστος, τὸ : Γα : Δι : , καὶ τὸ
Δι : Κε : , τόνος μείζωνες : , τὸ Κε : Ζω : , τόνος ἐλάσσων, τὸ Ζω :
Νη : , τόνος ἐλάχιστος, καὶ τὸ : Νη : Πα : , τόνος μείζων.

Ἐρ. Ὁ μείζων τόνος τίνα λόγον ἔχει πρὸς τὸν ἐλάσσονα ;

Ἀπ. Ὅν τὰ δώδεκα πρὸς τὰ ἑννέα, πρὸς δὲ τὸν ἐλάχιστον,
δν τὰ δώδεκα πρὸς τὰ ἑπτὰ, ἡγουν ἂν ὁ μείζων τόνος ὑποθε-
τικῶς ἤθελε διαιρεθῇ εἰς δώδεκα ὅμοια, ὁ ἐλάσσων τόνος ἔχει
ἑννέα τοιαῦτα, καὶ ὁ ἐλάχιστος ἑπτὰ.

Ἐρ. Ἀπὸ ποῖον Μουσικὸν δύναται νὰ μάθῃ ὁ μαθητὴς τοὺς
φθόγγους τῆς Κλίμακος καλῶς ;

Ἀπ. Διὰ νὰ ἡμπορέσῃ ὁ ἀρχάριος μαθητὴς νὰ μάθῃ νὰ προ-
φέρῃ τοὺς φθόγγους τῆς Κλίμακος καλῶς κατὰ τὰ διαστήματα
τῶν τόνων τὰ ὅποια εἶπομεν, εἶναι χρεια νὰ διδαχθῇ νὰ φάλλῃ
τὴν Κλίμακα ἀπὸ Ψάλτην ἔχοντα ἐμπειρίαν καὶ ὕψος τῆς Ἀ-
νατολικῆς Ἐκκλησίας, ἀμα δὲ καὶ νὰ προσέχῃ εἰς τὴν προφο-

ράν, ἐπειδὴ ὁ Μουσικὸς ὁ μὴ ἔχων ἐμπειρίαν, καὶ ὕψος τῆς Ἐκ-
κλησιαστικῆς Μουσικῆς, δταν φάλλῃ, δὲν φυλάττει μὲ ἀκρι-
βειαν τὰ διαστήματα καθὼς διωρίσθυσαν.

Ἐρ. Πῶς λοιπὸν γράφεται καὶ παραλλαγίζεται ;

Ἀπ. Γράφεται καὶ παραλλαγίζεται τὸ μέλος τῆς Κλίμα-
κος κατὰ τοὺς νέους οὕτω.

Ἐρ. Ὁ τροχὸς κατὰ τοὺς Μουσικοὺς τί εἶναι ;

Ἀπ. Ὁ τροχὸς εἶναι σύστημα, τὸ ὁποῖον περιέχει διαστήματα
τέσσαρα, περικλειόμενα ἀπὸ φθόγγους πέντε, καὶ ὁ πρῶτος φθόγ-
γος συμφωνεῖ μὲ τὸν πέμπτον, οὕτω Πα, Βου, Γα, Δι, Πα, Βου, Γα,
Δι, Πα, Βου, Γα, Δι, Πα. Ὅστις λέγεται καὶ πεντάχορδον.

Ἐρ. Πῶς γράφεται τὸ μέλος του ;

Ἀπ. Τὸ μέλος τοῦ τροχοῦ γράφεται καὶ παραλλαγίζεται
κατὰ τοὺς νέους οὕτω.

 Πα Βου Γα Δι Πα Βου Γα Δι Πα Βου Γα Δι Κε
 Δι Γα Βου Κε Δι Γα Βου Κε Δι Γα Βου Κε Δι Γα Δι Πα Βου Πα

Ἐρ. Κατὰ τοὺς παλαιοὺς πῶς ;

Ἀπ. Κατὰ δὲ τοὺς παλαοὺς οὕτω.

 α λε α λεσε α λεσ γα γα α γι α α
 γα λεσ ηε α λεσ γα γα α γι α α γα λεσ λε
 α λεσ γα γα α γι α α γα λεσ λε α γι ε
 α α λεσ λε γε α λεσ α λε αλεσε α γι ε α α ηε ηε γε α
 λεσα λε αλεσε α γι ε α αλεσ λε γε α λεσ α λε αλεσε

α γι ε α α *λες* *λε* α γι α α *τα* *λες* *λε* α *λες*

α *λε* α *λες* π
9

Ἐρ. Τί είναι ἡ Τριφωνία ;

Ἀπ. Τριφωνία δὲ εἶναι σύστημα, τὸ ὅποτον περιέχει διαστήματα τρία, περικλειόμενα ἀπὸ φθόγγους τέσσαρας, καὶ ὁ πρῶτος φθόγγος συμφωνεῖ μὲ τὸν τέταρτον οὕτω. Νη, Πα, Βου, Νη, Πα, Βου, Νη, αὐτὸ τοῦτο λέγεται καὶ τετράχορδον.

Ἐρ. Πῶς γράφεται τὸ μέλος τῆς Τριφωνίας ;

Ἀπ. Τὸ μέλος κατὰ τὴν Τριφωνίαν γράφεται καὶ παραλλαγίζεται κατὰ τοὺς νέους οὕτω.

Νη Πα Βου Νη Πα Βου Γα

Βου Πα Γα Βου Πα Νη

Ἐρ. Οἱ παλαιοὶ πῶς ἐπρόφερον αὐτό ;

Ἀπ. Οἱ δὲ παλαιοὶ Ἑκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ μὲ τὰς πολυσυλλάβους αὐτῶν διατονικὰς λέξεις, ἄτακες, *λεα* *λες*, *τα* *τα*, καὶ λοιπὰς δὲν ἤμποροῦσι νὰ παραλλαγίσωσι τὸ τετράχορδον σύστημα, καθὼς καὶ τὸ Διαπασῶν ἀκόμη μὲ τὰς χρωματικὰς λέξεις τῆς παραλλαγῆς τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ πλαγίου δευτέρου τῶν ἤχων, δὲν ἤμποροῦσιν ὕγιως νὰ διακρίνωσι τὴν παραλλαγὴν, οὔτε νὰ προφέρωσιν ἀκριβῶς τὰ διαστήματα τούτων τῶν δύο ἤχων, παρὰ τὸ μέλος αὐτῶν προφέρουσι καλῶς ἀπὸ συνήθειαν.

Ἐρ. Τί εἶναι διφωνία ;

Ἀπ. Διφωνία εἶναι σύστημα, τὸ ὅποτον περιέχει διαστήματα δύο, περικλειόμενα ἀπὸ φθόγγους τρεῖς, καὶ ὁ πρῶτος φθόγγος συμφωνεῖ μὲ τὸν τρίτον, οἷον :

Βου Γα Δι Κε Ζω Κε Δι

Γα Βου Πα Νη Πα Βου

Ἐρ. Ποῖος ἤχος παραλλαγίζεται δι' αὐτῆς ;

Ἀπ. Δι' αὐτοῦ μόνου τοῦ συστήματος φάλλεται καὶ παραλλαγίζεται ὁ δεῦτερος ἤχος, καὶ οὐχὶ δι' ἄλλου.

Ἐρ. Πόσα εἶναι τὰ συστατικὰ τῶν ἤχων ;

Ἀπ. Συστατικὰ τῶν ἤχων εἶναι τέσσαρα, τὸ ἀπήχημα ἢ προήχημα, ἢ κλίμαξ, ἢ γουν σάλα, οἱ δεσπόμενες φθόγγοι καὶ αἱ καταλήξεις.

Ἐρ. Τί εἶναι τὸ ἀπήχημα ;

Ἀπ. Ἀπήχημα εἶναι προετοιμασία ἤχου τοῦ ψαλθισομένου μέλους, τὸ ὅποτον οἱ παλαιοὶ πολυτρόπως μετεχειρίζοντο μὲ τὰς πολυσυλλάβους αὐτῶν λέξεις, ἄτακες, *λεα* *λες*, *τα* *τα*, ἄγια, καὶ λοιπὰς, εἰς ὅλους τοὺς ἤχους.

Ἐρ. Πῶς ἀπηχεῖται ὁ πρῶτος ἤχος κατὰ τοὺς παλαιούς, καὶ καθ' ἡμᾶς τοὺς νέους ;

Ἀπ. Κατὰ τοὺς παλαιούς μὲ τὸ ἄτακες, τὸ ὅποτον ἐπειδὴ φανερόναι ἀνάβασιν τόνου μέζονος, καθὼς τοῦτο :

λε ε ες

παρασταίνει τὴν ἰδέαν τοῦ πρώτου ἤχου, ὅταν αὐτὸς ἔχη ἴσον τὸν Κε, ὅταν δὲ ἔχη ἴσον τὸν Πα, δὲν εἶναι χρεῖα τότε νὰ δείξη ἀνάβασιν, εἰμὴ μόνον τὸ *λε*, τὸ ὅποτον προφέρεται εἰς τὴν προγραφομένην μαρτυρίαν τοῦ Πα.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ Κλίμαξ ;

Ἀπ. Κλίμαξ εἶναι συνεχῆς σειρὰ φθόγγων, ἢ ὅποια ἀπαιτεῖ τὸ τυχόν σύστημα, εἴτε Διαπασῶν, εἴτε πεντάχορδον, εἴτε τετράχορδον, ἢ τρίχορδον, εἰς τὸ διατονικόν, ἢ χρωματικόν, ἢ ἑναρμόνιον γένος.

Ἐρ. Ποῖοι εἶναι οἱ δεσπόμενες φθόγγοι ;

Ἀπ. Εἶναι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἡ ποιότης ἐνεργεῖ συνεχῶς εἰς τὸν ἤχον· ἢ εἶναι οἱ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀκουόμενοι φθόγγοι, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ ἤχος ἀγαπᾷ νὰ διατρίβῃ περισσότερον.

Ἐρ. Ποῖοι λέγονται φθόγγοι ὑπερβάσιμοι ;

Ἀπ. Εἰς τὴν Μουσικὴν εἶναι καὶ φθόγγοι, λεγόμενοι ὑπερβάσιμοι τοιοῦτοι εἶναι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἡ ποιότης ἀπρακτεῖ διόλου εἰς τὸν ἤχον, ἐπειδὴ προξενεῖ δυσἀρέσκειαν εἰς τὴν ἀκοήν.

Ἐρ. Ὅλαι αἱ καταλήξεις τῶν θέσεων εἰς ἓν καταλήγουσιν ;

Ἀπ. Αἱ καταλήξεις, ἡ γουν τὰ τέλη τῶν θέσεων, μεταξὺ τοῦ μέλους, ἄλλα εἶναι ἀτελῆ, καὶ ἄλλα ἐντελῆ, καὶ ἄλλα τελικὰ.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ ἀτελῆ, ἢ αἱ ἐντελεῖς καταλήξεις.

Ἀπ. Ἀτελῆς κατάληξις εἶναι, ὅταν τὸ μέλος μεταξὺ κάμνη στάσιν τινά, πλὴν εὐρίσκεται ὡς κρεμάμενον, καὶ ζητεῖ καὶ ἄλλο, ὥστε νὰ λάβῃ τὴν ἀνάπαυσίν του.

Ἐρ. Ποῖαι αἱ ἐντελεῖς ;

Ἀπ. Ἐντελῆς δὲ κατάληξις εἶναι, ὅταν τὸ μέλος ἀναπαύηται με-

ρικῶς μεταξὺ εἰς τὸ τυχὸν μάθημα, καθὼς, $\chi \text{ } \overset{\pi}{\text{q}} \text{ } \text{Τας} \text{ } \varepsilon \text{ } \text{σπε} \text{ } \text{ρι}$

$\text{νας} \text{ } \eta \mu \omega \nu \text{ } \varepsilon \upsilon \text{ } \chi \alpha \varsigma \text{ } \overset{\Delta}{\text{δ}}$, προσδεξαι $\text{Α} \text{ } \gamma \iota \text{ } \varepsilon \text{ } \text{Κυ} \text{ } \text{ρι} \text{ } \varepsilon \text{ } \overset{\pi}{\text{q}}$
 'Ερ. Ποία εἶναι ἐδῶ ἡ ἀτελής κατάληξις, καὶ ποία ἡ ἐντελής;
 'Απ. Ἐδῶ τὸ εὐχὰς, εἶναι κατάληξις ἀτελής, τὸ δὲ Κύριε, ἐντελής κατάληξις.

'Ερ. Ποία ἡ τελική;

'Απ. Τελική κατάληξις εἶναι ἡ εὐρισκομένη ἐν τῷ τέλει τοῦ τυχόντος τροπαρίου, ἢ ἄλλου τινὸς μέλους, ἢ ὅποια πολλάκις συμβαίνει νὰ ἦναι ἡ αὐτὴ μετὰ τὴν ἐντελὴν κατάληξιν, πλὴν ὅταν εἶναι εἰς τὸ τέλος τοῦ μέλους, ὡς εἵπομεν, τότε λέγεται τελική.

'Ερ. Τίνα διαίρεσιν ἔχουσι τὰ μέλη τῆς Μουσικῆς;

'Απ. Διαιροῦνται εἰς Σύντομα καὶ Ἀργά.

'Ερ. Εἰς πόσα διαιροῦνται τὰ σύντομα;

'Απ. Τὰ σύντομα μέλη διαιροῦνται εἰς Στιχηραρικά καὶ εἰς εἰρμολογικά· τὸ στιχηραρικὸν μέλος εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὅποτον ἔχουσι τὰ ἰδιόμελα ἐκκλησιαστικὰ τροπάρια, τὸ δὲ εἰρμολογικὸν εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὅποτον ἔχουσι τὰ προσόμοια καὶ οἱ κανόνες.

'Ερ. Τὸ δὲ ἄργον μέλος;

'Απ. Τὸ ἄργον μέλος δὲν ἔχει διαιρέσεις, ἀλλὰ πάντοτε ὁμοίως ἐξακολουθεῖ κατὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἤθελε τὸ τακτοποιήσει ὁ ψάλλων, ὅπερ ὠνομάσθη παπαδικόν· ὅταν δὲ ἐν μέσῳ τοῦ μέλους, ἢ περὶ τὰ τέλη εὗρεθῇ κράτημα, τότε ταχύνει τὴν ἀγωγὴν τοῦ χρόνου, οὕτως, χ .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Περὶ τοῦ πρώτου ἤχου.

'Ερ. Τίνα κλίμακα μεταχειρίζεται ὁ πρῶτος ἤχος;

'Απ. Ὁ πρῶτος ἤχος μεταχειρίζεται κλίμακα διατονικὴν κατὰ τὸν τροχὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὕτω.

Νη	Πα	Βου	Γα	Δι	Κε	Ζω	Νη	Πα
12	9	7	12	12	9	7	12	12
$\overset{\Delta}{\text{δ}}$	$\overset{\pi}{\text{q}}$	$\overset{\varepsilon}{\text{ε}}$	$\overset{\gamma}{\text{γ}}$	$\overset{\Delta}{\text{δ}}$	$\overset{\pi}{\text{q}}$	$\overset{\varepsilon}{\text{ε}}$	$\overset{\gamma}{\text{γ}}$	$\overset{\pi}{\text{q}}$

ἡγουν ζητεῖ νὰ ἔχῃ δύο τετράχορδα ὅμοια, τὸ μὲν Πα Βου, διάστημα ὅμοιον μετὰ τὸ Κε Ζω, τὸ Βου Γα, ὅμοιον μετὰ τὸ Ζω Νη, καὶ τὸ Γα Δι, ὅμοιον μετὰ τὸ Νη Πα· ὁ δὲ Νη, φθόγγος εὕρεσκειται εἰς τὴν κλίμακα προσλαμβανόμενος, καὶ χρησιμεύει πρὸς ἀποπλήρωσιν τοῦ Πενταχόρδου, Νη Πα Βου Γα Δι, καὶ εἰς τὸ νὰ μετρήσῃ τὸ διάστημα τοῦ Νη Πα, τόνου, τὸ ὅποτον εἶναι ὅμοιον μετὰ τὸ Δι Κε, ἐπειδὴ, ὁ Δι, νοσῖται προσλαμβανόμενος τοῦ δευτέρου Πενταχόρδου, Δι Κε Ζω Νη Πα, εἰδὲ ζητηθῇ καὶ περισσοτέρα ἀνάβασις, πάλιν ἀπὸ τοῦ Πα, ὅστις νοσῖται προσλαμβανόμενος τοῦ τρίτου Πενταχόρδου, γίνεται καὶ ἄλλο Πεντάχορδον ἐπὶ τὸ ὀξύ, Πα Βου Γα Δι Κε, τὸ ἀνάλογον γίνεται ὅταν λάβωμεν χρεῖαν ἀπὸ περισσοτέραν κατάβασιν.

'Ερ. Τίνας φθόγγους ἔχει Δεσπόζοντας;

'Απ. Ὁ πρῶτος ἤχος ὅταν βαδίζῃ στιχηραρικῶς, ἔχει δεσπόζοντας φθόγγους τοὺς Πα Γα. καταλήξεις δὲ κάμνει, τὰς μὲν ἐντελεῖς καὶ τελικὰς εἰς τὸν Πα, τὰς δὲ ἀτελεῖς εἰς τοὺς Πα Γα· ὅταν δὲ βαδίζῃ εἰρμολογικῶς, ἔχει δεσπόζοντας φθόγγους τοὺς Πα Δι, καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Πα.

'Ερ. Ποῖον εἶναι τὸ φθορικὸν αὐτοῦ σημεῖον;

'Απ. Σημεῖον τῆς φθορᾶς τοῦ πρώτου ἤχου εἶναι τὸ δ , καὶ τίθεται φυσικὰ εἰς τὸν Κε, ὅταν δὲ τεθῇ εἰς ἄλλον τόνον, ἐκεῖνος ἀφίνει τὸν φθόγγον του, καὶ λαμβάνει τὸν φθόγγον τοῦ Κε, τότε τὸ ἐξῆς μέλος παραλλαγίζεται ὡς ἀπὸ τοῦ Κε ἀρχόμενον· εἰς τὰ διαγράμματα λοιπὸν τῶν κλιμάκων, καθὼς τὸ σημεῖον τοῦτο δ , ἔχει φυσικὴν θέσιν τὸν Κε, οὕτω τὰ λοιπά, τοὺς λοιπούς.

'Ερ. Αἱ Μαρτυρίαι τὸν ποῖαι εἶναι;

'Απ. Αἱ μαρτυρίαι τούτου τοῦ ἤχου διὰ τὸν τόνον καὶ φθόγγον Κε, εἶναι αὕτη $\overset{\gamma}{\text{γ}}$, διὰ δὲ τὸν Δι, αὕτη $\overset{\Delta}{\text{δ}}$, διὰ δὲ τὸν Γα, αὕτη, $\overset{\pi}{\text{π}}$, διὰ δὲ τὸν Βου, αὕτη, $\overset{\varepsilon}{\text{ε}}$, διὰ δὲ τὸν Πα, αὕτη, $\overset{\gamma}{\text{γ}}$ · καὶ τὰ λοιπά, καθὼς φαίνεται εἰς τὸ ἐξῆς διάγραμμα, τὸ ὅποτον εἶναι καθ' ὃν τρόπον βλέπεις ἐνταῦθα.

Διαστήματα.

ῥαῖα	ῥ	7	ῥαῖα
λεχέαλες	ῥ	9	λεανές
ἀλέαλες	ῥ	12	ἀῖαλες
λε άγιε	ῥ	12	άγια
ἀαλες	ῥ	7	ῥαῖα
λεχέαλες	ῥ	9	λεανές
ἀλέαλες	ῥ	12	ἀῖαλες
λε άγιε	ῥ	12	άγια
ἀαλες	ῥ	7	ῥαῖα
λεχέαλες	ῥ	9	λεαλές
ἀλέαλες	ῥ	12	ἀῖαλες
λε άγιε	ῥ	12	άγια
ἀαλες	ῥ	7	ῥαῖα
λεχέαλες	ῥ	9	λεαλές
ἀλέαλες	ῥ	12	ἀῖαλες

Ἐν Καταβάσει.

Ἡ κατὰ τὸν τροχὸν διατονικὴ Κλίμαξ τῆς παλαιᾶς Μεθόδου.

Ἐν Ἀναβάσει.

ῥ	Κε	12	ῥ
Δι	12	ῥ	
Γα	7	ῥ	
Βου	9	ῥ	
ῥ	Κε	12	ῥ
Δι	12	ῥ	
Γα	7	ῥ	
Βου	9	ῥ	
ῥ	Κε	12	ῥ
Δι	12	ῥ	
Γα	7	ῥ	
Βου	9	ῥ	
ῥ	Κε	12	ῥ
Δι	12	ῥ	
Γα	7	ῥ	
Βου	9	ῥ	
ῥ	Κε	12	ῥ

Ἐν Καταβάσει φωνῆς.

Ἡ κατὰ τὸ Πεντάχορδον Διατονικὴ Κλίμαξ τῆς νέας μεθόδου.
Ἐν Ἀναβάσει φωνῆς.

Ἐρ. Εἰς τὸν παλαιὸν καιρὸν πῶς ὀνομάζετο ὁ πρῶτος ἦχος;
 Ἀπ. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες πρόγονοι ἡμῶν ὠνόμαζον τὸν πρῶτον ἦχον, μέλος δῶριον, τὸ ὁποῖον ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ τοὺς Δωριεῖς· ἐπειδὴ αὐτοὶ πρῶτοι γνωρίζονται ὅτι τὸ μεταχειρίσθησαν· ἐφεῦρε δὲ τοῦτο, καθὼς λέγουσι, πρῶτος δ' ἐκ Θράκης Θάμυρις· ἐκείνοι ὅμως μεταχειρίζοντο τὸ αὐτὸ μέλος καὶ εἰς τὸ χρωματικὸν καὶ εἰς τὸ ἐναρμόνιον γένος, ἡμεῖς δὲ μόνον εἰς τὸ διατονικὸν γένος μεταχειριζόμεθα αὐτό, ἀγνοοῦντες τοὺς λοιποὺς τρόπους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ τοῦ δευτέρου ἤχου.

Ἐρ. Ὁ δευτερός ἦχος ποῖαν μεταχειρίζεται Κλίμακα;

Ἀπ. Οὗτος μεταχειρίζεται Κλίμακα χρωματικὴν, ἣ ὁποῖα βαδίζει μὲ τὸ τρίχορδον οὐστήμα κατὰ διαφωνίαν ὁμοίαν, τόσον ἐπὶ τὸ δξύ, ὅσον καὶ ἐπὶ τὸ βαρύ· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡ κλίμαξ αὕτη τοῦ χρωματικοῦ δευτέρου ἤχου, κατὰ τὰ ἑαυτῆς διαστήματα δὲν ἀντιφωνεῖ, μὲ τὸ νὰ λείπωνται τέσσαρα διαστήματα, ἡγουν ἐπειδὴ ἐμπεριέχει 64 ἀντὶ τῶν 68, διήγειρε τὴν περιέργειαν τοῦ Διδασκάλου Χουρμουζίου, καὶ ἐμοῦ τοῦ ἐκδότου Θεοδώρου Φωκαέως, εἰς ἀκριβεστέραν ἔρευναν τῆς φύσεως τοῦ ἤχου τούτου· καὶ οὕτως ἐξετάσαντες ἀκριβῶς ἤδη τὰ ὅμοια δῆθεν τρίχορδα τῆς κλίμακος ταύτης διὰ τοῦ φθογγομέτρου μετὰ προσοχῆς ἀκρας, ἐξηκριβώσαμεν ὅτι ἡ κλίμαξ αὕτη ὁδεύουσα ἀπὸ τὴν βάσιν τοῦ Νη, ἐπὶ τὸ δξύ, τὸ πρῶτον τρίχορδον, Νη Πα Βου, λαμβάνει τόνον ἐλάσσονα καὶ τόνον μείζονα· τὸ δεῦτερον, Βου Γα Δι, τόνον ἐλάχιστον καὶ τόνον μείζονα· τὸ τρίτον, Δι Κε Ζω, τόνον ἐλάσσονα καὶ τόνον μείζονα· τὸν δὲ τελευταῖον τόνον, Ζω Νη, τόνον ἐλάχιστον, καὶ οὕτω πληροῦνται ἐντελῶς τὰ ἐξήκοντα ὀκτὼ διαστήματα τῆς Διαπασῶν· ἂν ὅμως ἡ ρηθεῖσα κλίμαξ ἤθελεν ἀρχίσει ἀπὸ τοῦ Βου, ἢ ἀπὸ τοῦ Δι, ὁδεύουσα πάλιν ἀπὸ τοῦ βαρέος ἐπὶ τὸ δξύ, ἢ ρηθεῖσα τάξις τῶν τριχορδῶν δὲν μεταβάλλεται, ἀλλ' ἀπὸ μὲν τοῦ Βου, τὸ πρῶτον τρίχορδον λαμβάνει τόνον ἐλάχιστον καὶ τόνον μείζονα· τὸ δεῦτερον, τόνον ἐλάσσονα καὶ τόνον μείζονα, τὸ τρίτον, τόνον ἐλάχιστον καὶ τόνον μείζονα, τὸν δὲ τελευταῖον τόνον, ἡγουν τὸν ὑψηλὸν Βου, τόνον ἐλάσσονα, καὶ οὕτω πληροῦνται τὰ ἐξήκοντα ὀκτὼ διαστήματα τῆς Διαπασῶν· ἀπὸ δὲ τοῦ Δι, τὸ πρῶτον τρίχορδον λαμβάνει τόνον ἐλάσσονα καὶ τόνον μείζονα, τὸ δεῦτερον ἐλάχιστον καὶ

μείζονα, τὸ τρίτον τρίχορδον ἐλάσσονα καὶ μείζονα, καὶ τὸ τελευταῖον, τόνον ἐλάχιστον, καὶ πάλιν πληροῦνται σὺν τὰ ἐξήκοντα ὀκτὼ διαστήματα τῆς Διαπασῶν, ὥστε γίνεται μία τοιαύτη κλίμαξ, παραβαλλομένη μὲ τὴν διατονικὴν. Νη, Πα, Βου, Γα,

Δι, Κε, Ζω, Νη. Αὐτὰ ἐξηκριβώσαμεν οἱ προσηρημένοι, καὶ ἂν ἄλλος τις μετέπειτα ἤθελεν εὑρεῖ τι περισσότερον, θέλομεν γνωρίσει μεγίστην καὶ εἰς αὐτὸν τὴν χάριν διὰ τὴν γεννησομένην ὠφέλειαν εἰς τοὺς φιλομούσους ὁμογενεῖς μας.

Ἐρ. Μεταχειρίζεται καὶ ἄλλην κλίμακα ὁ δευτερός ἦχος;

Ἀπ. Ὁ ἦχος αὐτὸς πολλάκις ἐν τῷ μεταξύ, ἢ καὶ διόλου μεταχειρίζεται τὴν κλίμακα τοῦ πλαγίου δευτέρου, καὶ μάλιστα εἰς τὰ εἰρμολογικά, τὸ ὁποῖον ὅταν ἀκολουθήσῃ, τὸ διακρίνομεν καὶ τὸ παρυσταίνομεν μὲ τὰς φθορὰς τοῦ ρηθέντος ἤχου.

Ἐρ. Διὰ ποῖαν αἰτίαν μεταχειρίζεται ὁ δευτερός ἦχος εἰς τὰ σύντομα εἰρμολογικά του μέλη τὴν κλίμακα τοῦ πλαγίου δευτέρου, ὁμοίως καὶ ὁ πλάγιος τοῦ δευτέρου διὰ τί μεταχειρίζεται εἰς τὰ αὐτὰ μέλη του τὴν κλίμακα τοῦ δευτέρου;

Ἀπ. Οἱ διδάσκαλοι τῆς παλαιᾶς μεθόδου ἀπ' ἀρχῆς οὕτω τοὺς μεταχειρίζοντο· διὰ τοῦτο καὶ οἱ τῆς νέας μεθόδου διδάσκαλοι δὲν ἠθέλησαν νὰ μεταθέσωσι τὰ σύντομα μέλη τούτων τῶν εἰρημένων ἤχων, ἐπειδὴ ἐσυνειθίσθησαν εἰς ὅλους τοὺς Ἐκκλησιαστικούς Μουσικούς.

Ἐρ. Πῶς ἀπηγεῖτο ὁ δευτερός ἦχος κατὰ τοὺς παλαιούς;

Ἀπ. Ἀπηγεῖτο μὲ τὸ *λεα* *λες* τὸ ὁποῖον ἀπῆχημα δεικνύει ἐπὶ τὸ δξύ τόνον ἐλάχιστον, καὶ τόνον μείζονα οὕτω, $\epsilon \quad \overset{\sim}{\text{λε}} \quad \overset{\sim}{\text{α}} \quad \overset{\sim}{\text{λες}} \quad \Delta$

καθ' ἡμᾶς δὲ τοὺς νέους ἀπηχεῖται μὲ μόνον τὸ *λε*, τὸ ὁποῖον παρυσταίνει ποσότητα τοῦ *λεα* *λες*, ἔχει δὲ ἴσον ὁ δευτερός ἦχος τὸν Δι, διὰ δὲ τὴν ὁμοιότητα τῆς διφωνίας λαμβάνει ἴσον καὶ τὸν Βου, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸν Νη, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ κρατήματα.

Ἐρ. Ποιοὶ εἶναι οἱ δεσπόμενοι φθόγγοι;

Ἀπ. Δεσπόμενοι φθόγγοι εἰς τὸν δεῦτερον ἦχον εἶναι στιχηραρικῶς μὲν οἱ Βου Δι, καταλήξεις δὲ γίνονται, ἀτελεῖς μὲν, καὶ τελικαὶ εἰς τὸν Δι, ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν Βου· κατὰ δὲ τὸ εἰρμολογικόν, ὅτε χωρεῖ, ὡς εἵπομεν, τὴν ἰδέαν καὶ κλίμακα τοῦ πλαγίου δευτέρου, τότε δεσπόμενος φθόγγος ἔχει τοὺς Πα Δι, καὶ γίνονται αἱ καταλήξεις του ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικαὶ εἰς τὸν Πα.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ σημεῖα του ;

Ἀπ. Σημεῖα τῆς φθορᾶς τοῦ δευτέρου ἤχου εἶναι δύο, τοῦτο, ϕ καὶ τοῦτο σ , καὶ αὐτὸ μὲν ϕ , τίθεται εἰς τοὺς τόνους Νη Βου Δι Ζω, καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς διφώνους τίθεται αὐτὸ σ , ἤγουν εἰς τοὺς Πα Γα Κε Νη (1), ὅταν ὁμως τεθῶσιν εἰς ἄλλον τόνον, αὐτὸς πρέπει νὰ ἀφήσῃ τὸν ἴδιόν του φθόγγον, καὶ νὰ προσφέρῃ ἑκαῖνον, τὸν ὁποῖον δεικνύει ἡ φθορὰ μὲ τὴν ποιότητά της, καὶ νὰ παραλλαγίζηται τὸ ἐξῆς μέλος κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς τεθειμένης φθορᾶς.

Ἐρ. Σημεῖα τῶν μαρτυριῶν ποῖα εἶναι ;

Ἀπ. Σημεῖα μαρτυριῶν εἰς αὐτὸν τὸν ἤχον διὰ μὲν τὸν Νη, εἶναι τοῦτο, ω , διὰ δὲ τὸν Πα, τοῦτο π , διὰ τὸν Βου, τοῦτο, ϵ , διὰ τὸν Γα, τοῦτο, ρ , καὶ διὰ τὸν Δι τοῦτο, α , διὰ τὸν Κε, τοῦτο χ , διὰ τὸν Ζω, τοῦτο ζ , καὶ διὰ τὸν ἄνω Νη, τοῦτο σ , καὶ οὕτως ἐφεξῆς· δηλαδὴ τὸ μέρος τῆς μαρτυρίας, τὸ ὁποῖον φανερώνει τὸν φθόγγον, εἰς πᾶσαν διαφωνίαν εἶναι τὸ ἴδιον, καὶ μόνα τὰ γράμματα τῶν τόνων ἀλλάττουσι, καθὼς φαίνεται εἰς τὴν ἐξῆς κλίμακα, ἡ ὁποία δεδεύει κατὰ τὸ τρίχορδον, ἤγουν κατὰ διαφωνίαν ὁμοίαν.

Κλίμαξ τοῦ δευτέρου ἤχου κατὰ τὸ τρίχορδον						
κεχέαλες ϕ	κεχαλὼ σ	κεχέαλες ϕ	κεχαλὼ σ	κεχέαλες ϕ	κεχαλὼ σ	κεχέαλες ϕ
68	9	12	7	12	9	12
Νη ω κεαλὼς	Πα π κεχαλὼ	Βου ϵ κεαλὼς	Γα ρ κεχαλὼ	Δι α κεαλὼς	Κε χ κεχαλὼ	Ζω ζ κεαλὼς
Ἐν Ἀναβάσει						
Ἐν Καταβάσει						

(1) Ἰστέον ὅτι ἐκάστης μαρτυρίας ὁ φθόγγος φανερώνει τὴν βᾶσιν τοῦ μέλους, ἤγουν εἰς ποῖον φθόγγον εὐρίσκεται ὁ ψᾶλλον, τὸ δὲ ὑποκάτωθεν σημεῖον φανερώνει τὸ τονιαῖον διάστημα τῆς φθορᾶς.

Ἐρ. Αὕτη εἶναι ἡ κλίμαξ τοῦ χρωματικοῦ μέλους μὲ ὄλας τῆς τὰς ἀκριβεῖς παρατηρήσεις ;

Ἀπ. Κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον αὕτη εἶναι, πλὴν οἱ περιεργότεροι δύνανται νὰ τὴν ἀνακαλύψωσι πλεον ἀκριβεστέραν.

Ἐρ. Τοῦτον τὸν ἤχον πῶς τὸν ὠνόμαζον οἱ Παλαιοὶ Ἕλληνες ;

Ἀπ. Οὗτοι ὠνόμαζον τὸν δεύτερον ἤχον μέλος Δύδιον, ἐπειδὴ ἐφευρέθη ἀπὸ λαδὸν τῆς Ἀσίας· ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι ἐφευρέτης τούτου τοῦ ἤχου εἶναι ὁ Ἀμφίων, καὶ ἄλλοι πάλιν ὅτι ὁ Ὀλυμπιος ἠύλησε πρῶτον λυδιστὶ ἐπιτήδειον εἰς τὸν Πύθωνα· ἄδεται δὲ λόγος, ὅτι ὁ Ὀρφεὺς μὲ τὸ μέσον αὐτοῦ τοῦ ἤχου ἡμέρωνε τὰ θηρία.

Ἐρ. Οἱ Ἕλληνες εἰς πόσα γένη μετεχειρίζοντο τὸν β'. ἤχον ;

Ἀπ. Εἰς τρία, εἰς τὸ Διατονικόν, εἰς τὸ Χρωματικόν καὶ εἰς τὸ Ἐναρμόνιον· ἀλλὰ οἱ τρόποι αὗτοι εἰς ἡμᾶς ἐγένιναν ἄγνωστοι διὰ τὸν πανθαμάτορα χρόνον, καὶ μόνον τὸ χρωματικὸν γένος γνωρίζομεν· καὶ τὸ μὲν διατονικὸν μέλος τοῦ δευτέρου ἤχου εἶναι, ὡς φαίνεται, ὁ λέγετος ἤχος, τὸν ὁποῖον ἡμποροῦμεν νὰ τὸν ἐννοήσωμεν διατονικὸν ἤχον δεύτερον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ τοῦ Τρίτου ἤχου.

Ἐρ. Ὁ δὲ τρίτος ἤχος τίνα κλίμακα μεταχειρίζεται ;

Ἀπ. Ὁ τρίτος ἤχος ὅταν μεταχειρίζεται διατονικὴν κλίμακα, πλαγιάζει εἰς τὸν διατονικὸν Ζω, τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἤγουν ἀπὸ τὸν Γα, εἰς τὸν Ζω, καὶ τὸν δεικνύει πλάγιόν του· ὅταν δὲ τεθῇ εἰς τὸν Γα, ἡ ἐναρμόνιος αὕτη φθορὰ ρ , τότε θέλει κλίμακα ἐναρμόνιον, ἡ ὁποία τὸ πρῶτον ἐπὶ τὸ βαρὺ διάστημα, ζητεῖ τεταρτημόριον τοῦ μείζονος τόνου, τὸ δὲ δεύτερον ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ τὸ τρίτον διάστημα, ζητεῖ τόνους μείζονας· ἐπὶ τὸ ὀξύ δὲ πάλιν, ζητεῖ δύο τόνους μείζονας, ὥστε δεσπόζει πέντε διαστήματα, δύο ἐπὶ τὸ ὀξύ καὶ τρία ἐπὶ τὸ βαρὺ, τοῦτ' ἐστὶ θέλει τὸ Γα Βου, διάστημα τρία τῶν δώδεκα, τὸ δὲ Βου Πα, δεκατρία, καὶ τὸ Πα Νη, δώδεκα· ἐπὶ τὸ ὀξύ δὲ πάλιν, θέλει τὸ Γα Δι, καὶ τὸ Δι Κε, ἀπὸ δώδεκα· τὸ ἀνάλογον γίνεται καὶ ὅταν τεθῇ αὕτη ἡ φθορὰ ρ , εἰς τὸν Ζω ἢ εἰς ἄλλον τόνον· δεδεύει δὲ κατὰ τριφωνίαν ὁμοίαν, καὶ γίνεται μία τοιαύτη κλί-

μαξ, Νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη· εἰς τὴν ὁποίαν κλίμακα δὲν εὐρίσκεται τόνος, οὔτε ἐλάσσων, οὔτε ἐλάχιστος· ὅταν δὲ τεθῇ αὐτὴ ἢ φθορὰ ρ, εἰς τὸ Κε, θέλει τὸ μὲν Κε, εἰς τὴν φυσικὴν του βάσιν, τὸν δὲ Ζω, ὕψειν, καὶ τὸ διάστημα τοῦ Κε Ζω, εἰς ἐλάχιστον τόνον σχεδόν· θεωρεῖται δὲ ἡ τριφωνία τοῦ τρίτου ἤχου εἰς αὐτὸν τὸν τρόπον· τὸ διάστημα Νη Γα, εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ Γα Ζω, καὶ μὲ τὸ Ζω Βου· αὐτὰ τὰ τρία τετράχορδα εἶναι ὅμοια κατὰ τὰ διαστήματα εἰς τὸ ἐναρμόνιον μέλος τοῦ τρίτου ἤχου.

Ἐρ. Πῶς ἀπηχεῖται ;

Ἀπ. Ἀπηχεῖτο ὁ τρίτος ἤχος κατὰ μὲν τοὺς παλαιούς μὲ τὸ γαγὰ, καθ' ἡμᾶς δὲ τοὺς νέους μόνον μὲ τὸ λῆ, τὸ ὁποῖον ζητεῖ προφορὰν βομβῶδη καὶ σοβαράν, διὰ τὴν δειξὴν τὴν ποιότητα τοῦ γαγὰ, ἔχει δὲ ἴσον τὸν Γα.

Ἐρ. Ποῖοι εἶναι οἱ δεσπόζοντες φθόγγοι ;

Ἀπ. Δεσπόζοντες φθόγγοι εἰς τὸν τρίτον ἐναρμόνιον ἤχον εἶναι οἱ Κε Γα Πα, κάμνει δὲ καταλήξεις, ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν Κε, ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν Πα, καὶ τελικὰς εἰς τὸν Γα.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ σημεῖον τῆς φθορᾶς αὐτοῦ ;

Ἀπ. Σημεῖον τῆς φθορᾶς τοῦ τρίτου ἤχου, εἰς μὲν τὸ διατονικὸν γένος εἶναι τοῦτο, ρ, εἰς τὸ ἐναρμόνιον τοῦτο, ο· τὸ ὁποῖον ὅταν εὐρίσκεται εἰς τὸν Γα, θέλει τὸν Γα εἰς τὸν τόπον του, τὰ δὲ ἀνιόντα καὶ κατιόντα διαστήματα καθὼς διωρίσθησαν ὀπισθεν· ὅταν δὲ τεθῇ εἰς τὸν Ζω, ἢ εἰς τὸν Βου, τοὺς θέλει καθ' ὕψειν· καὶ ὅταν τεθῇ εἰς ἄλλον τόνον, θέλει νὰ ἀφίνη ἐκεῖνος ὁ τόνος τὸν φθόγγον του καὶ νὰ προφέρηται ὡς Γα, καὶ νὰ συνιστᾶται ἢ ποιότης αὐτοῦ καθ' ὅλα.

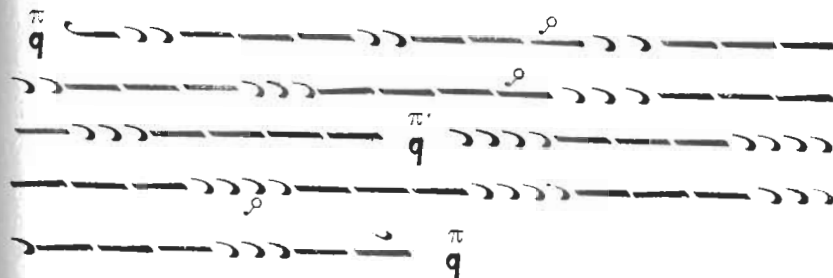
Ἐρ. Ποῖα τῶν μαρτυριῶν τὰ σημεῖα ;

Ἀπ. Σημεῖα δὲ τῶν μαρτυριῶν εἰς αὐτὸν τὸν ἤχον, ὅταν προχωρῇ διατονικῶς, εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὅποια διωρίσθησαν καὶ διὰ τὸν πρῶτον ἤχον· ὅταν δὲ προχωρῇ κατ' ἐναρμόνιον κλίμακα, διὰ μὲν τὸν Νη, εἶναι τοῦτο ρ, διὰ δὲ τὸν Πα, εἶναι τοῦτο ρ, διὰ δὲ τὸν Γα, τοῦτο ρ, καὶ τὰ λοιπὰ ἀναλόγως.

Ἡ τοῦ Τρίτου ἤχου ἐναρμόνιος Κλίμαξ.

Νη	Ζω	Κε	Δι	Γα	Βου	Πα	Νη
11	5	12	12	3	13	12	68

Ἡ τοῦ ἐναρμόνιου γένους συνεχῆς Παραλλαγή.

Ἐρ. Πῶς ὀνομάζεται ἀπὸ τοὺς παλαιούς ὁ ἤχος αὐτός ;

Ἀπ. Ὀνομάζεται ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας φρύγιος, διότι τὸν ἐφεῖ-
ρεν ὡς λέγουσιν, ὁ Φρύξ Μαρσύας· τὸν μεταχειρίζοντο δὲ εἰς τὰ
δύο γένη μόνον, εἰς τὸ διατονικὸν καὶ εἰς τὸ χρωματικόν· ὁ δὲ
Ὀλυμπος ἔβαλεν ἔπειτα καὶ τὸ ἐναρμόνιον γένος εἰς τὸν φρύ-
γιον τρόπον, τὸ ὁποῖον πρὸ αὐτοῦ ἦτον εἰς τοὺς Ἑλληνας
ἄγνωστον, καθὼς καὶ τὸ χρωματικόν εἰς ἡμᾶς ἤδη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Περὶ τοῦ Τετάρτου ἤχου.

Ἐρ. Ὁ τέταρτος τίνα μεταχειρίζεται κλίμακα ;

Ἀπ. Οὗτος ὁ ἤχος μεταχειρίζεται κλίμακα διατονικὴν κατὰ
τὸ Διαπασῶν Σύστημα, τὰ διαστήματα τῆς ὁποίας ἐξετέθησαν
εἰς τὸ δωδέκατον κεφάλαιον.

Ἐρ. Εἰς πόσα εἶδη διαιρεῖται ;

Ἀπ. Διαιρεῖται εἰς εἶδη τρία· Παπαδικόν, Στιχηραρικόν καὶ
Εἰρμολογικόν· καὶ τὸ μὲν παπαδικόν ἔχει ἴσον τὸν Δι, ὅστις εἶ-
ναι ἡ φυσικὴ βάσις του, καὶ ἀπηχεῖται μὲ τό, ἄγια, τὸ δὲ στι-

χηραρικὸν ἔχει ἴσον τὸν Πα, καὶ τὸ εἰρμολογικὸν τὸν Βου, καὶ ἀπηχεῖται μὲ τὸ Λε.

Ἐρ. Ποιοὶ εἶναι οἱ Δεσπόζοντες αὐτοῦ φθόγγοι ;

Ἀπ. Δεσπόζοντες φθόγγοι εἰς τὸν τέταρτον ἦχον στιχηραρικῶς εἶναι ὁ Πα, καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελῶς δὲ εἰς τὸν Πα, καὶ τελικῶς εἰς τὸν Πα, ἢ εἰς τὸν Βου· εἰρμολογικῶς δὲ καταλήγει, ἀτελῶς μὲν εἰς τοὺς Δι, Βου, σπανίως δὲ εἰς τὸν Πα, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Βου.

Ἐρ. Δὲν φαίνεται νὰ ἔχη τὸ μέλος του ἀπὸ τοῦ πρώτου ἤχου ;

Ἀπ. Ὁ στιχηραρικὸς τέταρτος ἦχος μ' ὅλον ὅτι ἔχει ἴσον τὸν Πα, τὸν ὅποιον ἔχει καὶ ὁ πρῶτος ἦχος, διαφέρει ὅμως ἀπὸ αὐτὸν κατὰ τὸ Σύστημα, κατὰ τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους, καὶ κατὰ τὰς ἀτελεῖς καὶ τελικὰς καταλήξεις.

Ἐρ. Πῶς κατὰ τὸ Σύστημα ;

Ἀπ. Κατὰ τὸ Σύστημα μὲν διαφέρει, ἐπειδὴ ὁ στιχηραρικὸς τέταρτος ἦχος ὀδεύει κατὰ τὸ Διαπασῶν Σύστημα, ὁ δὲ πρῶτος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τὸν τροχόν, ἡγουν κατὰ τετραφωνίαν.

Ἐρ. Πῶς κατὰ τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους ;

Ἀπ. Κατὰ δὲ τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους διαφέρει, ἐπειδὴ ὁ μὲν τέταρτος ἦχος ἀγαπᾷ νὰ δεικνύῃ τὸν Βου συνεχῶς, ὁ δὲ πρῶτος τὸν Γα.

Ἐρ. Πῶς κατὰ τὰς καταλήξεις ;

Ἀπ. Κατὰ τὰς ἀτελεῖς καὶ τελικὰς καταλήξεις διαφέρει· ἐπειδὴ ὁ μὲν τέταρτος ἦχος καταλήγει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς Δι Βου, ὁ δὲ πρῶτος εἰς τοὺς Πα Γα, τὰς δὲ τελικὰς καταλήξεις, ὁ μὲν τέταρτος ποιεῖ πολλάκις εἰς τὸν Βου, ὁ δὲ πρῶτος οὐδέποτε.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ σημεῖον τῆς φθορᾶς του ;

Ἀπ. Σημεῖον τῆς φθορᾶς τοῦ τετάρτου ἤχου εἰς μὲν τὸ παπαδικὸν μέλος εἶναι τοῦτο α, καὶ ἔχει τὴν φυσικὴν του βάσιν εἰς τὸν Δι, εἰς δὲ τὸ στιχηραρικὸν εἶναι τοῦτο ρ, καὶ τίθεται εἰς τὸν Πα, καὶ εἰς τὸ εἰρμολογικὸν τοῦτο ξ, καὶ τίθεται εἰς τὸν Βου.

Ἐρ. Τὰ δὲ σημεῖα τῶν μαρτυριῶν ποῖα ;

Ἀπ. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν τοῦ τετάρτου ἤχου εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὸν πρῶτον· ἐκείνος ὅμως κατὰ τὸν τροχόν, αὐτὸς δὲ κατὰ τὸ Διαπασῶν· τί δὲ διαφέρουσιν αἱ κατὰ τὸν τροχὸν μαρτυρίαι ἀπὸ τὰς μαρτυρίας τοῦ Διαπασῶν, γίνεται φανερόν ἀπὸ τοῦ ἐξῆς διάγραμμα.

Διαστήματα.

Αἱ κατὰ τὸν τροχὸν μαρτυρίαι τῶν παλαιῶν.	77	7	12	Δ'	Ἡ κατὰ τὸ Διαπασῶν Κλίμαξ.
	77	9	7	Γ'	
	77	12	9	Ε'	
	77	12	12	Π'	
	77	7	7	Ν'	
	77	9	9	Ζ'	
	77	12	12	Θ'	
	77	12	12	Α'	
	77	7	7	Γ'	
	77	9	9	Ε'	
	77	12	12	Π'	
	77	7	7	Ν'	
	77	9	9	Ζ'	
	77	12	12	Θ'	
	77	7	7	Α'	
	77	9	9	Γ'	
	77	12	12	Ε'	
Ἡ κατὰ τὸν τροχὸν Κλίμαξ.	77	7	12	Δ'	Φθοραὶ τοῦ διατονικοῦ γένους.
	77	9	7	Γ'	
	77	12	9	Ε'	
	77	12	12	Π'	
	77	7	7	Ν'	
	77	9	9	Ζ'	
	77	12	12	Θ'	
	77	12	12	Α'	
	77	7	7	Γ'	
	77	9	9	Ε'	
	77	12	12	Π'	
	77	7	7	Ν'	
	77	9	9	Ζ'	
	77	12	12	Θ'	
	77	7	7	Α'	
	77	9	9	Γ'	
	77	12	12	Ε'	
Ἡ κατὰ τὸν τροχὸν Κλίμαξ.	77	7	12	Δ'	Μαρτυρίαι τοῦ Διαπασῶν τῆς νέας μεθόδου
	77	9	7	Γ'	
	77	12	9	Ε'	
	77	12	12	Π'	
	77	7	7	Ν'	
	77	9	9	Ζ'	
	77	12	12	Θ'	
	77	12	12	Α'	
	77	7	7	Γ'	
	77	9	9	Ε'	
	77	12	12	Π'	
	77	7	7	Ν'	
	77	9	9	Ζ'	
	77	12	12	Θ'	
	77	7	7	Α'	
	77	9	9	Γ'	
	77	12	12	Ε'	

Ἐρ. Πῶς ὀνομάσθη ἀπὸ τοὺς παλαιούς ;

Ἀπ. Ὁ τέταρτος ἤχος παρὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὀνομάσθη μιξολύδιος, τὸν ὅποιον ἐπενόησεν ἡ Σαπφώ, καθὼς λέγει ὁ Χριστόξενος· ἐπειδὴ πρὸ αὐτῆς οἱ Ἕλληνες τρεῖς μόνους τρόπους τοῦ ἤχου ἐγνώριζον, τὸν Δώριον, τὸν Λύδιον καὶ τὸν Φρύγιον· τὸν δὲ μιξολύδιον ἔμαθον οἱ τραγωδοποιοὶ ἀπὸ τὴν εἰρημένην Σαπφώ· ὅστις ἔχει χαρακτῆρα πανηγυρικὸν καὶ χορευτικὸν μὲ τὸ μεγαλοπρεπὲς μεμιγμένον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Περὶ τοῦ Πλαγίου Πρώτου ἤχου.

Ἐρ. Ὁ δὲ πέμπτος ἤχος διατὶ ὀνομάσθη πλάγιος τοῦ πρώτου ;

Ἀπ. Ἐπειδὴ ἔχει ἴσον τὸν Πα, καὶ δὲν ἔχει ἰδικήν του χωριστὴν κλίμακα, παρὰ τὴν ἰδίαν τοῦ πρώτου ἤχου· ἡ βᾶσις τοῦ ὁποίου μὲ τὸ νὰ ἦναι εἰς τὸν Πα, Κε, τέσσαρας τόνους ὀξύτερους ἀπὸ τὸν Πα, καὶ πλαγιάζει τρόπον τινὰ ἀναπαυόμενος εἰς αὐτόν, διὰ τοῦτο ἐκλήθη αὐτὸς πλάγιός του.

Ἐρ. Πόθεν διακρίνονται τὰ διαστήματα τῆς κλίμακος τούτου, ἀπὸ τῆς τοῦ πρώτου ἤχου ;

Ἀπ. Ὁ πλάγιος τοῦ πρώτου ἤχος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θέλει τὸν Ζω ὕφειν, μὲ αὐτὴν τὴν ἐναρμόνιον φθορὰν ρ, τὸ δέ, Κε Ζω, διάστημα ἐξεταζόμενον κατὰ τὸ σύστημα τῆς εἰρημένης φθορᾶς, ἐπειδὴ εὐρίσκεται τεταρτημόριον τοῦ μείζονος τόνου, ἤγουν τρία τῶν δώδεκα, λαμβάνει κλίμακα, ἡ ὅποια συνίσταται ἀπὸ δύο τετράχορδα, τὸ μὲν διατονικόν, Πα Βου Γα Δι, τὸ δὲ ἐναρμόνιον Κε Ζω Νη Πα.

Ἐρ. Πῶς ἀπηχεῖται ;

Ἀπ. Αὐτὸς ὁ ἤχος δὲν ζητεῖ προσλαμβάνομενον διὰ νὰ σχηματίσῃ τὸ διάστημα τοῦ Νη Πα, ἀλλὰ ἀπηχεῖται ἀπὸ τοὺς παλαιούς μὲ τὸ ἀλέαλες, καὶ μετρούμενος μὲ τὰ τονικά διαστήματα Πα Γα Βου Πα, οὕτως·

τὸν ἑαυτὸν του, καθ' ἡμᾶς δὲ ἀπηχεῖται μὲ μόνον τὸ λε· διαφέρει δμως αὐτὸ τὸ ἴσον ἀπὸ τὸ ἴσον τοῦ πρώτου ἤχου κατὰ τὴν βαρύτητα· ἐπειδὴ ὁ πρῶτος ἤχος ἀρχίζει ἀπὸ ἐξωτέραν βᾶσιν τρεῖς τόνους σχεδόν· ὁ πλάγιος τοῦ πρώτου ἤχος εἰρμολογικὸς

ὦν ἔχει ἴσον τὸν Κε, καὶ ὁδεύει ἀπὸ τοῦ Κε, ὡς ἀπὸ τοῦ Πα, τοῦτ' ἐστὶ κατὰ τὴν ἰδέαν τοῦ πρώτου ἤχου.

Ἐρ. Στιχηρατικῶς πῶς ;

Ἀπ. Ὁ πλάγιος τοῦ πρώτου ἤχος κατὰ τὸ στιχηράριον, ὅταν μὲν ὁδεύῃ διατονικῶς, ἔχει δεσπύζοντας φθόγγους τοὺς Πα Δι Κε, καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τοὺς Κε Δι, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Πα· ὅταν δὲ βαδίζῃ ἐναρμόνιον κλίμακα, τότε δεσπύζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς Ζω Δι, καταλήγων ἀτελῶς μὲν εἰς τοὺς Κε Δι, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Πα, καὶ εἰς τὸν Δι· ὅταν δέ, εἰρμολογικῶς ὦν, ὁδεύῃ ἀπὸ τοῦ Κε, ὡς ἀπὸ τοῦ Πα, τότε δεσπύζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς Ζω Δι, καταλήγων ἀτελῶς μὲν εἰς τοὺς Δι Κε, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Κε.

Ἐρ. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς του ποῖον εἶναι ;

Ἀπ. Σημεῖον φθορᾶς εἰς αὐτὸν τὸν ἤχον, διατονικῶς εἶναι τοῦτο ρ, καὶ τίθεται φυσικᾶς εἰς τὸν Πα, ὅταν δὲ τεθῇ εἰς ἄλλον τόνον ὅστις καὶ ἂν ἦναι, προσφέρει τὸν Πα, φθόγγον μὲ τὴν ποιότητά του καὶ παραλλαγίζεται τὸ ἐξῆς μέλος ὡς ἀπὸ τοῦ Πα· ὅταν δὲ ἐπὶ τοῦ Ζω, τεθῇ αὐτὴ ἡ ἐναρμόνιος φθορὰ ρ, τότε τὸ μέλος ὁδεύει τὴν ἐναρμόνιον κλίμακα.

Ἐρ. Οὗτος ὁ ἤχος ὅταν ὁδεύῃ διατονικὴν κλίμακα, ἡ ἐναρμόνιον, ποῖα σημεῖα μαρτυριῶν μεταχειρίζεται ;

Ἀπ. Σημεῖα μαρτυριῶν εἰς αὐτὸν τὸν ἤχον, ὅταν ὁδεύῃ τὴν διατονικὴν κλίμακα, εἶναι ἑκτενα, τὰ ὅποια ἔχει καὶ ὁ πρῶτος ἤχος κατὰ τὸν τροχόν, καὶ ὁ τέταρτος κατὰ τὸ Διαπασῶν, καὶ ὅταν ὁδεύῃ ἐναρμονίως, εἶναι κατὰ τὸ ἐξῆς διάγραμμα.

Ἡ ἐκ τοῦ Διατονικοῦ καὶ Ἐναρμονίου μικτὴ Κλίμαξ.

ι ρ ι ρ υ ι ρ ρ Μ							
9	9	7	12	12	3	13	12
Πα	Βου	Γα	Δι	Κε	Ζω	Νη	Πα

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Περὶ τοῦ Πλαγίου Δευτέρου ἤχου.

Ἐρ. Ὁ δὲ ἔκτος ἤχος τίνα μεταχειρίζεται κλίμακα καὶ διατὶ ὠνομάσθη πλάγιος τοῦ δευτέρου ;

Ἀπ. Οὗτος ὁ ἤχος κλίμακα μεταχειρίζεται τὴν χρωματικὴν (1), διὸ καὶ ὠνομάσθη πλάγιος τοῦ δευτέρου.

Ἐρ. Ἐχει διαφορὰν ἡ κλίμαξ αὐτοῦ ἀπὸ τὴν κλίμακα τοῦ δευτέρου ;

Ἀπ. Αἱ κλίμακες τούτων τῶν δύο ἡχῶν ἔχουσι μεγάλην διαφορὰν εἰς τὰ χρωματικὰ διαστήματα· ἐπειδὴ ἡ μὲν τοῦ δευτέρου ἤχου κλίμαξ ὀδεύει κατὰ διαφωνίαν τόσον ἐπὶ τὸ βαρὺ, ὅσον καὶ ἐπὶ τὸ ὀξύ, τόνον ἐλάσσονα, καὶ ἐλάχιστον, καὶ μείζονα, ἢ δὲ τοῦ πλαγίου δευτέρου συνίσταται ἀπὸ δύο χρωματικὰ τετράχορδα ὁμοία· Πα Βου Γα Δι· Κε Ζω Νη Πα· τὰ ὅποια ὀδεύουσι

τὸν πρῶτον φθόγγον ἡγουν τὸ Πα Βου, τόνον ἐλάχιστον, τὸ δὲ Βου Γα, ἡμιόλιον, ἡγουν 18 ἀριθμόν, καὶ τὸ Γα Δι, τεταρτημόριον τοῦ μείζονος τόνου, ἡγουν τρεῖς τῶν 12· εἶναι δὲ ὁμοία τὰ δύο τετράχορδα, ἐπειδὴ τὸ Πα Βου διάστημα εἶναι ὁμοιον μὲ τὸ Κε Ζω, τὸ Βου Γα, ὁμοιον μὲ τὸ Ζω Νη, καὶ τὸ Γα Δι, ὁμοιον μὲ τὸ Νη Πα· καὶ ἂν ἦναι χρεῖα νὰ ὀδεύσῃ καὶ ἄλλο τετράχορδον ἢ ἐπὶ τὸ βαρὺ ἀπὸ τὴν βάσιν του, ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ ἡγουν ἀπὸ τὸν ὑψηλὸν Πα, πάλιν μὲ τὰ αὐτὰ διαστήματα ὀδεύει.

(1) Ἐπειδὴ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὸν δεύτερον ἤχον εὐρίσκεται τὸ χρωματικὸν γένος, ἂν καὶ διαφέρουσι μεταξύ των κατὰ τὰ χρωματικὰ διαστήματα.

Αἱ δύο Κλίμακες χρωματικαί, ἡ μὲν εἰς δύο τετράχορδα, ἡ δὲ εἰς τέσσαρα.

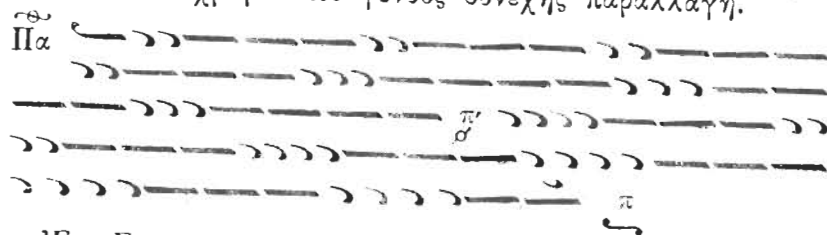
Μαρτοῖαι Χρωματικαί.

Φθοραὶ Χρωματικαί.

3	π'	3	κ'
18	ν'	18	λ'
7	ζ'	7	ε'
12	β'	12	δ'
3	α'	3	γ'
18	χ'	18	ζ'
7	ψ'	7	η'
12	ω'	12	θ'
3	κ'	3	λ'
18	ν'	18	λ'
7	ζ'	7	ε'
12	β'	12	δ'
3	α'	3	γ'
18	χ'	18	ζ'
7	ψ'	7	η'
68	ω'	7	θ'

148

Ἡ τοῦ χρωματικοῦ γένους συνεχῆς παραλλαγή.

Ἐρ. Στιχηραρικῶς πῶς ;

Ἀπ. Αὐτὸς ὁ ἦχος κατὰ τὸ στιχηράριον ἔχει ἴσον τὸν Πα, καὶ ἀπηχεῖται κατὰ τοὺς παλαιοὺς μετὰ τὸ λεχέαλες, ἀπηχούμενος δὲ μετὰ τὰ χρωματικὰ διαστήματα, Πα Βου Γα Δι Γα Βου Πα, οὕτως,

λε ε χε α α λες

ἀπηχεῖται μετὰ μόνον τὸ λε· εἰρμολογικὸς δὲ ὢν, ὁδεύει κατὰ τὴν ἰδέαν καὶ κλίμακα τοῦ δευτέρου ἤχου, καὶ ἔχει ἴσον τὸν Δι, μεταχειριζόμενος τὴν εἰς τὸν δεῦτερον ἦχον ἐκτεθεισάν κλίμακα.

Ἐρ. Ποῖα ἔχει σημεῖα ;

Ἀπ. Σημεῖα μαρτυριῶν εἰς αὐτὸν τὸν ἦχον εἶναι δύο ταῦτα, ἄνωθεν ἢ κάτωθεν τῶν ὁποίων ἐμβαίνουν τὰ σύμφωνα τῶν φθόγγων διὰ τὰς βάσεις· εἰς δὲ τὴν μικτὴν κλίμακα ἡγουν τὸ διατονικὸν τετράχορδον, ἔχει καὶ τὰς μαρτυρίας διατονικάς, καθὼς φαίνεται εἰς τὴν ἐξῆς μικτὴν κλίμακα.

Ἐρ. Ποίους δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει ;

Ἀπ. Δεσπόζοντας δὲ φθόγγους ἔχει στιχηραρικὸς ὢν, τοὺς Δι Πα, καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελῶς δὲ εἰς τὸν Πα, καὶ τελικῶς, ἡγουν εἰς τὸ τέλος παντὸς μαθήματος, εἰς τὸν Πα, καὶ εἰς τὸν Δι· κατὰ δὲ τὸ εἰρμολόγιον, ἐπειδὴ ὁδεύει μετὰ τὴν ἰδέαν καὶ κλίμακα τοῦ δευτέρου ἤχου, ὡς εἵπομεν, ἔχει δεσπόζοντας φθόγγους τοὺς Δι Βου, καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Βου.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ σημεῖα τῶν φθορῶν ;

Ἀπ. Σημεῖα τῆς φθορᾶς τοῦ πλαγίου δευτέρου ἤχου εἶναι δύο, τοῦτο α, τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸν Πα, καὶ εἰς τὸν Κε, εἰς τὴν ἀρχὴν δηλαδὴ ἐκάστου τετραχόρδου, καὶ τοῦτο σ, τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸν Δι, καὶ εἰς τὸν ὑψηλὸν Πα, εἰς τὸ τέλος δηλαδὴ ἐκάστου τετραχόρδου· καὶ αὐτὸ μὲν α, ἐνεργεῖ ἐπὶ τὸ ὅξυ καὶ θέλει ἡμιτόνιον, ἡγουν 7 ἀριθμὸν, μετὰ τοιαῦτα διαστήματα, ὅποια εἴπο-

μεν, καὶ ὅπως τὰ παραστήνουν οἱ ἀριθμοί, οἵτινες εἶναι σημειωμένοι εἰς τὴν ἐξῆς κλίμακα τοῦ πλαγίου δευτέρου· τοῦτο δὲ σ, ἐνεργεῖ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ θέλει ἡμιτόνιον, ἡγουν 3 ἀριθμὸν, καὶ τριημιτόνιον 18 ἀριθμὸν, καὶ ἡμιτόνιον 7 ἀριθμὸν· κυριεύει δὲ ὁμοίως καὶ τὸ ἐν καὶ τὸ ἄλλο κλίμακα ὁλόκληρον, καὶ ἔτι πρός.

Ἐρ. Μόνον χρωματικῶς προβαίνει ;

Ἀπ. Αὐτὸς ὁ ἦχος μεταχειρίζεται πολλάκις καὶ τὴν ἐξῆς μικτὴν κλίμακα, Πα Βου Γα Δι, Κε Ζω Νη Πα· ἡ ὁποία τὸ μὲν πρῶτον τετράχορδον ἔχει χρωματικὸν μετὰ τὰ ρηθέντα διαστήματα, τὸ δὲ δεῦτερον διατονικόν· καὶ πάλιν τὸ ἀνάπαλιν. Πα Νη Ζω Κε Δι Γα Βου Πα.

Αἱ τρεῖς μικταὶ κλίμακες τοῦ Πλαγίου Δευτέρου ἤχου.

♯	σ	σ	σ	σ	σ	σ	σ
7	18	3	12	9	7	12	
φ		σ	σ				

♯	σ	σ	σ	σ	σ	σ	σ
9	7	12	12	7	18	3	
σ		σ	φ				

♯	σ	σ	σ	σ	σ	σ	σ
9	7	12	7	18	3	12	
σ		σ	φ				

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Περὶ τοῦ Βαρύος ἤχου.

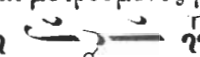
Ερ. Ὁ ἔβδομος ἤχος πῶς ὀδεύει ;

Απ. Ὁ ἔβδομος ἤχος ὅταν ὀδεύῃ διατονικῶς κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα, εἶναι καὶ λέγεται πλάγιος τοῦ τρίτου, ἐπειδὴ ὁ διατονικὸς τρίτος ἤχος, τοῦ ὁποῦ ἢ βάσις εἶναι εἰς τὸν Γα, εἰς αὐτὸν πλαγιάζει καὶ ἀναπαύεται· οὗτος δὲ ὁ ἤχος ὠνομάσθη ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Μουσικοὺς βαρὺς, ὡς ἔχων τὴν βάσιν του εἰς τὸν Ζω, ἐπειδὴ τὸ ἴσον του τόσο εἰς τὴν διατονικὴν κλίμακα τοῦ Διαπασῶν, ὅσον καὶ εἰς τὸν τροχόν, εἶναι τὸ βαρύτετον ἀπὸ ὅλα τὰ ἴσα τῶν λοιπῶν ἤχων.

Ερ. Τὸ παπαδικὸν μέλος αὐτοῦ πῶς προβαίνει ;

Απ. Ὁ παπαδικὸς βαρὺς ἤχος ἔχει ἴσον τὸν Ζω, καθὼς παραστήνεται μὲ τὰ διαστήματα τοῦ Διαπασῶν συστήματος· ὅταν δὲ βαδίζῃ στιχηραρικῶς, ἢ εἰρμολογικῶς, τότε θέλει κλίμακα ἑναρμόνιον, καὶ πάλιν ἔχει ἴσον τὸν ἴδιον Ζω· πλὴν καθὼς παραστήνεται μὲ τὰ διαστήματα τοῦ τροχοῦ· δηλαδὴ βαρύτερον ἡμιτόνου· καὶ ἐπειδὴ οὗτος δὲ ἑναρμόνιος Ζω, (διότι εἰς αὐτὸν εὐρίσκονται καὶ Χερουβικά καὶ ἄλλα μαθήματα τῶν παλαιῶν διδασκάλων) συγκρινόμενος μὲ τὸν Ζω, τοῦ Διαπασῶν, δὲν εἶναι στερεός, ἐπειδὴ καὶ τὰ διαστήματα, τὰ ὁποῖα παραστήνονται ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἑναρμόνιον λέγω Ζω, εἶναι ὅμοια μὲ τὰ διαστήματα τοῦ Γα Δι, Δι Κε, ἐπὶ τούτῳ διὰ τὴν εὐκολίαν τῶν μαθητῶν, μεταφέρεται τὸ ἴσον στιχηρατικοῦ καὶ εἰρμολογικοῦ βαρέος ἤχου εἰς τὸν Γα.

Ερ. Πῶς ἀπηχεῖται κατὰ τοὺς παλαιούς ;

Απ. Ἀπηχεῖται δὲ ὁ βαρὺς ἤχος κατὰ τοὺς παλαιούς μὲ τὸ ἄλκις καὶ μετρούμενος μὲ τὰ Γα Βου Γα, ἑναρμόνια διαστήματα οὕτω· ἐφανέρωνε τὸν ἑαυτὸν του.

Ερ. Καθ' ἡμᾶς δὲ πῶς ἀπηχεῖται ;

Απ. Καθ' ἡμᾶς δὲ ἀπηχεῖται μὲ μόνον τὸ κέ, τὸ ὁποῖον ζη-
ζει προφορὰν σοβαρὰν καὶ ἡγεμονικὴν.

Ερ. Ποῖοι φθόγγοι κυριεύουσι τὸ ἑναρμόνιον ;

Απ. Κυριεύουσι δὲ τὴν μελωδίαν τοῦ ἑναρμονίου βαρέος ἤχου οἱ φθόγγοι Ζω, Δι, Γα, καὶ εὐθὺς ἄμα ἀρχίσῃ, ἀγαπᾷ νὰ δεικνύῃ τὸν Βου, δέξιν, καὶ τὸν Ζω, ὕφεσιν· καταλήγει δὲ ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, καὶ ἐνίοτε εἰς τὸν Νη, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Γα.

καὶ ταῦτα τὰ ἰδιώματα τὰ φυλάττει τόσο εἰς τὸ στιχηραρικὸν ὅσον καὶ εἰς τὸ εἰρμολογικὸν εἶδος· ἐνίοτε ὅμως εἰς τὸ εἰρμολογικὸν μεταχειρίζεται διατονικὴν κλίμακα, καὶ τότε καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελῶς δὲ εἰς τὸν Πα, καὶ εἰς τὸν Ζω, καὶ τελικῶς εἰς τὸν Ζω.

Ερ. Τίνα διαφορὰν ἔχει ἀπὸ τὸν ἑναρμόνιον τρίτον ;

Απ. Ὁ ἑναρμόνιος βαρὺς ἤχος μ' ὅλον ὅτι ἔχει τὴν αὐτὴν βά-
σιν μὲ τὸν ἑναρμόνιον τρίτον ἤχον, διαφέρει ὅμως ἀπὸ αὐτὸν κατὰ τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους, καὶ κατὰ τὰς ἀτελεῖς καὶ τελικὰς κα-
ταλήξεις· ἐπειδὴ ὁ μὲν βαρὺς ἤχος ἔχει δεσπόζοντας φθόγγους τοὺς Δι Γα, ὁ δὲ τρίτος τοὺς Κε, Πα· καὶ ὁ μὲν βαρὺς καταλήγει ἀτελῶς εἰς τὸν Δι, καὶ τελικῶς εἰς τὸν Γα· ὁ δὲ τρίτος ἐντελῶς εἰς τὸν Κε, καὶ ἀτελῶς εἰς τὸν Πα, καὶ τελικῶς εἰς τὸν Γα.

Ερ. Τίνα σημεῖα ἔχει ;

Απ. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς εἰς τὸν βαρὺν διατονικὸν ἤχον εἶ-
ναι τοῦτο ς, καὶ τίθεται εἰς τὸν ὑψηλὸν Ζω, εἰς δὲ τὸν ἑναρμόνιον τοῦτο ρ, τὸ ὁποῖον ἔχει καὶ ὁ ἑναρμόνιος τρίτος ἤχος ὅταν ὀδεύῃ ἁρμονικῶς· τίθεται δὲ αὕτη ἢ ἑναρμόνιος φθορὰ εἰς τὸν ὑψηλὸν Ζω, διὰ τὴν ὕφεσιν τοῦ ὑψηλοῦ Ζω, τὴν ὁποῖαν θέλει νὰ προφέ-
ρωμεν ὅταν ὀδεύῃ ἁρμονικῶς· ἀπὸ τὸν ὁποῖον μὲ τὰ διαστήματα τοῦ τροχοῦ ἐπὶ τὸ βαρὺ ὀδεύων, εὐρίσκεται ὁ Ζω ὕφεσις· ἐπειδὴ ὁ κάτω Ζω μὲ τὰ διαστήματα τοῦ τροχοῦ παραστήνεται ὕφεσις, κα-
θὼς αὕτη ἢ φθορὰ ρ, εἰς ὅποιον ἄλλον τόνον ἤθελε τεθῇ, ζητεῖ ἐπὶ μὲν τὸ τὸ δξὺ τόνους δύο μείζοντας, ἐπὶ δὲ τὸ βαρὺ τεταρτημόριον τοῦ μείζονος τόνου, καὶ δύο μείζοντας, ὡς ἡ φυσικὴ αὐτῆς κλίμαξ.

Ερ. Τὰ δὲ σημεῖα τῶν μαρτυριῶν ποῖα ;

Απ. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς τὸν βαρὺν ἤχον εἶναι τὰ αὐτά, ὅσα ἔχουσιν ὁ τρίτος ἤχος διὰ τὸ ἑναρμόνιον, καὶ ὁ τέταρτος διὰ τὸ διατονικόν· ἐπειδὴ αἱ μαρτυρίαι ἀκολουθοῦσι τὰς φθορὰς.

Ερ. Ὅποιον χαρακτηῖρα ὕφους ἔχει ;

Απ. Ὁ χαρακτηρ τοῦ ἑναρμονίου βαρέος ἤχου εἶναι τὸ γα-
λήνιον, τὸ εἰρηνικόν, καὶ ἐκεῖνος τὸ ὁποῖον δύναται νὰ μετριάξῃ τὸ δρμητικὸν τοῦ τρίτου ἤχου, καὶ νὰ κατακοιμίξῃ τὰ πνεύ-
ματα τῶν ἀκρατῶν· ὁ δὲ τοῦ διατονικοῦ βαρέος ἤχου εἶναι τὸ ἡδονικὸν καὶ τερπνόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Περὶ τοῦ Πλαγίου Τετάρτου ἤχου.

Ἐρ. Ὁ ὄγδοος πῶς ὀνομάζεται;

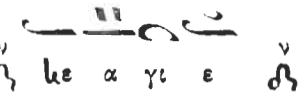
Ἀπ. Ὁ ὄγδοος ἤχος, ἡ βάσις τοῦ ὁποίου εἶναι εἰς τὸ Νη, ὠνομάσθη πλάγιος τοῦ τετάρτου· διότι ὁ τέταρτος παπαδικὸς ἤχος τοῦ ὁποίου ἡ βάσις εἶναι εἰς τὸν Δι, (ἤγουν τέσσαρας τόνους ὑψύτερος) εἰς αὐτὸν πλαγιάζει καὶ ἀναπαύεται διὰ καὶ ἐκλήθη πλάγιος αὐτοῦ.

Ἐρ. Ποίαν Κλίμακα μεταχειρίζεται;

Ἀπ. Ἡ Κλίμαξ τοῦ πλαγίου τετάρτου ἤχου εἶναι ἡ διατονικὴ, κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα· πολλάκις ὁμοῦς βαδίζει καὶ κατὰ τὸ τετράχορδον σύστημα, ὃ ἐστὶ, κατὰ τριφωνίαν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας, μὲ τρεῖς τόνους, ἢ ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἢ ἐπὶ τὸ ὑψύ, ἀναφαίνεται τὸ αὐτὸ μέλος· ὅταν δὲ ψάλλεται τριφωνος, δηλαδὴ ὅταν ἔχῃ ἴσον τὸν Γα, ἀντὶ τοῦ Νη, τότε τὸ μὲν ἴσον εἶναι τρεῖς τόνους ὑψύτερον ἀπὸ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ βάσιν· τὸ μέλος ὁμοῦς δδεύει ἀπὸ τοῦ Γα, ὡς ἀπὸ τοῦ Νη, τοῦτ' ἐστὶν δδεύει κατὰ τριφωνίαν διατονικὴν.

Ἐρ. Πῶς ἀπηχεῖται;

Ἀπ. Ἀπηχεῖται οὗτος ὁ ἤχος κατὰ τοὺς παλαιούς μὲ τὸ **κε**· ἀγίε· τὸ ὁποῖον ἀπηχεῖται μὲ τὰ διατονικὰ διαστήματα, Νη,

Πα, Βου, Νη, Νη· οὕτω καὶ φανερώνει τὸν ἑαυτὸν του· ψάλλεται δὲ μὲ προφορὰν σοβαρὰν καὶ ἡγεμονικὴν· καθ' ἡμᾶς δὲ ἀπηχεῖται μὲ μόνον τὸ **κε**, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐκφωνῇται μὲ τὴν αὐτὴν προφορὰν.

Ἐρ. Ποίους κυριεύοντας φθόγγους ἔχει;

Ἀπ. Κυριεύοντας δὲ φθόγγοι εἰς αὐτὸν τὸν ἤχον στιχηραρικῶς καὶ εἰρμολογικῶς, ὅταν μὲν ἔχῃ ἴσον τὸν Νη, εἶναι οἱ Νη, Βου, Δι· ἐπειδὴ εὐθὺς ἅμα ἀρχίσῃ, ἀγαπᾷ νὰ βαδίσῃ εἰς τὸν Βου, καὶ ποτὲ μὲν ἐπιστρέφει εἰς τὸν ἴδιον ἴσον του, ποτὲ δὲ ἀναβαίνει εἰς τὸν Δι, καὶ εἰς τὸν Νη· καταλήγει δὲ ἀτελῶς μὲν, εἰς τὸν Δι, καὶ εἰς τὸν Βου, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Νη, καὶ εἰς τὸν Βου πολλάκις· ὅταν δὲ ἔχῃ ἴσον τὸν Γα, τότε δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς Γα, Δι, Ζω· καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελῶς δὲ, καὶ τελικῶς εἰς τὸν Γα.

Ἐρ. Ποία σημεῖα φθορᾶς ἔχει;

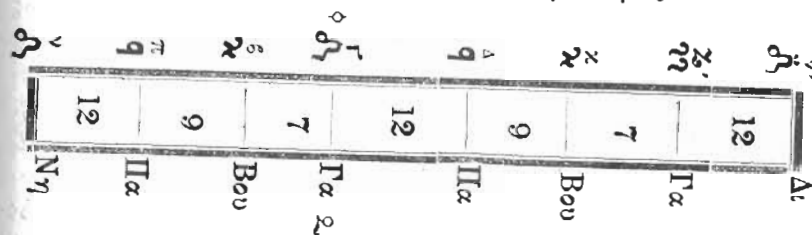
Ἀπ. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς εἰς τὸν πλάγιον τοῦ τετάρτου

ἤχον εἶναι τοῦτο **ζ**, τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸν Νη, εἰς δὲ τὴν ἐπὶ τὸ ὑψύ ἀντιφωνίαν αὐτοῦ τοῦτο **ζ**· διαφέρουσι δὲ αὐταὶ αἱ δύο φθοραὶ κατὰ τὸ σύστημα, ἐπειδὴ αὐτὴ μὲν **ζ**, τρεῖς τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ παραστήνει μέλος τοῦ Νη, αὐτὴ δὲ **ζ**, τρεῖς τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ δεικνύει μέλος τοῦ Δι.

Ἐρ. Σημεῖα μαρτυριῶν ποία;

Ἀπ. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς αὐτὸν τὸν ἤχον δὲν εἶναι ἄλλα, παρὰ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα διωρίσθησαν καὶ διὰ τὸν τέταρτον ἤχον· ὅταν δὲ αὐτὴ ἡ φθορὰ **ζ**, τεθῇ εἰς τὸν Γα, τότε καὶ τὰ σημεῖα τῶν μαρτυριῶν γίνονται διάφορα, καθὼς φαίνεται εἰς τὴν ἐξῆς κλίμακα.

Ἡ κατὰ τριφωνίαν διατονικὴ Κλίμαξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Περὶ Φθορῶν.

Ἐρ. Μὲ ποίαν μέθοδον ἡμποροῦν οἱ διδάσκαλοι εἰς ἓν μάθημα νὰ μετατρέπωσι (τὰ μεταβάλλωσι) πρὸς ἡδυκοῖαν τὸ διατονικόν, εἰς χρωματικόν, ἢ τὸ χρωματικόν, εἰς ἑναρμόνιον, ἢ τὸ ἑναρμόνιον, εἰς χρωματικόν, καὶ ὅπως ἄλλως θέλουσι;

Ἀπ. Οἱ μουσικοὶ ἐπειδὴ ἐγνώρισαν ὅτι τὸ μονότροπον ἦθος ἑνὸς ἤχου, ὅταν διαμένῃ ἐπὶ πολὺ, ὅσον καὶ ἂν ἦναι καλόν, προξενεῖ βέβαια χορτασμόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον γεννᾶται ἡ δυσαρέσκεια καὶ ἀηδία εἰς τὸν ἀκροατὴν· διὰ τοῦτο ἐπενόησαν εἰς τὴν Μουσικὴν τὰς φθοράς, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ μία μέθοδος, διὰ μέσου τῆς ὁποίας μεταβαίνουσιν ἀπὸ ἑνα ἤχου εἰς ἄλλον, ἢ ἀπὸ μίαν κλίμακα εἰς ἄλλην, ὥστε διὰ τῆς ποικιλίας νὰ τέρπωσι τὰ πνεύματα τῶν ἀκροατῶν, καὶ νὰ τὰ καταστήνουν νεαρά καὶ προσεκτικά, ἐξαλείφοντες τὴν ἀηδίαν καὶ δυσαρέσκειαν, τὴν ὁποῖαν προξενεῖ τὸ μονότροπον ἐκτεταμένον ἦθος (μέλος) ἑνὸς μόνου ἤχου.

Ἐρ. Ταῦτα πῶς καὶ μὲ ποία σημεῖα εὐκολύνονται;

Ἀπ. Διὰ τῶν κλιμάκων αἱ ὁποῖαι προβαίνουν μὲ φθοράς.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ φθορά ;

Ἀπ. Ἡ φθορά εἶναι παῦσις τοῦ ψαλλομένου μέλους οἰουδήτινος ἤχου, ἢ συστήματος, καὶ ἀρχὴ διαφόρου μέλους εἰς ἄλλον τινὰ ἤχον, ἢ εἰς ἄλλην κλίμακα· λύσις δὲ εἶναι ἐναλλαγὴ τοῦ μέλους τῆς ἐπικρατοῦσης φθορᾶς, ἢ κλίμακος, καὶ ἐπιστροφὴ εἰς τὸν πρὸ τῆς φθορᾶς ψαλλόμενον ἤχον, ἢ εἰς ἄλλον, ἢ ἐν γένει εἰς ἕτερον σύστημα.

Ἐρ. Τί φανερώνει ;

Ἀπ. Ἡ φθορά φανερώνει τὴν κλίμακα τοῦ συστήματος, ἢ τοῦ μέλους· ὅθεν ὅπου εὐρίσκεται τις φθορά, ἐκεῖθεν ἀρχεται ἡ κλίμαξ τοῦ μέλους αὐτῆς· ὅταν δὲ πάλιν ἡ κλίμαξ θέλῃ δέσιν καὶ λύσιν, εἰς τὴν δέσιν ἐμβαίνει τὸ σημεῖον τῆς φθορᾶς, καὶ γίνεται ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς τοῦ ἤχου μετὰ τὴν φθοράν· πολλάκις ὁμοῦ συμπίπτει καὶ εἰς τὴν φθοράν αὐτήν· εἰς δὲ τὴν λύσιν ἐμβαίνει τὸ σημεῖον τῆς τυχούσης ἄλλης κλίμακος, καὶ γίνεται πάλιν ἡ μεταβολὴ τοῦ ἤχου ὕστερον ἀπὸ τὸ σημεῖον τῆς φθορᾶς, ἢ εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, κατὰ τὴν περίστασιν· ἐπειδὴ ὅταν τεθῇ ἡ φθορά ὅχι εἰς τὸν φυσικὸν τόπον, ἀλλὰ εἰς ἄλλον τόπον, τότε ἀφίεται ὁ φθόγγος ἐκείνου τοῦ τόνου, καὶ ἀντ' ἐκείνου λέγεται ὁ φθόγγος, τὸν ὁποῖον φανερώνει ἡ φθορά, λοιπὸν τότε καὶ τὰ φυσικὰ διαστήματα τῆς κλίμακος ἀλλάζουσι, τὰ ὁποῖα ἤμποροῦν νὰ μεταβάλλωσι τὸν ἤχον, καθὼς γίνεται φανερόν ἀπὸ τὸ ἐξῆς διάγραμμα.

Ἡ φυσικὴ Κλίμαξ.

68	9	7	12	9	7	12	12
68	12	9	7	12	9	7	12

Ἡ φθορικὴ Κλίμαξ.

Ἐρ. Ὅλαι αἱ φθοραὶ τοῦ συστήματος δεκατρεῖς μόνον εἶναι, ἢ καὶ ἄλλαι ;

Ἀπ. Ἐκτὸς τῶν δεκατριῶν σημείων τῶν φθορῶν, τὰ ὁποῖα ἀνεφέραμεν εἰς τοὺς ὀκτὼ ἤχους, εἶναι καὶ ἄλλα πέντε τὰ ἐξῆς

σ·σ-θ·σ·δ· ἐκ τῶν ὁποίων τὸ σ·, εἶναι χρωματικόν, τὰ δὲ λοιπὰ ἐναρμόνια· καὶ τοῦτο μὲν σ·, ἐνεργεῖ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ δρίζει διαστήματα τέσσαρα· ὅλον, ὅταν τεθῇ εἰς τὸν Δι, θέλει τὸ Γα, δέσιν, καὶ τὸν Βου, εἰς τὴν φυσικὴν βάσιν τοῦ διατονικοῦ, καὶ πάλιν τὸν Πα, δέσιν, καὶ τὸν Νη, εἰς τὴν φυσικὴν βάσιν του· ἔχει δὲ ποιότητα τοῦ λεῖταῖω, ἡγουν τοῦ χρωματικοῦ Δι, ἂν δὲ τεθῇ εἰς ἄλλον τόπον, τότε ἐκείνον τὸν τόπον τὸν λέγομεν Δι, μὲ τὰ ἴδια διαστήματα, τὰ ὁποῖα εἶπομεν ἄνωθεν ἀπὸ τὸν Δι· ἐπὶ τὸ δξύ δὲ ὁδεύει διατονικῶς· κατὰ τὸ ἐξῆς διάγραμμα.

Ἡ φθορικὴ Κλίμαξ τοῦ Δι.

68	16	5	16	3	12	9	7
Νη		Πα	Βου	Γα	Δι	Κε	Ζω

Ἡ δὲ φθορά, τῆς ὁποίας τὸ σημεῖον εἶναι τοῦτο σ·, εἰς ὅποιον τόπον ἤθελε τεθῇ δαικνύει ποιότητα τοῦ ταῖα, ὅλον τοῦ Γα, ἐνεργεῖ δὲ καὶ αὐτὴ ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ δρίζει διαστήματα τέσσαρα, θέλει δὲ νὰ καταβαίνει τὸν πρῶτον φθόγγον τριτημόριον τοῦ μείζονος τόνου, (ἡγουν τέσσαρα τῶν δώδεκα)· τοὺς δὲ λοιποὺς τρεῖς τόνους μείζοντας· ἀπὸ τὸν Δι, ἐπὶ τὸ δξύ ὁδεύει διατονικῶς· ὡς τὸ παρὸν διάγραμμα.

Ἡ ἐναρμόνιος Κλίμαξ τοῦ Δι.

68	12	12	12	4	12	9	7
Νη	Πα	Βου	Γα	Δι	Κε	Ζω	Νη

Ἡ δὲ φθορά, τῆς ὁποίας τὸ σημεῖον εἶναι τοῦτο -θ·, καὶ ἐνεργεῖ ἓνα τόνον ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ ἓνα τόνον ἐπὶ τὸ δξύ, ὅλον ὅταν ᾖναι εἰς τὸν φθόγγον τοῦ Κε, θέλει νὰ καταβαίνει τὸν πρῶτον φθόγγον ἡγουν τὸν Δι δέσιν, τὸν δὲ Γα, εἰς τὸν τόπον του· ἐπὶ τὸ δξύ δὲ τὸν Ζω ὕψειν, τὸν δὲ Νη, εἰς τὸν τόπον του· τὰ αὐτὰ διαστήματα φυλάττει, ὅταν τεθῇ καὶ εἰς τὸν φθόγγον τοῦ Γα, παρομοίως καὶ εἰς ἄλλον.

Ἐρ. Αἱ μαρτυρίαι αἱ ὁποῖαι φανερώνουσι τὸ μέλος, ποίας ποιότητος εἶναι ;

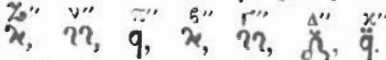
Ἀπ. Αἱ μαρτυρίαι αἱ ὁποῖαι μαρτυροῦσι τὸ μέλος εἶναι ἡ διατονική, ἡ χρωματική, ἡ ἑναρμόνιος· πᾶσα δὲ μαρτυρία ἔχει δύο μέρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἓν εἶναι σημεῖον, τὸ ὁποῖον μαρτυρεῖ τὴν ποιότητα τοῦ μέλους, τὸ δὲ ἄλλο εἶναι τὸ πρῶτον γράμμα τῶν ἑπτὰ συλλαβῶν τῶν φθόγγων, τὸ ὁποῖον μαρτυρεῖ τὴν βάσιν τοῦ καθ' ἑνὸς τόνου τῆς κλίμακος, ἡγουν ταύτης τῆς μαρτυρίας π q, τοῦτο q εἶναι τὸ σημεῖον τὸ ὁποῖον φανερώνει τὴν ποιότητα τοῦ μέλους· τοῦτο δὲ π, εἶναι τὸ πρῶτον γράμμα τοῦ Πα φθόγγου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ βάσις.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ σημεῖα τῶν διατονικῶν ;

Ἀπ. Σημεῖα τῶν διατονικῶν μαρτυριῶν εἶναι τὰ ἑξῆς ἑπτὰ. τὰ ὁποῖα μαρτυροῦσι τὰ διαστήματα τοῦ μέλους, τὰ δὲ σύμφωνα τῶν συλλαβῶν τῶν φθόγγων, τὰ ὁποῖα τίθενται ἄνωθεν ἢ κάτωθεν ἀπὸ αὐτά, μαρτυροῦσι τὴν βάσιν τῆς κλίμακος τοῦ ἡχοῦ· αὐτῆς τῆς μαρτυρίας π, τοῦτο π μαρτυρεῖ ἀνάβασιν ἐλάσσονος, καὶ τοῦτο ε μαρτυρεῖ τὸν τόπον τῆς κλίμακος, δηλαδὴ δεύτερος ἀπὸ τοῦ Πα.

Ἐρ. Κατὰ ποίαν τάξιν βάλλονται ;

Ἀπ. Τὰ πρῶτα γράμματα τῶν συλλαβῶν τῶν φθόγγων ἐμβαίνουν ἀπὸ τὸ ἄνω μέρος τῶν μαρτυριῶν εἰς ὅλον τὸ Διαπασῶν σύστημα, τὸ ὁποῖον ἄρχεται ἀπὸ τῆς q καὶ καταβαίνει ἕως τῆς ζ· εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἐπὶ τὸ βαρὺ Διαπασῶν ἐμβαίνουν ἀπὸ τὸ κάτω μέρος τῶν μαρτυριῶν, τὸ ὁποῖον ἄρχεται ἀπὸ τῆς q, καὶ καταβαίνει ἕως τῆς κάτω μαρτυρίας ζ· καὶ μ' ὅλον ὅτι εἰς τόσην ἀνάγκην δὲν καταντῶμεν καμμίαν φοράν, ὥστε νὰ φθάσωμεν ἕως τὸν κάτω Ζω, ἀλλ' οὕτως εἰς τὸ ὑπέρτατον μέρος τῆς ἑνταῦθα ἐκτεθειμένης κλίμακος, πλὴν διὰ σαφήνειαν ἀναφέρομεν ταῦτα πρὸς κατάληψιν, πάλιν εἰς τὸ δεύτερον ἐπὶ τὸ δξὺ Διαπασῶν, ἐμβαίνουναι τὰ γράμματα ἀπὸ τὸ ἓν μέρος τῶν μαρτυριῶν μὲ μίαν ὀξεῖαν, τὸ ὁποῖον ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ Ζω· ἡγουν ταύτης τῆς μαρτυρίας π, καὶ ἀναβαίνει ἕως τῆς q, εἰς δὲ τὸ τρίτον ἐπὶ τὸ δξύτερον Διαπασῶν, πάλιν ἄνωθεν τῶν μαρτυριῶν

τίθενται, πλὴν μὲ δύο ὀξεῖας, τὸ ὁποῖον ἄρχεται ἀπὸ τῆς ζ· καὶ ἀναβαίνει ἕως τῆς q, ὥς τὸ παρὸν παράδειγμα,

Ἐρ. Εἰς τὰς χρωματικὰς μαρτυρίας ποῖα σημεῖα βάλλονται ;

Ἀπ. Εἰς δὲ τὰς χρωματικὰς μαρτυρίας διὰ τὴν κλίμακα τοῦ δευτέρου ἡχοῦ εἶναι ταῦτα τὰ σημεῖα π· εἰς δὲ τὴν τοῦ πλαγίου δευτέρου ταῦτα π· τὰ ὁποῖα τέσσαρα σημεῖα δέχονται τὰ γράμματα τῶν συλλαβῶν τῶν φθόγγων ἄνωθεν, ἢ κάτωθεν, καθὼς καὶ τὰς ὀξεῖας, παρομοίως ὥς εἵπομεν ἄνωτέρω, διὰ τὰς διατονικὰς μαρτυρίας.

Ἐρ. Αἱ δὲ μαρτυρίαι τοῦ ἑναρμονίου ποῖαι ;

Ἀπ. Αἱ δὲ μαρτυρίαι τοῦ ἑναρμονίου γένους, αἱ ὁποῖαι μαρτυροῦσι τὸ μέλος ἴδια σημεῖα μαρτυριῶν δὲν ἔχουσιν, ἐκπληροῦνται δὲ τούτων ἢ χρεῖα μὲ τὰ σημεῖα τῶν διατονικῶν μαρτυριῶν, ὥς εἵπομεν ἄνωθεν.

Ἐρ. Ὅπου καὶ ἂν ᾖναι βάλλονται ἢ ὄχι ;

Ἀπ. Γενικῶς αἱ μαρτυρίαι, αἵτινες μαρτυροῦσι τὸ μέλος, γράφονται εἰς μὲν τὴν ἀρχήν, διὰ νὰ φανερώνωσι τὴν βάσιν καὶ τὰ διαστήματα τῶν χαρακτήρων, εἰς δὲ τὴν μέσσην καὶ τὸ τέλος γράφονται, διὰ βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Περὶ Μελοποιίας.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ Μελοποιία ;

Ἀπ. Μελοποιία εἶναι δύναμις κατασκευαστικὴ μέλους.

Ἐρ. Διαφέρει ἀπὸ τὴν μελωδίαν ;

Ἀπ. Διαφέρει, ἐπειδὴ ἡ μελωδία εἶναι ἀπαγγελία μέλους, ἢ δὲ μελοποιία εἶναι ἕξις ποιητικὴ.

Ἐρ. Τί εἶναι τὸ ἔργον τῆς μελοποιίας ;

Ἀπ. Ἡ μελοποιία διακρίνει τόπους τρεῖς τῆς φωνῆς, ὑπατοιειδῆ, (ἥτις λέγεται βαρεῖα Διαπασῶν) μεσοειδῆ, (μέση Διαπασῶν) καὶ νητοιειδῆ, (ὀξεῖα Διαπασῶν)· καὶ ἡ μὲν ὑπατοιειδῆς μελοποιία εἶναι τὸ ἀπὸ τοῦ Πα, ἐπὶ τὸ βαρὺ ὀδεῦον μέρος, νητοιειδῆς δὲ τὸ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ Ζω, τῆς μέσης Διαπασῶν ἐπὶ τὸ δξὺ προβαίνειν, καὶ μεσοειδῆς, τὸ ἀπὸ τοῦ Πα, μέχρι πρὸς τὸν ὑψηλὸν π, διοδεῦον· ἰδοὺ καὶ ἡ τούτων Κλίμαξ.

Ὁξεία Διατάσων.	π'	21	Πα
	γ'	7	Νη
	ζ'	9	Ζω
	κ'	12	Κε
	Δ'	12	Δι Νητοειδής.
	Γ'	7	Γα
	Β'	9	Βου
	π'	12	Πα
	γ'	7	Νη
	ζ'	9	Ζω
	κ'	12	Κε
	Δ'	12	Δι Μεσοειδής.
Μέση Διατάσων.	Γ'	7	Γα
	Β'	9	Βου
	π'	12	Πα
	γ'	7	Νη
	ζ'	9	Ζω
	κ'	12	Κε
	Δ'	12	Δι Ὑπατοειδής.
	Γ'	7	Γα
	Β'	9	Βου
	π'	12	Πα
	γ'	7	Νη
	ζ'	9	Ζω
Βαρεία Διατάσων.	κ'	12	Κε
	Δ'	12	Δι Ὑπατοειδής.
	Γ'	7	Γα
	Β'	9	Βου
	π'	12	Πα

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται ἡ μελοποιία ;

Ἀπ. Εἰς τρία, εἰς Ἀήψιν, εἰς Μίξιν καὶ εἰς Χρῆσιν.

Ἐρ. Τί εἶναι λῆψις ;

Ἀπ. Λῆψις εἶναι ἐκείνη, διὰ μέσου τῆς ὁποίας δύναται ὁ Μουσικὸς νὰ εὕρῃσκη ἀπὸ ποῖον φθόγγον τῆς κλίμακος, καὶ ἀπὸ ποῖαν Διαπασῶν προέπει νὰ ἀρχίσῃ τὴν μελοποιίαν, δηλαδὴ ἀπὸ Διαπασῶν ὑπατοειδῆ, ἢ μεσοειδῆ, ἢ νητοειδῆ.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ μίξις ;

Ἀπ. Μίξις εἶναι ἐκείνη, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐφαρμόζομεν τοὺς φθόγγους μεταξὺ των, κατὰ τὴν φύσιν τοῦ ἤχου, ἢ τοὺς τόπους τῆς φωνῆς, ἢ τὰ γένη, ἢ τοὺς ἤχους.

Ἐρ. Τί δὲ εἶναι ἡ χρῆσις ;

Ἀπ. Καὶ χρῆσις εἶναι ἡ διάφορος ἐπεξεργασία, δηλαδὴ μεταχείρισις, καὶ ἔντεχνος πλοκὴ τοῦ μέλους.

Ἐρ. Ἡ μὲν λῆψις εἶναι εὗρεσις τόπου, (ἥτοι φθόγγου τῆς κλίμακος) ἡ δὲ μίξις εἶναι ἐφαρμογὴ τῶν φωνῶν, ἡ δὲ χρῆσις καὶ αὐτὰ εἶναι, ἣ ἔχει διαιρέσεις ;

Ἀπ. Ἡ χρῆσις διαιρεῖται εἰς εἶδη τέσσαρα, εἰς Ἀγωγὴν, εἰς Πλοκὴν, εἰς Πεττεῖαν καὶ εἰς Τοναίαν.

Ἐρ. Ἡ δὲ ἀγωγή εἰς πόσα διαιρεῖται ;

Ἀπ. Ἡ ἀγωγή διαιρεῖται εἰς εἶδη τρία, εἰς Εὐθείαν, εἰς Ἀνακάμπτους καὶ εἰς Περιφερῆ.

Ἐρ. Τί εἶναι εὐθεΐα ;

Ἀπ. Εὐθεΐα εἶναι ἐκείνη, ἣτις κάμνει τὴν ἀνάβασιν μὲ συνεχεῖς φθόγγους, ὡς Πα Βου Γα Δι Κε.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ ἀνακάμπτουσα ;

Ἀπ. Ἀνακάμπτουςα δὲ εἶναι ἐκείνη, ἣ ὁποία καταβαίνει μὲ συνέχειαν ἀντιστρόφως, οἶον, Κε Δι Γα Βου Πα.

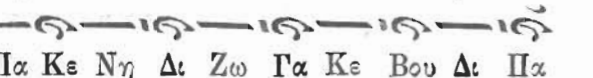
Ἐρ. Τί εἶναι ἡ περιφερής ;

Ἀπ. Περιφερὴς δὲ εἶναι ἐκείνη, ἣτις ρίπτει ἕνα ἕνα φθόγγον ὑπερβατῶν διαστημάτων, ἢ δύο δύο, ἢ καὶ περισσοτέρους, βάλλουσα πρότερον ἢ τὰ βαρέα, ἢ τὰ ὀξεία εἰς αὐτά, καθὼς

π Πα Γα Βου Δι Γα Κε Δι Ζω Κε Νη Ζω Πα π

ἢ οὕτως π Πα Ζω Νη Κε Ζω Δι Κε Γα Δι Βου Γα Πα π

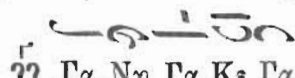
καὶ οὕτως π' Πα Δι Βου Κε Γα Ζω Δι Νη Κε Πα π'

ἢ οὕτως π' Πα Κε Νη Δι Ζω Γα Κε Βου Δι Πα π'

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ πεττεία;

Ἀπ. Πεττεία εἶναι ἡ πτώσις τῆς φωνῆς, ὅπου γίνεται πολλακίς

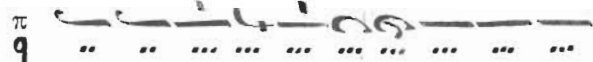
εἰς τὸν ἴδιον τόνον, καθὼς,

 ἦ Γα Νη Γα Κε Γα

 Νη Γα Δι Κε Γα Νη Γα Δι Γα Γα Γα

Ἐρ. Ἡ δὲ τοναία;

Ἀπ. Τοναία δὲ εἶναι ἡ ἐπιμονὴ καὶ πολυχρόνιος στάσις, ἥτις γίνεται ἐπάνω εἰς ἓνα φθόγγον, ἢ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλους, ἢ ἐν τῷ μέσῳ, ἢ περὶ τὸ τέλος, τὸ ὅποσον φανερώνομεν με διπλὴν, ἢ τριπλὴν, ἢ τετραπλὴν, ἢ με περισσοτέραν, καθὼς

 π' Πα Πα Δι Νη Γα Πα Κε Ζω Νη Πα

Ἐρ. Ταῦτα εἶναι τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὴν μελοποιίαν, ἢ εἶναι καὶ ἄλλα;

Ἀπ. Εἰς αὐτὰ τὰ τέσσαρα εἶδη τῆς χρήσεως προσετέθη καὶ πέμπτον ἢ σιωπὴ (μολονότι ὠμιλήσαμεν πρότερον περὶ αὐτῆς).

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ σιωπὴ;

Ἀπ. Σιωπὴ εἶναι τὸ νὰ ἀπερνᾷ χρόνος ἀφθεγκτος, δηλαδὴ χωρὶς φωνὴν μεταξὺ εἰς τοὺς χρόνους τοῦ μέλους, εἰς ἢ δύο, ἢ περισσότεροι, τὸ ὅποσον γίνεται, δι' ἀποπλήρωσιν τοῦ ρυθμοῦ, ἢ τοῦ μέτρου, ἢ δι' ἄλλην οἰκονομίαν.

Ἐρ. Πῶς σημειώνεται ἡ λῆψις;

Ἀπ. Τὴν λῆψιν, ἢ ὅποια γίνεται ὅπως φανῇ εὐλογον, τὴν σημειώνομεν με τὰς μαρτυρίας τῶν ἤχων.

Ἐρ. Ἡ δὲ μίξις καὶ χρῆσις;

Ἀπ. Τὴν δὲ μίξιν με τὰς φθοράς, καὶ τὴν χρῆσιν με τοὺς χαρακτῆρας τῶν φθόγγων, καὶ με τὰς χρονικὰς καὶ ἀχρόνους ὑποστάσεις.

Ἐρ. Πόσα εἶναι τὰ ἔθνη τῆς μελοποιίας;

Ἀπ. Ἡθὴ τῆς μελοποιίας εἶναι τρία, Διασταλτικόν, Συσταλτικόν, καὶ Ἑσυχαστικόν. ὠνομάσθησαν δὲ ἡθὴ, ἐπειδὴ με αὐτὰ

ἐθεωροῦντο καὶ διωρθεῖντο αἱ διάφοροι τῆς ψυχῆς διαθέσεις· καὶ ἡθος μὲν διασταλτικὸν εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὅποσον προξενεῖ μεγαλοπρέπειαν καὶ ἀνδρίαν ψυχῆς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πάθη· μεταχειρίζεται δὲ τοῦτο τὸ ἡθος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ τραγωδία.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ συσταλτικὸν ἡθος;

Ἀπ. Συσταλτικὸν δὲ ἡθος εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὅποσον διεγείρει ταπείνωσιν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἀνανδρον διάθεσιν· φιλοῦσι δὲ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἐπιρρεπεῖς εἰς τὰ ἐρωτικὰ πάθη, ἢ εἰς θρήνους καὶ οἴκτους, καὶ εἰς παρόμοια.

Ἐρ. Ἑσυχαστικὸν ποῖον;

Ἀπ. Ἑσυχαστικὸν δὲ πάλιν εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὅποσον προξενεῖ ἡρεμίαν ψυχῆς, καὶ εἰρηνικὴν κατάστασιν, προσέτι σέβας καὶ κατάνυξιν εἰς τὰ θεα· ἀρμόζουσι δὲ εἰς αὐτὸ ὕμνοι, δοξολογίαι καὶ τὰ ὅμοια· διὰ τοῦτο πρέπει οἱ ἱεροφάλται νὰ φάλλωσιν εἰς τοὺς θεοὺς καὶ ἱεροὺς Ναοὺς με ὕψος σεμνόν, καὶ ὄχι ἐξωτερικόν.

Ἐρ. Καὶ με ποῖα ἄλλα μέσα γίνονται τὰ μέλη;

Ἀπ. Γίνονται τὰ μέλη με παλιλλογίαν, ἐπανάληψιν, ἀπόδοσιν, μίμησιν, μεταβολὴν, διττὸν ρυθμόν, καὶ ἀρμονίαν.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ παλιλλογία;

Ἀπ. Παλιλλογία εἶναι, τὸ νὰ ἀναβαίνωμεν καὶ νὰ καταβαίνωμεν με τὴν ἴδιαν θέσιν, ἢ με τὸ ἴδιον σχῆμα, ἢ γραμμὴν.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ ἐπανάληψις;

Ἀπ. Ἐπανάληψις δὲ εἶναι, τὸ νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν εἰς τὸ μέλος μίαν δλόκληρον περίοδον προφαθεῖσαν.

Ἐρ. Τί ἡ ἀπόδοσις;

Ἀπ. Ἀπόδοσις δὲ εἶναι, τὸ νὰ λαμβάνωμεν τὰ τέλη τῶν περιόδων με μίαν κατάληξιν.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ μίμησις;

Ἀπ. Μίμησις δὲ εἶναι τὸ νὰ προφέρωμεν με ὑψηλοὺς τόνους ἐκεῖνας τὰς λέξεις, αἱ ὅποιαι σημαίνουσιν ὕψος, καθὼς τό, οὐρανός, ὄρος, καὶ τὰ ὅμοια· καὶ με χαμηλοὺς τόνους τὰ σημαίνοντα χθαμαλότητα, ὡς γῆ, ἄβυσσος, ἄδης, καὶ τὰ τοιαῦτα· καὶ πάλιν με φωνὴν λαμπρὰν τὰς λέξεις, με τὰς ὁποίας δηλοῦνται χαροποίησις, ὡς, παράδεισος, νίκη· καὶ με λυπηρὸν πάλιν ὕψος, τὰ σημαίνοντα λύπην, ὡς θάνατος, καταδίκη, ἁμαρτία, καὶ τὰ ὅμοια· καὶ ποτὲ μὲν νὰ φάλλωνται τραχέως, ποτὲ δὲ ἡπίως καὶ ἱλαρῶς, καὶ τὰ λοιπά.

Ἐρ. Ἡ δὲ μεταβολή;

Ἄπ. Μεταβολὴ δὲ εἶναι μετὰθεσις ὁμοίου τινὸς εἰς ἀνόμοιον τόπον.

Ἐρ. Ποσαχῶς λέγεται;

Ἄπ. Λέγεται ἡ μεταβολὴ τετραχῶς, κατὰ γένος, κατὰ ἦχον, κατὰ σύστημα, καὶ κατὰ μελοποιίαν.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ κατὰ γένος;

Ἄπ. Ἡ κατὰ γένος μεταβολὴ εἶναι, ὅταν μεταβαίνωμεν ἀπὸ διατονικόν, εἰς χρωματικόν, ἢ ἐναρμόνιον γένος, καὶ τὸ ἀνάπαλιν.

Ἐρ. Ἡ κατὰ ἦχον;

Ἄπ. Ἡ κατὰ ἦχον, ὅταν μεταβαίνωμεν ἀπὸ ἓνα ἦχον εἰς ἄλλον, τὸ ὅποιον γίνεται μὲ τὸ μέσον τῶν φθορῶν.

Ἐρ. Ἡ κατὰ σύστημα;

Ἄπ. Ἡ κατὰ σύστημα μεταβολὴ εἶναι, ὅταν μεταβαίνωμεν ἀπὸ Διαπασῶν εἰς τὸ πεντάχορδον, ἢ τετράχορδον, ἢ τρίχορδον σύστημα, καὶ τὸ ἀνάπαλιν.

Ἐρ. Ἡ κατὰ μελοποιίαν μεταβολὴ ποία εἶναι;

Ἄπ. Ὅταν μεταβαίνωμεν ἀπὸ διασταλτικὸν ἦθος, εἰς συσταλτικόν, ἢ ἡσυχαστικόν, καὶ τὸ ἀνάπαλιν.

Ἐρ. Κατὰ ποίους τρόπους γίνεται;

Ἄπ. Ἡ μεταβολὴ γίνεται κατὰ δύο, ἥγουν ἐμμελὴς καὶ ἐκμελὴς.

Ἐρ. Ποία λέγεται ἐμμελὴς;

Ἄπ. Ἐμμελὴς λέγεται, ὅταν φάλλωμεν ὑποθετικῶς ἦχον διατονικόν, καὶ μεταβαίνωμεν εἰς τὸ χρωματικόν ἀπὸ τὴν αὐτὴν βάσιν, ἢ τὸ ἀνάπαλιν.

Ἐρ. Ἐκμελὴς δὲ ποία;

Ἄπ. Ἐκμελὴς δὲ μεταβολὴ εἶναι, ὅταν ἐμβαίνωμεν ἀπὸ διατονικόν, ἢ χρωματικόν ἦχον εἰς ἐναρμόνιον, ἀπὸ δευτέρου ἢ βαρυτέραν βάσιν, καὶ τὰ αὐτὰ, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα εἰρημένα ἀνάγονται εἰς τὸν ρυθμόν.

Ἐρ. Τί εἶναι ῥυθμός;

Ἄπ. Ῥυθμός λέγεται σύστημα ἐκ χρόνων, κατὰ τινὰ τάξιν συγκεκρίμενον.

Ἐρ. Πῶς χαρακτηρίζεται;

Ἄπ. Κατὰ τὸ ὀργήγωρον καὶ ἀργόν.

Ἐρ. Ἀπὸ πόσα τινὰ θεωρεῖται ὁ ῥυθμός;

Ἄπ. Ἀπὸ τέσσαρά τινα, ἥγουν ἀπὸ θέσιν, ἄρσιν, φόφον, καὶ ἡρεμίαν, ἅτινα ὅλα εἰς τὰ προλαβόντα ἐρρέθησαν κεφάλαια.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται γενικῶς ὁ ῥυθμός;

Ἄπ. Εἰς ἀπλοῦν καὶ εἰς διπλοῦν.

Ἐρ. Ποῖος εἶναι ὁ ἀπλοῦς;

Ἄπ. Ἀπλοῦς ῥυθμός λέγεται ἐκεῖνος, ὅστις ἔχει τὸν χρόνον τὸν τακτοποιοῦντα τὸ μέλος, ἴδιον ἀπ' ἀρχῆς τοῦ μέλους μέχρι τέλους.

Ἐρ. Ὁ δὲ διπλοῦς;

Ἄπ. Ὁ διπλοῦς ῥυθμός εἶναι ἡ μεταβολὴ τοῦ χρόνου, ἡ ὅποια γίνεται μεταξὺ τοῦ μέλους, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀργοῦ εἰς τὸ ταχύτερον, ἢ ἀπὸ τοῦ ταχέος εἰς τὸ ἀργόν· δηλαδὴ ὅταν ἀλλάζωμεν τὴν ἀγωγὴν τοῦ χρόνου, τὸ ὅποιον γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ μαθήματα, τὰ ὅποια ἔχουσι κρατήματα· ἐπειδὴ τὸ μὲν κείμενον τοῦ μαθήματος ψάλλεται ἀργῶς, τὸ δὲ κράτημα ταχύτερον, ἢ ἀπὸ ἀργόν εἰς ἀργότερον· ἰστέον ὅμως ὅτι τοῦτο συνεχῶς ἀκολουθεῖ, καὶ μεταξὺ εἰς τὰ κρατήματα, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς καλοφωνικοὺς εἰρμούς (').

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

Περὶ ἐκθέσεως τῆς τεταγμένης συμπλοκῆς, καὶ ὁμοιοτρόπου σταθερᾶς σημασίας, πάντων τῶν ἐν τῇ Μουσικῇ χαρακτηρησάντων, καὶ νομισθείσης κατὰ τὴν νέαν μέθοδον παρὰ τῶν τριῶν ἐφευρετῶν τῆς νέας μεθόδου, τακτοποιηθείσης τε καὶ πλείστοις παραδείγμασι πλουτισθείσης παρὰ Θεοδώρου Παπᾶ Παράσχου Φωκαέως, τοῦ ἐκδόσαντος τὴν δετὴν Κρηπίδα.

Ἐρ. Διὰ ποίαν αἰτίαν παρημελήθησαν οἱ χαρακτηρησέες ἐκ τῆς παλαιᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

Ἄπ. Οἱ χαρακτηρησέες τῆς παλαιᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς θεωρούμενοι κατὰ τὰς γραμμὰς καὶ τὰς θέσεις, εἰς διαφόρους ἐκλαμβάνονται σημασίας· ὅθεν συμβαίνει τὸ αὐτὸ μάθημα νὰ ψάλλ-

(1) Οἱ ἐξωτριοὶ Μουσικοὶ (Χανεντέδες ὀνομαζόμενοι), ὀνομάζουσι τὸν ρυθμὸν οὐσούλι, ἥτοι προσδιορισμένον μέτρον ἀπὸ βραχέων καὶ μακρῶν χρόνων μεμιγμένων· καὶ ἔχουσιν ὑπὲρ τὰ 28 εἶδη ρυθμῶν, διαφέροντα τὸ ἓν ἀπὸ τοῦ ἄλλου εἰς τὰ μέτρα τῶν χρόνων, εἰς τὰς χρεῖας καὶ εἰς τοὺς πόδας· καὶ τὰ περισσότερα εἰς τὴν ἀγωγὴν τοῦ χρόνου· ὅθεν διὰ τῶν μεγάλων καὶ ἀργῶν ρυθμῶν, μελοποιῶσιν ἀργὰ καὶ μεγάλα μαθήματα, ὅσον μπιστέδες, σεμαγιά, κιάρια, σαρκιά· εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς συντόμους ρυθμούς, οἱ ἔχοντες δηλαδὴ ταχύτεραν τὴν ἀγωγὴν τοῦ χρόνου, μελοποιῶσι δι' αὐτῶν πεστρέφια, σεμαγιά, σαρκιά, κιάρια, καὶ διαπορὰ ἄλλα· ἔστι δὲ γνωστὸν, ὅτι οἱ ρηθέντες ρυθμοὶ δὲν εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὴν ἡμῶν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν· εἰμὴ μόνον ὁ ἀπλοῦς καὶ διπλοῦς ρυθμός, ὡς εἴρηται, καὶ ἡ ἀγωγὴ τοῦ τυχόντος χρόνου, ἥτις εἶναι σημειωμένη εἰς πᾶσαν ἀρχὴν τῆς μελωδίας.

λεται διαφόρως, κατὰ τὴν διάφορον τῶν σημασιῶν ἐκληφιν, καὶ ἀκανόνιστον παράδοσιν τῶν διδασκάλων.

Ἐρ. Οἱ χαρακτῆρες ταύτης τῆς μεθόδου εὐμάρειαν, ἤγουν εὐκολίαν ἔχουσιν;

Ἀπ. Οἱ ἐφευρεται τῆς νέας Μουσικῆς μεθόδου παρατηρήσαντες, ὅτι αἱ περισσότεραι δυσκολαί εἰς τὴν πρόοδον τῆς παλαιᾶς Μουσικῆς προήρχοντο ἀπὸ τὰς συμβολικὰς αὐτῆς γραμμὰς καὶ θέσεις, καὶ ἀπὸ τὴν ἀκανόνιστον σημασίαν τῶν μεγάλων σημείων καὶ παράθεσιν, ἐπεχειρίσθησαν ὅλαις δυνάμεσι, νὰ ἐξομαλύνωσιν αὐτὰς τὰς δυσκολίας, καὶ νὰ μεταβάλωσι τὴν τέχνην εἰς ἐπιστήμην· διὸ καὶ ἐξακριβώσαντες μετ' ἐπιστάσεως τὴν μεταξὺ τῶν χαρακτῆρων διαφορὰν, καὶ ἐξηγήσαντες αὐτοὺς ἐγ-χρόνως, μετεποίησαν τὴν ἀνισότητά εἰς ἰσότητα, δώσαντες εἰς αὐτοὺς μίαν κανονικὴν καὶ σταθερὰν ὁμοίотροπον σημασίαν· ὥστε ὁ αὐτὸς χαρακτήρ, εἰς διάφορα μαθήματα νὰ γίνῃται σημαντικὸς τοῦ αὐτοῦ μέλους· καὶ καθὼς εἰς τὰς διαλέκτους ἡ κυρία σημασία τῶν ὄρων προξενεῖ σαφήνειαν καὶ καθαρότητα, οὕτω καὶ εἰς τὰς διαλέξεις τῆς Μουσικῆς ἡ ὁμοίотροπος σημασία τῶν χαρακτῆρων, εἰς κανονικὴν ἐξηγήσιν ταχθεῖσα, ἥτις καὶ ὀρθογραφία λέγοιτο τῆς Μουσικῆς, θέλει προξενήσῃ ἀναντιρρήτως δύο μεγάλα καλὰ, εἰς τοὺς ὁπαδοὺς τούτου τοῦ συστήματος.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ πρῶτον καλόν;

Ἀπ. Α'. θέλει ἐννοοῦσιν ὀρθῶς καὶ ψάλλουσιν εὐκόλως τὰ διάφορα ποικίλα μέλη ὅλων τῶν Μουσικῶν βιβλίων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, καθὼς παρ' αὐτῶν ἐξηγήθησαν· ὁμοίως καὶ τὰ μέλη πάντα τῶν νεωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Μουσικῶν.

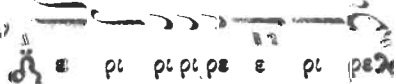
Ἐρ. Τὸ δευτέρον καλὸν ποῖον;

Ἀπ. Β'. θέλει γένει καταληπτὸν καὶ σφῆς εἰς αὐτοὺς καὶ χωρὶς διδασκαλίας, καὶ εἴτι ἄλλο μέλος Ἐκκλησιαστικόν, ἢ ἐξωτερικὸν νεώτερον ἢ θελε παρρησιασθῇ εἰς αὐτούς, καὶ θέλει ψάλλουσιν αὐτὸ ἐν εὐκολίᾳ, οὕτως ὀρθῶς καὶ ἐντελῶς, καθὼς καὶ οἱ παραδοθέντες αὐτὸ μὲ ἀκριβείαν, κατὰ τὴν ἐντεχον συμ-πλοκὴν τῶν χαρακτῆρων.

Περὶ τῆς συμπλοκῆς τοῦ Ἰσού.

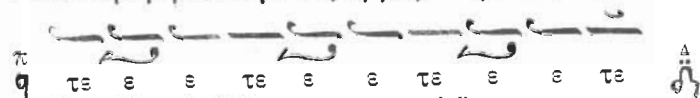
Ἐρ. Πῶς γίνεται λοιπὸν ἡ ἀκριβὴς συμπλοκὴ τοῦ Ἰσού;

Ἀπ. Τὸ Ἰσὺν ὅταν λάβῃ κάτωθεν αὐτοῦ τὸ Ὀλίγον, ὁ φθόγγος αὐτοῦ προφέρεται ζωηρότερος, ὡς

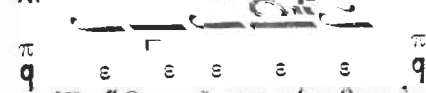
Ἐρ. Ὅταν δὲ ἦναι δύο Ἰσα;

Ἀπ. Ὅταν δὲ ἦναι δύο Ἰσα συνδεδεμένα μὲ Ἐτερον, οἱ φθόγγοι αὐτῶν προφέρονται μὲ λαρυγγισμόν ὁμαλόν, παραδείγματος χάριν

Ἐρ. Εἰς τί ἄλλο συμβάλλει τὸ Ἰσὺν;

Ἀπ. Πολλάκις τὸ Ἰσὺν συμβάλλει καὶ πρὸς ἀποπλήρωσιν χρόνου, ὅπου ὁ χαρακτήρ χρόνον δὲν ἐπιδέχεται, καθὼς τοῦτο,

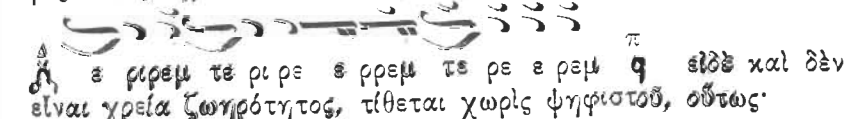
Ἐρ. Ὅταν ἔχῃσι κάτωθεν ὁμαλὸν καὶ ἄνωθεν γοργόν;

Ἀπ. Τὰ δύο Ἰσα ὅταν δέχωνται κάτωθεν ὁμαλόν, μὲ γοργὸν ἄνωθεν, οἱ φθόγγοι τῶν προφέρονται μὲ λαρυγγισμόν τραχύν· ὡς

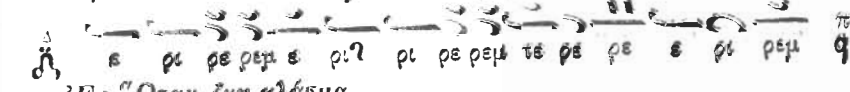

Ἐρ. Ὅταν ἔχῃ κατιόντας ἐμπροσθεν;

Ἀπ. Τὸ Ἰσὺν ὅταν ἔχῃ δύο, ἢ περισσότερους κατιόντας χαρακτῆρας ἐμπροσθεν, καὶ ἀπαιτῇ τὸ μέλος νὰ προφερθῇ ὁ φθόγγος τοῦ ζωηρώς, τότε λαμβάνει ψηφιστόν, οὕτω·

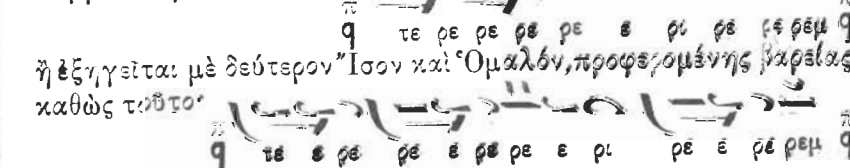

ὡς εἶδε καὶ δὲν εἶναι χρεια ζωηρότητος, τίθεται χωρὶς ψηφιστοῦ, οὕτως·

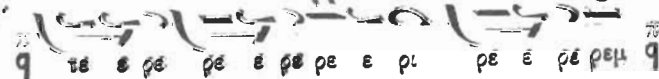

Ἐρ. Ὅταν ἔχῃ κλάσμα.

Ἀπ. Τὸ Ἰσὺν τὸ ὅποιον ἔχει κλάσμα, ἐὰν ἐπιδέχεται δευτέραν, λαμβάνει ὁμαλόν, οὕτω·

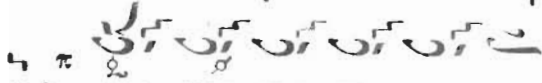
ἢ ἐξηγεῖται μὲ δευτέρον Ἰσὺν καὶ Ὁμαλόν, προφερομένης βαρεῖας καθὼς τοῦτο·

τε ε τε ε τε π η

και άλλο με τοιαύτην άγωγήν.

χ π η τε ε τε ε τε ε τε ε τε ε π η εστω δέ γνωστόν,

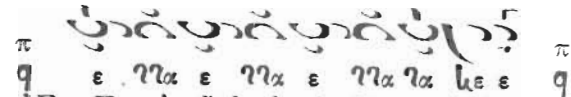
δι εις πάντα χρόνον ταύτης τής άγωγής. χ. δαπανώνται τρεις χρόνοι τής αυτής χ. (ώς εσχεδιασται εις τὸ έννατον Κεφάλαιον).

Ερ. Εάν ακολουθῇ και άλλος με ύπορορήν ;

Απ. Αν μετὰ τήν ύπορορήν, ακολουθῇ άλλος κατιών χαρακτήρ, ἢ εἰς, ἢ πολλοί, τότε άντι Πεταστής, τίθεται Όλίγον με ψηφιστόν, ως

και ταυτα εις τὰ κρατήματα τῶν τερερισμῶν· εις τοὺς λεγαισμοὺς δέ, άντι ύπορορής, τίθεται ελαφρόν, καθώς.

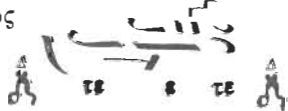
Ερ. Γοργὸν ἢ άργὸν ἐπιδέχεται ἡ Πεταστή ;

Απ. Όλαι αἱ φθοραὶ τῶν ἤχων, καθὼς και ἡ δίεσις, και ὕφεισις, τίθενται και άνωθεν τής Πεταστής και κάτωθεν άδιαφόρως· γοργὸν δέ ἢ άργὸν οὐδέποτε ἡ Πεταστή δέχεται, οὔτε ἐκ τῶν άχρόνων ύποστάσεων άλλην, εἰμὴ τήν βαρεῖαν ἔμπροσθεν, και τὸ ψηφιστόν κάτωθεν, εις μίαν μόνην γραμμήν, ως εἴρηται, και τὸ άντικένωμα με τήν άπλ.ην.

Περὶ τής συμπλοκῆς τῶν Κεντημάτων.

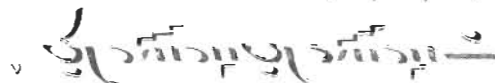
Ερ. Τὰ Κεντήματα πῶς συμπλέκονται ;

Απ. Τὰ Κεντήματα ἐν άρχῇ μέλους, ἢ θέσεως, ἢ στίχου, και ἐν γένει εις κἀμμίαν άρχήν δέν τίθενται. άλλ' οὔτε εις τὸ τέλος τοῦ στίχου ποτὲ ἐμβαίνουσιν· άλλὰ πρέπει νὰ προηγῇται χαρακτήρ, ἢ τής ποσότητος, ἢ τής ποιότητος, εις τὸν ὁποῖον νὰ ἐπακουμβῶσιν· ἐπομένου δέ κατιόντος χαρακτήρος, δέν στέκονται πρὸ αὐτοῦ μόνα, άλλὰ ἐπακουμβισμένα εις τὸ ὀλίγον, καθὼς

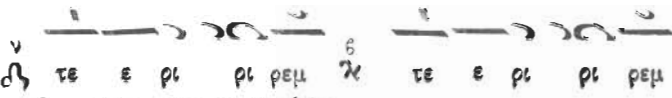

Ερ. Καὶ χωρὶς νὰ άκουμβῶσι δέν τίθενται ;

Απ. Καὶ χωρὶς νὰ άκουμβῶσι τίθενται, όταν ἀπὸ δίγοργον, ἢ τρίγοργον πέρνωνται εις τήν άρσιν, καθὼς

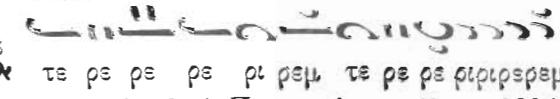

δι τε τε ε ε ε τε τε ε ε ε τε η η και όταν ακολουθῇ σύγχυσις εις τήν σύνθεσιν, διδουσι τόπον εις τὸ Όλίγον, τὸ ὁποῖον, άντι Κεντημάτων τιθέμενον, Ψηφιστόν δέν λαμβάνει, καθὼς,

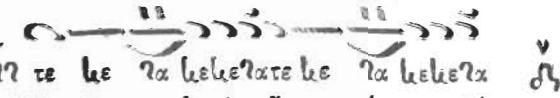

Ερ. Δέχονται συλλαβήν ;

Απ. Τὰ Κεντήματα δέν δέχονται συλλαβήν, ἐκτὸς τῶν κρατημάτων τῶν τερερισμῶν, ὅπου και δέχονται, ως

και τε ρε ρε ρε ρε ρε ρε τε ρε ρε ρε ρε ρε ρε η εις δέ τοὺς λεγαισμοὺς άντι Κεντημάτων τίθεται Όλίγον, καθὼς,

Ερ. Σημεῖα άργίας ἢ γοργότητος δέχονται ;

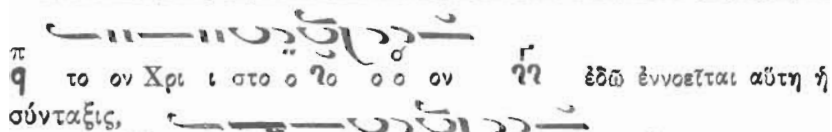
Απ. Τὰ Κεντήματα φυλάττουσι συνέχειαν και εις τὸν πρὸ αὐτῶν, και εις τὸν ἐπόμενον φθόγγον, δέχονται δέ σημεῖον γοργότητος, και ὅχι άργίας· όταν δέ χρειασθῇ και εις αὐτὰ άργία, τίθεται ἔμπροσθεν αὐτῶν ἴσον, τὸ ὁποῖον δέχεται τὰ χρονικά σημεῖα, άνήκοντα εις τὰ Κεντήματα, ως τοῦτο,

λοιπὸν ἐδῶ τὸ ἴσον με τήν διπλ.ην ἐννοεῖται εις τὰ Κεντήματα· διότι τὰ τελευταία Κεντήματα, ἀφοῦ ληφθῶσιν εις τήν άρσιν τοῦ ἴσου, ἐννοεῖται δι' άργοποροῦσι τρεῖς χρόνους, και ἔπειτα γίνεται ἡ κατάβασις τῶν δύο ύπορορῶν.

Ερ. Καὶ τὰ Κεντήματα ὑποδέχονται συλλαβήν ;

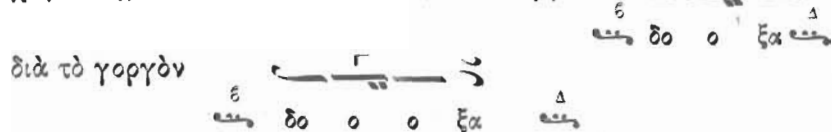
Απ. Τὰ Κεντήματα όταν κάτωθεν τοῦ ὀλίγου τίθενται, ἐκείνο τὸ ὀλίγον δέν ὑποδέχεται συλλαβήν, εἰμὴ εις τοὺς τερερισμοὺς, ως εἴπομεν· και όταν ἦναι χρεια εις τοιαύτην περίστασιν νὰ λάβῃ συλλαβήν τὸ Όλίγον, τότε τὰ Κεντήματα ἐμβαίνουσιν ὀπισθεν, οὔτω

π
 9 0 0 0 δε ε λε ε ε ε 77

Ἐρ. Ὅταν τεθῶσι κάτωθεν τοῦ ὀλίγου ;

Ἄπ. Ὅταν δὲ τὰ Κεντήματα τεθῶσι κάτωθεν τοῦ Ὁλίγου με
γοργόν, ἢ ἀργὸν ἄνωθεν, λαμβάνονται εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ προτέρου
χαρακτῆρος, ὡς ἐνταῦθα τοῦ Ἰσου, διὰ τὸ ἀργόν,

Ἐρ. Ποίας ὑποστάσεις δέχονται τὰ Κεφάλαια ἐκ τῶν ἀχρόνων καὶ χρονικῶν;

Ἄπ. Ἐκ τῶν ἀρχόντων καὶ χρονικῶν υποστάσεων, τὸ γοργὸν μόνον δέχονται τὰ Κεντήματα, τὸ ὅποσον καὶ υποτίθεται, καὶ ἐπιτίθεται εἰς αὐτὰ ἀδιαφόρως.

'Ερ. Τὸ δὲ ἀργὸν πῶς τίθεται ;

Ἄπ. Τὸ δὲ ἄργον ὅπερ ἐπιτίθεται εἰς τὸ Ὀλίγον μὲ Κεντήματα κάτωθεν, μᾶλλον ὅτι θέλει νὰ ληφθῶσι τὰ Κεντήματα εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ πρὸ αὐτῶν χαρακτῆρος, χωρὶς νὰ ἦναι γοργόν, καθὼς εἴπομεν, πάντοτε, πλην τὸ ἄργον ἐννοεῖται εἰς τὸ Ὀλίγον, διότι ἐὰν τὸ διαλύσης οὕτω ————— δὲν ἐμβαίνει γοργόν εἰς τὰ Κεντήματα, καὶ ἄργον εἰς τὸ Ὀλίγον, ἀλλὰ τίθεται κλάσμα οὕτω —————

¹Ερ. Ἄν ἦναι διάφορον ;

Ἄπ. Ἄν δὲ ἦναι διαργον, τίθεται εἰς τὸ ὀλίγον διπλῆ, , εἰδὲ τρίαργον τριπλῆ, καὶ καθεξῆς.

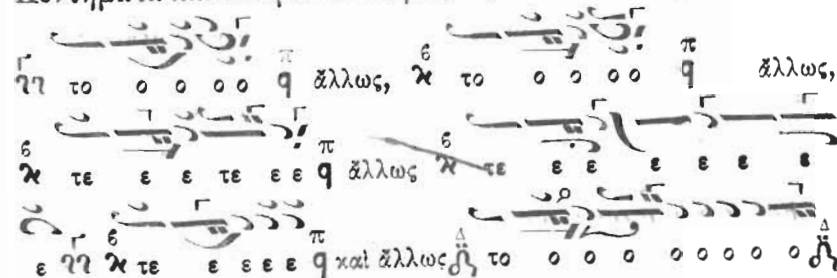
Ἔθ. Καὶ διατὶ ἄλλο χρησιμεύουσι τὰ Κερτήματα ;

Ἄπ. Εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ κλάσματος, τοῦ ὁμαλοῦ, τῆς δευτέ-
της Πεταστῆς καὶ τῶν τοιούτων, μεταχειρίζομεθα πάντοτε τὰ
Κεντήματα, ὡς προφερόμενα ἡπῶς, καὶ χωρὶς λαρυγγισμὸν ὅταν
ῥωμῶς ἀκολουθῇ σύγχυσις εἰς τὴν σύνταξιν, τότε δίδουσι τόπον εἰς
τὸ Ὀλίγον, καθὼς τοῦτο,

Ἐρ. Αἱ ὑποστάσεις αἱ ὁποῖαι τίθενται εἰς τὸ ὀλίγον, τὸ ὁποῖον
ἔχει κάτωθεν τὰ Κεντήματα, ποῦ ἐννοοῦνται ;

Ἄπ. Ὅλαι αἱ ὑποστάσεις, αἱ ὅποσαι ὑποτίθενται εἰς τὸ ὀλίγον, ὅταν ἔχῃ κάτωθεν ἑαυτοῦ τὰ Κεντήματα, ἐννοοῦνται εἰς τὸ ὀλίγον, καὶ ὄχι εἰς τὰ Κεντήματα, ἐπειδὴ πρῶτον προφέρονται τὰ Κεντήματα καὶ ὕστερον τὸ ὀλίγον, ὡς τὰ κάτωθι παραδείγματα,

Περὶ τῆς συμπλοκῆς τοῦ Κεντήματος καὶ τῆς Ὑψηλῆς.

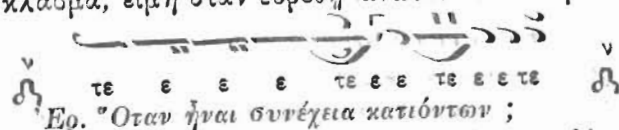
Ἐρ. Ἡ δὲ συμπλοκὴ τοῦ Κεντήματος καὶ τῆς Ὑψηλῆς πῶς γίνεται;

Ἄπ. Ἡ συμπλοκή τοῦ Κεντήματος καὶ τῆς Ὑψηλῆς εἶναι ἡ αὐτὴ μετὰ τὴν τοῦ ὀλίγου καὶ τῆς πεταστῆς διότι, ὡς συμπλεκόμενα μετὰ αὐτά, φυλάττουσι καὶ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν, καὶ τὰ ἰδιώματα καθ' ὅλα, ὁμοίως καὶ ἡ χαμηλὴ ὅταν εὕρεσκαται ἐν συνθέσει.

Περὶ συμπλοκῆς τῆς Ἀποστολόφου.

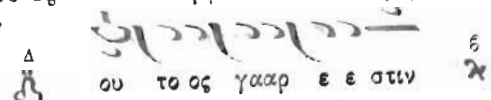
Ἐρ. Ἡ Ἀπόστροφος πῶς ;

Ἀπ. Ἡ Ἀποστροφὴ δὲν ἐπιδέχεται κάτωθεν ψηφιστόν, οὔτε κλάσμα, εἰμὴ ὅταν εὑρεθῇ ἄνωθεν τοῦ ὁλίγου οὕτως·

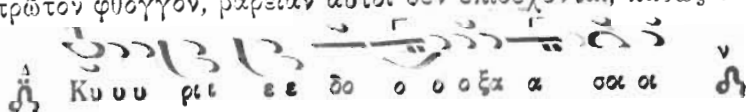
Εο. Ὅταν ἦναι συνέχεια κατιόντων ;

Ἄπ. Ὅταν δὲ ᾖται συνέχεια κατιόντων φθόγγων πολλῶν, καὶ ἀνὰ δύο ἐξ αὐτῶν λαμβάνωσι συλλαβὴν, τότε δέχονται βαρεῖαν οὕτως:

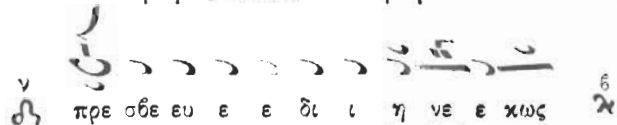
'Εο. Ἐὰν δὲ ταυτοσυλλαβοῦσιν ;

Ἀπ. Εἰδὲ ταυτοσυλλ. αβρυσιν οἱ δύο πρώτοι Ἀπόστροφος μὲ τὸν
πρῶτον φθόγγον, βρυσίαν αὐτοὶ δὲν ἐπιδέχονται, καθὼς τοῦτο,

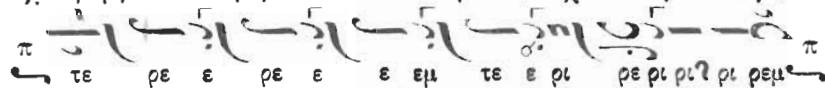
Ἐρ. Ὅταν δὲ δὲν ἦναι εἰς τὴν τελευταίαν Ἀπόστροφος ;

Ἀπ. Ὅταν δὲ εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν, δὲν εὐρεθῶσι δύο Ἀπόστροφος, τότε διόλου βαρεῖα δὲν τίθεται, οἷον,

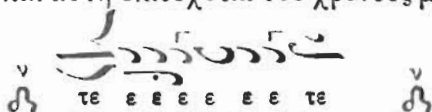
Ἐρ. Ἡ Ἀπόστροφος ὅταν ἔχῃ ἢ ἐννοεῖ ὑπογεγραμμένην ;

Ἀπ. Ἡ Ἀπόστροφος ὅταν ἔχῃ, ἢ ἐννοεῖται ὑπογεγραμμένη, εἴτε ἔχει γοργόν, εἴτε μὴ, ἀντὶ τοῦ κλάσματος δέχεται τὴν ἀπλὴν, ὡς

Ἐρ. Ἐὰν ἔχῃ καὶ ἑτέραν Ἀπόστροφον ἐμπροσθεν με γοργόν ;

Ἀπ. Ὅμοίως καὶ ἡ Ἀπόστροφος, ὅπου ἔχει ἐμπροσθεν τῆς ἐτέρας Ἀπόστροφος με γοργόν, καὶ αὕτη ἐπιδέχεται δύο χρόνους με ἀπλὴν, καὶ γράφεται οὕτω,

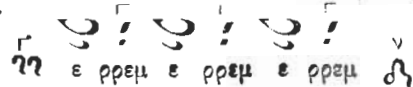
Ἐρ. Ὅταν ὑποτάξῃ τὸ ὀλίγον με ψηφιστόν, τίνα δύναμιν ἔχει ;

Ἀπ. Ἡ Ἀπόστροφος ὅταν ὑποτάξῃ τὸ ὀλίγον με ψηφιστόν κάτωθεν, ὁ φθόγγος τῆς προφέρεται ζωηρότερος καὶ ὅταν ὑποτάξῃ τὴν Πεταστήν, ὁ φθόγγος τῆς προφέρεται με δξύτητα διότι οἱ ὑπογεγραμμένοι χαρακτῆρες χάνουσι μὲν τὴν δύναμιν των, δὲν ὑστεροῦνται ὅμως τὰς ἐνεργείας των.

Περὶ τῆς συμπλοκῆς τῆς Ὑπορροῆς.

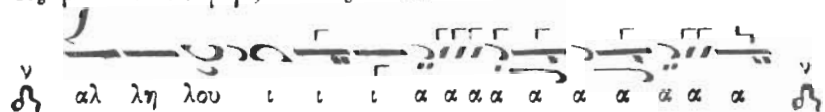
Ἐρ. Ἡ Ὑπορροή πῶς συμπλέκεται ;

Ἀπ. Ἡ Ὑπορροή δὲν ἐμβαίνει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλους, οὔτε γράφεται μόνη τῆς, ἀλλὰ συντεθειμένη με ἄλλους χαρακτῆρας τῆς ποσότητος· οὔτε ὑποδέχεται συλλαβὴν, εἰμὴ εἰς τὰ κρατήματα τῶν τερερισμῶν, καθὼς·

Ἐρ. Εἰς τί χρησιμεύει ;

Ἀπ. Εἶναι δὲ χρήσιμος ἐν τῇ συνεχεῖ καταβάσει, ὅταν ἦναι εἰς μίαν συλλαβὴν, καθὼς τοῦτο·

Ἐρ. Ὅταν τίθεται γοργόν, διὰ ποῖαν τῆς φωνῆν ἐννοεῖται ;

Ἀπ. Ὅταν εἰς τὴν Ὑπορροήν τεθῇ γοργόν, ἐννοεῖται εἰς τὸν πρῶτον τῆς φθόγγον, καὶ γράφεται ἄνωθεν.

Ἐρ. Ἐὰν χρειασθῇ χρονικὴν ἀργίαν ;

Ἀπ. Ἡ δὲ χρονικὴ ἀργία τῆς ἀπλῆς, ἢ διπλῆς, ἢ περισσοτέρων γράφεται πάντοτε κάτωθεν, καὶ ἐννοεῖται εἰς τὸν δεῦτερον αὐτῆς φθόγγον.

Ἐρ. Ὅταν δὲ ὑποτάξῃ τὴν πεταστήν ;

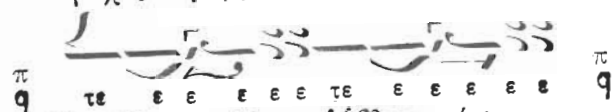
Ἀπ. Ὅταν ὑποτάξῃ τὴν πεταστήν, ἢ δξύτης τῆς ἐνεργείας τῆς πεταστής, ἢ καὶ χρονοτριβὴ ἂν τύχῃ, γίνεται εἰς τὸν δεῦτερον φθόγγον τῆς.

Ἐρ. Τὰς δὲ φθορὰς πῶς δέχεται ;

Ἀπ. Τὰς δὲ φθορὰς τῶν ἤχων (καθὼς καὶ τὴν δίσιν καὶ ὕφειν) τὰς δέχεται καὶ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν ἀδιαφόρως, πλήν με αὐτὴν τὴν διαφορὰν, ὅτι ἄνωθεν μὲν ἐννοοῦνται εἰς τὸν πρῶτον φθόγγον αὐτῆς, κάτωθεν δὲ εἰς τὸν δεῦτερον.

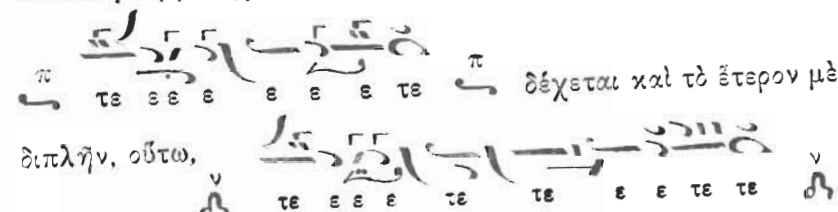
Ἐρ. Τὰς ἀχρόνους ὑποστάσεις πῶς δέχεται ;

Ἀπ. Ἀπὸ δὲ τὰς ἀχρόνους ὑποστάσεις, ὅταν γίνῃ χρεια δμαλοῦ λαρυγγισμού, δέχεται κάτωθεν τὸ ἕτερον με τὸ ἴσον, εἰδὲ ἀπαιτεῖται τραχὺς λαρυγγισμός. ἀντὶ τοῦ ἐτέρου δέχεται δμαλόν, οὕτω.

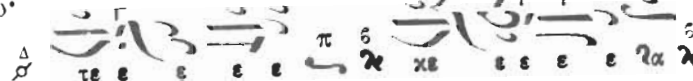
Ἐρ. Τί ἄλλο δέχεται ἢ Ὑπορροή ;

Ἀπ. Δέχεται καὶ τὸ ἀντικένωμα με ἀπλὴν, ὅταν ὁ ἀκόλουθος κατιὼν φθόγγος ἔχῃ γοργόν, καὶ λαμβάνεται ὡς κρεμάνεμος, οὕτω·

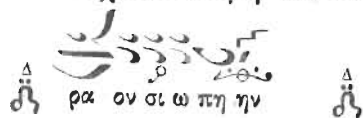
Ἐρ. Ἡ δὲ βαρεῖα εἰς ποῖον μέρος τίθεται ;

Ἀπ. Ἡ δὲ βαρεῖα τίθεται καὶ ὀπισθεν, καὶ ἐμπροσθεν τῆς Ὑπορροῆς οὕτω·

Ἐρ. Τί ἄλλο δέχεται ;

Ἀπ. Δέχεται ἀκόμη τὸ ἐνδόφωνον, ὡς,

Περὶ τῆς συμπλοκῆς τοῦ Ἐλαφροῦ.

Ἐρ. Τὸ Ἐλαφρόν πῶς συμπλέκεται ;

Ἀπ. Ὅταν ᾖναι μόνον τὸ Ἐλαφρόν, λαμβάνεται ὑπερβατικῶς· ὅταν δὲ ὑποτάξῃ τὴν Ἀπόστροφον, οἱ δύο αὐτοῦ φθόγγοι λαμβάνονται μὲ συνέχειαν, ὃ μὲν πρῶτος εἰς τὴν ἄρσιν, ὃ δὲ δεύτερος εἰς τὴν θέσιν, καθὼς καὶ τῆς ὑπορροῆς, ὅταν ᾖναι μὲ γοργόν.

Ἐρ. Τίνα διαφορὰν ἔχει λοιπὸν ἀπὸ τὴν ὑπορροήν, ἐν ᾧ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν τῆς ὑπορροῆς συνέχειαν ;

Ἀπ. Διαφέρει ἢ μὲ γοργὸν ὑπορροή ἀπὸ τὸ συνεχὲς Ἐλαφρόν, κατὰ τοὺς ἑξῆς λόγους.

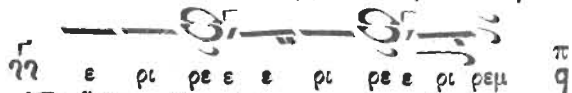
Αὐν. Ἡ ὑπορροή συλλαβὴν δὲν ὑποδέχεται, τὸ δὲ τοιοῦτον Ἐλαφρόν ὑποδέχεται συλλαβὴν εἰς τὸν δεύτερον φθόγγον του.

Βον. Ἡ ὑπορροή ὅταν δὲν ἔχῃ γοργόν, ἔχει δύο χρόνους· τοῦ δὲ τοιοῦτου Ἐλαφροῦ ὁ πρῶτος φθόγγος πάντοτε λαμβάνεται εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ πρὸ αὐτοῦ χαρακτήρος.

Γον. Ἡ ὑπορροή τίθεται εἰς τὰ κρατήματα τῶν τερερισμῶν, τὸ δὲ τοιοῦτον Ἐλαφρόν εἰς τοὺς λεταλισμοὺς τῶν κρατημάτων.

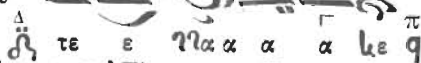
Ἐρ. Ὅταν ᾖναι μόνον πῶς προφέρεται, καὶ ὅταν ᾖναι ἐπάνω τινὸς χαρακτηροῦ πῶς ;

Ἀπ. Τὸ Ἐλαφρόν μόνον κείμενον δὲν ἔχει ὀξύτητα, ἄνω τῆς πεταστῆς τιθέμενον, λαμβάνει τὴν ὀξύτητά της, καθὼς τοῦτο.

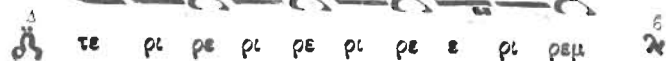
Ἐρ. Ὅταν ἔχῃ ὑποτεταγμένην Ἀπόστροφον ;

Ἀπ. Ὁμοίως καὶ ὅταν ἔχῃ ὑποτεταγμένην τὴν Ἀπόστροφον, καὶ εὐρεθῇ ἐπὶ τὴν πεταστὴν ὡς

Ἐρ. Τὸ κλάσμα εἰς ποῖον μέρος τοῦ Ἐλαφροῦ τίθεται ;

Ἀπ. Τὸ κλάσμα τίθεται ἄνωθεν τοῦ Ἐλαφροῦ, ὅταν γράφεται μόνον ὡς,

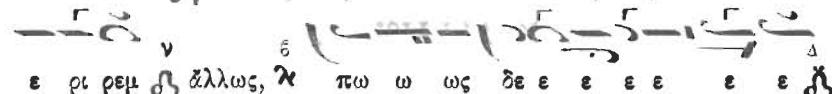
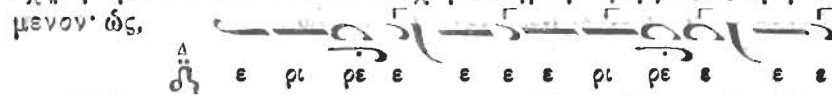
Ἐρ. Ἐὰν ᾖναι ἄνωθεν τοῦ ὀλίγου τὸ Ἐλαφρόν ;

Ἀπ. Εἰδὲ καὶ ἄνωθεν τοῦ ὀλίγου, ἢ τῆς πεταστῆς, τὸ κλάσμα τίθεται κάτωθεν ὡς,

Ἐρ. Τί ἄλλο δέχεται ;

Ἀπ. Τὸ Ἐλαφρόν δέχεται κάτωθεν ἀντικένωμα μὲ ἀπλὴν, ὅταν ἔχῃ ἔμπροσθεν αὐτοῦ κατιόντα χαρακτήρα μὲ γοργόν, ὡς κρεμάμενον ὡς,

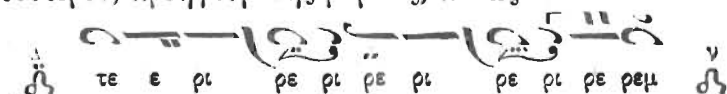

Ἐρ. Δέχεται γοργόν δι' ὑπορροϊκὴν ἐνέργειαν καθὼς καὶ τῆς ὑπορροῆς ;

Ἀπ. Τοῦ Ἐλαφροῦ αἱ δύο φωναὶ οὐδέποτε διαχωρίζονται μὲ τὸ γοργόν, ἀλλ' εἰς τόπον γοργοῦ τεθείσης τῆς ἀποστροφῆς, πολλὰ πλησίον τοῦ Ἐλαφροῦ, ἀποτελεῖ δύναμιν γοργοῦ, καὶ χωριστὰ ἀποδεικνύονται αἱ φωναί.

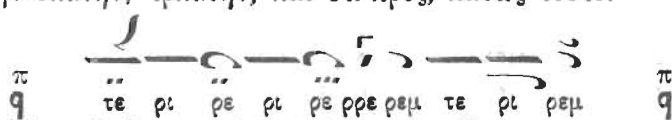
Ἐρ. Τὴν διπλὴν πῶς ;

Ἀπ. Λαμβάνει δὲ κάτωθεν τὴν διπλὴν, ἢ τριπλὴν, ἢ περὶ σότερον, προηγουμένης βαρείας, καθὼς

Ἐρ. Δὲν τὰς λαμβάνει καὶ χωρὶς ἑτερον ;

Ἀπ. Καὶ χωρὶς ἑτερον καὶ βαρείαν, λαμβάνει τὸ Ἐλαφρόν τὴν διπλὴν, τριπλὴν, καὶ ἔτι πρὸς, καθὼς τοῦτο.

Ἐρ. Αἱ ἄχροναι ὑποστάσεις πῶς τίθενται ;

Ἀπ. Ἐκ τῶν ἀχρόνων ὑποστάσεων, ἢ βαρεία προτίθεται εἰς τὸ Ἐλαφρόν, αἱ δὲ λοιπαὶ ὑποτίθενται, πλὴν τοῦ ἐνδοφώνου, τὸ ὁποῖον δὲν ἐμβαίνει ποτὲ εἰς τὸ Ἐλαφρόν· αἱ φθοραὶ δὲ ὅλαι τῶν ἡχῶν τίθενται καὶ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τοῦ Ἐλαφροῦ ἀδιαφόρως, ἢ καθὼς καὶ ἡ δέσις καὶ ἡ ὕφεσις.

Περὶ τῆς συμπλοκῆς τῆς Χαμηλῆς.

Ἐρ. Ἡ χαμηλὴ πῶς συμπλέκεται;

Ἀπ. Ἡ συμπλοκὴ τῆς Χαμηλῆς εἶναι ἡ αὐτὴ μετὰ τὴν τοῦ Ἐλαφροῦ, ὅταν εὐρίσκεται ἄνωθεν τοῦ ὀλίγου καὶ τῆς Πεταστῆς· εἰς δὲ τὰ λοιπὰ, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ εἶναι εἰς τῶν κατιόντων χαρακτήρων ὑπερβατῶς λαμβανόμενος, καθὼς καὶ τὸ Ἐλαφρόν, συμφωνεῖ σχεδὸν καθ' ὅλα μετὰ τὸ ὑπερβατὸν Ἐλαφρόν, εἰς τὴν σύνταξιν· ὅθεν εἶναι περιττὸν νὰ ἐκτεινώμεθα καὶ δι' αὐτὴν μετὰ τὰ ἴδια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ΄.

Περὶ διατάξεως τῶν Μουσικῶν Μαθημάτων.

Ἐρμηνεία, εἴτε δδηγία πρὸς τοὺς μέλλοντας νὰ σπουδάσωσι τὴν νέαν μέθοδον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ἔνθα ἐμπεριέχεται ἡ διάταξις καὶ σειρὰ τῶν ἀναγκαιῶν μαθημάτων, δι' ὧν οἱ μαθητιῶντες δύνανται νὰ τελειοποιῶνται εὐκολώτερον καὶ τακτικώτερον.

Καὶ πρῶτον μὲν, ἀφοῦ ὁ μαθητὴς παραδοθῇ καλῶς τὴν διατονικὴν κλίμακα, καὶ τὴν συνεχῇ παραλλαγὴν, πρέπει νὰ παραδίδεται καὶ τὰ δικαιρετικὰ σημεῖα τοῦ γοργοῦ, διγόργου καὶ τριγόργου, ὥστε νὰ διαιρῇ ἐν εὐκολίᾳ διὰ τῆς χειρονομίας τὸν τυχόντα χρόνον, ὅτε μὲν εἰς τὴν ἄρσιν, ὅτε δὲ εἰς τὴν θέσιν, κτλ. ὡς ἐσχεδιάσται εἰς τὸ Ε'. Κεφάλαιον Σελ. 14.

Ἐπειτα δὲ πρέπει νὰ παραδίδεται τοὺς τέσσαρας διατονικοὺς ἤχους τοῦ Ἀναστασιματαρίου τῆς Τρίτης ἐκδόσεως· ἦτοι τὸν πρῶτον, πλάγιον τοῦ πρώτου, τέταρτον, καὶ πλάγιον τοῦ τετάρτου, μετὰ τὰς ἐμπεριεχομένας Καταβασίας, Ἐωθινὰ, καὶ Νεκρώσιμα δοξαστικά αὐτῶν· προσέτι δὲ νὰ γνωρίσῃ τὰς ὀκτὼ διατονικὰς φθορὰς τοῦ διατονικοῦ γένους, καὶ τὰ τρία ταῦτα συστήματα, τῆς τριφωνίας, τετραφωνίας, καὶ ἐπταφωνίας.

Μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ἑναρμονίους δύο ἤχους, τὸν τρίτον καὶ βαρύν, καθ' ὃν ἀνωτέρω εἴρηται τρόπον· τὰς φθορὰς αὐτῶν μετὰ τῶν κλιμάκων, καὶ τὸ σύστημα τῆς τριφωνίας αὐτῶν, ὥστε νὰ διακρίνῃ τὸ ἑναρμόνιον ἀπὸ τοῦ διατονικοῦ γένους.

Ἀκολουθῶς νὰ σπουδάσῃ τοὺς δύο χρωματικοὺς ἤχους, δευτερόν καὶ πλάγιον τοῦ δευτέρου, μετὰ τὰς κλίμακας αὐτῶν, τὰ συστήματα τῆς διφωνίας καὶ τριφωνίας τοῦ αὐτοῦ γένους, καὶ τὰς πέντε χρωματικὰς φθορὰς, ὥστε νὰ διακρίνῃ τὸ χρωματικὸν γένος ἀπὸ τοῦ διατονικοῦ καὶ τὸ ἑναρμόνιον.

Μετὰ τὸ Ἀναστασιματάριον πρέπει νὰ παραδίδεται 15 διατονικὰ δοξαστικά, 10 ἑναρμόνια, καὶ 15 χρωματικά, ἀπὸ τοῦ ἐκδοθέντος δοξασταρίου παρὰ τοῦ Πρωτοφάλτου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Κωνσταντινου.

Ἐπὶ τούτοις ἀναγκαῖον εἶναι νὰ παραδίδεται 15 διατονικὰ δοξαστικά, 10 ἑναρμόνια, καὶ 15 χρωματικά, ἀπὸ τοῦ ἀργοῦ δοξαστηρίου Ἰακώβου τοῦ Πρωτοφάλτου· τὰ δοξαστικά ὧν τῶν πολυελέων τῶν περιεχομένων εἰς τὴν ἕκτην ἐκδοσιν τῆς Ἀνθολογίας, καὶ τὰ, νῦν, τουτέστι θεοτοκία μετὰ τῶν κρατημάτων, καὶ τοὺς στίχους τῶν δύο τῆς Θεοτόκου πολυελέων «Λόγον ἀγαθόν» τὰ εἰς τὴν αὐτὴν ὑπάρχοντα μαθήματα, καὶ ἀργὰ πασαπνοάρια μετὰ τῶν κρατημάτων.

Ἐπειτα δὲ τὰ μέγιστα κατ' ἤχον Χερουβικά, Γρηγορίου Πρωτοφάλτου, καὶ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος· τὰ κατ' ἤχον αἰνεῖτε Γρηγορίου Πρωτοφάλτου, καὶ Πέτρου Πρωτοφάλτου Βυζαντίου· καὶ πάντα τὰ Κοινωνικά τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς τρίτης ἐκδόσεως Ἀνθολογίας.

Ὑστερον δὲ νὰ διεξέλθῃ ὅλον τὸ καλοφωνικὸν εἰρμολόγιον, ἐμπεριέχον 86 κατ' ἤχον καλοφωνικοὺς εἰρμούς, καὶ 24 κατ' ἤχον κρατήματα, παρὰ διαφόρων διδασκάλων· καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὰ ἀνοιξαντάρια. Κατ' αὐτὸν λοιπὸν τὸν τρόπον καὶ τὸ βάδισμα, συγκροτεῖται ἱκανῶς ὁ μουσικός, ἀλλ' ἀφοῦ κάμῃ αὐτά, ἀνγκαῖον εἶναι νὰ λάβῃ καὶ τὴν πρέπουσαν τριπλὴν εἰς τὴν ἑρὰν Ἐκκλησίαν, παρὰ τῇ διδασκάλῳ αὐτοῦ περὶ τὸν ἕνα χρόνον τοῦλάχιστον.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Κεφάλαιον	Α΄	Περὶ Μουσικῆς.	Σελ.
»	Β΄	Περὶ Ποσότητος τῆς Μελωδίας.	6
»	Γ΄	Περὶ τῶν χαρακτήρων τῶν φθόγγων.	11
»	Δ΄	Περὶ συνθέσεως τῶν χαρακτήρων.	12
»	Ε΄	Περὶ παραλλαγῆς.	14
»	Σ΄	Περὶ συμφωνίας.	19
»	Ζ΄	Περὶ τοῦ ἑναρμονίου γένους	20
»	Η΄	Περὶ ποιότητος τῆς μελωδίας.	21
»	Θ΄	Περὶ χρόνου καὶ ἀγωγῆς χρονικῆς.	27
»	Ι΄	Περὶ τῶν ἀχρόνων ὑποστάσεων.	29
»	ΙΑ΄	Περὶ διαφορᾶς τῆς ἐντονότητος τῶν φθόγγων τῶν χαρακτήρων.	31
»	ΙΒ΄	Περὶ Διέσεως καὶ ὑφέσεως.	33
»	ΙΓ΄	Περὶ ἤχων.	35
»	ΙΔ΄	Περὶ τοῦ πρώτου ἤχου.	42
»	ΙΕ΄	Περὶ τοῦ δευτέρου ἤχου	46
»	ΙΣ΄	Περὶ τοῦ τρίτου ἤχου.	49
»	ΙΖ΄	Περὶ τοῦ τετάρτου ἤχου.	51
»	ΙΗ΄	Περὶ τοῦ πλαγίου πρώτου ἤχου.	54
»	ΙΘ΄	Περὶ τοῦ πλαγίου δευτέρου ἤχου.	56
»	Κ΄	Περὶ τοῦ Βαρέος ἤχου.	60
»	ΚΑ΄	Περὶ τοῦ πλαγίου τετάρτου ἤχου.	62
»	ΚΒ΄	Περὶ φθορῶν.	63
»	ΚΓ΄	Περὶ μαρτυριῶν.	67
»	ΚΔ΄	Περὶ μελοποιίας.	69
»	ΚΕ΄	Περὶ ἐκθέσεως τῆς τεταγμένης συμπλοκῆς.	75
»	ΚΣ΄	Περὶ διατάξεως τῶν Μουσικῶν μαθημάτων.	94
Ἀχίγησις περὶ ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς Μουσικῆς.			97

ΑΦΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΥ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Περὶ ἀρχαιολογίας τῆς Μουσικῆς διάφοροι διαφόρως ἐπροσπάθησαν περιεργαζόμενοι εἰς τὰς φιλολογίας καὶ διατριβὰς των, ἵνα εὗρωσι τὴν πρώτην ἀρχὴν καὶ τὸν πρῶτον ἐφευρετὴν ταύτης, ἀλλ' οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ στήσῃ τὸν διαβήτην τῆς ὁρθῆς του σκέψεως εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅθεν ἐξερρήνῃ διότι ἄλλοι μὲν, τὴν ἐφεύρουν ταύτης ἀνάγοντες εἰς τοὺς μυθολογουμένους παρὰ τῶν Ἑλλήνων θεοὺς, καταντῶσι καὶ τοὺς ἐφευρετάς, καὶ τὴν Μουσικὴν αὐτὴν, ὥστε νὰ φαίνωνται ἀσυμβίβαστα, καὶ ἐπομένως, μῦθοι καὶ οὐδὲν ὑγιές· ἄλλοι δὲ λέγουσι, καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δμολογοῦσιν, ὅτι ἡ τῶν Ἑλλήνων Μουσικὴ ἤκμαζε μὲν, ἀλλ' ἤδη ὅλως δὲν ὑπάρχει· πλὴν ἐξ εἰκασίας τινὲς καταντῶσι νὰ λέγουν, ὅτι ἡ τῶν Ἑλλήνων Μουσικὴ οὐδὲν ἄλλο ἦτον, εἰμὴ ἡ νῦν Εὐρωπαϊκὴ· ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν δίδει βεβαίαν πληροφορίαν εἰς τοὺς ἀκριβολογούντας τὸ πρᾶγμα· διὰ τοῦτο τὰ παρ' ἄλλων λεγόμενα ἀφήσαντες, διὰ βραχυλογίας ἐρχόμεθα νὰ φυλάξωμεν τὴν σειρὰν, τὴν ὁποῖαν ἐσκεμμένως κατέταξεν ὁ φιλογενὴς καὶ φιλόμουσος ἀνὴρ κύριος Χρῦσανθος, ὁ αἰδίδημος ἅγιος Προύσης, εἰς τῶν τριῶν ἐφευρετῶν τῆς νέας μεθόδου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ὡς τις μέλισσα συλλέξας αὐτὴν ἀπὸ τὰ συγγράμματα τῶν περιφθίμων διδασκάλων καὶ φιλοσόφων Ἑλλήνων, ἐξαιρέτως δὲ ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Γραφήν.

Α΄. Τῆς Μουσικῆς, ἡ ὁποία λέγουσιν ὅτι βαστᾷ τὸ πᾶν ⁽¹⁾, εἰς ὅποιον ὑπάρχει περίεργος ἐπιθυμία νὰ εὕρῃ τὴν ἀληθεστάτην ἀρχὴν, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνατρέχῃ εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν διαλέκτων ἐκάστου ἔθνους, διότι πᾶσα γλῶσσα, ἐπεὶδὴ φαίνεται ὅτι ἔχει προσφθίαν ἰδιαιτέραν, διὰ τοῦτο καὶ πᾶν γένος πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ ἰδιαιτέραν φωνητικὴν μουσικὴν, ἥτις κατὰ τὴν ἀρχὴν δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ τερψιχόρης ἀποτέλεσμα· διὰ τοῦτο καὶ πολλοὶ τῶν κριτικῶν ἱστορικῶν, ἐξετάζοντες ἐκάστου ἔθνους τὴν διὰλεκτον καὶ τὴν Μουσικὴν, ἀπαροῦσιν εἰς τό, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο συνέστη πρότερον, τὸ λέγειν, ἢ τὸ ψάλλειν· διότι λέγουσιν, ἦτο καιρὸς, ὅποτε

(1) Μουσικὴν οἱ παλαιοὶ συνέχιν εἶπον τὸ πᾶν· οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων συμμετρίας ἄτερ καὶ ἀναλογίας ἐστίν· ἀλλ' οὐδὲ τι τῶν γινομένων, μὴ μετὰ συμμετρίας καὶ ἀναλογίας τῆς προσηκούσης γενόμενον, καλῶς ἂν ποτε γένοιτο, καὶ τεχνητὸν εἶη, καὶ φυσικόν, καὶ αἰσθῆσαι ληπτόν, καὶ περὶ μόνην νόησιν θεωρούμενον· ἡ δὲ Μουσικὴ αὐτοσυμμετρία τις ἐστὶ καὶ ἀναλογία τὸ πᾶν, οἷα τοῦ παντός ἀρμονία τυγχάνουσα· τάχα δ' ἄντις καὶ τὸ θεῖον αὐτὸ οὐκ ἀπείκτως ἀρμονίαν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ παντός ὀνομάσει, ἐν ᾧ τὸ πᾶν ἀρμολογοῦμενον καὶ συμβιβάζομενον, εὖ τε καὶ ὡς ἄριστα διαφαιίνεται ἔχον· τοσοῦτον τὴν Μουσικὴν ἡξίωσαν θαύματος· ἥς ἐν ἄπαισιν οὕτω θεωρουμένης, καὶ πάντα διεπούσης καὶ κοσμούσης, καὶ ἡδονὴν μὲν τῇ αἰσθῆσαι, ἀρμονίαν δὲ τῇ φύσει, μακαριότητα δὲ τῇ νόησει χαριζομένης, περὶ τῆς ἐν αἰσθῆσαι Μουσικῆς· μᾶλλον δὲ τῆς ἐν μῆξ τῶν αἰσθήσεων, τῇ ἀκοῇ, θεωρουμένης, ἐν ἐπιτόμῳ διαληφόμεθα. Μανουὴλ δ' ψελλός.

παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, τὸ λέγειν, ἦτο φάλλειν, καὶ τὸ φάλλειν, λέγειν· ἄρα ἡ τοιαύτη περιέργεια καταντᾷ εἰς ἰδέας μυθώδεις, καὶ ἐμπίπτει περισσότερο εἰς παχύτατα ψεύδη, παρὰ εἰς ψηλαφητάς ἀληθείας.

Β'. Ὅποιοι ὁμῶς εὐχαριστεῖται εἰς τὸ νὰ ἰχνηλατῇ τὸ πιθανὸν περὶ τῆς ἀρχαίας Μουσικῆς, καὶ ὡς ἐπιτήδειος κυνηγὸς νὰ τρέχῃ μὲ σκέψιν ἀκριβῆ καὶ φιλόσοφον ἐρευνᾷ εἰς τὰ σωζόμενα περὶ αὐτῆς ἀπομνημονεύματα τῶν ἱστορικῶν, καὶ οὕτω νὰ ζητῇ τὸ σκοπούμενον, εἰς τοῦτον βέβαια καὶ ἡ παρούσα βίβλος ἐπαγγέλλεται, ὅτι δύναται νὰ δώσῃ ὀλίγην τινὰ καὶ ἀμυδρὰν ἰδέαν· καὶ ὁ Πλούταρχος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφεῖς, καὶ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν, ἐξαιρέτως ἡ Ἁγία Γραφή, ἀφ' ἧς καὶ ἀρχόμεθα.

Γ'. Πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, παραδίδει ἡμῖν ἡ Ἁγία Γραφή, ὅτι ὁ Ἰουδᾶλ ἐπενόησε Ψαλτήριον καὶ Κιθάραν. Γεν. Κεφ. δ'. 21. Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν ἐπὶ τοῦ Ἰακώβ φαίνεται, ὅτι φιλοτίμως ἡ Μουσική, καὶ ἐπιμελῶς ἐνηργεῖτο· διότι ὅταν ὁ Ἰακώβ ἔφυγε κρυφίως ἀπὸ τὸν πενθερὸν τοῦ Λάβαν, οὗτος παραπονούμενος διὰ μίαν τοιαύτην φυγὴν, λέγει. «Εἰ ἀνῆγγειλάς μοι, ἐξαπέστειλα, ἂν σε μετ' εὐπροσύνης, καὶ μετὰ Μουσικῶν τυμπάνων καὶ Κιθάρων». Γεν. Κεφ. λβ'. 27.

Δ'. Ὁ δὲ Μωϋσῆς πλησίον εἰς τὰς ἄλλας τοῦ ἐκπαιδεύσεως, ἐπαιδεύθη καὶ τὴν Μουσικὴν, καὶ κατεσκεύασε καὶ Μουσικὰ ὄργανα.

«Εὗρεν ὁ Μωϋσῆς καὶ Βυκάνης τρόπον, ἐξ ἀργυρίου ποιηράμενος· ἔστι » δὲ τοιαύτη· μήκος μὲν ἔχει πηχυαῖον, ὀλίγω λεῖπον· στενὴ δὲ ἔστι σύριγξ, αὐλοῦ βραχύ παχυτέρα, περιέχουσα δὲ εὖρος ἀρκοῦν ἐπὶ τὸ στόματι, πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδαν, ταῖς σάλπιγγιν παραπλήσιον τελούν· ἀσώστρα κατὰ τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν καλεῖται. Ἰώσηπος καὶ ἀριθ. Κεφ. α'. 1.

Ε'. Ἦσαν δὲ καὶ Δεδωδῶρα, καὶ Βαράκ (1)· ὁ δὲ Δαβὶδ εἶναι βέβαιον ὅτι ἐχρημάτισεν εἰς τῶν ἐμπειροτάτων Μουσικῶν, δυνάμενος νὰ τρυγᾷ τοὺς ὀρίμους καρποὺς τῆς Μουσικῆς· ἐπειδὴ δι' αὐτῆς πολλάκις ἐθεράπευσε τὸν Σαούλ ἀπὸ τὴν περιοδικὴν του μανίαν.

«Καὶ ἐγεννήθη ἐν τῷ εἶναι πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ Σαούλ, καὶ ἐλάμβανε » τὴν κινύραν καὶ ἔφαλλον ἐν χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἀνέψυχε Σαούλ, καὶ ἄγαθὸν ἦν αὐτῷ· καὶ ἀφίστατο ἀπ' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν (2)».

Βασιλεύσας δέ, ὅταν συνεκρότησεν ἐν συνάθροισμα Μουσικῶν, οὓς διώρισε νὰ φάλλωσι μεταχειριζόμενοι τὰ ὄργανα, ἐν ᾧ ἀνεβίβαζε τὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ, συγκατέταξε μὲ αὐτοὺς καὶ τὸν ἑαυτὸν του.

«Καὶ Δαβὶδ καὶ πάντες υἱοὶ Ἰσραὴλ παίζοντες ἐνώπιον Κυρίου ἐν ὀργάνοις ἡρμωμένοις, ἐν ἰσχύϊ, καὶ ἐν ᾠδαῖς, καὶ ἐν κινύραις, καὶ ἐν αὐ-

(1) Κριτῶν. Κεφ. δ'.

(2) Ὁ Θεοδωρήτος λέγει ὅτι τὸ τοῦ Δαβὶδ θεράπευσεν διὰ Μουσικῆς, οὐκ ἦν φυσικόν, ἀλλ' ὑπὲρ φύσιν· ὁ γὰρ Δαβὶδ ἐδίδεκε τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· τοῦτου τοίνυν διὰ τοῦ Δαβὶδ ἐνεργούντος, τὸ παμπόνηρον ἡσυχάζει πνεῦμα, καὶ τὸ τῆς λύρας μέλος βέλος κατὰ τῶν δαιμόνων ἐπίπεστο. Σιερ. Πλάτωνος.

»λαις, καὶ ἐν τυμπάνοις, καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν αὐλοῖς». Βασιλειῶν δ'. Κεφ. ζ'. 5.

Ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ λοιποὶ συνέγραφον στίχους, καὶ περιετίθεσαν εἰς αὐτοὺς μέλη, καὶ τοὺς ἔφαλλον ἐν τῷ Ναφ τοῦ Θεοῦ ἐκ στόματος, ὁμοῦ μὲ διάφορα μουσικὰ ὄργανα πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ, θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἀλλαλαγμοῦ ὀνομάζοντες αὐτούς· διότι νομίζοντες τὴν Μουσικὴν πολυτιμότερον καὶ τιμαλφέστατον πρᾶγμα δι' αὐτῆς ἑθυσίαζον τῷ Θεῷ· τοὺς δὲ τοιοῦτους στίχους ὀνόμαζον Ψαλμοὺς.

Σ'. Κατὰ τοὺτους τοὺς χρόνους ἤχησε καὶ ὁ Ἀσάφ, υἱὸς Βαραχίου, Λευΐτης, καὶ φάλτης εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ· ὅστις Ἀσάφ εἶχε καὶ τοὺς υἱοὺς του, φάλλοντας ἐν τῷ Ναφ τοῦ Θεοῦ· καὶ ὅσοι ψαλμοὶ ἐπιγράφονται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἀσάφ οὗτοι συνεγράφησαν μὲν ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ, ἐδίδοντο δὲ τῷ Ἀσάφ, διὰ νὰ τοὺς φάλλῃ.

Ζ'. Ὑπῆρξαν φαλμφοὶ καὶ δύο Αἰμάν, ὧν ὁ μὲν ἦν υἱὸς Ἰωήλ, ὁ δὲ, υἱὸς Αἰθάρ· οὗτος ὁ Αἰμάν εἶχεν υἱοὺς δεκατέσσαρας, τοὺς ὁποίους μεταχειρίζετο εἰς τὸ νὰ φάλλωσιν ὁμοῦ μὲ αὐτόν· οἱ αὐτοὶ δὲ ἦσαν καὶ Λευΐται, καὶ ἔφαλλον ἐν κυμβάλοις, καὶ κινύραις, καὶ ἄλλοις μουσικαῖς ὄργανοις (1).

Η'. Ὁ δὲ Σολομών, κατὰ τὴν Γραφὴν, σοφισθεὶς ὑπὲρ Γαῖθάν τὸν Ἰσραηλῆτην, Ἠμάν, καὶ Χαλχάλ, καὶ τὸν Δαρβά, υἱοὺς Αἰθάρ, καὶ ἐλάλησε τριαχιλίας παραβολάς, καὶ ἦσαν ᾠδαὶ αὐτοῦ πενταχισχίλιαι. Καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ παρ' ἑβραίοις ἐμουσοῦργησαν. Ἐπειδὴ δὲ πρόκειται νὰ ἀναφέρωμεν διὰ τὸ σύντομον μόνους τοὺς ἐπισημοτέρους, περὶ ἐκείνων οὐδὲν λέγομεν, ὥστε ἀπὸ μὲν τῆς Ἁγίας Γραφῆς ταῦτα συνάγομεν περὶ ταύτης τῆς ὕλης ὡς ἐπισημότερα. Ζαχαρίας.

Θ'. Οἱ δὲ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ἔχοντες μεγάλην ἔφεσιν εἰς πᾶν εἶδος φιλοσοφίας, οὐδὲ τὴν τῆς Μουσικῆς γνῶσιν ἠθέλησαν νὰ τᾶξωσιν ἔξω τῆς χορείας τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων· ἀλλὰ καὶ Πυθαγόρει καὶ Πλάτωνες, καὶ Ἀριστοτέλεις, καὶ διὰ νὰ εἴπω οὕτως, ὅλοι σχεδόν, ὅσοι μετέσχον φιλοσοφίας, ἐτίμων αὐτὴν καὶ ἐπρέσβευον, ὡς θεόσδοτον, καθὼς ἀπὸ διαφόρων ἱστορικῶν πληροφοροῦμεθα (2), καὶ διδασκόμενοι, καὶ διδάσκοντες αὐτοὺς, οἵτινες πολλὰ περὶ αὐτῆς ἀνερευνῶντες συνέγραφον.

(1) Ψαλμφοὶ δὲ ἐν οἷς ἑθυσίαζοντο καὶ ἄλλοις, ἐχρημάτισαν καὶ οὗτοι διὰ κινύρας καὶ αὐλῶν καὶ κυμβάλων, τὰ τοῦ Θεοῦ θαυμάσια μελωδοῦντες· ἦν δὲ τῷ μὲν Αἰθάρ πρόγονος ὁ Μαρὶ, ὅς καὶ εἰς ἀρίστην τῶν παιδῶν τοῦ Λευὶ, τρίτην ἀνεπλήρου τάξιν· ὁ δὲ Αἰμάν παῖς μὲν ἦν Ἰωήλ, υἱοῦς δὲ τοῦ Προφῆτου Σαμουὴλ, ὃν τὰ λόγια, εἰς τὸν Κορὲ συνάπτει συγγένειαν, ἀνέψυξ δὲ Μωϋσῆς τοῦ νομοθέτου οἱ περὶ Κορὲ· ὥστε καὶ τῷ Αἰμάν ἐκείθεν ἡ σωματικὴ ἀπορροή τοῦ γένους. Φώτιος.

(2) Ἡ γοῦν Μουσικὴ θεῶν μὲν εἶναι δῶρον ὁμολογεῖται. Πλούτ. ἐκ Πλάτωνος περὶ δεσποικονομίας· τόμος 6. Ἐδᾶφ. 638, ὅρα καὶ Ἀθηναιον βιβλ. ιδ'. Ἐδᾶφ. 624, «οὐ περικληπτὸν τὴν Μουσικὴν ἐπὶ ἀπάτῃ καὶ γοητείᾳ περσιῶσθαι τοῖς ἀνθρώποις· οὐδὲ τοὺς παλαιούς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων, αὐτὸν καὶ ρυθμὸν εἰς τὸν πόλεμον ἀπὸ σάλπιγγος εἰκὴ νομιστέον εἰσκαγαίνει· οὐδὲ τοὺς πρώτους Ἀρχαίων εἰς τὴν ὅλην πολιτείαν τὴν Μουσικὴν παραλαβεῖν, ὥστε μὴ μόνον ἐν παισὶν, ἀλλὰ καὶ ἐν νεανίσκοις, γενομένους ἕως τριακόντα ἐτῶν, κατ' ἀνάγκην

«Τῶν τε γὰρ Πλατωνικῶν οἱ πλεῖστοι, καὶ τῶν ἀπὸ περιπάτου φιλοσόφων οἱ ἄριστοι, περὶ τῆς ἀρχαίας Μουσικῆς συντάξαι ἐσπούδασαν, καὶ περὶ τῆς αὐτῆς γεγεννημένης παραφθορᾶς· ἀλλὰ καὶ γραμματικῶν καὶ ἀρμονικῶν, οἱ ἐπ' ἄκρον παιδείας ἐληλακότες, πολλὴν σπουδὴν περὶ τούτου πεποιήνται. Πλούτ. ἐν τῷ περὶ Μουσικῆς Διαλόγῳ».

Γ'. Ἡ λέξις Μουσική, καὶ κατὰ τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν Ποιητῶν καὶ φιλοσόφων, ἀπὸ τῆς Μούσας παραγομένη, παραπέμπει τὸν περιεργὸν εἰς τὰς μυθολογουμένας, ἢ μᾶλλον ἀλληγορουμένας Μούσας, ὅταν ἐξετάζη περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς Μουσικῆς. Αἱ Μοῦσαι λοιπὸν κατ' ἀρχὰς ἐλέγοντο τρεῖς· Μελέτη, Μνημοσύνη καὶ Ὠδή· καὶ διὰ μὲν τῆς Μελέτης, ἀλληγορεῖται κατὰ τὴν ἠθικὴν ὁ στοχασμός, τὸν ὅποιον πρέπει νὰ ἔχῃ τις εἰς τὴν ἐργασίαν του· διὰ δὲ τῆς Μνημοσύνης, ἡ ἐνθύμησις, ἣτις διαιωνίζει τὰς λαμπρὰς πράξεις· καὶ διὰ τῆς Ὠδῆς, τὸ μέλος, τὸ ὅποιον συντροφεύει τὴν διήγησιν αὐτῶν. Ἀπὸ δὲ τούτων Μουσικοὺς ἀποδίδεται εἰς τὰς τρεῖς Μούσας ἡ εὐρεσις τῶν τριῶν Μουσικῶν τόνων, ἧχουν τοῦ ἀδρού, τοῦ ἰσχυροῦ, καὶ τοῦ μέσου· τοῦ βαρέος, τοῦ ὀξέος καὶ τοῦ ἰσοῦ· τοῦ Δωρίου, τοῦ Λυδίου καὶ Φρυγίου· τοῦ μέζονος, ἐλάσσονος καὶ ἐλαχίστου. Κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν τριῶν Μουσῶν ἐφεῖρε, λέγουσιν, ὁ Πυθαγόρας τὰ τρία μέρη τῆς ἐν τῇ Μουσικῇ ποσότητος· ὑπατοιειδές, νητοιειδές, καὶ μεσοειδές. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ θέσωμεν καὶ τὴν διὰ τριῶν συμφωνίαν, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, λέγει συγγραφεὺς τις μεταγενέστερος (ἐγχειρ. Ἰωάν. τοῦ Δαμασκ.) ὅτι ἐφεῖρε καὶ ὁ Πτολεμαῖος τοὺς τρεῖς χαρακτῆρας τῆς Μουσικῆς· τὸ ἴσον, τὸ ὀλίγον καὶ τὴν ἀπόστροφον.

ΙΑ'. Τινὲς δὲ παραδίδουσι τὰς Μούσας τέσσαρας, ἄλλοι δὲ πέντε, καὶ ἄλλοι ἐπτά· καὶ εἰς μὲν τὰς τέσσαρας ἀποδίδουσι τὴν εὐρεσιν τῆς διὰ τεσσάρων συμφωνίας τοῦ τετραχόρδου συστήματος, καὶ τῶν μονοσυλλάβων τεσσάρων φθόγγων, τε, τα, τη, τω· (καθ' ἡμᾶς δέ, Νη, Πα, Βου, Γα)· εἰς δὲ τὰς πέντε, τὴν εὐρεσιν τῆς διὰ πέντε συμφωνίας, καὶ τοῦ πενταχόρδου συστήματος· εἰς τὰς ἐπτά, τὴν εὐρεσιν τῆς ἐπταχόρδου λύρας, τοῦ Διαπασῶν συστήματος, τῶν ἐπτά αὐτοῦ διαστημάτων· κατὰ τοῦτον δὲ τὸν ἀριθμὸν ἐφευρέθησαν καὶ ἐπὶ τὰ στοιχειώδεις χαρακτῆρες, δι' ὧν εἶναι δυνατόν, λέγουσι, νὰ γράφεται τὸ ποσὸν τῆς μελωδίας ἀσφαλῶς· ὅπου ἂν προστεθῶσι τὸ γοργόν, καὶ τὸ ἀργόν, καὶ ἡ ἀπλῆ, γράφεται καὶ τὸ ποιόν. Γαβριὴλ Ἱερομόναχος.

ΙΒ'. Ὅθεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ἡσίοδος (ἐν ὕμνῳ εἰς Ἀπόλ.) παραβιόντρον ποιεῖν αὐτήν, τ' ἄλλα τοῖς βίοις ὄντας αὐστηροτάτους. Παρὰ γούν Ἀρχαῶν οἱ παῖδες ἄδεν ἐθίζοντο ἐκ νηπίων, κατὰ νόμον, τοὺς ὕμνους καὶ παιᾶνας, οἷς ἕκαστος κατὰ τὰ πατρια τοὺς ἐπιχωρίους Ἕρωας καὶ θεοὺς ὕμνουσι· μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς Τιμοθέου καὶ Φιλοξένου νόμους μαθόντες χορεύουσι κατὰ ἐνικυτὸν τοῖς Διονυσιακοῖς αὐλοῖς ἐν τοῖς θεάτροις· οἱ μὲν οὖν παῖδες τοὺς παιδικοὺς ἄγῳκας, οἱ δὲ τὸν βίον ἐν ταῖς συνουσίαις ταῖς κοιναῖς, οὐ διὰ τῶν ἐπιστάκτων ἀκροαμάτων, ὡς διὰ τῶν ἀνὰ μέρος ἄδεν ἀλλήλοις προστάττοντες· καὶ τῶν μὲν ἄλλων μαθημάτων ἀρνηθῆναι, τὸ μὴ εἰδέναι, οὐδὲν αὐτοῖς αἰσχρὸν ἔστι, τὸ δὲ ἄδεν ἀποτρίβεσθαι, αἰσχρὸν παρ' αὐτοῖς νομίζεται. Ἀθην. δειπνοσ.

δουσι τὰς Μούσας ἑνέα, θυγατέρας τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μνημοσύνης. Αὐταὶ εἰς τὸν Ἑλικῶνα (ἐν Θεογονίᾳ) ἄλλην φροντίδα δὲν εἶχον, εἰμὴ νὰ ψάλλωσι, καὶ νὰ χορεύωσι μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ ἡδονῆς, καὶ νὰ ὕμνωσι τὰ κατορθώματα τῶν θεῶν, καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῶν Διὸς· συνᾶδουσαι δὲ μίαν ἀρμονίαν μετὰ τὰς ἡδυτάτας αὐτῶν φωνάς, ἐχέρουον ἐκεῖ περὶ τὸν βωμὸν τοῦ Διὸς, ἔχουσαι καὶ ἀρχηγὸν τῆς χορείας τῶν τῶν Ἀπόλλωνα, ὅστις εἰς τὸ μέσον ἰστάμενος ἔκρουε τὴν λύραν του, καὶ δι' αὐτὸ καὶ Μουσηγέτης ἐπωνομάζετο (1)· ἐκτὸς δὲ τῆς φροντίδος τοῦ ψάλλειν καὶ χορεύειν, ἐκάστη ἐφεύρε τι εἰς τὸ ὅποιον καὶ ἐφώρευεν. (Ἡσίοδ. ἐν Θεογονίᾳ, καὶ Πίνδ. ἐν α'. Πυθίῳ). Ἡ μὲν Κλειτώ, εὖρε τὴν ἱστορίαν καὶ εἶχε τὴν ἐπιστάσιν τῆς· ἡ δὲ Θάλεια, τὴν φυτουργίαν, ἡ δὲ Εὐτέρπη, αὐλοῦς· ἡ δὲ Μελπομένη, ὥδῃν· ἡ δὲ Τερψιχόρη, χορείαν· ἡ δὲ Ἐρατώ, γαμικὰ καὶ ὀρχησιν· ἡ δὲ Πολύμνεια, γεωργίαν· ἡ δὲ Οὐρανία, ἀστρολογίαν· ἡ Καλλιόπη, ποίησιν. (Ἡσίοδ. ἐν Θεογονίᾳ). Ἀπὸ τοῦ πρωτίστου λοιπὸν καὶ κυρίου ἔργου τῶν ἑνέα Μουσῶν ὀνομάσθη τὸ ψάλλειν Μουσική.

ΙΓ'. Τὸ μὲν ὄνομα ἐντεῦθεν ἔλαβεν ἡ Μουσική· τίς δὲ ὁ πρῶτος αὐτῆς ἐφευρετής, ἀπὸ μὲν τοὺς θεοὺς ἄλλοι θέλουσιν εὐρετὴν τὸν Ἀπόλλωνα (2), καὶ ἄλλοι τὴν Ἀθηνᾶν (3), ὁ δὲ Γερασινὸς Νικόμαχος εἶπεν, ὅτι ὁ Ἑρμῆς ἐφεύρε τὴν λύραν καὶ κατεσκεύασεν αὐτὴν ἐπὶ τέχορδον, καὶ παρέδωκε τὴν μάθησιν εἰς τὸν Ὀρφέα· ὁ δὲ Ὀρφεὺς ἐδίδασκε τὸν Θάμυριν, καὶ τὸν Δίον· ὁ δὲ Δίωνος τὸν Ἡρακλῆν, καὶ τὸν Ἀμφίωνα (4).

ΙΔ'. Ἀπὸ δὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἀποδίδουσι εἰς τὸν Ἀμφίωνα τὴν ἐφεύρεσιν τῆς παρ' Ἑλλήσι Μουσικῆς (5), πρῶτον ἐπινοήσαντα τὴν κιθαρω-

(1) Αἱ Μοῦσαι βασιλεύουσιν ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος, ὅστις εἶναι ὁρος τῆς Βοιωτίας, φαίνεται δὲ ὅτι, οἱ πρῶτοι ποιηταὶ ἐκπληττόμενοι τὴν ωραιότητα τῆς φύσεως κατήντησαν νὰ χρεωστῶσι τὸ νὰ ἐπικαλῶνται τὰς νύμφας τῶν δασῶν, τῶν βουνῶν, τῶν βρύσεων, καὶ τῶν λοιπῶν, καὶ ὑπέκρινον τῇ ἡδονῇ τῆς ἀλληγορίας, τῆς τότε γενικῶς ἐπικρατούσης, ἐσημείωσαν τὰς Μούσας δι' ὀνομάτων σχετικῶν εἰς τὴν ἐπιροήν, ἣν αὐταὶ ἡδύναντο νὰ ἔχωσιν ἐπὶ τῶν καρπῶν τοῦ πνεύματος· αὗται ὁμοῦ αἱ ἰδέαι ἐγέννησαν εἰς βάρβαρον τόπον, οἷος ἦν ἡ Θράκη, μεγάλα προϊόντα· διότι ἐν μέσω τῆς ἀμαθείας ἀνεφάνησαν εὐθὺς ἔμμυσοι ἄνδρες, Ὀρφεύς, Δίωνος, καὶ οἱ μιμηταὶ τῶν. Αἱ Μοῦσαι λοιπὸν ἐτιμήθησαν ἐκεῖ εἰς τὰ βουνὰ τῆς Πιερίδος· ἐκείθεν δὲ ἀπλώσασαι τὰς ἐπικρατείας τῶν, συνεστήθησαν κατὰ διαδοχὴν εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Πίνδου, τοῦ Παρνασσοῦ, τοῦ Ἑλικῶνος, καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἐρήμους τόπους· εἶπον δὲ αὐτὰς καὶ θεὰς καὶ Μούσας ὡς ὁμοῦ οὐσας.

(2) Ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ Μουσικῆς Διαλόγῳ ἀναφέρει, ὅτι ὁ Ἡρακλείδης ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἐν τῇ Μουσικῇ, λέγει ὅτι πρῶτος ὁ Ἀμφίων ὁ υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀντιόπης ἐπενόησε τὴν κιθαρωδίαν, καὶ τὴν κιθαρωδικὴν ποίησιν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτὴν ὁ πατήρ του· ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ὁ Ἀπόλλων ἔγινεν ἐφευρετής τῶν ἀπὸ τῆς Μουσικῆς ἀγαθῶν.

(3) Ἡ Κόρινθα δὲ λέγει ὅτι καὶ ἐδιδάχθη ὁ Ἀπόλλων ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς νὰ αὐλῇ. Πλούταρχ. ἐν τῷ περὶ Μουσικῆς Διαλόγῳ.

(4) Περὶ τούτων ὅρα τὸ σύγγραμμά, τὸ καὶ τύποις ἐκδεδωμένον τοῦ Γερασινοῦ Νικομάχου τοῦ Πυθαγορικοῦ.

(5) Ὅρα περὶ τούτου τὸν Πλούταρχον· ἡ δ' ἐποχὴ, καθ' ἣν ἐκτείζοντο τὰ τεῖχη τῶν Θηβῶν, ὅτε καὶ ὑπῆρχεν ὁ Ἀμφίων κατὰ τοὺς κριτικοὺς ἱστορικοὺς, εἶναι σχεδὸν 1540 ἔτη πρὸ Χριστοῦ. «Δέξαν ἔσχεν Ἀμφίων ἐπὶ μουσικῇ τὴν τε ἀρ-

διαν, καὶ τὴν κιθαρωδικὴν ποιήσιν· ἐδίδαξε δὲ ὁ Ἀμφίων τὸν Ὀρφέα, ὁ δὲ Ὀρφεὺς τὸν Θάμυριν, καὶ τὸν Δίνον, καὶ ὁ Δίνος τὸν Ἡρακλῆν, ὑφ' οὗ καὶ ἀνηρέθη Ἡθδαίος δὲ ὦν ὁ Ἀμφίων, ὅτε ἐκτίζοντο τὰ τεύχη τῶν Θηδῶν, ἐφαλλε καὶ ἐνεψύχωνε τοὺς κτίστας.

ΙΕ'. Ὁ δὲ Ὀρφεὺς ὦν μαθητὴς μὲν τοῦ Ἀμφίωνος, πατὴρ δὲ τῆς ποιήσεως, θρυλεῖται ῥυθμοποιὸς καὶ μελοποιὸς τοιοῦτος, τὸν ὅποιον πολλοὶ μὲν ἐμιμήθησαν, αὐτὸς δὲ φαίνεται ὅτι δὲν ἐμιμήθη κἀνένα. Οὗτος ἄδων, ἐκίνει λίθους καὶ δένδρα, ἡμέρωνε τὰ θηρία, καὶ ἐπαίει χειροῖσιν τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ἐφαίνοντο πάντῃ ἀκίνητοι (1), διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀγριότητα, φέρων αὐτοὺς εἰς κοινωνίαν.

ΙΣ'. Ἀπὸ δὲ τοὺς μαθητὰς τοῦ Ὀρφέως, ὁ μὲν ἐκ Θράκης Θάμυρις ἐποίησε μελουργικῶς τὸν πόλεμον, τὸν ὅποιον κατὰ τῶν Θεῶν συνέστησαν οἱ Τιτᾶνες. Αὐτὸς, ἐπειδὴ καθ' ὑπερβολὴν ὑπερέβη τοὺς τότε ἀνθρώπους κατὰ τὸ κάλλος, κατὰ τὴν εὐφωνίαν, καὶ κατὰ τὴν κιθαρωδικὴν ἐτόλμησε νὰ φιλονεικήσῃ περὶ Μουσικῆς καὶ μετὰ τὰς Μούσας· ὅθεν νικηθεὶς ἐστερήθη ὁμοῦ κιθαρωδίας, καὶ νοῦ (2)· ἦν δὲ υἱὸς Φιλάμωνος καὶ Ἀγριόπης τῆς νύμφης. Ὁ δὲ Χαλκιδεὺς Δίνος ἔγινεν ἀρχηγὸς τῆς λυρικῆς μουσικῆς, ἐφευρὼν τὴν χρῆσιν τῆς χορδῆς εἰς τὸ ὄργανον ἀντὶ τοῦ λίνου· πρῶτος ἐφευρε γράμματα εἰς τοὺς Ἕλληνας· ἐδίδαξε καὶ τὸν Ἡρακλῆν, καὶ ἐτάφη ἐν Θήβαις· ἐτιμᾶτο δὲ παρὰ τῶν Ποιητῶν μετὰ θνητῶν ἀπαρχάς, εἰς ὃν εἶναι καὶ τοιοῦτον. «Ὡ Δίνε πάντα θεοῖς τιμημένε, σοὶ γὰρ ἔδωκαν ἀθάνατοι πρῶτῳ μέλος ἀνθρώποισιν ἀεῖδεν ἐν ποδὶ δεξιτερῷ. » Μοῦσαι δὲ σε θρήνησαν αὐταί, μυρόμεναι μολπῇσιν, ἐπεὶ λίπες ἡλίου αὐγὰς.

Ὁ δὲ Ἡοῖδος εἶπε περὶ αὐτοῦ τοὺς ἐξῆς στίχους.

» Οὐρανίη δ' ἄρ' ἔτικτε Δίνον πολυφρατον υἱόν,

» ὃν δὴ, ὅσοι βροτοὶ εἰσιν ἀοῖδοι καὶ κιθαρισταί,

» Πάντες μὲν θρηνοῦσιν ἐν εἰλαπίναις, ἥδ' ἐ χοροῖσιν,

» ἀρχόμενοι δὲ Δίνον, καὶ λήγοντες λαλέουσιν (3).

ΙΖ'. Ὁ δὲ Ὑάγνις ἐφευρεν αὐλὸν καὶ τὴν αὐλητικὴν τέχνην· καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν τὸν υἱὸν τοῦ Μαρσύαν (4)· οὗτος ἐδίδαξε τὸ πρῶτον Ὀλύμ-

μονίαν τὴν Ληδῶν κατὰ κῆδος τὸ Ὑαντάλου παρ' αὐτῶν μαθὼν, καὶ χορδὰς ἐπὶ τέσσαρι ταῖς πρότερον τρεῖς ἀνευρών. Πηυσανίης φύλ. 720.

(1) Καὶ Ὀρφεὺς ὁ ἀκήσας κιθαρωδίαν, ὃς ἄδων ἐκίνει λίθους τε καὶ δένδρα· ἀποθανούσης δὲ Εὐρυδίκης τῆς γαμετῆς αὐτοῦ δηχθείσης ὑπὸ ἄρπυιαν, κατέβηκεν εἰς ἄδην, θέλων ἀναγαγεῖν αὐτήν· καὶ Πλούτωνά ἐπεισεν ἀναπέμψαι· ὁ δὲ ὑπέσχετο τοῦτο ποιῆσαι, ἂν μὴ πορευόμενος Ὀρφεὺς ἐπιστραφῇ, πρὶν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ παραγενέσθαι· ὁ δὲ ἀπιστῶν, ἐπιστραφεὶς ἐθεάσατο τὴν γυναῖκα, ἣ δὲ πάλιν ἐπέστρεψεν· εὗρε δὲ Ὀρφεὺς καὶ τὰ Διονύσου μυστήρια, καὶ τίθηται περὶ τὴν Πιερίαν, διασπασθεὶς ὑπὸ τῶν Μαινάδων. Ἀπολλοδ. βιβλίον α'. Ἡ Ἑλλάς χρεωστέει εἰς τὸν Ὀρφέα τὴν θρησκείαν, τὴν Μουσικὴν, τὴν ποιμαντικὴν, καὶ τὰς λοιπὰς τέχνας. Ἀνθιμος Γαζῆς.

(2) Ὅρα Βαρῖνον, εἰς τὴν λέξιν Θάμυρις.

(3) Ὅρα Βαρῖνον, εἰς τὴν λέξιν Δίνος.

(4) Ὁ μὲν Πλούταρχος οὕτω φρονεῖ. Ὁ δὲ Ἀπολλώδωρος ἐν α'. βιβλίῳ περὶ Θεῶν, λέγει ὅτι ὁ Μαρσύας ἦτον υἱὸς τοῦ Ὀλύμπου, ἀπέκτεινε δὲ ὁ Ἀπόλλων τὸν

πον, ὅστις ἔφερεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τοὺς ἀρμονικοὺς νόμους (1), διότι πρὸ αὐτοῦ τὰ μέλη τῶν Ἑλλήνων ἦσαν διάτονα, καὶ χρωματικά· λοιπὸν οὗτος φαίνεται ὅτι ᾤκησε τὴν Ἑλληνικὴν Μουσικὴν, εἰσαγαγὼν γένος ἀγέννητον καὶ ἀγνωσόμενον ἀπὸ τοὺς πρότερον· ἐπενήησε δὲ καὶ τὸν προσφθιακὸν ῥυθμόν, ἐν ᾧ ὁ τοῦ Ἀρεος νόμος, καὶ τὸν χορεῖον, ὃν μεταχειρίζονται παραπολὺ εἰς τὰ Μητρώα· κατὰ δὲ τινὰς ἐποίησε καὶ τὸν Βακχεῖον.

ΙΗ'. Ὁ δὲ Κλονᾶς πρῶτος συνέστησε τοὺς αὐλωδικοὺς νόμους καὶ τὰ προσφθια (2), ἔγινε δὲ καὶ ποιητὴς ἐλεγείων ἐπὶ τῶν μολοντί· ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι συνέστησε τὴν αὐλωδικὴν Μοῦσαν ὁ Τρεϊζήνιος πρὸ τοῦ Κλονᾶ· ἦσαν δὲ οἱ αὐλωδικοὶ νόμοι, Ἀπόθετος, Ἐλεγκας, Κωμάρχικος, Σχοινίων, Κωπίων, Δεῖτος καὶ Τριμελής· ὕστερον δὲ ἐξευρέθησαν, καὶ οἱ ὀνομαζόμενοι Πολυμνάστια, τὰ ὅποια ἰσως ἔλαβον τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τὸν Κολοφώνιον Πολύμναστον, εἰς τὸν ὅποιον ἀνατίθεται καὶ ἡ εὐρεσις τοῦ Λυδίου τρόπου.

ΙΘ'. Χείρων δὲ ὁ Κένταυρος, ὅστις κατέφυγεν εἰς τὸ Πήλιον, ὑπερέβη τοὺς τότε ἀνθρώπους κατὰ τὴν μάθεισιν καὶ δικαιοσύνην· αὐτὸς ἐδίδαξε τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ τὸν Ἀχιλλέα (3)· ὅρα τὸν Βαρῖνον ἐν τῷ Χείρονι. Λοιπὸν ὁ μὲν Ἀσκληπιὸς εἰς τὴν Ἱατρικὴν του, μετεχειρίζετο καὶ τὴν Μουσικὴν βοήθημα κατὰ τινῶν ἀσθενειῶν, καθὼς ὁ Πίνδαρος ἀναφέρει,

« Ἀριστα παντοδαπῶν ἀλεκτήρα νοῦσων,

» Τὰς μὲν μαλακαῖς ἐπαισιδαῖς ἀμρέπων.

Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ἐν τῇ Ὀλῖφει του παρηγορούμενος κατεπράυνε τὴν πρὸς τὴν Ἀγαμέμνονα ὀργὴν διὰ τῆς Μουσικῆς, καθὼς ὁ Ὅμηρος ἐρραψόδησε.

» Τὸν δ' εὖρον φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείῃ,

» καλῇ δαυδαλαίῃ, περὶ δ' ἀργύρεος ζυγὸς ἦεν,

» Τὴν ἄρετ' ἐξ ἐνάρων, Πόλιν Ἡελίωτος δλέσσας,

» τῇ ὄγε θυμὸν ἔτερπεν, λείδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν (3).

Μαρσύαν, κρεμάσας αὐτὸν ἐκ τινος ὑπερτενοῦς Πέτρου, καὶ ἐκδέρας τὸ δέρμα παρὰ τὸν ποταμὸν, ὃς ἐκ τούτου Μαρσύας ὀνομάσθη· εὐρὼν γὰρ ὁ Μαρσύας αὐλὸς, οὗς ἔρριπεν ἡ Ἀθηνᾶ, διὰ τὸ τὴν ὄψιν αὐτῆς ποιεῖν ἄμορφον, ἦλθεν εἰς ἔριν περὶ Μουσικῆς Ἀπόλλωνι· συνθεμένον δὲ αὐτῶν, ἵνα ὁ νικησας, ὁ βούλεται διαβῇ τὸν ἡττημένον, τῆς κρίσεως γενομένης, τὴν κιθάραν στρέψας, ἡγωνίζετο ὁ Ἀπόλλων, καὶ ποιεῖν αὐτὸ ἐκέλευε τὸν Μαρσύαν· τοῦ δὲ ἀδυνατοῦντος, εὐρεθείς κρείσσων ὁ Ἀπόλλων διεφθέρειν αὐτόν.

(1) Ἀρμονικοὺς νόμους ἐνταῦθα ἐννοεῖ τὸ ἐναρμόνιον γένος τῆς Μουσικῆς. Γίνωσκε δὲ ὅτι νόμος παρὰ τοῖς Μουσικοῖς ἐστὶ μῆκος τὸ ἔλξῃς.

Νόμους δὲ Ἀπόλλων, φασί, κατέδιδε τοῖς ἀνθρώποις μετὰ τῆς λύρας, καθ' οὗς ζήσονται, ἅμα τῷ μέλει, τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν αὐτοῖς θηριώδες, εὐπράσιτον τῇ τοῦ ῥυθμοῦ ἡδύτητι ποιῶν· καὶ ἐκλήθησαν νόμοι κιθαρωδικοί· ἐκείθεν σεμνολογικῶς νόμοι κηλοῦνται οἱ τῆς Μουσικῆς τρόποι καθ' οὗς τινὰς ἄδομεν.

(2) Ὡς κιθαρωδοὶ νόμοι. οὕτω καὶ αὐλωδικοὶ διὰ τὸ ὄργανον προσφθια δὲ λέγονται τὰ ἄδόμενα ἄσματα, εἰσφερόμενα εἰς τὸν βοῶν τῶν Ἱερῶν. Ζηνὸς. Πώπ. Κεφ. 19, κατὰ δὲ Σουῖδαν, τὰ ὑπὸ τῶν Λυρικῶν εἰς τὰς πανηγύρεις ἄδόμενα ποιήματα.

(3) Ἰλιάδος 4. στίχ. 186.

Κ'. Κατά ταύτην τὴν ἐποχὴν Δημόδοκός τις Κερκυραῖος ἐποίησε πόρ-
θησιν Ἰλίου, καὶ γάμον Ἀφροδίτης καὶ Ἡφαίστου· οὗτος δὲ Μουσικὸς ὑπὸ
Ἀγαμέμνονος διωρίσθη, νὰ μένῃ παρὰ τῇ Κλυταιμνήστρᾳ, ἵνα τὴν ἐγ-
κράτειαν αὐτῇ διὰ τῆς Μουσικῆς ἐμπνέῃ· καὶ Φήμιος δὲ τις Ἰθαίης
ἐποίητε νόστον τὸν ἀπὸ Τροίας μετ' Ἀγαμέμνονος ἀνακομισθέντων· οὗ-
τος δέ, ὃς καὶ ἀδελφὸς λέγεται τοῦ Δημόδοκου, διωρίσθη νὰ μένῃ παρὰ
τῇ Πηνελόπῃ διὰ τὸ αὐτὸ τέλος (1).

ΚΑ'. Ὁμηρος δὲ ὁ κατ' ἐξοχὴν Ποιητής, ἐρραψώδησε, ποιήσας τὴν
Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν, καὶ ὕμνους εἰς Θεούς· αὐτὸς διότι ἐμελο-
ποίησεν ὅλην τοὺς τὴν ποίησιν ἀφροντιστί, τοὺς πολλοὺς στίχους ἐποίη-
σεν ἀκεφάλους, καὶ λαγαροὺς καὶ μειούρους (2) ἀποπληρῶν τὴν ἑλλειψιν
τῶν συλλαβῶν διὰ τῆς μελωδίας (3)· προσαιτῶν δέ, κατὰ τινὰς ἐπαίξε
Λύραν, καὶ ἦσε τοὺς στίχους (4), ἀνέδειξε δὲ μαθητὴν τὸν Ἀρκτίνον, ὃς
ἐφευρε τοὺς Ἰμβούς (5).

ΚΒ'. Ὁ δὲ Ἀρχιλόχος ἐφευρε τὴν ρυθμοποιίαν τῶν τριμέτρων, καὶ
τὴν ἐνοτασιν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς ρυθμούς, καὶ τὴν παρακαταλογίην, καὶ
τὴν περὶ ταῦτα κροῦσιν· εἰς αὐτὸν πρῶτον ἀποδίδονται καὶ τὰ ἐπὶ ὧδᾳ,
καὶ τὰ τετράμετρα, καὶ τὸ πρακτικόν, καὶ τὸ προσωδιακόν, καὶ ἡ αὐ-
ξήσις τοῦ πρώτου· κατὰ τινὰς δὲ καὶ τὸ ἐλεγείον· κατέδειξεν ἔτι καὶ τό,
ἀπὸ Ἰαμβεία, ἅλλα μὲν νὰ λέγονται παρὰ τὴν κροῦσιν ἅλλα δὲ νὰ ψάλ-
λονται· ὧν δὲ ἀγαθὸς Ποιητής, ἀγωνιστής, καὶ μελοποιός, ἐκαυχῆθη
τὰ ἐξῆς, καθὼς ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος.

»Εἰμὶ ἐγὼ θεράπων μὲν ἐνυάλιο Ἀνακτος,

»Καὶ Μουσέων ἐρατὸν δῶρον ἐπισταμενος (6).

(1) Οὗτοι οἱ δύο Μουσικοὶ ἤκμασαν ἐπὶ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου, ἧτοι 1200 ἔτη
πρὸ Χριστοῦ.

(2) Καὶ πάθῃ ἐξ συμβαίνειν, φασί, τῷ Ἡρωϊκῷ μέτρῳ· τρία μὲν κατὰ πλεο-
νασμόν· προκέφαλον, προκοίλιον, καὶ δολιχόδουρον· τρία δὲ κατὰ ἔνδειαν· ἀκέφα-
λον, λαγαρόν, καὶ μειούρον. Ζηνὸς. Κεφ. Γ'.

(3) Διότι εἶναι δυνατόν εἰς τὸν ἐπιτήδειον Μουσικόν, νὰ διδῇ εἰς ἰσομήχην μελω-
δίαν καὶ περισσοτέρας συλλαβὰς, καὶ ὀλιγωτέρας τοῦ δέοντος χωρὶς νὰ προσενηθῇ
αἰσθητῇ δυσαρέσκεια.

(4) Πρῶτον μὲν οὖν φασὶ τὸν Ὀμηρον ὑπὸ πένιας τε καὶ ἀπορίας προσαιτεῖν
ἐν τῇ Ἑλλάδι. Δίων ὁ Χρυσόστ. λόγ. ια'.

(5) Ἦν δὲ οὗτος υἱὸς Τηλέω τοῦ Ναύτεω, Μηλήσιος, Ὁμήρου μαθητής, ἤκ-
μασε δὲ κατὰ τὸν Σουίδα περὶ τὴν θ'. Ὀλυμπιάδα, κατὰ δὲ τὸν Εὐσέβιον κατὰ
τὴν λ'. ὧς· ἄμφω ἀμφιβολία φησι. Ζηνὸς. Πάπ. Κεφ. περὶ τοῦ Ἰαμ. σελ. 21.

(6) Τὰ παρὰ τὴν κροῦσιν λεγόμενα Ἰαμβεῖα προφέρονται κατὰ τὸν ρυθμὸν τῆς
ποιητικῆς, τὰ δὲ ψαλλόμενα ἐκφέρονται κατὰ τὸν ρυθμὸν τῆς Μουσικῆς. Ὁ Ἀρ-
χιλόχος ἦν υἱὸς Τηλεσικλέους ἐκ τῆς Νήσου Πάρου· ἤκμαζε περὶ τὴν εἰκοστὴν
ἐννάτην Ὀλυμπιάδα, πρὸ Χριστοῦ 660 ἔτη· ἐποίησε Ἰάτυρον, δι' ἧς ἐγγίστας σφο-
δρῶς τὸν Λυκάμβαν καὶ τὰς τρεῖς αὐτοῦ θυγατέρας, διότι ὑποσχέθει νὰ δώσῃ
εἰς αὐτὸν τὴν θυγατέρα του γυναικα, ἐψεύσθη, ἐπροξένησεν εἰς αὐτοὺς τὸν θάνα-
τον· διότι ἂν· ἐαυτῶν ἐκρεμάσθησαν, μὴ ὑποφέροντες τὴν αἰσχύνην· τὸν δὲ φο-
νέα τοῦτον Καλῶνδα ὁ Ἀπόλλων ἐξέλασεν, εἰπὼν. «Μουσάων θεράποντα κατέκτας
ἔξιθι, νηοῦ δ' ἄρα καὶ Ἀνθιμον Γαζ. φύλ. 132.

ΚΓ'. Ἀλκμῶν δὲ καὶ Ἰππώναξ ὑπῆρξαν εὐρεταί, ὁ μὲν Ἀλκμῶν τῶν
ἐρωτικῶν μελῶν, ὁ δ' ἄλλος τῆς Παρφοδίας (1).

ΚΔ'. Λυρικοὶ δὲ ὑπῆρξαν Στησίχορος, Ἀλκαῖος Ἀσκληπιδῆς καὶ Ἰ-
δικος· ἀπὸ τούτων οἱ μὲν Στησίχορος, διότι ἔστησε χορούς, ὠνομά-
σθη· ἔγραψε δὲ Λωριστί Ποιήματα εἰς βιβλούς κς'. πατὴρ δὲ αὐτοῦ τὰ
Ἱμερα, πόλιν τῆς Σικελίας. Ζήσας δὲ χρόνους πέ. ἀπέθανεν εἰς Κατά-
νην (2)· οὗτος γράψας εἰς Ἑλένην φόγον ἐτυφλώθη, λέγουσιν, ἔπειτα παλι-
νωδίας ἄσας, ἀνέδραμεν, ἧς ἡ ἀρχὴ ἔχει οὕτως.

»Οὐκ ἔστιν ἐτυμος λόγος οὗτος, οὐδ' ἔβας ἐν ναυσίν,

»Εὐσέλοις· οὐδ' ἔκκο Πέργαμα Τροίας.

Ὁ δὲ Ἀλκαῖος μετεχειρίσθη τὸ Ἀλκαϊκὸν μέτρον εἰς τὰς στιχουρ-
γίας του· ἔγραψεν ὧδᾳ· ἦν δὲ Λέσβιος, ἐκ Μιτυλήνης πόλεως· ἔρα Ζηνὸς.
Κ. Πάπ. φύλλ. 365. Ὁ δὲ Ἀσκληπιδῆς μετεχειρίσθη μέλιστα τὸ Ἀ-
σκληπιδικὸν μέτρον· ὅμως εὐρετὴς αὐτοῦ φαίνεται, ὅτι δὲν ἐχρημάτισεν
ὁ Ἀσκληπιδῆς, ἐπειδὴ μετεχειρίσθησαν αὐτὸ πρότερον ὁ Ἀλκαῖος καὶ
ἡ Σαπφώ (ἔρα Ζηνὸς. Κ. Πάπ. φύλλ. 370)· ὁ δὲ Ἰβυκος ἐφευρε τὴν
Σαμβύκην, ἢ Ζαμβύκην, καὶ ἔγραψε Λωρίδι διαλέκτῳ βιβλ. ζ'. ἐγένεν ἐ-
ρωτομανέστατος περὶ μερικάκια, καὶ ἐφανεύθη ὑπὸ κακούργων (3)· ἐξεδι-
κῆθη δὲ ὑπὸ Γεράνων· ἦν δὲ τῷ γένει Ρηγίνας.

ΚΕ'. Κατά ταύτην τὴν ἐποχὴν ὑπῆρξαν καὶ τρεῖς Λυρικοὶ Ποιηταὶ
περιδότη· Σαπφώ, Ἥρινα, καὶ Δαμοφίλη· διὰ τὴν πολλὴν εἰς τὴν Μου-

(1) Ὁ μὲν Ἀλκμῶν ἦν Λάκων ἐκ Μεσσήνης, καθὼς ὁμοῦς ἀναφέρει ὁ Κράτης,
ἦν Λυδός, ἀπὸ τὰς Σάρδεϊς· ἦτο μελῶν ἀριστος Ποιητής κατὰ τὸν Πλούταρχον·
καὶ ἔγραψε μελῶν βιβλ. ζ'. κατὰ τὸν Ἀνθιμον Γαζῆν ἤκμασεν, 610 ἔτη πρ.,
Χριστοῦ· κατὰ δὲ τὸν Ζηνέσιον 670, περὶ τὴν κς'. Ὀλυμπιάδα· ἦν δὲ ἐκ Μεσ-
σήνης, ἧτις ἔστι μέρος τῆς Σπάρτης, ἢ τόπος Λακωνικῆς· ὁ δὲ Ἰππώναξ ἦν Ἐφέ-
σιος, υἱὸς Πύθω καὶ Πρωτίδος· ἤκμασε δὲ περὶ τὴν μ'. Ὀλυμπιάδα· 540 ἔτη πρὸ
Χριστοῦ κατὰ τὸν Πλίνιον· ἔρα Ἀνθιμον Γαζῆν, καὶ Ζηνέσιον· τί δὲ ἔστι παρω-
δία καὶ ἐπωδία ἐρμηνεύει Ζηνέσιος Πάπ. καὶ κατόπιν δὲ ὁ Ἰππώναξ Κλαζομε-
νὸς ὑπὸ τῶν τυράννων Ἀθηναγόρα καὶ Κωμᾶ ἐξέλασθαι.

(2) Ὁ μὲν Στησίχορος εἰς τῶν Λυρικῶν Ποιητῶν, νομίζεται ἀπὸ μερικοῦς, υἱὸς
τοῦ Ἡσίοδου, γεννηθεὶς εἰς τὴν Ἱμερὰν τῆς Σικελίας· τῇ λς'. Ὀλυμπιάδι· ἀκ-
μάσας δὲ τῇ ν'. 580 ἔτη πρὸ Χριστοῦ· ὑπῆρξεν ἄρκος ἐχθρὸς τοῦ τυράννου Φα-
λαρίδος· ἐπέθανεν ἐν Κατάνῃ τῇ νς'. Ὀλυμπιάδι· ὁ δὲ Ἀλκαῖος ἤκμαζε μετὰ
κλείους τῇ μ'. Ὀλυμπιάδι· ἐδίωκε τοὺς τυράννους περισσοτέρον μὲ τὰς ὧδᾳς του
παρὰ μὲ τὸ ξίφος, ἔπασεν ὁμοῦς τελευταῖον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ του Πιττα-
κού, ἐνὸς τῶν ἐπὶ Σοφῶν· ὅστις ἀπὸ γενναϊότητα, δὲν μετεχειρίσθη κατ' αὐτοῦ
τὴν δύναμιν του.

(3) Ἰβυκος υἱὸς Φωτίου, φανεύμενος ὑπὸ τινων καὶ μηδὲν ἔχων μάρτυρα τῆς
ἐπιβουλῆς, θεωρήσας Γεράνους, ἡμεῖς ἔρησεν, ὦ Γέρανοι, τιμωρήσατέ μοι τὸν φό-
νον· τῆς δὲ πόλεως ζητούσης τοὺς φονευσκύντας, καὶ μὴ δυναμένης εὐρεῖν, ἐπι-
τελουμένου θεάτρον, καὶ τοῦ Ἀγίου καθιζομένου, Γέρανοι διέπτησαν· θεαζόμενοι
δὲ οἱ φονεῖς ἐβέβαλαν καὶ εἶπον, ἰδοὺ οἱ τιμωροὶ τοῦ Ἰβύκου· τῶν δὲ πλησίον καθι-
ζομένων τις ἀκούσας, ἀτήγγειλε ταῖς ἀρχαῖς, καὶ συλληφθεὶς, ὁμολόγησεν
τὸν φόνον, καὶ τοῦ φόνου δίκην ἔδωκεν. Ἦκμασε δὲ ὁ Ἰβυκος ἐπὶ Κροίσου, κατὰ
τὴν νδ'. Ὀλυμπιάδα· παρὰ Ἀθηναίῳ εὐρίσκονται καὶ τινὰ ἀποσπασμάτια τῶν
ποιημάτων του.

σικὴν δυνάμιν της, ὠνομάσθη καὶ Μούσα δεκάτη ἡ Σαπφώ· ἔφρασε δὲ τὸ πληκτρον, καὶ τὴν μισολυδιστὴν συνέγραψεν ὕμνους μελῶν Λυρικῶν βιβλία θ'. ἔλεγετὰ ἐπιγράμματα, ἐκ τῶν ὁποίων μερικὰ σώζονται ἐν τῇ 'Ανθολογίᾳ τῶν ἐπιγραμμάτων, Μονοδίας, καὶ Ἰάμβους· καὶ μήτηρ μὲν αὐτῆς ἦν ἡ Κλεΐς· πόλις δὲ Μιτυλήνη (1), καὶ ὑπερέβη τὴν μὲν Σαπφῶ ἢ Ἥρινα εἰς τοὺς ἑξαμέτρους στίχους, οὕτως καὶ συγκρίνονται, λέγουσι, μὲ τοὺς τοῦ 'Ομήρου· τῆς δὲ Δαμοφίλης τὸ ὄνομα λέγεται δεδομένον ἀπὸ τοῦ πρὸς τὰ μέλη της φίλτρου τοῦ Δήμου, ἐν ᾧ πρότερον εἶχεν ἄλλην ὀνομασίαν.

ΚΖ'. Περὶ φημις Λυρικὸς ὑπῆρξε καὶ Τέρπανδρος ὁ Ἀρναῖος, ἡ Λέσβιος, ἀπόγονος 'Ηοιδῶν, καὶ κατ' ἄλλους 'Ομήρου· αὐτὸς ἐποίησε τὴν Λύραν ἐπὶ τέχον, καὶ πρῶτος ἔγραψε λυρικοὺς νόμους, ἃν καὶ τινες θέλουσι νὰ συνέγραψε πρῶτος ὁ Φιλάμιον (2). ὠνόμασε δὲ τοὺς Λυρικοὺς τοῦ νόμους Βοιώτιον, Αἰόλιον, Τροχαῖον τε καὶ 'Οξύν, Κηπέωνά τε καὶ Τερπάνδριον, καὶ καθ' ἕκαστον μέλη περιτιθεῖς εἰς τοὺς στίχους τοῦ 'Ομήρου καὶ εἰς τοὺς εἰδικούς του τοὺς ἐφαλλον εἰς τοὺς ἄγῳνας· ἐνίκησε δὲ τετρακτίς ἑξῆς εἰς τὰ Πύθια (3). ἐξήλωσε δὲ 'Ομήρου μὲν τὴν Ποίησιν, 'Ορφῶς δὲ τὰ μέλη· ἐποίησε δὲ καὶ τετρακτίδια, καὶ προσέβη κιθαρωδικὰ ἐν στιχοιργίᾳ καὶ νόμους ὁμοίως· ἀνατίθεται εἰς αὐτὸν καὶ ἡ νῆτη δωρίου, καὶ ἡ τοῦ μισολυδίου ὄλου (4). καὶ ὁ τῆς ὀρθίου μελωδίας τρέπος, ὁ κατὰ τοὺς ὀρθίους πρὸς τὸν ὀρθίον σημαντὸν Τροχαῖος· λέγει δὲ Πίνδαρος, οὗ καὶ τῶν σχολίων μελῶν (5) ὑπῆρξεν εὐρετὴς ὁ Τέρπανδρος· κατέστησε δὲ πρῶτην κατέστασιν τῶν περὶ τὴν Μουσικὴν ἐν τῇ Σπάρτῃ λέγων.

» Ὑμεῖς τι τετράγυρον ἀποστέραντες αἰοδῶν,

» Ἐπταφῶν φόρμιγγι, νέους κελαδήσομεν.

ΚΖ'. Μελοποιοὶ ἀριστοὶ ὑπῆρξαν ὁ Ἀνακρέων, ὁ ἐκ τῆς Τέως πόλεως Ἰωνίας· οὗτος, ὃν καὶ σοφὸν ἐνόμιζόν τινες, καὶ ἀληθῶς φιλόσοφος,

(1) Ἡ περίφημος Ποιήτρια Σαπφώ ἐγεννήθη εἰς τὴν Μιτυλήνην τῇ λς'. ἡ ζ' 'Ολυμπιάδι, 600 ἔτη πρὸ Χριστοῦ· ὁ μὲν πατὴρ αὐτῆς ἐκαλεῖτο Σκανδορόννομος, ἡ δὲ μήτηρ Κλεΐς· μετὰ τοῦ 25 καὶ 30 ἔτους τῆς ἡλικίας της ἀπῆλθεν εἰς Σικελίαν ἐξ ἑρωτος· ἐλθοῦσα δὲ εἰς Λευκάδα, ἐπίδησεν ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς ἀκροπόλεως κατὰ τὴν τότε συνήθειαν τῶν ἀηλπισμένων ἐραστῶν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγη· ἡ δὲ Ἥρινα ἦτον ἀπὸ τῆς Λέσβου ὡς λέγουσι καὶ ἤκουζεν εἰς τὸν καιρὸν τῆς Σαπφῶς, ἀπέθανεν ὅμως εἰς τὸ 19 τῆς ἡλικίας της ἔτος.

(2) Σουΐδ. ἐν. λ. ἤκουσε δὲ ὁ Τέρπανδρος περὶ τὴν μ'. 'Ολυμπιάδα· λέγει δὲ ὁ Ἀθηναῖος, ὅτι δὴλον ἐκ τούτων ὅτι ὁ Τέρπανδρος ἀρχαιότερος Ἀνακρέοντος· τὰ Καρνεῖα πρῶτος πάντων Τέρπανδρος νικᾷ, ὥστε τοῖς ἐμμέτροις Καρνεονίκαις καὶ τοῖς κατὰ λογάδην.

(3) Πύθια, ἑορτὴ Ἑλλήνων τελομένη πλησίον τῶν Δελφῶν κατὰ τὸ Κρίσσειον πεδῖον, καὶ πανηγυριζομένη εἰς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος ὁρᾷ Δεξ. Γαζή.

(4) Ἡ ἐσχάτη καὶ τελευταία χορδὴ ἐκ τῶν πένων συνισταμένου τονικοῦ συστήματος, νῆτη χορδὴ παρὰ Ἑλλήσιν ὀνομάζετο, ὁρᾷ λξ'. Ἀνθίμου Γαζή.

(5) Σκολιὸν μέλος λέγεται τὸ παρὰ πότον ἀδόμενον, ὁ καὶ παροϊνὸν ἐκαλεῖτο ἰδε τοῦτο πλατυτέραν ἐξήγησιν παρὰ Ζηνοβίω.

ἔγραψεν ᾠδὰς καὶ ὕμνους (1). Σιμωνίδης, ὁ ἐξ Ἰουλίδος πόλεως τῆς Νήσου Κέως· οὗτος, κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν, ἦτον ὁ δυνατώτατος εἰς τὴν διεγερτικὴν Μουσικὴν, καὶ ἐν τῷ ὀδυνηκοστῷ ἔτει τῆς ἡλικίας του ἔλαβε τὸ βραβεῖον· ἔφευρε, λέγουσι καὶ τὰ διπλᾶ γράμματα τὸ η, δηλαδὴ, ω, ζ, ξ, καὶ ψ (2) καὶ Ἰπποδίκης ὁ Χαλκιδεύς, ὃς τις συνέστησε καὶ ἱεμελίωσε τοὺς Μουσικοὺς ἄγῳνας.

ΚΗ'. Πυθαγόρας δὲ θέλων τὴν οὐσίαν τοῦ παντός συγκειμένην διὰ Μουσικῆς (Παυσαν.) φιλοσοφικωτέραν ἀπὸ ὅλων τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐγένετο· ἐρευνᾷ εἰς τὴν Μουσικὴν· οὗτος διελὼν τὸ πέντε καὶ δεκάχορδον σύστημα, εἰς πέντε τετράχορδα, προσέθηκεν εἰς τοὺς φθόγγους τὸν πρῶτον λαμβανόμενον, εὔρε τὰ διαστήματα τῶν τόνων, καὶ δι' ἀριθμῶν ἐξέφρασε τὴν διαφορὰν αὐτῶν· οὕτως ἀριθμοὶ σώζονται καὶ ἔως εἰς ἡμᾶς· τοὺς δὲ τοὺς ἀριθμούς καὶ τοὺς τρόπους, τοὺς ὁποίους μεταχειρίσθη πρὸς δέχκρυσιν τῶν διαστημάτων, καὶ τὰ σύμφωνα καὶ διάφωνα συστήματα καὶ τὰ λοιπὰ, θέλει περιέχει μὲν καὶ αὕτη ἡ βίβλος, πλατύτερον ὅμως εὐρίσκεις αὐτὰ παρὰ τῷ Πυθαγορικῷ Νικομάχῳ, παραλαβόντι ταῦτα παρὰ Φιλολῶου, ὅστις ἐχρημάτισε μαθητὴς τοῦ Πυθαγόρου· ἡ δὲ σύζυγος τοῦ Πυθαγόρου Θεανώ, ἦτο τόσον πεπαιδευμένη, ὥστε οὐ μόνον βιβλία συνέγραψεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της, ἀνεδέχθη καὶ τὸ σχολεῖν του (3).

ΚΘ'. Θαλήτας δὲ ὁ Γορτύνης, καὶ Ξενόδαμος ὁ Κηθύριος, καὶ Ξενόκριτος ὁ Λοκρός, κατεστάθησαν Ποιηταὶ Παλίων (4). Λοιπὸν ὁ μὲν Θαλήτας, ἐμμήθη μὲν τὰ μέλη τοῦ Ἀρχιλόχου, καὶ τὰ ἐξέτεινεν εἰς τὸ μακρότερον, ἐνέθηκε δὲ εἰς τὴν ρυθμοποίησιν καὶ Μέρωνα καὶ Κρητικὸν ρυθμόν, τοὺς ὁποίους οὕτε ὁ Ὀρφεύς, οὕτε ὁ Ἀρχιλόχος, οὕτε ὁ Τέρ-

(1) Ὁ Ἀνακρέων ἦνθη περὶ τὴν ξβ'. 'Ολυμπιάδα· ἐγεννήθη τῷ β'. ἔτει τῆς νε. 'Οδυμπίδος· ἐξεμάκρυνε δὲ τὸ ζῆν μέχρι τοῦ 85 ἔτους τῆς ἡλικίας του. καὶ ἀπεπνίγη ἐκ τινος κόκκου σταφίδος· διατρίψας ἀρετοὺς χρόνους ἐν Σάμῳ παρὰ τῷ τυράννῳ Πολυκράτῃ ὅστις καὶ μεγάλως τὸν ἐτίμα· εἶτα δι' ἐπιστροφῆς Ἰππάρχου ἦλθον εἰς τὰς Ἀθήνας πεντηκοντῆρα νηϊ.

(2) Ἐγγράφει παρ' αὐτοῦ, ἡ Καμῶσου καὶ Δαρείου βασιλεία, καὶ Ξέρου Ναυμαχία, καὶ ἡ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ Ναυμαχία, δι' ἔλεγετὰ ἡ θ' ἐν Σαλαμῖνι μελικὴς Σουΐδ.

(3) Ὁ Πυθαγόρας φιλόσοφος περίφημος εἶχε πατρίδα τὴν Σάμον καὶ ἦν υἱὸς Μνητάχου δακτυλογλύφου· ἐγεννήθη μετὰ τοῦ 570 π.Χ. 'Ολυμπιάδος· ἔλαβε τὰς πρῶτας ἀρχὰς τῆς μαθήσεως ἀπὸ Φιερικῶν καὶ Ἡρμοδόμου· ἀπελθὼν δὲ εἰς Αἴγυπτον ἐπροχώρησεν εἰς τοὺς ναοὺς, καὶ εἰς τοὺς ἱεροὺς τόπους τῶν, καὶ ἐδιδάχθη ποσότης ἐκεῖ τὴν Ἀστρονομίαν, Γεωμετρίαν, καὶ Θεολογίαν· αἰχμαλωτισθεὶς δὲ ὑπὸ Καμβύσου, ἐφέθη εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ὅπου πάλιν ἀπέκτησε τοὺς ἐκεῖ σοφοὺς διὰ διδασκάλους του· ἐπιστρεφείς δὲ εἰς Σάμον ἤρπασεν νὰ διδάσκει, καὶ μὴ εὐδοκίμησας, φυγὼν καὶ περιελθὼν τοὺς περιφύμους τόπους καὶ τοὺς ναοὺς τῆς Ἑλλάδος, κατένησεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἐνθα εἰς τὴν Κροτόνην ἐσύστησε τὴν Σχολὴν του, διδάσκων ἰδίαν φιλοσοφικὴν αἵρεσιν· μὲ τοὺς μαθητάς του, ἔζη ὡς εἰς Κοινόν· οἱ δὲ τοὺς λόγους του εἰδόντες ὡς χρησμούς λέγοντες, αὐτὸς ἔφη, ἔζησε κατὰ τὸν 99 ἔτη.

(4) Οἱ εἰς Ἀπόλλωνα ὕμνοι κυρίως ἐκαλοῦντο Παλῖνες, ἐπὶ κακῶν λ-ξ ἐξ ἀδόμενοι. Ζηνοβ. Πάπ.

πανδρος μετεχειρίσθησαν· τοῦ δὲ Ξενοδόμου, λέγει Πλούταρχος, ἀπομνημονεύεται καὶ ἄσμα τὸ ὅποιον εἶναι φανερώς ὑπόρχημα (1)· ὁ δὲ Λοκρὸς Ξενοκρίτος, ἐποίησε καὶ ἡρωϊκὰς ὑποθέσεις, τῶν ὁποίων τινὲς ὠνομάσθησαν διθύραμβοι (2).

Α'. Σακιάδας δὲ ὁ Ἀργεῖος ἔγινε Ποιητὴς μελῶν, καὶ ἐλεγείων μελοποιημένων, καὶ ἐποποιῶν ἀγαθός, ἐνίκησε τρεῖς εἰς τὰ Πύθια (3). Πυθόκριτος δὲ ὁ Σικυώνιος, αὐλητὴς περίφημος, ἐνίκησε κατὰ τὰς ἐφεξῆς τοῦτον ἔξ Πυθιάδας αὐτὸς μόνος αὐλητῆς, ἐπηύλησε δὲ καὶ εἰς τὰ Ὀλύμπια ἐξάκις εἰς τὸ Πένταθλον, διὰ τὰ ὅποια ἔσθησε αὐτῷ στήλην, καὶ ἐπέγραψε ταῦτα τὰ ἑξῆς. «Πυθοκρίτου Καλλινίκου Μνήματα αὐλητῆς» (4).

ΔΑ'. Λυρικά ἐπίσχοι ἐστάθησαν Κόρινθα, Τηλέσιλλα, καὶ Πραξιλάλα· καὶ ἡ μὲν Κόρινθα γεννηθεῖσα ἐν Θήβαις, ἐδιδάχθη ὑπὸ τινὸς Ποιητρίας Μόρτιδος (5)· ἐνίκησε δὲ τὸν Πίνδαρον πεντάκις, καὶ ἔλαβε τὸ βραβεῖον· ἡ δὲ Τηλέσιλλα ἦν Ἀργεῖα, ἔξ ἐνδόξου οἰκίας, κατὰ δὲ τὸ σῶμα νοσηματικὴ καὶ ἐπειδὴ περὶ τῆς ὑγιώσεώς της ἠρώτησε τοὺς Θεοὺς, ἐλαλήθη τούτος αὐτὴν νὰ θεραπεύη τὰς Μοῦσας, ὅθεν πεισθεῖσα εἰς τοὺς λόγους τούτους, ἐπεχειρίσθη τὴν Μουσικὴν, καὶ διὰ τῆς ἀρμονίας ἡλευθερώθη τοῦ πάθους· ἔθανμάζετο δὲ παρὰ τῶν γυναικῶν καὶ διὰ τὴν Ποιητικὴν, καὶ διὰ τὴν γενναιοκαρδίαν της (6)· ἡ δὲ Πραξιλάλα διθυράμβους ἔγραψε, τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ὁ Ἡφαιστίων, καὶ Σκολιά, διὰ τὰ ὅποια καὶ ἔθανμάθη (7)· ἀπὸ ἐκεῖνα ἔμως, ἅτινα ἀναφέρει Γράβδος ὁ Ἀΐλιος, δὲν ἀπεσώθη κανέν (8)· ἐγεννήθη δὲ ἡ Πραξιλάλα εἰς τὴν Σικυῶνα, ἦνθει δὲ τῇ 92 Ὀλυμπιάδι.

ΔΒ'. Λάσος δὲ ὁ Ἀρμιονεὺς εἰσήγαγε τὸν Διθύραμβον εἰς τὸν ἀγῶνα, καὶ εἰσηγήσατο τοὺς ἐριστικούς λόγους, μ' ὅλον ὅτι ὁ Ἡρόδοτος ἀπονε-

(1) Ὑπόρχημα λέγεται τὸ μέλος τὸ ἐν τῇ ὀρχήσει ᾄδόμενον· ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῶν ἑξῆς. «Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐξαρχῆς συνέταττον οἱ Ποιηταὶ τοῖς ἐλευθέροις τὰς ὀρχήσεις, καὶ ἐχρῶντο τοῖς σχήμασι, σημείοις μόνον τῶν ᾄδουσιν, τηροῦντες ἅλ τὸ εὐγενὲς καὶ ἀνδρωδὲς ἐπ' αὐτῶν» ὅθεν καὶ ὑπορχήματα τὰ τοιαῦτα προσηγόρευον. Ἀθην. βιβλ. καὶ Ζηνὸς. Πώπ.

(2) Αἶνος εἰς τὸν Βάκχον ᾄδόμενος.

(3) Πausan. βιβλ. ζ'. σελ. 487.

(4) Pausan. βιβλ. ζ'. σελ. 487.

(5) Ἡ Μύστις ἦν μήτηρ, ἡ τοῦλάχιστον διδάσκαλος τοῦ Πινδάρου. Γυνὴ περίφημος διὰ τὰς ἀρετὰς καὶ προτερήματά της καὶ ἐπὶ περιφημότερα, διότι μετὰ τῶν μαθητῶν της εἶχε τὸν Πίνδαρον καὶ τὴν Κόρινναν.

(6) Ἐπειδὴ ὁ Κλεομένης ὁ Βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν, πολλοὺς ἀποκτείνας, ἐβάδιζε πρὸς τὴν πόλιν, ὁρμῇ καὶ τῷ λάλῳ Δαίμονος, παρῆσθε ταῖς ἀκμαζούσαις τῶν γυναικῶν ἀνύνασθαι τοὺς πολέμιους ὑπὲρ τῆς πατρίδος· ἡγουμένης δὲ Τηλεσίλλας, ὅπλα λαμβάνουσι, καὶ παρ' ἐπαλξιν ἰστάμεναι, κύκλῳ τὰ τεῖχε περιέστροφον, ὥστε θαυμάζειν τοὺς πολέμιους τὸν μὲν οὖν Κλεομένην, πολλῶν πεισόντων ἀπεχρούσαντο· τὸν δ' ἕτερον Βασιλέα Δημάρατον, ἐντὸς γινόμενον καὶ κατασχόντα τὸ Παμφυλιακόν, ἐξέωσαν· ὅθεν δῆλον αὐτὴν, περὶ τὴν λθ'. Ὀλυμπιάδα ἀκμάσαι.

(7) Ἀθην. βιβλ. 14.

(8) Ἀνθολογ. 91. καὶ Ἡφαιστ. 9.

με τὴν ποίησιν καὶ τὴν ὀνομασίαν τοῦ Διθυράμβου, τῷ Μηθουναίῳ Ἀρίωνι τῷ Κιθαρωδῷ, λέγων. «Ἀρίωνα τὸν Μηθουναῖον, ἐπὶ Δελφίνος ἐξενε-» χθέντα ἐπὶ Τέναρον, ἔοντα Κιθαρωδόν, τῶν τότε ἔόντων οὐδενὸς δευ-» τερον, καὶ Διθύραμβον πρῶτον ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς ἴδομεν, ποιήσαντά » τε καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ » (Κλειώ)· ἦν δὲ ὁ Λάσος υἱὸς Χαριτί-» νου, ἐκ πόλεως δὲ Ἀχαΐας· συναριθμεῖται δὲ παρὰ τινῶν μὲ τοὺς ἐπτά σοφοὺς, ἀντὶ Περιάνδρου· λόγον δὲ περὶ Μουσικῆς οὗτος ἔγραψε, πλὴν δὲν σώζεται· ἐδίδαξε καὶ τὸν ἑξοχον τῶν νέων Λυρικῶν Ποιητῶν Πίνδαρον· ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ἐδίδαξεν αὐτὸν ἡ Κόρινθα, εἰπούσα περὶ αὐτοῦ ταῦτα. «Μέμφομαι Ἰῶνα τὴν Αἰγυραὴν Μυρτίδα, ὅτι Βανὰ φούσα ἔθα Πινδάρῳ ποτ' ἔριν» (1)· καὶ πατὴρ μὲν αὐτοῦ ἦν Δαίδαντος, μήτηρ δὲ Μόρτις· ὄντες δὲ ἀμφότεροι αὐληταί, ἐδίδαξαν τὴν ἰδίαν τέχνην τῶν καὶ εἰς τὸν υἱόν των. Διὰ δὲ τὴν Μουσικὴν του ἐστάθη τόσον περίφημος, ὥστε Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Ἀμύντου μετὰ ταῦτα τὸν συγκατέταξε μετὰ τῶν λοιπῶν Μουσικῶν, τοὺς ὁποίους αὐτὸς ἐσέβητο (2). Μεγάλην δὲ ἀμίλλαν εἶχε πρὸς τὸν Πίνδαρον καὶ Βακχυλίδην, ὁ ἔξ Ἰουλίδης πόλεως τῆς Κέω (Τζιάς) συμπολίτης καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Σιμωνίδου, τοῦ καὶ διδασκάλου ὑπάρχσαντος τοῦ Πινδάρου· ἀλλ' ὁ Βακχυλίδης ἤξιωθη μεγαλητέρας τιμῆς πλησίον εἰς τὸν Βασιλέα Ἰέρωνα, παρὰ ὁ Πίνδαρος ὀνομάζων τὸν μὲν ἑαυτὸν τοῦ Ἀετὸν, αὐτὸν δὲ Κόρακα· ἔγραψε δὲ ὁ Βακχυλίδης ἐρωτικά προσφῶδια, διθυράμβους ὕμνους καὶ ἄλλα πολλά· ἦνθει δὲ 430 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

ΔΓ'. Τραγικοὶ δὲ περίφημοι ἐστάθησαν, Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς καὶ Εὐριπίδης· ὧν, ὁ τῶν Τραγικῶν ἀπάντων μεγαλοφωνότατος Αἰσχύλος ἐπενόησε τὴν τάξιν τῆς Σκηνῆς, καὶ ἔφερε τὸ πλῆθος τῶν ὑποκριτῶν νὰ ἡμιλῶσιν ἀνὰ δύο, καὶ πολλὰ ὀρχηστικά σχήματα ἐξευρίσκων, ἐνέδιδεν εἰς τοὺς χορευτάς· ἔφευρε τὴν στολὴν εὐπρεπῆ καὶ σεμνὴν καὶ τὰ λοιπὰ (3),

(1) Ὅσα ἐν τῷ τοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ, δευτέρας ἐκδόσεως Λεξικῷ εἰς τὴν λέξιν Βανὰ.

(2) Ὁ Πίνδαρος ἐγεννήθη τῷ α'. ἔτει τῆς 43'. Ὀλυμπιάδος, πατὴρ του δὲ γνωρίζονται αἱ Θῆβαι τῆς Βοιωτίας· οὗτος διὰ τοῦ μεγάλου Ποιητικοῦ αὐτοῦ πνεύματος, ἀπεδίωξε τὸ ἐκ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἀνείδος· ἐδιδάχθη τὴν Λυρικὴν ἀπὸ Λάσον τὸν Ἑρμιονέα· τὴν δὲ ποιητικὴν ἀπὸ τῶν Σιμωνίδων· ὁ Πίνδαρος τῷ μ'. ἔτει τῆς ἡλικίας του ἐστάθη ὁ περιφημότερος τῶν Λυρικῶν, καὶ ἐτιμᾶτο μέγας, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εἰς τιμὴν του ἤγειραν ἀνδριάντα· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος κατεδάριζε τὰς Θήβας, διεφύλαξαν τὸν οἶκον τοῦ Πινδάρου· παρέτεινε δὲ τὸ ζῆν, μέχρι τῶν 94 ἐτῶν τῆς ἡλικίας του, καὶ ἀπέθανε λιμπερός.

(3) Ἐκώσιμος μὲν τὴν τραγῳδίαν καὶ Πρατίνης, ἐφ' οὗ καὶ θεάτρον ἀνήγειραν, ὅς ἦν υἱὸς Πυρρωνίου, ἡ Ἐγκωμίου, καὶ συνακμάσας μὲ τὸν Αἰσχύλον, ἀντηγωνίζετο μὲ αὐτὸν καὶ μὲ τὸν Χοίριλλον· ὁ δὲ Αἰσχύλος μετὰ τούτων ἔφερεν εἰς τὴν Τραγῳδίαν τοιοῦτον καλλωπισμὸν, ὥστε δι' αὐτὸν καὶ πατὴρ τῆς Τραγῳδίας ὀνομάσθη. Μαρτυροῦσιν οἱ πελαιοὶ ὅτι κατ' ἐξοχὴν οὗτος ἤθευσε νὰ διεγείρῃ τὸ πάθος τοῦ τρόμου καὶ τοῦ αἵτου, ὡς οὐδεὶς ἄλλος· ἦν δὲ υἱὸς Εὐφορίωνος· ἐγεννήθη κατὰ τὸ δ'. ἔτος τῆς 43'. Ὀλυμπιάδος· καὶ εἰς τὴν κατὰ τοῦ βαρβάρου Μάχην καὶ συνηγωνίσθη ἐνδόξως· ἤττηθαι δὲ, ἔφυγεν εἰς Σικελίαν πρὸς Ἰε-

διὰ τὰ ὅποια πρεπόντως ἠθέλησαν νὰ τὸν ὀνομάσωσι καὶ εὐρετὴν τῆς Τραγωδίας⁽¹⁾. Ὁ δὲ σοφὸς Σοφοκλῆς ἐποίησε Σκηνογραφίαν, ἔκαινούργησε τὰ περὶ τὸν χορὸν, καὶ καταλύσας τὴν ὑπόκρισιν τοῦ Ποιητοῦ, ἐφεῦρε τρίτον ὑποκριτὴν, καὶ ἐπιτηδεύσας τὸ γλυκὺ εἰς τὰς Τραγωδίας εὐδοκίμησε περισσότερον ἀπὸ ὅλους⁽²⁾. ὁ δὲ Εὐριπίδης, ὁ ἐπὶ τῆς Σκηνῆς φιλόσοφος, ἐφεῦρεν εἰς τὴν Σκηνὴν πολλὰ καὶ καλὰ· διότι μετεχειρίσθη μὲν γνῶμας οἰκειοτάτας· ἐπεχειρίσθη δὲ καὶ θεωρήματα ὑψηλά· διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἰδόντες τοὺς τοὺς τρεῖς Ποιητάς ὅτι εἰς ὀλίγον καιρὸν ἐποίησαν μεγάλας ἐπιδόσεις, ἐφήρισαν τὰ ἐξῆς· «Τὰς τραγωδίας τῶν »Ποιητῶν, Αἰσχύλου, Σοφοκλέους, Εὐριπίδου, ἐν Κοινῷ γραφικμένους »φυλάττειν· καὶ τὸν γραμματέα τῆς πόλεως παραναγινώσκειν τοῖς ὑποκρινόμενοις· οὐκ ἐξεῖναι γὰρ αὐτὰς ὑποκρίνεσθαι»⁽³⁾.

ΔΔ'. Φιλόσοφοι δὲ Μουσικοὶ ἐστάθησαν τρεῖς ἐπισημότατοι, Σωκράτης, Πλάτων, καὶ Ἀριστοτέλης· ἐξ ὧν ὁ μὲν Σωκράτης ἐμαθήτευσεν εἰς τὸν Κόνναν, τὴν Κιθαρωδίαν διδασκόμενος⁽⁴⁾. ὁ δὲ Πλάτων ἤκουσε τὰ Μουσικὰ παρὰ Δράκοντος τοῦ Ἀθηναίου, καὶ Μετέλλου Ἀκραγαντίνου· θελήσας λοιπὸν οὗτος νὰ ἀποδείξῃ ἁρμονικῶς τὴν ψυχικὴν ἁρμονίαν πρὸς τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς πρὸς ἀλλήλα ἐξ ἀνομοίου συμφωνίας, εἶπε δύο ψυχικὰς μεσότητας, καθ' ἑν διάστημα κατὰ τὸν Μουσικὸν λόγον· ἐγεννήθη δὲ 427 ἔτη πρὸ Χριστοῦ· καὶ ἀπέθανε 364. Ὁ Ἀριστοτέλης δὲ διδασκόμενος ὑπὸ Πλάτωνος τὰ Μουσικὰ, ὑπέδειξε καὶ πῶς πρέπει οἱ νέοι νὰ μεταχειρίζονται τὴν Μουσικὴν· ἐγεννήθη δὲ οὗτος 384 ἔτη πρὸ Χριστοῦ καὶ ἀπέθανε 320. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Σωκράτους ἤκμασε καὶ Δάμων ὁ Ἀθηναῖος, μαθητὴς μὲν Ἀγαθοκλέους, διδάσκαλος δὲ Περικλέους· ἐφεῦρε δὲ ὁ Δάμων τὴν ἐπανεμένην Λυδιστί⁽⁵⁾. Γνώριμος δὲ τοῦ Πλάτωνος ὑπῆρξε καὶ Ἀρχύτας ὁ Μαθηματικός, ὅς τις ὁλως ἐδόθη

ρωνα τὸν τύραννον, καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ δ'. ἔτος τῆς π'. Ὀλυμπιάδος· φέρεται δὲ εἰς αὐτὸν ἄμου μὲ ἄλλο καὶ τοῦτο τὸ ἐπίγραμμα.

«Αἰσχύλου ἦδε λέγει ταρτὴ λίθος ἐνθάδε κεῖσθαι,

«Τὸν μέγαν οἰκίτης τηλ' ἀπὸ Κεκροπίης,

«Λευκὰ Γέλας Σικελίῳ παρ' ὕδατι· τίς φθόνος ἀσπῶν,

«Θησείδας ἀγαθῶν ἔγκοτος αἰὲν ἔρει;

(1) Διαιρεῖται δὲ ἡ τραγωδία κατὰ τὸ ποῖον εἰς μῦθον, ἦθος, λέξιν, διάνοιαν, ὅψιν καὶ μελοποιίαν, ὅθεν καὶ πᾶς τραγωδοποιός, ἔστι καὶ μελοποιὸς Ζηνῶδ. Πόπ.

(2) Ὁ μὲν Σοφοκλῆς ἐγεννήθη κατὰ τὴν ογ'. Ὀλυμπιάδα, προσηγορευθὴς δὲ μέλισσα διὰ τὸ γλυκὺ ἔργον· ἐλεγχεῖν καὶ Παιάνας, καὶ λόγον περὶ χοροῦ κατὰ λογόδον, πρὸς Θέσπιν καὶ Κορίλλων ἀγωνιζόμενος ἐδίδυε δράματα 203· ἔλαβε νίκας κδ'. τελευτᾷ δὲ μετὰ Εὐριπίδην ἔτη 6.

(3) Ὁ δ' Εὐριπίδης υἱὸς Μνησάρχου καὶ Κλειτοῦς ἐγεννήθη εἰς Σαλαμῖνα, Ὀλυμπ. σδ'. πρᾶ α'. ἔτος 480 ἔτη π. Χ. ἤκουσε δὲ Σωκράτους τοῦ Ἀθηναίου, καὶ Ἀναξαγόρου τοῦ Κλαζομενίου· ἔγραψε πολλὰς τραγωδίας, ἐξ ὧν 20 ἐσώθησαν, ἐλθὼν δὲ εἰς Μακεδονίαν πρὸς Ἀργεῖον ἀπέθανε.

(4) Οὐκ ἀπηξίου δὲ οὐδὲ Σωκράτης πρὸς Κόνναν φοιτᾷ τὸν Μουσικόν, ἄλλ' ἐμάθησε κιθαρίζειν, ῥέων ἥδη ὧν· ἐγεννήθη 468 ἔτη π. Χ., καὶ ἀπέθανε 398.

(5) Ὁ Δάμων ἤκμασεν ὀλίγον πρότερον τοῦ Σωκράτους· διότι ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Περικλῆς συνήμαζε τῷ Σωκράτῃ.

εἰς τὴν Πυθαγορικὴν φιλοσοφίαν καὶ Μουσικὴν· τὸ ἀξιολογώτερον τῶν ἐφευρέσεων τούτου ἦτο μία ξυλλήνη περὶστέρα, κατασκευασθεῖσα παρ' αὐτοῦ τόσο ἐμμηχανῶς, ὥστε μόνῃ τῆς ἡδύνατο νὰ πετᾷ⁽¹⁾.

ΔΕ'. Διονύσιος δὲ ὁ Θηβαῖος, Λάμπρος, Λαμπροκλῆς, καὶ Μελανιππίδης ὁ μελοποιός, ὁ μετὰ τοὺς γενέμενος, καὶ Κρέξος καὶ Φιλόξενος, καὶ ἄλλοι πολλοί, τοῖς νόμοις τῶν πρὸ αὐτῶν ἡκολούθησαν, μὴ θελήσαντες νὰ καινοτομῶσι. Φρῶνις δὲ καὶ Τιμόθεος, καὶ Ἐπιγόνιος, καὶ Λύσανδρος, καὶ Σίμμικος, καὶ Διόδωρος μὴ ἀγαπήσαντες ἐμμεῖναι τῇ προὔπαρχούσῃ Μουσικῇ, ἐπεχείρησαν νὰ καινοτομῶσι· διότι ὁ μὲν Φρῶνις συνῆψε τὸ ἐξάμετρον μὲ τὸ λευκόμενον, καὶ μετεχειρίσθη χορδὰς περισσότερας ἀπὸ τὰς ἐπτὰ⁽²⁾. Ἐπειδὴ ἐπτὰχορδος ἦτον ἡ Λύρα ἀπὸ τὸν χρόνον Τερπάνδρου τοῦ Λεσβίου, καὶ ὁ μὲν Φρῶνις προσέθηκε τὴν ογδόην καὶ ἐννῆτην χορδὴν, ὁ δὲ Τιμόθεος τὴν δεκάτην καὶ ἐνδεκάτην, καὶ οὕτως ἐφέρθη εἰς τὸ μαλακώτερον ἢ ἀρχαία Μουσικὴ, διὰ τοῦτο καὶ ἐδίωξαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸν Τιμόθεον, ὅταν ὑπῆγεν εἰς τὴν Λακεδαίμονα μὲ Κιθάραν ἐνδεκάχορδον⁽³⁾. Ἦν δὲ οὗτος ὁ Λυρικὸς Μιλήσιος, υἱὸς Θερασάνδρου ἢ Νεομύσου ἢ Φιλοπόλιδος· ἔγραψε δὲ ἐπὶ νόμους Μουσικοὺς ιθ'. Προσίμια λς'. Ἀρτεμιν· διασκευὰς ἡ ἐγκώμιον, Πέρσας ἡ Ναύπλιον, Φινίδας, Λαέρτην, Διθυράμβους· ιθ'. ὕμνους καὶ ἄλλα τινὰ· ἀπέθανεν ἐτῶν 97. Ἦκμασε δὲ ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ φαίνεται ὅτι ἐφθασεν οὗτος εἰς τόσῃν ἑξίν τῆς Μουσικῆς, ὥστε δι' αὐτῆς ἐδύνατο νὰ ἐνστάξῃ πάθῃ δίκφορα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκρατῶν· δι' αὐτὴν καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς λέγει. «Ὡ γέ (Τιμόθεε δηλαδὴ) τοσοῦτον περιὴν τῆς Μουσικῆς τέχνης, ὥστε καὶ θυμὸν ἐγείρειν καὶ τ.λ.π»⁽⁴⁾. Ἡ ἐμπειρία τοῦ ἀνδρὸς καὶ πολλοὺς ἄλλους ἐκίνησε νὰ τὸν ἐκθειάζωσιν⁽⁵⁾. Ὁ δὲ Ἐπιγόνιος ἐφεῦρεν

(1) Ὁ Ἀρχύτας ἦτον ὑπὸ τὰ Γάρκντα, ἔχων πατέρα Μνησάρχον, ἡ Ἐπισταῖον ἐγνωρίσθη δὲ μετὰ τὸν Πλάτωνα τῇ ογ'. Ὀλυμπιάδι· ἦν τι π. Χ. 398 ἔτη.

(2) Ἐμπειρίας ἄρτος, Φρῶνιδος τοῦ Μουσικοῦ σκεπάρνῳ τὰς δύο τῶν ἐννέα χορδῶν ἐξέταμεν εἰπὼν, μὴ κακώρηαι τὴν Μουσικὴν· ἐν ἀποφ. Πλ. λκ. καὶ παρὰ Πρόκλῳ, Φωτίῳ Κωδ. 252 ἀναφέρεται περὶ αὐτοῦ.

(3) Τοῦτον ἐλθόντα εἰς Λακεδαίμονα μετὰ Κιθάραν ἐνδεκάχορδον, ἐξέωσαν οἱ Λάκωνες, τοιούτῃ φηρισμένους. Ἐπειδὴ Τιμόθεος ὁ Μιλήσιος προαγεγόμενος ἐπὶ τὴν ἐνδεκάτην χορδὴν, τὴν πυλίκην Μῶαν ἀντικατέστη, καὶ τὴν διὰ τὴν ἐπτὰ χορδῶν ἐκίθαριζεν ἀποτραφεύμενος, πολυφωνίαν εἰσάγων, λυμνικεῖται· τὰς ἀκοῆς τῶν νέων, οὐδὲ τε τὰς πολυχορδίας τὰς κινεῖταις τῷ μέλει, ἀγενεῖα καὶ ποικίλλαν, ἀντὶ οὗ καὶ καὶ τετραγμένης ἀντιπνυται τὴν Μῶαν, ἐπὶ γρώματος συνιστάμενος τὴν τῷ μέλει δισσιν, ἀντὶ τὰς ἐνδεκάτης, ποστὴν ἀντιστρέφον ἀμοιβὴν· προκαλλήθησι δὲ ἐπὶ τὸν ἄγων τὰς ἐλεγεῖας Δάμωντος ἀρεπὴς διάτατο τὴν τῷ μύθῳ «διασκευὴν» τὰς τὰς Σαμείων ὠδῶν οὐκ ἐνδικὰ τῷ νέῳ διδάσκει, δεδῶρθαι ὡς ἐπερὶ τούτων τῶν Πισαίων, καὶ ἐφόρει μαμφάται Τιμόθεον, ἐπαναγκάσαι δὲ καὶ τὴν ἐνδεκά χορδὴν ἐκτιμῶντα τὰς περιστὰς ὑπολίπην μόνον τὰς ἐπτὰ, ὅπως «κακὸς τὸ τῶ πολὺ βίρος ὄρων εὐλόγηται· ἐστὶν Σπάρταν ἐπιφέρειν τι τῶν ἡθῶν, μὴ ποτὲ ἀρετὰ κλέος ἀγόντων.

(4) Ὅρα ἐν τῷ πρὸς τοὺς νέους προκατακτικῷ λόγῳ τοῦ θεοῦ Ἰακχρὸς Βασιλεῖος καὶ ὁ Δίων λόγῳ α' περὶ Βασιλ. ἀναφέρει περὶ αὐτοῦ.

(5) Καὶ ὁ Πλούταρχ. αὐτὸ τοῦτο φησί. καὶ Ἀντιγεννίδην ποιῆται τὸν Ἀρμά-

δργανον τεσσαρακοντάχορδον, καὶ πρῶτος ἐπέκρουσεν ἀνευ πλήκτρου· ἦν δὲ οὗτος γένει μὲν Ἀμβρακιώτης, τιμῇ δὲ Σικυώνιος· ὁ δὲ Σίμμικος ἐφεύρεν δργανον τριάκοντα πέντε χορδῶν, ὅπερ ὁ Διόδωρος ἐποίησεν ἐντελέστερον, προσθεὶς αὐτῷ νέας ὁπλές.

ΛΖ'. Ἀπὸ τοὺς ἕως ὧδε καταλεγέντας ἀρχαίους Μουσικούς, ἄλλοι μὲν ἐφεύρον ἄλλοι, καὶ ἄλλοι ἄλλοι πολλοὶ δὲ μετ' αὐτοὺς καὶ ἄλλοι πολλὰς καὶ ἄλλοις ἐφευρέσεις ἐποίησαν εἰς τὴν Μουσικὴν, τοὺς ὁποίους διὰ τὴν ἀγνοίαν σιωπῶμεν· ὅσον ὅμως διὰ τὰς ἀρχὰς καὶ διὰ τινὰς προόδους τῆς φωνητικῆς ὀργανικῆς, καὶ ῥυθμικῆς Μουσικῆς, ἀρκετὰ μὴ φαίνεται ἱστορήθησαν. Ἐπειδὴ δὲ διὰ μόνης τῆς συγγραφῆς εἶναι δυνατόν νὰ ἀπομνημονεῖται πᾶσα τέχνη καὶ ἐπιστήμη, δὲν εἶναι περιττὸν νὰ διαλάβωμεν καὶ περὶ ἐκείνων, ὅσοι γνωρίζονται εἰς ἡμᾶς, ὅτι κατὰ καιροὺς συνέγραψάν τε περὶ Μουσικῆς.

ΛΖ'. Πρῶτος λοιπὸν ὁ Φιλόλαος συνέγραψε, δεῦτερος δὲ ὁ Λάσος, καὶ τρίτος ὁ Δικαίάρχος, ὧν τὰ συγγράμματα ἀπώλοντο· καὶ περὶ μὲν τοῦ Λάσου ὠμίλησαμεν (§ 32.) Ὁ δὲ Φιλόλαος ὑπῆρξε μαθητὴς καὶ διδάσχος τοῦ Πυθαγόρου· τοῦ δὲ περὶ τῆς Μουσικῆς συγγράμματός τοῦ τεμάχια τινὰ διεσώθησαν παρὰ Νικομάχῳ τῷ Γερασινῷ, ὅλον καὶ τὸ ἐξῆς, τοῖς φιλομούσοις παρατιθέμενον. «Ἀρμονίας δὲ μέγεθος, συλλαβὰ καὶ διοξεῖα. Τὸ δὲ διοξεῖας μεῖζον τῆς συλλαβῆς ἐπογδῶν. Ἔστι γὰρ ἀπὸ ὑπέρτας εἰς μέσας, συλλαβὰ· ἀπὸ δὲ μέσας ποτὶ νεώτερον, διοξεῖα. Ἀπὸ δὲ νεώτερος εἰς τρίταν, συλλαβὰ· ἀπὸ δὲ τρίτας εἰς ὑπάταν, διοξεῖα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τρίτας καὶ μέσας ἐπογδῶν· αἱ δὲ συλλαβὰ, ἐπὶ τρίτον· τὸ δὲ διοξεῖας, ἡμιόλιον· τὸ δὲ διαπασῶν, διπλόν· ὥστε ἀρμονία, πέντε ἐπ' ὀγδόαν καὶ δυοῖν διέσεων· διοξεῖα δὲ τρεῖς ἐπ' ὀγδοῦ καὶ διέσεις. Συλλαβὰ δὲ, δύο ἐπ' ὀγδοῦ καὶ διέσεις». (Ὁρα Νικόμ. τὸν Γερασ. ἐν τῇ περὶ Μουσικῆς). Ὁ δὲ Δικαίάρχος ἦν Μεσσήνιος, υἱὸς μὲν Φειδίου, ἀκουστῆς δὲ Ἀριστοτέλους· ὑπῆρξε δὲ Μουσικός, Ῥήτωρ καὶ Φιλόσοφος, τὸν ὁποῖον ὁ Κικέρων ὠνόμασε Μουσικὸν καὶ ἱστορικώτατον (1).

ΛΗ'. Ἀριστόξενος δὲ ἐστὶν ὁ σωζόμενος ἀρχαιότερος συγγραφεὺς τῆς Μουσικῆς· ἦν δὲ υἱὸς Μνησίου τοῦ καὶ Σπινθήρου Μουσικοῦ ἀπὸ Ταράντων τῆς Σικελίας· φιλοσφύρας δὲ ἐπεχείρησε καὶ εἰς τὴν Μουσικὴν, καὶ ἐγένεν ἀκουστῆς τοῦ πατρὸς του, καὶ Ἀλέμπρου τοῦ Ἐρυθραίου, εἰτα Ξενοφίλου τοῦ Πυθαγορείου, καὶ τέλος Ἀριστοτέλους· συνέγραψε δὲ βιβλία Μουσικὰ γ'. ἤκμασε δὲ ἐπὶ τῆς ριᾶ. Ὀλυμπιάδος· κατὰ δὲ Ἀνθιμον Γαζ. 322, πρὸ Χριστοῦ.

ΛΘ'. Εὐκλείδης δὲ συνέγραψεν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Μουσικὴν. ἔνθα

τις ἐπέσαντα νόμον (περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου σελ. 507)· αὐτὸ τοῦτο (φρῆσι καὶ Ἰερώνυμος) παθεῖν τὸν Καρδανίαν ἐν Παννονίᾳ στρατευόμενον ἀνάγκῃ ποικίλ. ἱστορ. βιβλ. δ'. Κεφ. γ'. Ἰερώνυμος Μαχίου.

(1) Δικαίάρχῳ τῷ Μεσσηνίῳ τὸ περὶ Μουσικῶν λόγων βιβλίον (τοῦ καὶ Σπηξί στίχ. 1190· μὲντοι ὁ τοῦ κοιν. σχολιαστής) ἀναγίγραψεν ὁ Φαβρίκιος βιβλ. Ἑλλήν. γ'. Κεφ. ια'. § 267 καὶ 295.

καταλέγει τὰς χορδὰς τῶν τριῶν γενῶν· διακρίνει χροὰς ἕξ, διασαφηνίζει τρόπους ἑπτὰ, ἐκτίθησιν εἰκοσι θεωρήματα εἰς κατατομὴν τοῦ κανόνος, ἡγουν καταγίνεται περὶ τοῦ ἐν Μουσικῇ ποσοῦ μόνον, χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ τι περὶ τοῦ ποιοῦ· γνωρίζεται δὲ κατὰ τὸν Ἀνθιμον Γαζ. 258 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

Μ'. Νικόμαχος δὲ τις Γερασινὸς συνέγραψε περὶ Μουσικῆς, ὅς τις διαιρεῖ τὸ σύγγραμμά του εἰς δύο βιβλία· καὶ διότι ὁμιλεῖ κατὰ τὰς γνώμας τοῦ Πυθαγόρου, παρωνομάσθη Πυθαγορικός. Λέγεται δὲ Γερασινὸς ἐκ τῆς πόλεως ἐν ᾗ ἐγεννήθη. Αὕτη ὠνομάσθη Γέρασα, ἀπὸ τοῦ ὅτι κατήκνησαν ἐκεῖ οἱ συστρατεύσαντες τῷ Ἀλεξάνδρῳ Γέροντες, μὴ δυνάμενοι νὰ πολεμῶσι. Κεῖται δὲ αὕτη ἡ Πόλις περὶ Βόστραν καὶ Ἀραβίαν. Οὗτος ὁ Νικόμαχος ἤκμασεν 117 ἔτη πρὸ Χριστοῦ κατὰ Ἀνθ. Γαζ. ἦν δὲ σύγχρονος αὐτῷ καὶ ὁ Θέων, καὶ ὁ Ἀριστείδης. Ὁ Ἐρατοσθένης, ὅς τις εἶναι γνωστὸς ὡς Γραμματικός, Ποιητής, Φιλόσοφος καὶ Γεωμέτρης, ἠκμάσας κατὰ τὴν ρκς'. Ὀλυμπιάδα, ἥτοι 194 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἔγραψε κανόνος Πυθαγόρου κατατομὴν.

ΜΑ'. Θέων δὲ τις Συμυναῖος, ἀφήκεν ἀποσπασμάτιον, περὶ Ἀριθμητικῆς καὶ Μουσικῆς, καὶ ἐξέδωκεν αὐτὰ τύποις Ἰσμαὴλ Βουλαιᾶδ.

ΜΒ'. Ἀριστείδης ὁ Κουῖντιλιανὸς συνέγραψε πλατύτερον καὶ πληρέστερον τῶν προηγησαμένων, ὁμιλήσας περὶ μελωδίας, περὶ ῥυθμῶν καὶ περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς Μουσικῆς.

ΜΓ'. Κλαύδιος δὲ ὁ Πτολεμαῖος συνέγραψεν Ἑλληνιστὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀρμονίας, ἔνθα μαθηματικώτερον ἐκφράζεται, σχολιάζει δὲ τὰ ἀρμονικὰ τοῦ Πτολεμαίου Πορφύριος, ἀφ' οὗ καὶ αὐτὸς ὑπόμνημά τι περὶ Μουσικῆς οὐκ ἀξιοκαταφρόνητον· ἤκμασε δὲ ἀπὸ ρκς'. ἕως ρξς'. ἔτη ἀπὸ Χριστοῦ κατὰ Ἀνθιμον Γαζ. ζήσας 78 χρόνους.

ΜΔ'. Ἀλύπιος δὲ ἐκτίθησι τὰ σημεῖα, ἅτινα διὰ τοὺς φθόγγους μεταχειρίζοντο οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἰς δεκαπέντε τρόπους ἐν τοῖς τρισὶ γένεσι· τούτέστιν, ἐπὶ διαγράμμάτων τεσσαράκοντα πέντε. Ἐλήφθησαν δὲ ταῦτα τὰ Μουσικὰ σημεῖα ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου. Μέρους ὁ Μενδόμιος ἐξέδωκε βιβλίον, περιέχουσαν μετὰ Λατινικῆς μεταφράσεως καὶ σχολίων τὰ συγγράμματα, διαγράμματα καὶ σημεῖα ἑπτὰ Μουσικῶν Ἑλλήνων· Ἀριστοξένου, Εὐκλείδου, Νικομάχου, Ἀλυπίου, Γαυδεντίου, Βακχείου καὶ Ἀριστείδου, ποιήσας ἔργον ἐπαίνων πολλῶν ἀξίον.

ΜΕ'. Γαυδέντιος δὲ τις Φιλόσοφος συνέγραψεν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Μουσικὴν, ἔνθα ὁμιλεῖ περὶ φθόγγων, διαστημάτων καὶ τρόπων· ἐκτίθησι δὲ καὶ σημεῖα τῶν φθόγγων εἰς τέσσαρας τρόπους ἐν τῷ διατονικῷ μόνῳ γένει.

ΜΖ'. Βακχεῖος ὁ Γέρων συνέγραψεν εἰσαγωγὴν τῆς Μουσικῆς τέχνης, κατ' ἐρωταπόκρισιν, ἀναφέρει δὲ δέκα ρυθμούς, περὶ οὗ εὔρηται καὶ τὸ ἐξῆς ἐπιγράμμα·

»Τῆς Μουσικῆς ἔλεξε Βακχεῖος Γέρων,

»τόνους, τρόπους μέλη τε, καὶ συμφωνίας,

»Τούτῳ συνῶδ' Ἀιονόσιος γράφων,

- » Τὸν παμμέγιστον Δεσπότην Κωνσταντῖνον,
- » Σοφῶν ἑραστήν, δείκνυσιν τεχνημάτων,
- » τὸν τῶν ἀπάντων γὰρ σοφῶν παιδευμάτων,
- » Ἐφευρετὴν τε καὶ δότην πεφηνότα,
- » ταύτης προσήκεν οὐδαμῶς εἶναι ζέον.

ΜΖ'. Ἐγραψαν δὲ περὶ Μουσικῆς, καὶ τρεῖς πολυτίμοι Λουκιανὸς δ Σαμωσατεύς, Πλούταρχος δ Χαιρωνεύς, καὶ Ἀθήναιος. Καὶ ὁ μὲν Ἀθήναιος, ἀναφέρει περὶ τινῶν εὐδοκίμησάντων εἰς τὴν Μουσικὴν, ἡ ἐφευρόντων τι εἰς αὐτήν (1). Ὁ δὲ Πλούταρχος, ἐποίησε δύο διαλόγους διὰ τὸ αὐτὸ τέλος (2). Καὶ ὁ Λουκιανὸς ἔγραψεν ὄρχησιν ἢ ἐγκώμιον Μουσικῆς (3).

ΜΗ'. Συνέγραψαν δὲ περὶ Μουσικῆς ἐν ἐσχάτοις χρόνοις καὶ δύο Κωνσταντινοπολίται, Μανουὴλ ὁ Ψελλός, καὶ Μανουὴλ ὁ Βρυέννιος· καὶ τοῦ μὲν Ψελλοῦ σώζεται ἐπιτομὴ Μουσικῆς, ἐνθα φαίνεται ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἐποίησεν, εἰμὴ συνάθροισιν ἀρκετῶν λέξεων τῆς Μουσικῆς, ὀρισμῶν, καὶ διαιρέσεων· ὁ δὲ Βρυέννιος, ὠμίλησε περὶ τῆς ἐν τῇ Μουσικῇ ποσότητος, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, πληρέστατα· καὶ ἐτι περὶ ἤχων, καθὼς οἱ Μελοποιοὶ τοῦ καιροῦ τοῦ ἐφρόνου. Εἶναι ὅμως ἄπορον, διὰ τὴν ὠμίλησεν μήτε ὁ ἓνας, μήτε ὁ ἄλλος περὶ ῥυθμῶν, χειρονομίας, καὶ χαρακτηρισμῶν· διότι ὁ μὲν Ψελλὸς ἔγραψε περὶ τὸ 1105 ἔτος· ὁ δὲ Βρυέννιος περὶ τὸ 1320 ὅτε παρὰ πολλοῖς ἀναμφιδόλως ὑπῆρχεν ἡ χρῆσις τῶν χαρακτηρισμῶν, καὶ τῆς χειρονομίας (ἥτις διήρκεσε καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν)· ἐπειδὴ εὐρίσκονται στιχηράρια, γεγραμμένα πρὸ ἑξακοσίων, καὶ ὀκτακοσίων χρόνων. Ἔτι καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Θεόφιλος περὶ τὸ 830 ἐμέλιξε στιχηρά, καὶ διαδοὺς τοῖς Ψάλταις προέτρεπεν αὐτοὺς, ἵνα ψάλλωσιν αὐτά· καὶ αὐτὸς ἡγάπα νὰ χειρονομή καὶ ἐν φαίδραϊς Πανηγύρεσιν (δρα Κερδινόν). Πρὸς τοῦτοις καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Αὐτοκράτωρ ὁ Πορφυρογέννητος, ἀναφέρει πολλαχοῦ περὶ τῆς χειρονομίας· λέγων, ἔφαλλον οἱ ψάλλται τῇ πολυτέχνῳ χειρονομίᾳ, περὶ τὸ 950 ἔτος μετὰ Χριστόν. Συνάγεται λοιπόν, ὅτι αὐτοὶ οἱ δύο Συγγραφεῖς ἦσαν ἀμύητοι τῆς Μουσικῆς τοῦ καιροῦ τῶν, ἡ τοῦλάχιστον ἔγραψαν, καὶ τὰ περὶ ταύτης τῆς ὕλης γραφέντα οὐ διεσώθησαν.

ΜΘ'. Τόσους λοιπὸν γνωρίζομεν ἀπὸ ἐκείνους, οἵτινες συνέγραψαν Ἑλληνιστὶ περὶ Μουσικῆς Ἑλληνικῆς. Ἀπὸ δὲ τοὺς Λατίνους καὶ τοὺς λοιποὺς Εὐρωπαίους, ἐπὶ μὲν Θεοδώριχου συνέγραψαν Βοέσιος, Κασσιόδωρος, Μαρτινιανὸς καὶ Αὐγουστίνος. Νεωστὶ δέ, Ζαρλῖνος, Σαλινᾶς, Βανχιέρις, Μαρσένιος, Παρράς, Περὼλτος, Βαλλῆς, Δεσκάρτης, Εὐδόρος, Μανγόλης, Μαλκόμος, Βουρέτος, Ραμῶ, Δαλαμβέρτος, Ρουσσώ, καὶ Ὀρόν. Συνέγραψαν αὐτοὶ τε καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι περὶ Μουσικῆς, ἐκφράζοντες ἐξ εἰκασίας καὶ τὰ λεγόμενα παρὰ τῶν ἀρχαίων Μουσικῶν, σημειώνον-

(1) Ὁ Ἀθήναιος συνέγραψε μετὰ τὸ 204 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ.

(2) Ὁ δὲ Πλούταρχος ἐγεννήθη σχεδὸν 50 ἔτη μετὰ Χριστόν, καὶ ἀπέθανεν 135.

(3) Καὶ ὁ Λουκιανὸς κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν σχεδὸν ὑπῆρξε, κατὰ τὸν Ἀνθιμον Γαζῆν, ἀπὸ 420 ἕως 200.

τες ὁμοίως καὶ μέλη τῶν Ἑλλήνων Μουσικῶν μὲ τὰς ἐν χρήσει παρ' αὐτοῖς οὖσας νότας. Ὅσα ὅμως γράφουσι περὶ τῆς Μουσικῆς, ἥτις εἶναι παρ' αὐτοῖς ἐν χρήσει τὴν σήμερον, εἰς ταῦτα ἀληθεύουσι, δηγοῦμενοι πράγματα καὶ ὄχι ὑποθέσεις.

Ν'. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς πρὸ τῆς Χριστιανικῆς ἐποχῆς. Ὅτε δὲ ἡ κοινὴ Μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλ. τῶν Χριστιανῶν ἐλάβανε σύστασιν, ὁ δὲ χριστιανισμὸς ἐφαπλούμενος εἰς διαφόρους πόλεις ἐδελτιοῦτο, τότε καθὼς ἐσυνειθίζετο καὶ παρ' Ἰουδαίους, ἔδοξε καὶ τοῖς Χριστιανοῖς, ἵνα τὰ μεγαλεῖα καὶ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ δοξολογῶνται, καὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς Μουσικῆς. Καὶ ἔφαλλον μὲ τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ ἐν αὐτῇ, ἐμέλισαν δὲ καὶ τὸ Σιγησάτω πᾶσα σάρξ, τὸ Χερουβικόν, τὸ Κοινωνικόν, τὸ Ἅγιος, ἅγιος, τὸ Σὲ ὑμνοῦμεν, τὸ Τὴν γὰρ σὴν μήτραν, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Θείας καὶ Ἱερᾶς Λειτουργίας ἁσμάτα· μετέπειτα μετεχειρίσθησαν τὴν Μουσικὴν ἐν τῷ Ἑσπερινῷ, Μεσονυκτικῷ καὶ Ὁρθρῷ. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἔζων, ὅτε Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ἦτοι περὶ τὸ 736 ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ ὁ τούτῳ συναναστραφεὶς καὶ συμπαιδευθεὶς Κοσμᾶς, ἐπενοήθη ὁ τρόπος τοῦ γράφειν τὰ μέλη, διὰ τινῶν συμβολικῶν χαρακτήρων, διὰ τούτων ἔγραψεν ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης ὁ Μανσοῦρ ὀνομαζόμενος ἐν ὀκτῶ ἡχοῖς τὰ ἀναστάσιμα τῆς ὀκτῶνῃς, καὶ τὰ Κεκραγάρια, τὰ παρὰ Πέτρου τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξηγηθέντα· ἐν ἡχῷ δὲ πλαγίου δευτέρου τὰ μέλη ἐνδὸς Χερουβικοῦ, ἐνδὸς Κοινωνικοῦ, τὸ Νῦν αἱ δυνάμεις καὶ τὸ Προστασία. Ἐν πρώτῳ δὲ ἡχῷ τὸ Γεύσασθε καὶ τὰ Ἀνοξεντάρια (1). Λοιπὸν οὗτος λέγεται ὁ ἀρχαιότερος διδάσκαλος καὶ πρωτοεργὸς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, κατὰ τὰ σωζόμενα γεγραμμένα μέλη διὰ τῶν εἰρημένων Μουσικῶν χαρακτήρων. Αὐτὸς ποιήσας τὸν ὀκτώηχον, ἐδίδαξε τοὺς μεταγε-

(1) Ὁ ἐν Ἁγίοις Πατὴρ ἡμῶν Ἰωάννης ἐκ Δαμασκοῦ ὁ Μανσοῦρ, Πατριδᾶ μὲν ἔσχε τὴν κατὰ Νυρίαν Δαμασκόν, γονεῖς δὲ περιφανεῖς καὶ ἐνδόξους. Διδάσκαλόν τε Κοσμᾶν Ἱερωμένον τε καὶ ἐλλόγιμον ἄνδρα ἐξ Ἰταλίας, παρ' οὗ πολλὰ μὲν εἶδη σὺν Κοσμᾷ τῷ Μελωδῷ ἐκδιδάσκειται παιδείας, τὴν δὲ Μουσικὴν ἐμυθήθη ἐντελῶς. Καὶ περὶ μὲν τὸ 728 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ ἤκμασεν, ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου· περὶ δὲ τὸ 756 πρὸς Κύριον ἐξέδημυσε. Ἀναβιβάζουσιν οἱ μεταγενέστεροι συγγραφεῖς τὴν μέθοδον καὶ τοὺς χαρακτήρας τῆς Μουσικῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς, ἕως εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου Βασιλέως Αἰγύπτου· τούτῳ 285 ἔτη πρὸ τῆς Σωτηρίου ἐποχῆς. Διότι λέγουσι, «Πτολεμαῖος ὁ Βασιλεὺς εὐρὼν τοὺς ἡχοὺς συγκεχυμένους καὶ διακεχωρισμένους, προστάξας τοὺς σοφοὺς τῶν Ἑβραίων ἄνδρας, μετεγλῶτισαν τὴν Ἑβραϊκὴν Γραφὴν εἰς τὴν Ἑλληνίδα, καὶ συντάξαντες πάντα τὰ μέλη (τῶν ἡχῶν) ἐποίησαν ἐξ αὐτῶν βιβλίον, καλούμενον Μουσικόν, ἐξ οὗ τῆς παπαδικῆς ἁπάσα ἡ τέχνη ἐγνωρίσθη, ὁ σὺν ἄλλοις πολλοῖς ὑπὸ τῶν ἁθίων βαρβάρων ἐνεπρόσθη. Ἀγωνοῦντες οὖν οἱ ἄνθρωποι, διὰ τούτων, πῶς ἄλλως ὑμνεῖν τὸν Θεὸν δυνήσονται, εἰς αὐλοὺς καὶ κιθάρας ἐξέκλιναν· μετὰ δὲ τούτων τῶν θεοστυγῶν ὀργάνων εἰς τὰς Ἐκκλησίας εἰσερχόμενοι ἔφαλλον, καὶ πάλιν ἀπῆρχοντο εἰς τὰ θέατρα, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν εἰς πᾶσαν ἀσεβῆ καὶ μισοθεον πράξιν, πᾶς ὁ λαὸς διὰ τῶν ὀργάνων ἐκείνων θελογόμενος, ἕως ὁ Θεὸς ἐλέησας τὸ πλάσμα αὐτοῦ, τούτους τοὺς τρεῖς φωστήρας, τῇ οἴκου»

νεότερους ψαλμωδοὺς, νὰ μὴν ἐκτείνωσιν, οὔτε νὰ παρεκτρέπωσι τὰς ψαλμωδίας ἀπὸ τοὺς ὁκτὼ ἤχους. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς ἐποχῆς ἕως εἰς τοὺς ἰδικούς μας χρόνους, ὅσους διδασκάλους καὶ ἐφευρετὰς ψαλμωδῶν ἀνέδειξεν ὁ χρόνος, διδάξαντάς τι ἄξιον ψάλλεσθαι ἐν ταῖς ἱεραῖς Ἐκκλησίαις, ἰδοὺ κατὰ ἀλφάβητον ὀνομαστὶ καταλέγονται.

Α

ΝΑ'. Ἀγάθων, ἀδελφὸς Ἐένου τοῦ Κορώνη. Ἀθανάσιος μοναχός. Ἀθανάσιος Ἀθωνίτης. Ἀθανάσιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, μαθητὴς Μπαλασίου. Ἀλόπιος Ἀρπελοκηπιώτης. Ἀνανεώτης ⁽¹⁾. Ἀνδρέας ὁ ἅγιος ποιμὴν τῆς Κρήτης. Ἀνδρέας Ἱεροσολυμίτης. Ἀνδρέας Σιγηροῦ. Ἀνδρόνικος. Ἀνθίμος Ἱερομόναχος. Ἀντώνιος. Ἀρσένιος Ἱερομόναχος ὁ μικρὸς ⁽²⁾. Ἱερεὺς καὶ μέγας οἰκονόμος, μαθητὴς Ἱερεμίου Χαλκηδόνος. Ἀργυρὸς Ῥόδιος. Ἀρκάδιος μοναχός. Ἀρσένιος Ἱερομόναχος ὁ μέγας. Ἀπρόστολος Κροστάλας Χίος ⁽³⁾. Ἀντώνιος Λαμπαδέριος τῆς Μ. Ἐκκλησίας.

Β

ΝΒ'. Βαλάσιος Ἱερεὺς, μαθητὴς Γερμανοῦ νέων Πατρῶν ⁽⁴⁾. Βαρθολομαῖος μοναχός. Βενέδικτος Δομέστικος. Βλατηρὸς Βυζάντιος.

Γ

ΝΓ'. Γαβριὴλ Ἱερομόναχος καὶ Φιλόσοφος ⁽⁵⁾. Γαβριὴλ ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ξανθοπούλου. Γεννάδιος ἐξ Ἀγγιᾶλου. Γερμανὸς μοναχός. Γερμανὸς Νέων Πατρῶν ⁽⁶⁾. Γεώργιος Κοντοπετρῆς. Γεώργιος Πλαγιώτου. Γεώργιος Πρωτοψάλτης Γάνου. Γεώργιος ὁ ἐκ Ῥαιδεστοῦ Πρωτοψάλτης τῆς μικρᾶς Ἐκκλησίας. Γεώργιος ὁ Κρῆς ⁽⁷⁾. Γρηγόριος Γλυκὺς Γρηγόριος Μπούνης ὁ Ἀλιάτης, Πρωτοψάλτης τῆς Ἀγίας Σοφίας ἐπὶ

μέγῃ διήγειρεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὸν ἐν ἁγίοις μέγιστον Κοσμάν τὸν Ποιητὴν, καὶ τὸν ἐκείνου ὑπέλαμπρον φοιτητὴν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν· καὶ πρὸ τούτων τὸν μέγιστον Ἀρχιεραρχὴν Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον· οἵτινες Θεοπνεύστῳ βουλῆματι κινηθέντες, ταύτην τὴν τέχνην ἀνεκίνησαν καὶ ἐνήρυσαν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις λεπτομερῶς καὶ ἐντέχνως ἡγήνευσαν.

(1) Οὗτος ὑπῆρξε πρῶτος ποιητὴς τῶν οἰκῶν, δεύτερος Ἰωάννης ὁ Γλυκὺς, τὸν Ἀνανεώτην μιμούμενος. Τρίτος ὁ Ἡθικός, μετ' οὗς ὁ Κουκουζέλης καὶ ἄλλοι.

(2) Οὗτος ἐμέλεισεν εἰρμῶς καλοφωνικούς, ὀλίγῳ πρότερον χρηματίσας τοῦ Χρυσάφου καὶ τοῦ Μπαλασίου.

(3) Οὗτος ἦν μαθητὴς Πέτρου Βυζαντίου καὶ ἄλλων τινῶν διδασκάλων τῆς Παλαιᾶς μεθόδου, ἣν δὲ Μουσικογράφος ἐπιτίθειαις ἔγραψε δὲ χειρόγραφα βιβλία Μουσικῆς πηλαῖα τε καὶ νέα πάμπολλα.

(4) Οὗτος ἐμέλεισεν εἰρμολόγιον τῶν Καταβασίων, τὸ ὅποιον ἐξήγγησεν ὁ Πέτρος ὁ Λακεδαιμόνιος καλλωπίσας αὐτόν· ἔγραψε δὲ μέλη δοξολογιῶν, εἰρμῶν καλοφωνικῶν, καὶ ἄλλα πολλά· ὑπῆρξε σύγχρονος τοῦ νέου Χρυσάφου.

(5) Τούτου σώζεται ἐγχειρίδιον περὶ Μουσικῆς χειρόγραφον, γραφὴν ἔτι σωζομένης τῆς χειρονομίας, ὅθεν διαιεῖ καὶ πρὸς εἰδέτας.

(6) Οὗτος ἦν ἡ σύγχρονος, ἡ ὀλίγῳ ὕστερον τοῦ Χρυσάφου, ἤχησε δὲ περὶ τὸ 1670 ἔτος· ἐμέλεισεν Στιχηράριον, καὶ ἄλλα πολλά.

(7) Οὗτος ἦν ἡ γραφὴ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, διότι μὴ γυμνασθεὶς ὁ Ἰακώβος εἰς τὸ γράφειν, ἐψάλλε μὲν αὐτός, ὁ δὲ Γεώργιος ἔγραφεν· ἐδίδασκε δὲ τὰ Μουσικὰ εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν κατὰ τὸ Φανάρι, ἐν τῇ Χίῳ, καὶ εἰς τὰς

ἀλώσεως Κωνσταντινουπόλεως. Γρηγόριος Πρωτοψάλτης Βυζάντιος ⁽¹⁾.

Δ

ΝΔ'. Δαβὶδ μοναχός. Δαμιανός Βατοπαδινός. Δανιὴλ παλαιός. Δανιὴλ ὁ νέος. Δανιὴλ Πρωτοψάλτης ⁽²⁾. Δημήτριος Δακιανός, μαθητὴς Κουκουζέλου. Δημήτριος ἐκ Ῥαιδεστοῦ. Διονύσιος μοναχός. Δούκας Λαοσυνάκτης. Δούκας Σιρόπουλος.

Ε Ζ Η

ΝΕ'. Εδνοῦχος Πρωτοψάλτης τοῦ Φιλανθρωπίου. Ἐρραῖμ Κερίας. Ζαχαρίας, Πρωτοψάλτης Κυζίκου. Ζαχαρίας χανεντὸς ⁽³⁾. Ζαφείριος Ἀποστόλου Ζαφειρόπουλος ⁽⁴⁾. Ἡθικός.

Θ

ΝΘ'. Θεόδουλος μοναχός. Θεόδωρος Στουδίτης. Θεόδωρος Ἀγαλλιανός. Θεόδωρος Θαλασσινός. Θεόδωρος Καλλικρατίας. Θεόδωρος Κλαβᾶς. Θεοφάνης Καρίκης, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Θεόδωρος ὁ Αὐτοκράτωρ ⁽⁵⁾. Θεοφύλακτος Ἀργυρόπουλος. Θωμᾶς Ἱερεὺς καὶ Θεόδωρος ὁ Φωκαεύς ⁽⁶⁾.

Κυδωνίας τῆς Ἐφέσου, ὅπου καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ 1816 ἔτος· ἐχρημάτισε δὲ μαθητὴς Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, καὶ συμμαθητὴς Χουρμουζίου χαρτοφύλακος. Διδάσκαλος δὲ Γρηγορίου Πρωτοψάλτου, οὗδ' ἐψάλλεν ἐπ' Ἐκκλησίαις.

(1) Οὗτος ἦν μαθητὴς Γεωργίου τοῦ Κρητός, καὶ εἰς τῶν τριῶν ἐφευρετῶν τῆς Νέας Μεθόδου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς· μετέφρασεν ὅλας τὰς νεοεπινοημένας μελωδίας, ἤγουν τὰ παππαδικὰ, ἐμελοποίησε Χερουδικὰ τρεῖς στάσεις, Κοινωνικά, Αἰνεῖται μίαν στάσιν· ὅλα τοῦ ἐνικοῦ τὰ Κοινωνικά, Μαθήματα Πολυελέους, Δοξολογίας, Κρατήματα καὶ τλπ. ἦτο δὲ καὶ καθαριστὴς ἄριστος· ἀπέθανεν εἰς τὸ 1822 ἔτος, καὶ διεδόθη αὐτὸν ὁ Κωνσταντίνος Βυζάντιος.

(2) Οὗτος κατήγετο ἀπὸ τὸ Τύρναβον τῆς Ἀαρύσης, ἐμέλεισεν Μαθήματα, Χερουδικὰ, Κοινωνικά, Πολυελέους, Κοινωνικά τοῦ ἐνικοῦ, καὶ ἄλλα πολλά· ἀπέθανε δὲ εἰς τοὺς 1789 τῇ 29 Δεκεμβρίου καὶ διεδόθη αὐτὸν ὁ Ἰακώβος.

(3) Οὗτος ἦν τῷ Δανιὴλ σύγχρονος, σώζονται δὲ τούτου Εἰρημοὶ Καλοφωνικοί, καὶ ἔτι εἰς τοὺς χανεντέδες σώζονται Φασίλια μεγάλῃ καὶ ὀλίγῃ.

(4) Οὗτος ἦν μαθητὴς Γεωργίου τοῦ Κρητός, καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἦλθεν εἰς Κωνσταντινουπόλιν κατὰ τὸ 1816 καὶ ἐδιδάχθη τὴν νέαν Μέθοδον παρὰ τῶν τριῶν διδασκάλων τῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ γένους ἡμῶν. Οὗτος πρῶτος ἐυστήθη Μουσικοδιδάσκαλος εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Βασιλικὴν Σχολήν· ἐμελοποίησε δὲ ἔνῃ πολυέλειον εἰς ἣν ἐναρμόνιον καὶ ἄλλα τινά.

(5) Οὗτος ἐκασίλευσε περὶ τὸ 830 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ· περὶ αὐτοῦ λέγει ὁ Κεδρινός, ὅτι ἐπιστομαῖο νὰ ἦναι καὶ μελωδός, διὸ καὶ ὕμνους ποιῶν τινάς, καὶ Στιχηρὰ μελίζων, ἔδιδε ποτέτρεπαι· φέρεται δὲ καὶ τις λόγος, ὡς ἔρωτι τοῦ μέλους βαλλόμενος, κατὰ τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐν φαειραῖς πανηγύρεσιν οὐ παρηγεῖτο χειρονομεῖν.

(6) Οὗτος ἦν Ὁρέσιος ἐκ Φωκίας τῆς Ἰωνίας· ἐδιδάχθη τὴν Μουσικὴν εἰς τὰ 1816 παρὰ τῶν τριῶν διδασκάλων τῆς νέας μεθόδου· συνεχοροστάτει μετὰ τοῦ διδασκάλου Χουρμουζίου χαρτοφύλακος εἰς τὴν ἱερὰν Ἐκκλησίαν τῶν Ταταούλων. Εἶτα δὲ συνεστήθη ψάλτης εἰς δεξιὸν χορὸν τῆς ἐν Γαλατῇ Ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Νικολάου, χρόνους ἱκανούς, ἐξέδωκεν εἰς τόπον ὅλα σχεδὸν τὰ νεώτερα βιβλία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς. Ἐγύμνασε δὲ μνηστὰς ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους· ἐμελοποίησε διάφορα Ἐκκλησιαστικὰ μέλη· διώρωσε κατὰ γράμμην τὸ καλοφωνικὸν Εἰρμολόγιον· πρῶτος ὁ γρηθεὶς ἐτόνισε τὴν βυτέρτην κελουμένην βίβλον, διελήσας εἰς Κρητικὰ καὶ τινὰ περὶ ὀρθογραφίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς καὶ ἕτερα τινά.

I

NZ'. 'Ιάκωβος Πρωτοφάλτης ⁽¹⁾. 'Ιερεμίας Χαλκηδόνος. 'Ιωακείμ Βυζής δ' 'Αλαμπάσης, μαθητής Μπαλασίου. 'Ιωάννης δ' ὅσιος πατὴρ ἡμῶν δ' Δαμασκηνός. 'Ιωάννης Γλυκός. 'Ιωάννης μαίστορ δ' Κουκουζέλης ⁽²⁾. 'Ιωάννης Βατάτζης. 'Ιωάννης Σγουρόπουλος. 'Ιωάννης Φωκᾶς. 'Ιωάννης Οὐρανιώτης. 'Ιωάννης δ' Κλαδᾶς ⁽³⁾. 'Ιωάννης Κουκουμᾶς ⁽⁴⁾. 'Ιωάννης ἱερεὺς δ' Πλουσιαδινός ⁽⁵⁾. 'Ιωάννης Πρωτοφάλτης ⁽⁶⁾. 'Ιωάννης Πρωτοφάλτης Ραιδεστοῦ. 'Ιωάσαφ δ' νέος Κουκουζέλης. 'Ιωάννης δ' νῦν Πρωτοφάλτης ⁽⁷⁾.

K

ΝΗ'. Κάλλιστος παλαιός ⁽⁸⁾. Κάλλιστος ἐκ Νικαίας. Καμπάνης Καρ-
δουνάρης. Κασσιανὴ Μοναχὴ ⁽⁹⁾. Κλήμης Λέσβιος. Κορνήλιος Μοναχός.

(1) Οὗτος ἤκουσε περὶ τὸ 1790 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ. Ἐμελοποίησεν ὅλον τὸ Δοξαστικαίριον, 8 δοξολογίας, συνέτεμε τὰ μεγάλα Κεκραγάρια καὶ τὸ πολυέλεον τοῦ Δανιὴλ· διώρθωσε τὰ σφάλματα τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων διὰ προτροπῆς Γρηγορίου Πατριάρχου· ἦν γραμματικὸς ἄριστος καὶ Μουσικὸς καλὸς· φιλοτιμούμενος να φυλάξῃ τὸ νήμα, πολλάκις παρέβλεπε τὸν ρυθμὸν τῶν προσομίων καὶ κανόνων.

(2) Περί τούτου εὑρίται ἐν τῇ ἀμαρτωλῶν σωτηρίᾳ. Ἄῤῥο τις νέος εἰς τὴν «μεγαλόπολιν Δυρράχιον τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς, ὀρφανὸς ἀπὸ τὸν πατέρα, ἡ ὑδὲ μήτηρ αὐτοῦ, ὡς εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος, ἔδωκε τὸν παῖδα νὰ μανθάνῃ τὰ ἱερὰ γράμματα, τὸν ὁποῖον (διότι ἦτον εἰς τὸν νοῦν ἐπιδέξιός, καὶ πλείστα καλοφω-
ανος) ἅπαντες ἐπωνόμαζον ἀγγελόφωνον. Τὸν καιρὸν ἐκείνον, καθὼς εἶναι συνή-
θεια εἰς τὰ βασιλῆα πάντοτε, ἐζήτουν εὐλόλους καὶ καλοφώνους, καὶ εὐρόντες
αὐτόν, ἔβηλον εἰς σχολεῖον βασιλικὸν νὰ παιδεύηται τὴν Μουσικὴν τέχνην, ἕως
νὰ γένῃ εἰς αὐτὴν τέλειος, ὅς τις εἰς ὀλίγον καιρὸν, ὡς ἄγγιχους καὶ φρόνιμος
ὑπερέβη ἅπαντα».

(3) Φέρεται καὶ τοῦτου γραμματικῆς Μουσικῆς περὶ μετροφωνίας χειρόγραφος, ὑπῆρξε δὲ μετὰ τὸν Κουκουζέλη.

(4) Εύρίσκεται και τούτου γραμματική Μουσικής περί μετροφωνίας, καὶ περὶ ᾠγῶν χειρόγραφος.

(5) Εύρίσκεται τούτου ένας τροχός εις τὴν ἀρχὴν τῆς Παπαδικῆς.

(6) Τραπεζούντιος ἦν οὗτος ὁ Ἰωάννης, χρυσόχοος κατ' ἀρχὰς γενόμενος, εἴτα τῷ Παναγιώτῃ μαθητεύσας, καὶ ἅπαντα τὰ τότε σωζόμενα Μουσικὰ ποιήματα ἐκδιδαχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἱκανῶς ἐπιδοὺς τὴν Μουσικὴν, ἐψηφίσθη λιμπαδοῦριος, τῷ διδασκάλῳ συμψάλλον.

(7) Οὗτος ἦν ἀπὸ τοῦ Καταστάνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Νεοχωρίτης· ἐξέδωκε διὰ τοῦ τύπου μονότομον Ἀνθολογίαν, τὸ ἀργυρούτομον καταβασίων Εἰρμολόγιον Πέτρου Λαμπαδαρίου, καὶ Πέτρου Πρωτοψάλτου, καὶ τινα ἐκλογὴν τοῦ καλοφωνικοῦ Εἰρμολογίου· ἐμελοποίησε δὲ καὶ ὅτῳ καὶ ἦχον Κοινωνικὰ Αἰνεῖται τῶν Κυριακῶν· ἐξέδωκε Πανδέκτην καὶ Ἀναστασιματάριον.

(8) Κάλλιστος ὁ Ξανθοπούλους ἔζη 1341 μετὰ Χριστόν· ἔγραψε κατάλογον τῶν ὑμνογράφων τῆς Ἐκκλησίας.

(9) Ἡ Κασσιανὴ λέγεται καὶ Κασσία καὶ Εἰκασία, περὶ ἧς ἀναφέρουσι Παῦλος, Κωδινός, καὶ Θεόδωρος ὁ Πρίθρομος τὰ ἑξῆς. «Ἡ μονὴ τῆς Εἰκασίας ἐκτίσθη παρὰ Εἰκασίας μοναχῆς, εὐσεβεστάτης καὶ παρθένου ὥραια τῷ εἶδει» ἥτις σωφωτάτη οὖσα, κανόνας πολλούς, στιχηρά, καὶ ἄλλα τινὰ ἱερωθούμενα ἐποίησεν καὶ ἐμελῶθησεν ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου τοῦ βασιλέως. «Ἡ δὲ μονὴ τῆς Εἰκασίας ἐκτίσθη παρ' αὐτῆς, μοναχῆς γεγονούας, διτε τῆς βασιλείας ἀπέτυχε παρὰ

Κοσμάς ὁ δσιος πατὴρ ἡμῶν ⁽¹⁾. Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ⁽²⁾.
Καντεμύρης ⁽³⁾. Κωνσταντῖνος ὁ Πρωτοψάλτης ⁽⁴⁾. Κύριλλος ὁ Τήνου ⁽⁵⁾.

A

ΝΘ'. Λάσκαρης Πηγωνίτης. Λέων ὁ σοφὸς καὶ Αὐτοκράτωρ ⁽⁶⁾. Λογ-
γῆτος Μοναχός.

M

Ε'. Μανουήλ υἱὸς Κορώνη. Μανουήλ Γαζής. Μανουήλ Ἀργυροπούλος.
Μανουήλ Φωκιανός. Μανουήλ Ἀγαλλιανός. Μανουήλ ὁ μέγας ρήτωρ.
Μανουήλ Θηβαίος. Μανουήλ Μανουγρᾶς. Μανουήλ ὁ Χρυσάφης (7). Μα-

«Θεοφίλου βασιλέως· σεβασμῖα δὲ καὶ ὥραια ἐτύγχανεν. Αὕτη κανόνας καὶ σι-
γῆρὰ ἐποίησεν ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου καὶ Μανουὴλ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὅποια
ὑτὰ εἰς πόρνην, καὶ εἰς τὸ μύρον, αὐτῆς γὰρ εἰσὶν ἅπαντα ταῦτα· ἀλλὰ πολὺ πρό-
τερον, ὡς ἐξ ἀγράφου ἔχομεν παραδόσεως, γυνὴ τις τῶν εὐπατρίδων σοφὴ καὶ
«παρθένος, Κασία τοῦνομα τοῦ τε μέλους ἀρχηγὸς ἐχρημάτισε, καὶ τὸν κανόνα
«συνέταξε τοῦ μεγάλου Σαββάτου· οἱ δὲ ὑστερον τὸ μέλος ἀγασσάμενοι, ἀνάξιον
«δ' ὅμως κρίναντες γυναικείως συμμῆλαι λόγους τὰ τοῦ Ἡρώα ἐκείνου Κοσμῶ
«μουσαουργήσαντες, τὸ μέλος παραδόντες, τῷ Μάρκῳ καὶ τοῖς Ἱεροῦς ὕμνους ἐγγει-
«οῦσαντες, τὴν πλοκὴν τῶν τροπαρίων τοῦτω μόνῳ ἐπέτρεψαν. Θεόδωρος Πρόδρομος.

(1) "Ομοίος τῷ Διμασχηνῶ Ἰωάννῃ κατὰ τε τὸν βίον καὶ κατὰ τὸν λόγον ἐγγραμμάτισεν ὁ Κοσμάς· λέγει ὁ Μελέτιος ἐν τῇ Ἑκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ· ὁ δὲ Σούδας οὕτως· αἱ γοῦν ἀσματικοὶ κανόνες Ἰωάννου τε καὶ Κοσμά, σύγκρισιν οὐκ ἐδέξαντο οὐδ' ἂν δέξαντο μέχρις ἂν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος περαιωθῇσεται.

(2) Κωνσταντίνος Πορφυρογέννητος υἱὸς ἦν Λέοντος τοῦ Σαφούς· ἐγεννήθη ἀπὸ Χριστοῦ 905· εἶχε μεγάλην κλίσιν εἰς τὴν σπουδὴν καὶ φιλομαθειαν, ἐβασίλευσε χρόνους 47. Οὗτος ἐποίησε τὰ ἐν τῇ ὀκτωήγῳ Ἐξαποστειλάρια.

(3) Ὁ Καντεμήςρης ἔγραψεν ἑλληνιστί καὶ τουρκιστί περὶ Μουσικῆς, ἐξ ὧν μόνον τὸ τουρκιστί σώζεται, διαλαμβάνον περὶ ἐξωτερικῆς Μουσικῆς ἐφεῦρε καὶ ρυθμόν, τὸν καλούμενον ζάρ μπείν· καὶ κατήγετο μὲν ἀπὸ τὸ γένος τῶν ἡγεμόνων τῆς Μολδοβλαχίας· περιῆλθε δὲ Τουρκίαν, Ἀραβίαν καὶ Περσίαν, διδασθεὶς ἐντελὲς τὴν εἰς ἑκείνους τοὺς τόπους σωζομένην Μουσικὴν, μετεχειρίζετο δὲ ὄργανα τὸ νέψ, καὶ τὸ ταμπούρι.

(4) Οὗτος ἦν Βυζάντιος μαθητὴς Γεωργίου τοῦ Κρητός, καὶ Μανουὴλ Ἡρωτοφάλτου· ἐμελοποίησε τὸ ἀργοσύνημον δοξαστικαρίον, καὶ ἐξέδωκεν αὐτὸ διὰ τοῦ τύπου· τρεῖς τάξεις Χερουσιτικά, μίαν τάξιν Αἰνεῖτε, ἕνα Πολυέλεον· ἐκαλλώπισε τὸ ἀργοσύνημον Ἀναστασιατικάριον, καὶ ἄλλα τινὰ ἀναγκαῖα. τὰ ὅποια θέλουσιν σημειωθῆναι εἰς τὴν μονότονον Ἀνθολογίαν τοῦ, ἐξέδωκε διὰ τὸ Τυπικὸν τὸ ὑπὸ πολλῶν Πατριαρχῶν ἐπιβεβαιωθὲν διὰ τοῦ Τύπου. Ἐτι δὲ καὶ ἴδιαν Ἀνθολογίαν.

(5) Οὗτος, ἀπὸ τοῦ περὶ Μουσικῆς σύγγραμμά του, φαίνεται ὅτι μετείχε καὶ τῆς Ἑλλάδος φωνῆς, καὶ Μουσικῆς τῆς Ἑκκλησιαστικῆς τε καὶ ἐξωτερικῆς· ἐδίδαχον δὲ τὴν Ἑκκλησιαστικὴν Μουσικὴν ἀπὸ τοῦ Παναγιώτου Πρωτοψάλτου Χαλάτσογλου, συνέβαλλεν ἐνίοτε τῷ Δανιὴλ ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ καὶ ἐπὶ τῆς Ἑκκλησιαστικῆς Μουσικῆς συνέγραψε διάφορα περὶ χαρακτῆρων καὶ ᾠων.

(6) Λέων ὁ σοφὸς ἀπέθανεν 911 ἀπὸ Χριστοῦ· ἦν δὲ υἱὸς τοῦ Καίσαρος Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος, καὶ τούτου διάδοχος τῆς βασιλείας Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ᾗ ἐβασίλευσε χρόνους 22. Οὗτος ἐμελοποίησεν ὕμνους Ἑκκλησιαστικούς, ἐξ ὧν εἰσὶν καὶ τὰ ἑνδεκα ἐωθινά.

(7) Μανουήλ Χρυσάφης ὁ παλαιός, ἦν Λαμπαδάριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου ἐπὶ ἀλώσεως.

νουήλ Γούτας. Μανουήλ Πρωτοφάλης ⁽¹⁾. Μάρκος δ' Εὐγενικός. Μάρκος Κορίνθου. Μελέτιος Συναίτης. Μελχισεδέκ, Ἐπίσκοπος Ραιδεστού. Μιχαήλ Ἀνανεώτης. Μιχαήλ Κουκουλάς. Μοσχιανός.

ΝΞΟΗ

ΕΑ'. Ναθαναήλ Νικαίας. Νήφων Δομέστικος. Νικηφόρος δ' Ἡθικός. Νικηφόρος Χίος. Νικόλαος Δομέστικος. Νικηφόρος Τραμουντάνας, Πρωτοφάλης Ρόδου. Νικόλαος Ἀσάν δ' Κύπριος. Νικόλαος Ἀδριανουπολίτης. Ξένος δ' Κορώνης, Πρωτοφάλης τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ὁγουρλοῦς Γεωργίου Καισαρεύς ⁽²⁾. Παγκράτιος ἱερομόναχος. Παΐσιος μοναχός. Παναγιώτης Χαλάτσογλους ⁽³⁾. Πανάρετος Πατζάδας δ' Πράσινος. Πέτρος δ' Μπερκέτης ⁽⁴⁾. Πέτρος Λαμπαδάριος Λακεδαιμόνων ⁽⁵⁾. Πέτρος ⁽⁶⁾ Πρωτο-

⁽¹⁾ Οὗτος ἐμελοποίησε τὸ Μακάριος ἄνθρωπος, τὰ κατ' ἦχον Ἀντίφωνα, συντόμους δοξολογίας, τρία Χερουδικά, τοὺς στίχους τῶν Κεκραγάρων, καὶ ἄλλα τινὰ ἐπλήρωσε δὲ καὶ τὸ κοινὸν χρέος εἰς τοὺς 1819 κατὰ τὴν 21 Ἰουνίου.

⁽²⁾ Οὗτος ἐχρημάτισε μαθητὴς Γεωργίου τοῦ Κρητός, Μανουήλ Πρωτοφάλου καὶ Γρηγορίου Πρωτοφάλου· ἐμελοποίησε δώδεκα καλοφωνικοὺς Εἰρμούς εἰς τὴν παλαιὰν μέθοδον, κατὰ μίμησιν Πέτρου τοῦ Μπερκέτου· μετεφράσθησαν δὲ εἰς τὴν νέαν μέθοδον παρὰ τινος Μουσικοῦ Σπυρίδωνος Ἀναστασίου τοῦ ἐκ Σπάρτης τῆς Πεισιδίας.

⁽³⁾ Ὁ πατὴρ τοῦ Παναγιώτου κατήγετο ἐκ Τραπεζούντος, ἦν δὲ κατὰ τὸ ἐπάγγελμα Χαλάτης, ἐνυμφεύθη δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Εἰς τὴν οἰκίαν τούτου ἐλθὼν μοναχὸς τις, συγγενὴς καὶ Μουσικός, ἐδίδασκε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Παναγιώτην ἀρχὰς τινὰς τῆς Μουσικῆς· εὐφρων δὲ ὄντα, καὶ φυσικὴν ἔχοντα εὐρίαν πρὸς Μουσικὴν ἰδὼν, συνεβούλευεν αὐτῷ ἵνα πορευθῇ εἰς τὴν Βατοπαϊδεῖον μοναστήριον τὸ κατὰ τὸν Ἄθω, καὶ τῷ τότε ψάλλοντι ἐκεῖ Δαμιανῷ νὰ μαθητεύσῃ· διότι κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἐξέλειπον ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰδήμονες ψαλμοδοτοὶ· τούτῳ γοῦν τῷ Δαμιανῷ μαθητεύσας ὁ Παναγιώτης, καὶ πάντα τὰ τότε σωζόμενα Ἐκκλησιαστικά μέλη ἐκδιόχθη, ὑπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰσεδέχθη Πρωτοψ. ἐν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ. Τούτου μέλη σώζονται· εἰς εἰρήμους, τὸ ἐφρίξεν γῆ, μετὰ τοῦ Κρατήματος· ἕτερον Κράτημα εἰς ἦχον βαρύν, καὶ ἄλλα τινὰ.

⁽⁴⁾ Οὗτος ὑπερέβη πάντας τοὺς Μουσικοὺς εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν καλοφωνικῶν Εἰρμῶν· ἦν δὲ σύγχρονος τῷ Παναγιώτῃ· ἐφύλλε κατὰ τὰ Ὑψωμαθία. Μπερκέτης δὲ ὠνομασθῆ, ἐπειδὴ ὡς λέγουσι διδάσκων εἰς τοὺς μαθητὰς τοὺς Εἰρμούς καὶ ἐρωτώμενος ἂν ἔχη καὶ ἄλλους, ἀπεκρίνατο αὐτοῖς πάντοτε, μπερκέτι· οὗτος ἐμέλισε περισσότερα μέλη ἀπὸ ὅλους τοὺς κατὰ καιρὸν Μουσικοὺς.

⁽⁵⁾ Οὗτος ἐμαθήτευσε κατ' ἀρχὰς εἰς Σμύρνην εἰς τινὰ μοναχόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀπέρσαν ἀρχετὰ μαθήματα, ἔπειτα ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐμαθήτευσε εἰς τὸν Ἰωάννην Πρωτοψ. τῆς δὲ μελοποιίας ἤρξατο, ἔτι Δομέστικος ὢν τοῦ β'. χοροῦ, ἐμέλισε δὲ Ἀναστασιματάρια δύο, Χερουδικὰ καὶ Κοινωνικά τῶν Κυριακῶν κλάσεις τέσσαρες, καὶ ἀπὸ τὰ Κοινωνικά τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἄλλα μὲν διπλὰ, πολλὰ δὲ καὶ τριπλὰ. Πολυελέους, Πασαπνοῦ, Δοξολογίας, ὁλόκληρον Δοξαστηγάριον, ὁλόκληρον Εἰρμολογίον, ἐξήγησε τὰ μεγάλα Κεκραγάρια, τὸ μέγα Ἰσον, τὰ Ἀνακτανάρια, τὸ ἄνωθεν οἱ Προφῆται, τὸ Μακάριος ἄνθρωπος, ἐμέλισε δὲ καὶ στίχους πολιτικοὺς εὐρύθμους, καὶ ἄλλα τινὰ· ἐγκρίρει καλῶς καὶ τὸ ταμποῦρι.

⁽⁶⁾ Οὗτος ἦν ἀπὸ τοῦ Κατασθένου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ Νεχωρίου, μαθητὴς Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου, ἐμελοποίησε δὲ ὀκτὼ Κοινωνικά τῶν Κυριακῶν, καὶ ὀκτὼ Χερουδικὰ ἐν Μάθημα, μίαν Δοξολογίαν, Καταβασίας τινὰς, τὸ σύντομον Εἰρμολόγιον· ἐξήγησε δὲ πολλὰ ἐκ τῶν παλαιῶν ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης Πατριαρχείας Καλλανίου τοῦ ἀπὸ Νικαίας διὰ τινὰ σφάλματα ἐξώσθη τοῦ κλη-

φάλης δ' φυγὰς· Πέτρος Ἐφέσιος ⁽¹⁾. Πρασινός. Πέτρος Συμεὼν δ' νέος, Βυζάντιος ⁽²⁾.

ΡΕΤΦ και Χ

ΕΒ'. Ρωμανὸς δ' μελωδός ⁽³⁾. Σέρριος, Στέφανος Ἀγιοπολίτης. Στέφανος Μιχαήλ δ' νῦν Λαμπαδάριος τῆς Μ. Ἐκκλησίας ⁽⁴⁾. Στυλιανὸς ἱερεὺς. Συμεὼν Λαοσυνάκτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Συμεὼν Ψυρίτζης. Σωφρόνιος ἱερομόναχος Καφας. Τζακνόπουλος. Φίλιππος Γαδβαλάς. Φωκῆς Δομέστικος. Χαλιεούρης. Χριστόφορος μιστάκων. Χουρμούζιος ἱερεὺς. Χουρμούζιος διδασκαλὸς δ' Χαρτοφύλας ⁽⁵⁾. Χρυσάνθος δ' διδασκαλὸς, Μητροπολίτης Προύσης ⁽⁶⁾.

ρου καὶ ἔφυγεν εἰς Κερσάννησον, κἀκεῖθεν εἰς Ἰάσιον τῆς Μολδαβίας, καὶ πολλὰ ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀναξιοπαθῆσας, τὸν βίον μετέλλαξε κατὰ τὸ 1808 ἀπὸ Χ.

⁽¹⁾ Οὗτος ἦν μαθητὴς Γεωργίου τοῦ Κρητός, ἐξέδωκεν εἰς τύπον τὸ Ἀναστασιματάριον Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου, ἀπέθανεν εἰς Βλαχίαν περὶ τὸ 1840 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ.

⁽²⁾ Οὗτος ἦν Πρωτοφάλης τοῦ Μακαριωτάτου Ἱεροσολύμων, μαθητὴς Μανουήλ Πρωτοφάλου καὶ Γεωργίου τοῦ Κρητός, καὶ συμμαθητὴς Κωνσταντίνου τοῦ Πρωτοφάλου τῆς παλαιᾶς μεθόδου. Κατὰ δὲ τὸ 1816 ἔτος ἐειδέχθη τὴν νέαν μέθοδον· ἦν δὲ Μουσικὸς ἀριστος, ὅστις ἐγύμνασε πολλοὺς μαθητὰς εἰς τὴν παλαιὰν καὶ νέαν μέθοδον ἐμελοποίησε δὲ καὶ τινὰς μελοποιίας.

⁽³⁾ Οὗτος ἦν Ἐδεσσηνὸς τὴν πατρίδα, ἐλθὼν δὲ εἰς Κωνσταντινούπολιν κατώκησεν εἰς μοναστήριον τῆς Θεοτόκου· ἐποίησε δὲ καὶ ἐμελωδῆσε, τὸ, Ἡ Παρθένος σήμερον, καὶ ψάλλον αὐτὸ ἐπ' ἄμβωνος, ὑπὸ πάντων τῶν ἀκροατῶν θαυμάσθεις τε καὶ εὐφραμισθεῖς, συνέγραψε καὶ ἐμελοποίησε καὶ ἄλλα Κοντάκια ὑπὲρ τὰ χίλια· ὅρα τὸν μεταφραστὴν τῇ κ'. Ὀκτωβρίου.

⁽⁴⁾ Οὗτος ἦν ἐκ Ταταούλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἐξέδωκεν εἰς τύπον σὺν τῷ Ἰωάννῃ Πρωτοφάλτῃ τὴν μονότονον Ἀνθολογίαν· μετέφρασεν εἰς τὴν νέαν μέθοδον τὸ δίτομον Δοξαστηγάριον Κωνσταντίνου Πρωτοφάλου κατὰ τὸ 1842 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ καὶ τὴν δίτομον Ἀνθολογίαν· ἐξέδωκε καὶ τὴν Μουσικὴν Κυψέλην.

⁽⁵⁾ Οὗτος ἦν μαθητὴς Ἰακώβου Πρωτοφάλου, εἰς τῶν τριῶν διδασκάλων ἐφευρετῶν τῆς νέας μεθόδου· ἐμελοποίησε τὸ Μακάριος ἄνθρωπος, Μαθήματα Ρόδου τὸ ἀμάραντον κατ' ἦχον, τὸ, Ὁ Εὐσχήμων Ἰωσήφ, Πολυελέους, Δοξολογίας, Τυπικά, Στιγολογίαν κατ' ἦχον, Ἀντίφωνα κατ' ἦχον, Καταβασίας, Χερουδικὰ, Κοινωνικά τῶν Κυριακῶν, καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ, Κρατήματα, καὶ ἄλλα. Μετέφρασε δὲ ὅλα τὰ παλαιὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς μόνος του εἰς τὴν ρηθεῖσαν μέθοδον, διορισθεῖς γενικῶς, ἵνα μετὰ Γρηγορίου Λαμπαδάρου παραδίδῃ εἰς τὴν κοινὴν τοῦ Γένους σχολήν, τὸ πρακτικὸν αὐτῆς μέρος. Παρέδωσε δὲ χρόνους ἑξή, ἥτοι ἀπὸ τὰ 1815 ἕως εἰς τὰ 1824. Καὶ τὰ μὲν ἐξηγηθέντα Μουσικὰ βιβλία παρὰ Χουρμούζιου εἰσὶ ταῦτα. Ἀναστασιματάριον ἄργον τοῦ Χρυσάφου, Δοξαστηγάριον ἄργον Ἰακώβου Πρωτοφάλου, τοῦ Μπερκέτου βιβλίον λεγόμενον, παλαιὰ Παπαική, τὰ δύο ἀργὰ Στιγυράρια Παλαιῶν Πατρῶν, καὶ Χρυσάφου, τὸ εἰς μεμβράναν παλαιὸν Στιγυράριον, τὸ Οἰκηματάριον, τὸ Κρατηματάριον, καὶ τὸ Μαθηματάριον, ἅτινα ἡγοράσθησαν παρὰ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυρίου Ἀθανασίου κατὰ τὸ 1838 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ. Ἐξέδωκε δὲ τοῦ Τύπου καὶ δίτομον Ἀνθολογίαν κατὰ τὸ 1824. Τὸ ἄργον καὶ σύντομον Εἰρμολόγιον τῶν Καταβασίων, καὶ τὸ βιβλίον τοῦ ἑξ' Ἑβραίων Νεοφύτου ραβίνου καλούμενον.

⁽⁶⁾ Οὗτος ἦν μέλος τῶν τριῶν ἐφευρετῶν τῆς νέας μεθόδου, παραδίδων εἰς τὴν κοινὴν τοῦ Γένους σχολήν τὸ θεωρητικὸν αὐτῆς μέρος. Οὗτος ἔγραψε περὶ Μου-

ΕΓ'. Αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι οἱ κατὰ καιρὸν χρηματίσαντες μελοποιοὶ καὶ διδάσκαλοι τῆς παρ' Ἑλλήσι σωζομένης ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, τὴν ὅποιαν ἔσωσεν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ μεγάλου ναυαγίου τοῦ Γένους, ἡ μήτηρ ἡμῶν Ἑκκλησία. Διότι ὅταν ἐξέλιπεν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἡ ἔμμουσος ψαλμωδία, ἐσώζετο ἐν ταῖς Ἑκκλησίαις ταῖς κατὰ Πελοπόννησον καὶ Κρήτην. Ὅτε δὲ καὶ ἐκεῖθεν ἀπέπτυ, ἐσώζετο ἐν τῇ τοῦ Ἀθῶνος ἀγιωσύμῳ ὄρει, ἐπειδὴ ἐχρησίμευεν ἡ διάδοσις τῆς Μουσικῆς εἰς τοὺς Ἑκκλησιαστικούς, καὶ ἄλλοτε μὲν, μάλιστα δὲ εἰς τὰς ἀγρυπνίας, ἦγον εἰς τὰς παννυχίους τελετὰς ἀπὸ τοῦ Ἀθῶνος αὐθις μετεκομίσθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ τοῦ νέου Χρυσάφου, τοῦ Μπερεκέτου.

ΕΔ'. Σώζονται δὲ συγγράμματα διαλαμβάνοντα περὶ τῆς τοιαύτης Μουσικῆς τὰ ἐπισημότερα.

α'. Ὁ ἐπιγράφεται Γραμματικὴ Μουσικῆς Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Κοσμά τοῦ μελωδοῦ, καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, κατ' ἐρωταποκρίσιν, εὐρισκομένην ἐν τοῖς παλαιαῖς Στιχηραρίοις, καὶ ἐν μεμβράναις φαίνεται ὅμως ἀπὸ τὴν ἔκφρασιν τῆς ὅτι δὲν εἶναι γνήσιον γέννημα οὐδενὸς τούτων τῶν τριῶν Διδασκάλων.

β'. Ὁ ἐπιγράφεται Ἰωάννου τοῦ Κλαδᾶ· πραγματεύεται δὲ περὶ μετροφωνίας, σημείων Μουσικῆς, καὶ ἤχων.

γ'. Ὁ ἐπιγράφεται Ἰωάννου τοῦ Πλουσιαδινοῦ, πραγματεύεται δὲ καὶ τοῦτο περὶ τῶν αὐτῶν.

δ'. Τὸ ἐγχειρίδιον Μανουὴλ τοῦ Χρυσάφου, πραγματευόμενον περὶ τῶν χαρακτήρων, ἤχων, καὶ μάλιστα περὶ τῶν φθωρῶν.

ε'. Τὸ περὶ Μουσικῆς Ἑκκλησιαστικῆς τε καὶ ἐξωτερικῆς Κυρίλλου ἐπισκόπου Τήνου, πραγματευόμενον περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ περὶ τόνων καὶ μακαρίων κατὰ τοὺς Ὁθωμανούς.

ς'. Τὸ περὶ Μουσικῆς τοῦ Καντεμήρη, σωζόμενον Τουρκιστί.

ζ'. Σύγγραμμα Γαβριὴλ Ἱερομονάχου καὶ Φιλοσόφου, περὶ τῆς Μουσικῆς τέχνης· εὐρίσκονται δὲ καὶ ἄλλων ὀλιγομαθεστέρων συγγράμματα, τοὺς ὁποίους περιττὸν εἶναι νὰ ἀναφέρωμεν.

η'. Ἰωάννης δὲ Κουκουζέλης εἰς τὸ μέγα τοῦ Ἰσού, τὸ ἐξηγηθὲν παρὰ Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου, ἀπαριθμεῖ ἐμμελῶς τοὺς χαρακτῆρας καὶ τὰς θέσεις, ὅς εἰς τὸν καιρὸν τοῦ μετεχειρίζοντο πρὸς παράστασιν τῶν μελῶν· τοιαύτας δὲ μεθόδους ἐποίησαν καὶ ἄλλοι Μουσικοὶ διδάσκαλοι, δι' ὧν προωδοποιοῦν, εἰσάγοντες τοὺς Μαθητὰς εἰς τὴν Μουσικὴν.

»Κείμενον τοῦ μεγάλου Ἰσού.

Ἰσού, Ὀλίγον, Ὁξετα, καὶ Πεταστή, καὶ Διπλῇ, Κράτημα, Κρατημοκατάδασμα, Τρομικόν, Ἐκστρεπτόν. Θές, καὶ Ἀπάθες, Θεματισμός, Ὁρθιον σὺν τούτοις, Οὐράνισμα, Σεῖσμα, Τρίχισμα, Σύναγμα, Κύλισμα, Στραγ-

σικῆς τῆς νέας Μεθόδου τὸ Μέγα Θεωρητικόν· ἐχειροτονήθη δὲ Ἀρχιμανδρίτης, ἔπειτα Ἀρχιεπίσκοπος Δυρραχίου, εἶτα Σμύρνης, εἶτα δὲ Προύσης· μετεῖχε δὲ καὶ τῆς Ἑλλάδος φωνῆς, καὶ τῆς Γαλλικῆς διαλέκτου, καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Μουσικῆς· ἐγνώριζε δὲ καλῶς καὶ τι φωνητικὸν ὄργανον Πλαγιάουλον καλούμενον.

γίσματα, Κροῦσμα, Ἄλλον, Ἀνάδασμα, καὶ Κατάδασμα ἄλλον, Ψιφηστοκατάδασμα, Παρακάλεσμα, Ὑπορροή, Ἀντικένωμα, Ἀντικενωκύλισμα, Ἀργοσύνθετον, Γοργοσύνθετον, Κολαφιμός, Κούρισμα, Τρομικὸν παρακάλεσμα, καὶ Παρακλητικὴ, Σεῖσμα καὶ Ἔτερον, Δαρμός, τοῦτο λέγεται Ἀντικοῦτισμα, Χόρευμα, Ἔτερον, Ὅμοιον, Σύνθεσις τοῦ μεγάλου ἁματός, ἑτέρα σύνθεσις ἐξ αὐτῆς, Ἔτερον Βυθογρόνθισμα, ἀμφοτέρω τὰ Κλάσματα, Χαιρετισμός καὶ Βαρεῖα ὁμοῦ, Πίσμα ἠχάδην, ὃ λέγεται Διπλοπέταστον, Θέμα ἀπλοῦν, τέλος Στιχηροῦ ἐν ταύτῳ, Βαρύς, ἕτερος Βαρύς τετράφωνος, Ἀνάπαυμα, δαρτὰ ταῦτα πάντα μετὰ ἐπεγέρματος, Σταυρός, Ἀνάπαυμα, Σήμερον, ὡς Γορθμός, Διπλοπέταστον, Φθορά, Ἐναρξίς, Γοργόν, Ἀργόν, καὶ Πρόσχευς μαθητῆ. Πνεύματα τέσσαρα, ἐπτά φωναὶ διπλασμός, καὶ τρία Κρατήματα, ἐντέχνως συντεθέντα παρὰ Ἰωάννου τοῦ Κουκουζέλου καὶ μαῖστορος (1).

ΕΕ'. Ἀπὸ τοὺς ἀπαριθμηθέντας Συγγραφεῖς συνάγεται, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν χαρακτήρων τῆς Ἑκκλησιαστικῆς Μουσικῆς εὐρίσκετο εἰς καλὴν κατάστασιν ἐπὶ τῶν χρόνων Θεοφίλου τοῦ Αὐτοκράτορος, ὅς τις ἐφιλοτιμεῖτο νὰ ἦναι καὶ μελωδός, καὶ νὰ χειρονομή μέσα εἰς τὴν Μ. Ἑκκλησίαν. Ἦτο λοιπὸν σχολεῖον Μουσικῆς μέσα εἰς τὸ Παλάτιον, ὅπου οἱ ἀρχαριοὶ ἐδίδασκοντο τὸ ψάλλειν καὶ τὸ χειρονομεῖν· ἔπρεπε δὲ νὰ ἦτον καὶ σύγγραμμά τι διδακτικὸν τούτων τῶν δύο, τὸ ὅποιον εἰς ἡμᾶς δὲν ἀπεσώθη· σώζονται δὲ μόνον τὰ μελοποιηθέντα καὶ γραφέντα με τοὺς εἰρημένους χαρακτῆρας Ποιήματα, περὶ ὧν ἰδοὺ λέγομεν τὰ συναγόμενα.

ΕΖ'. Χαρακτῆρας διὰ νὰ γράφωσιν οἱ Ἕλληνες τὰ μέλη μετεχειρίζοντο τοὺς ἰδίους τοῦ Ἀλφαδήτου, καθὼς εὐρίσκονται παρὰ τῷ Ἀριστείδῃ καὶ τῷ Ἀλυπίῳ. Οἱ δὲ χαρακτῆρες, δι' ὧν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἔγραφε τὰς μελοποιίας του, καὶ ὅτινες ἕως τώρα σώζονται παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ Μουσικῇ, εὐρέθησαν ὕστερον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπενεώθησαν τὰ σημεῖα, τὰ τὰ ὅποια εἶναι εἰς χρῆσιν παρὰ Λατίνοις καὶ πᾶσι τοῖς Εὐρωπαίοις. Ἐν τούτῳ, οὔτε ὁ πρῶτος τρόπος τοῦ γράφειν τὰ μέλη, οὔτε ὁ δευτερός, οὔτε ὁ τρίτος ἦσαν ἀνεπίληπτοι, με τὸν καιρὸν ὅμως ἐκαλλωπίσθησαν καὶ ἐδιορθώθησαν με προσθήκας καὶ ἀφαιρέσεις μόνον οἱ δύο, τοῦτέστιν ὁ τῶν Εὐρωπαίων καὶ ὁ ἡμέτερος.

ΕΖ'. Οἱ χαρακτῆρες τοὺς ὁποίους οἱ ἡμέτεροι ψαλμωδοὶ μετεχειρίζοντο ἀπὸ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, μέχρις Ἰωάννου τοῦ Πρωτοφύλτου, παρωμοίαζον τὰ ἱερογλυφικὰ σύμβολα τῶν παλαιῶν Αἰγυπτίων· διότι, καθὼς ἀπὸ ἐκεῖνα ἐν ἡδύνατο νὰ παραστήνῃ πολλὰς, ὅχι μόνον συλλαβὰς, ἀλλὰ καὶ λέξεις καὶ δλοκλήρους ἐννοίας, οὕτω καὶ εἰς ἡ δύο ἀπὸ τούτους τοὺς χαρακτῆρας παραστήνουσι καὶ ἕνα φθόγγον καὶ πολλούς, καὶ δλοκλήρους μελωδίας· καὶ ἕως οὗ τὰ μουσικὰ τῶν ποιήματα ἦσαν ὀλίγα, εὐκόλως ὁπωσοῦν καὶ ὀλιγοχρονίως ἐμάνθανον αὐτὰ διὰ τὴν συνήθειαν οἱ μαθηταί· ὅταν ὅμως με τὴν πολυκαιρίαν γῆξανον τὰ ποιήματα τῶν διδασκάλων,

(1) Εὐρίσκονται ταῦτα τὰ σημεῖα προγεγραμμένα ἐν ἀρχῇ τῶν Παπαδικῶν Μουσικῶν βιβλίων, πρὸ τῶν Ἀνοξενταρίων.

τότε ἀναλόγως, πολυχρονιωτέρα καθίστατο καὶ ἡ διδασχὴ καὶ μετάδοσις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμάτων.

ΕΗ'. Ἐπὶ τῶν χρόνων Μανουὴλ τοῦ Χρυσάφου ἀνεφάνησαν διδάσκαλοι τῆς Μουσικῆς λέγοντες, ὅτι συνίσταται τὸ πᾶν τῆς Μουσικῆς εἰς τὴν μετροφωνίαν, καὶ ὅτι τὰ περὶ τῶν ὑποστάσεων καὶ θέσεων λεγόμενα, ἦσαν περιττά, πρὸς οὗς ἀντιπερόμενος ὁ Χρυσάφης, συνέγραψε τὸ περὶ Μουσικῆς Ἐγχειρίδιόν του, τὸ ὅποτον δὲν φανερώνει ἄλλο, παρὰ ἀνασκευὴν τινὰ τῶν τοιούτων φρονημάτων, καὶ ἐκθεσιν τῶν χαρακτήρων καὶ τῶν θέσεων, καὶ σκοτεινὴν τινὰ διασφύρην τῶν φθορῶν· λοιπὸν ἐκτοτε πρέμεινεν ἡ διδασχὴ τῆς μετροφωνίας μέχρι τῆς νέας μεθόδου. Παρέδιδον δὲ οἱ διδάσκαλοι τὸ Ἀναστασιματῆριον τοῦ Χρυσάφου πρῶτον κατὰ παραλλαγὴν, εἶτα κατὰ μετροφωνίαν, καὶ τέλος πάντων κατὰ μέλος⁽¹⁾.

ΕΘ'. Ὁ Παναγιώτης Πρωτοψάλτης ἔφερε μὲν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν ἀπὸ τῶν ἐν Ἀθῶνι μουσικῶν διδασκάλων, φαίνεται ὅμως, ὅτι παραδιδούς εἰς τοὺς μαθητὰς τὰ μέλη, ἄλλοι μὲν συνέτεμέ τινας μελωδίας τῶν θέσεων, ἄλλοι δὲ καὶ μετέβαλεν αὐτάς, ἀφορῶν εἰς τὸ ἥδονικὸν ἐνταυτῷ καὶ καλλωπιστικόν, καθὼς λέγουσι, καὶ ἐντεῦθεν ἰσως ἐπήγαγεν ἡ ὁπωσοῦν διάφορος ἀπαγγελία τῶν ἐκκλησιαστικῶν μελῶν, κατὰ τινας θέσεις, ἡ τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν μουσικῶν διδασκάλων, πρὸς τὴν τῶν Ἀθωνιτῶν.

Ο'. Ὁ δὲ διάδοχος αὐτοῦ Ἰωάννης Πρωτοψάλτης ἔλεγε φανερώς, ὅτι ἔπρεπε νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὰ ποιήματά των ἐκείνη, ἡ διὰ τὸ πολυχρόνιον δυσκολία τῆς διδασχῆς, καὶ μεταδόσεως τῆς ψαλμωδίας (καθ' ὃ ἰσως ἐγένετο μιμητὴς τοῦ διδασκάλου του Παναγιώτου, ἀνίσως συνειθίζωσι τὰ ἦθη τῶν διδασκάλων νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τοὺς μαθητὰς), καὶ νὰ συστηθῇ σύστημα χαρακτήρων ἀπλούστερον, μεθοδικώτερον καὶ στοιχειώδες, δι' οὗ νὰ ἴσται δυνατόν νὰ γράφηται κάθε εἶδος μελωδίας, καὶ νὰ μεταδίδεται ἀπαρασαλεύτως. Ὅθεν ἐν ἔτει 1756, ὅτε ὑπὸ τοῦ φιλομούσου Κυρίλλου, τὰ τῆς Πατριαρχίας τότε διευθύνοντος πηδάλια, προετράπη μετ' ἐπιμονῆς ὁ Πρωτοψάλτης Ἰωάννης εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν Πασαπνοαρίων, Πολυελέων, Δοξολογιῶν, Κοινωνικῶν, καὶ λοιπῶν, μετεχειρίσθη τὸν τρόπον τοῦ γράφειν, ὅστις εἶναι διάφορος τοῦ Παλαιοῦ, καὶ κλίνει εἰς τὸ ἐξηγηματικόν, καὶ ἐστάθη αὐτὸς ἡ ρίζα τοῦ ἐξηγηματικοῦ τρόπου, ὃν μετεχειρίσθη ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Πέτρος ὁ Πελοποννήσιος.

ΟΑ'. Ὁ δὲ διάδοχος τοῦ Ἰωάννου, Δανιὴλ ὁ Πρωτοψάλτης τὰ αὐτὰ ἀρυσάμενος ἀπὸ τοῦ διδασκάλου Παναγιώτου, τὸν ἐξηγηματικὸν αὐτὸν τρόπον ἤθελε νὰ μιμῆται, καθὼς βλέπομεν εἰς τὸν Πολυελέον του καὶ εἰς τὴν Δοξολογίαν του· διὰ τοῦτο εὗρισκονται εἰς τὰ μέλη τούτου θέσεις καινότροποι, τοιαῦται, οἷας δὲν μετεχειρίσθησαν οὔτε οἱ πρὸ αὐτοῦ ψαλμῶδοι, οὔτε οἱ μετ' αὐτόν, διὰ τὰς ὁποίας καὶ τολμῶσι τινὲς ἐξ ἀμαθείας νὰ τὸν κατηγορῶσι· διότι οὗτος ἐπεχείρισε νὰ εἰσάγῃ εἰς τὰ

(1) Περὶ μετροφωνίας, Παραλλαγῆς, καὶ Μέλους ὅρα εἰς τὸν 72 καὶ 73 παραγράφον, εἰς τὸ προτυπωθὲν Θεωρητικόν ἐν Τεργέστη παρὰ Παναγιώτου Πελοπίδου.

Ἐκκλησιαστικὰ μέλη καὶ ἐξωτερικά, δηλαδὴ μέλη τὰ ὁποῖα συνειθίζοντο εἰς τὸν καιρὸν τοῦ παρὰ τοῖς ὀργανικοῖς Μουσικοῖς, ἅτινα δὲν ἦτον δυνατόν νὰ γράφωμαι μὲ τὰς παλαιὰς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς θέσεις, καὶ ἠναγκάσθη νὰ νεωτερίζῃ· φίλος δὲ ὢν ὁ Δανιὴλ Ζαχαρίας τῇ Χανεντέ⁽¹⁾, ἐμάνθανε παρ' αὐτοῦ πολλὰ περὶ τῆς ἐξωτερικῆς Μουσικῆς· ὡσαύτως καὶ ὁ Ζαχαρίας ἐδίδάσκετο παρὰ τοῦ Δανιὴλ ἀμειδίως· Ἐκκλησιαστικὰ μέλη· λοιπὸν ἐμέλιζε, λέγουσι τινες, ὁ Ζαχαρίας Εἰρμὸς καλοφωνικούς, ἔγραψε δὲ τὸ μέλος αὐτῶν μὲ τοὺς Μουσικούς χαρακτήρας ὁ Δανιὴλ· ὅμως ἐπειδὴ δὲν τοὺς παρέδιδεν εἰς τοὺς μαθητὰς του, τὸ μέλος αὐτῶν ἀγνοεῖται, μὲ ὅλον ὅτι πολλοὶ φάται τοὺς ἔχουσιν ἕως τὴν σήμερον, καὶ ἐρωτῶμενοι λέγουσιν ὅτι δὲν ἐγράφησαν παρὰ τοῦ Δανιὴλ, διὰ τοῦτο δὲν τοὺς παρέδωκε. Προτέρημα δὲ τοῦ Δανιὴλ εἶναι τὸ ἐμβριθὲς καὶ πλούσιον τῆς εὐρέσεως· διότι ὅταν ἐμβαίνειν εἰς φθοράν, ἐπέμμενε κατακόρως εἰς τὸ μέλος τῆς, ἐκεῖθεν ταχέως μὴ μετὰβαλὼν τοῦτο δὲ εἶναι μάλιστα τὸ ἀξιεπαινον τοῦ μελοποιῶ.

ΟΒ'. Ὅταν ἦτο Πρωτοψάλτης ὁ Δανιὴλ, ἦτο Λαμπαδάριος ὁ Πελοποννήσιος Πέτρος· οὗτος γράφων ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ ἐξηγῶν τὰ παλαιὰ Μουσικὰ Μαθήματα, καὶ ἐπιμελούμενος εἰς τὸ νὰ γράφῃ κάθε μελωδίαν, ἥτις ἤρχετο εἰς τὴν φάντασιν τοῦ ἡ ἔσωθεν ἢ ἐξοθεν, καὶ μέλιζων κατὰ τὰ μακάμια καὶ ρυθμοὺς τῶν Ὀθωμανῶν στίχους, ὅσοι τοῦ ἐδίδοντο, σχεδὸν ἐφθασεν εἰς τὸ νὰ φέρῃ τοὺς Μουσικούς χαρακτήρας ἀπὸ συμβόλων εἰς γράμματα, καὶ εὐκόλυνε μεγάλως τὸν τρόπον τῆς ἐξηγήσεως· ἔχων δὲ ταχύτητίν εἰς τὸ γράφειν τὴν χεῖρα, καὶ ἀντιληπτικὸν τοῦ νοῦς μέγιστον, λέγουσιν ὅτι εὐθὺς ἀπὸ πρώτης καὶ δευτέρας ἀκοῆς ἔγραφε τὰς νέας μελωδίας τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ τὰς ἐψαλλε, καὶ μὲ τὸ ταμπουρι τὰς ἔπαιζε· διὰ τοῦτο ἔλαβε καὶ τὴν εἰσοδὸν ἐλευθερίαν εἰς τὰ παλάτια τῶν Κρατούντων.

ΟΓ'. Ὁ δὲ διάδοχος τοῦ Δανιὴλ Ἰάκωβος ὁ Πρωτοψάλτης, ἀκριδὼς φυλάττων τὰ παραδεδομένα τοῖς ἰχνεσιν ἐμμόνως βαίνων τῶν διδασκάλων του, δὲν ἔχαιρε τόσον εἰς νεωτερισμούς· ὅθεν ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν Ἀγάπιός τις Παλιέρμος Χίος, ἀρκετὰ πεπαιδευμένος τὴν Εὐρωπαϊκὴν Μουσικὴν, καὶ παρρησιασθεὶς εἰς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, ἀνέφερε συνοδικῶς (ἂψ οὐ ἀπέδειξε πολλὰ ἐλαττώματα τῆς γραφῆς, τὴν ὁποίαν τότε μετεχειρίζοντο οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ) ὅτι συμφέρει νὰ διδασκῶσιν οἱ ψάλλται τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν σύστημα Μουσικῆς, συντεθειμένον ἀπὸ αὐτόν⁽²⁾, πεπρωκισμένον μὲν ἀπὸ τὰ προτέρηματα τοῦ

(1) Περὶ τούτου εἶπομεν πρότερον· ἡ δὲ λέξις Χανεντές εἶναι Τουρκικὴ καὶ σημαίνει μελωδός, ἢ τραγωδιστής.

(2) Οὗτος περιῆλθε τὴν Εὐρώπην ἐπιταύτοῦ, διὰ νὰ διδασκῇ τὴν Μουσικὴν τῶν Εὐρωπαίων ἐντελῶς, ἐπειτα νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ ὠφελήσῃ τοὺς ὁμογενεῖς του κατὰ τοῦτο. Ὅθεν ἀποῦ ἐνεδυναμώθη ἀρκετὰ εἰς τὴν εἰρημίνην Μουσικὴν, ἦλθεν εἰς τὸ ἅγιον ὄρος μὴ τελεσφορήσας δὲ ἐκεῖ, ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἐφeson ἀποτυχὼν δὲ καὶ ἐκεῖ, ἦλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ τῆς α'. Πατριαρχίας Γρηγορίου τοῦ ἀπὸ Σμύρνης, καὶ ἐδίδασκε τὰ Μουσικὰ μὲ τὰς νέας

συστήματος τῶν Εὐρωπαίων, ἀμέτοχον δὲ τῶν ἐλλειμμάτων αὐτοῦ· καὶ οὕτω νὰ φροντίσῃσι καὶ αὐτοί, ἢ νὰ διορθώσῃσι τὸ Ἐκκλησιαστικὸν σύστημα, δόντες τοὺς πρέποντας λόγους, ἢ νὰ ἐφεύρῃσιν ἄλλο νεώτερον, ἢ νὰ κρατήσῃσι τὸ παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἀγαπίου προσφερόμενον, καὶ κατ' αὐτὸ νὰ μεταγράψῃσιν ὅλα, τὰ ὅποια ἡξέουσιν Ἐκκλησιαστικὰ μέλη· με τοιαύτους λόγους κατέπεισε τὴν σύνοδον. Τὸν Ἰάκωβον Πρωτοφάλτην ὅμως δὲν ἡδυνήθη νὰ διασείῃ παντελῶς· ὅθεν ἐδόθη μὲν προσταγὴ νὰ διδάσκῃ ἐν τῇ Πατριαρχείᾳ ὁ Ἀγάπιος, καὶ νὰ διδάσκωνται πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ οἱ Δομέστικοι. Διὰ τὸ ἀκατάπειστον ὅμως τοῦ Πρωτοφάλτου Ἰακώβου, καὶ διὰ τὰς εἰρωνείας του πρὸς τὴν προφορὰν καὶ τὸν τρόπον τῆς διδασκείας τοῦ Ἀγαπίου, δὲν ἔγινε καρπός. Ὁ ζηλωτὴς λοιπὸν τῆς ἀρχαίας παραδόσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Ἰάκωβος, ἐμέλισε Δοξαστικόν, ἐπιχειρήσας νὰ περιλάβῃ ὅλας τὰς παλαιότερας θέσεις τοῦ Στιχηαρίου, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ οὔτε τῶν νεωτέρων τὰς τετριμμένας, ὅπου ἤθελαν, ἵνα αἱ μὲν παλαιαὶ θέσεις προφέρωνται κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν παλαιῶν διδασκάλων, χωρὶς νὰ μεταβάλλωνται συντεμνόμεναι, ἢ ἄλλως καλλωπιζόμεναι· καὶ ὅταν ἤθελε νὰ μεταχειρισθῇ καινοτρόπως κῆμιν ἀπὸ αὐτάς, ἔγραφεν αὐτὴν ἐξηγηματικῶς· μόλον τοῦτο αὐτὸς ὁ ἴδιος συνέτεμε μετὰ καλλωπισμοῦ, καθὼς ἐπέγραψε τὰ μέγала Κεκραγάρια, τὰ Ἑωθινὰ κτλ.

ΟΔ'. Ὁ δὲ τὸν Ἰάκωβον διαδεξάμενος Πέτρος Πρωτοφάλτης ὁ Βυζάντιος, εἰς τὸ εὐτακτὸν μᾶλλον ἀφορῶν καὶ εὐρυθμὸν τῆς ψαλμωδίας, οὗτος ὁ Πέτρος μετὰ τὸν διδασκάλον του Πέτρον τὸν Πελοποννήσιον μόνος ἡδύνατο νὰ ἐξηγῇ ὁπωσὺν κατ' ἐκεῖνον· ὅθεν τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐξηγουμένα ἀμφιβάλλοντο, πότερον, ὑπ' αὐτοῦ ἐξηγήθησαν ἢ ὑπ' ἐκείνου. Οὗτος ὑπεσχέθη νὰ ἐξηγήσῃ ὅλα τὰ παλαιὰ μαθήματα (μ' ὅλον ὅπου τὸ Μαθηματικὸν δὲν ἐπρόφρασε νὰ τὸ διδάχῃ ἀπὸ τὸν Δανιὴλ), καὶ νὰ τὰ ἐκδώσῃ, ἐὰν εὕρισκεν ἀνταμειπτάς τῶν κόπων του. Μ' ὅλον τοῦτο μετὰ τὸν θάνατόν του αἱ ἐξηγήσεις του δὲν ἔμειναν ἀνεπλήρητοι, ἀλλ' ἔλαβον τὴν φροντίδα οἱ τότε ἐφοροὶ τῆς νέας μεθόδου Μουσικῆς Σχολῆς καὶ ἡγόρασαν ὅλα του τὰ βιβλία, τὰς ἐξηγήσεις καὶ τὰ σημειώματα, διὰ νὰ ἦναι εἰς χρῆσιν αὐτῆς τῆς Σχολῆς.

ΟΕ'. Τοῦτον δὲ φυγόντα ἢ ἐξωσθέντα, διεδέξατο Μανουὴλ Πρωτοφάλτης, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ὁποίου ἀνεπληρώθη καὶ ἐκεῖνο ὅπερ ἔλειπεν ἀπὸ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν, τοῦτέστιν ἡ καταμέτρησις τοῦ ἐν τῇ μελωδίᾳ δαπανωμένου χρόνου, ὁ προσδιορισμὸς τῶν Κλιμάκων καὶ τῶν χαρακτήρων, καὶ τῶν λοιπῶν, ἢ χρῆσις τῶν ὁποίων δὲν εἰσῆχθη ἀκόμη ἕως τοῦ νῦν εἰς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν· εἰσῆχθη δὲ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ρηθέντος Μανουὴλ Πρωτοφάλτου εἰς τὸ 1815

τῶν Εὐρωπαίων· ἀποτυχὼν δὲ, μετέβαλε τὸ σύστημα, καὶ ὅταν ἦλθε τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον, εἰς Κωνσταντινούπολιν, μεταχειρίσθη τὸ Ἀλφάβητον. Οὗτος ἦν ὁ πρωταίτιος τῆς Νέας Μεθόδου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς· ἀπέθανε δὲ εἰς Βουκουρέστιον κατὰ τὸ 1815 ἔτος.

ἔτος παρὰ τῶν τριῶν ἐνδόξων Διδασκάλων, ἐφευρετῶν τῆς νέας Μουσικῆς μεθόδου, Χρυσάνθου Μητροπολίτου τοῦ ἐκ Μαδύτων, Γρηγορίου Πρωτοφάλτου Βυζαντίου, καὶ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος. Εἶδὲ σώζουσι τὰ παλαιὰ μέλη τακτικὴν χρονικὴν κίνησιν, καὶ διὰ τοῦτο ἀρμόζουσιν εἰς τὰ μέτρα εὐκολώτερον παρὰ τὰ νέα, τοῦτο εἶναι ἐξ αἰτίας τῆς χειρονομίας, ἢ τοῦ ρυθμοῦ, ὃν οὐκ ἡγνόνουν οἱ Πατέρες ἐκείνων τῶν μελῶν· ὅσα δὲ μέλη ἐμελοποίησεν ὁ Μανουὴλ Πρωτοφάλτης, ἐσημειώθησαν εἰς τὸ Μ. στοιχεῖον Σελ. 119· ἔδωκε δὲ τὸ κοινὸν χρέος εἰς τοὺς 1819, κατὰ τὴν 21 τοῦ Ἰουνίου. Τοῦτον δὲ διεδέξατο Γρηγόριος Πρωτοφάλτης, εἰς τῶν τριῶν Διδασκάλων τῆς νέας Μεθόδου· ὅσα δὲ Μαθήματα ἐμελοποίησεν, ἐσημειώθησαν εἰς τὸ Γ. στοιχεῖον Σελ. 116· ἐξέμετρησε δὲ τὸ ζῆν εἰς τὸ 1821 ἔτος κατὰ τὴν 23 Δεκεμβρίου. Τοῦτον δὲ διεδέξατο Κωνσταντῖνος Πρωτοφάλτης ὁ Βυζάντιος, οὗτος εἰς τὸ εὐτακτὸν μᾶλλον ἀφορῶν καὶ εὐρυθμὸν τῆς ψαλμωδίας· ὅσα δὲ Μαθήματα ἐμελοποίησεν ὅρα εἰς τὸ Κ. στοιχεῖον Σελ. 118. Τοῦτον διεδέξατο ὁ νῦν Ἰωάννης Πρωτοφάλτης. ἴδ. Σελ. 118.

ΟΣ'. Νῦν οὖν ἡ Μουσικὴ προσφέρεται τοῖς φιλομούσις, καθὼς ἤρξατο ἀπὸ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὁμοῦ μὲ τὰς προόδους, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἕως τοῦ νῦν, καὶ φυλάττει μὲν τὰ πρῶτα καὶ παλαιὰ μέλη, ἀπτεται δὲ τὰν νεωτέρων, καὶ μεταχειρίζεται μὲν χαρακτηρας τοὺς παλαιούς, ὅσοι εἶναι εὐχρηστοί, προσσπέκτησε δὲ νεωστὶ καὶ τινες, ὅσοι ἦσαν ἀναγκαῖοι. Τί λοιπὸν εἶναι, παλαιά, ἢ νέα; οὔτε παλαιά, οὔτε νέα, ἀλλ' ἡ αὐτὴ κατὰ διαφόρους καιροὺς τελειοποιημένη.

ΟΖ'. Πῶς προσιτέον τῇ Μουσικῇ.

Ὅτι καλόν, φίλον ἐστὶ, τὸ δ' οὐ καλόν, οὐ φίλον ἐστίν, εἶπεν ὁ Θεόγνης· ὅθεν καὶ διὰ νὰ ἦναι ὁ φάλλων φίλος εἰς τοὺς ἀκροατάς, καὶ ὄχι ἀπεχθής, πρέπει νὰ ἦναι καλός, τὸ δὲ καλὸν τοῦ φάλλου συνίσταται εἰς τὰ ἑξῆς τρία.

Α'. Εἰς τὴν εὐφωνίαν· ἄλλως γάρ, ἔσται τὸ τραπτόμενον,

» Ἴσον καὶ σπείρειν πόντον ἄλῃς πολιτῆς.

Εὐφωνία δὲ εἶναι, ὄχι μόνον ἡ γλυκύτης τῆς φωνῆς (τὸ ὅποιον εἶναι προτέρημα εἰς ὅλους ἐπιθυμητόν, εἰς πολλὰ ὀλίγους ὅμως ἀπὸ τὴν φύσιν δεδομένον)· ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ δύναται τις νὰ ἐκφωνῇ τοὺς φθόγγους κατὰ τοὺς διωρισμένους τόνους ἀκριβῶς.

Β'. Τοῦτου δοθέντος εἰς τὸ νὰ ἦναι ὁ φάλλτης διαθέσεως μιμητικῆς ἐκ φύσεως, ἢ ἐκ μαθήσεως· διότι, ἐπειδὴ κάθε τόπος ἔχει καὶ ἔθνος ἰδιαιτέρα, τόσον εἰς τὴν προφορὰν τῶν μελῶν, ὅσον καὶ εἰς τὴν προφορὰν τῶν λόγων, ἀναγκάζεται πανταχοῦ ὁ φάλλτης, κατὰ τὰς συνειδητομένας εἰς τὸν τόπον μελωδίας, ἢ μᾶλλον κατὰ τὰ ἦθη τῶν ἐντοπίων, νὰ προφέρῃ καὶ αὐτός, ὄχι μόνον τὰς μελωδίας, ἀλλὰ καὶ τὰς λέξεις· τῶν στίχων· τὰ ὅποια εἰ μὲν δύναται νὰ μιμῆται, ἐπιτυχαίνει, ἢ δὲ μή, μένει ἀπρακτός.

Γ'. Τοῦτων ὑπαρχόντων, εἰς τὸ νὰ ἦναι πεπαιδευμένος ἀρκετά, τοῦ-

λάχιστον εἰς τὴν ἰδίαν του διέλεκτον (ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ᾔνοι οἱ Μουσικοὶ καὶ φιλόσοφοι), διὰ νὰ ἐννοῇ τὴν ἐννοίαν τοῦ ψαλλομένου, διότι εἶναι πρέπον νὰ ψάλλῃ ὁ ψάλτης γηθοσύνης μὲν τὰ τερπνὰ, ἐλευνῶς δὲ τὰ θλιβερά, καὶ νὰ ἀναδύνη μὲν εἰς ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια ἐννοεῖται ὕψος, νὰ καταδύνη δὲ εἰς ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια ἐννοεῖται βάθος, καὶ ὅλως κατὰ τὰ νοήματα νὰ μεταχειρίζηται καὶ τὰς μελωδίας.

ΟΗ'. Λοιπὸν ὁ οὕτως ἔχων, ἐὰν θέλῃ νὰ διδασχῇ τὰ μουσικά, πρέπει νὰ μὴν ᾔνοι οὔτε ἀνήλικος, οὔτε παρῆλιξ, ἤγουν νὰ μὴν ᾔνοι κατώτερος ἀπὸ τὴν ἡλικίαν τῶν δεκατριῶν χρόνων, οὔτε πάλιν γέρον· νὰ ἐμμεῖν δὲ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς φωνητικῆς καὶ ὀργανικῆς Μουσικῆς ἓνα ἢ δύο χρόνους, ἢ τὸ πολὺ τρεῖς, διὰ νὰ μὴν ἐμποδίσῃ τὸν ἑαυτὸν του διὰ τὴν Μουσικὴν ἀπὸ ἄλλας ὠφελιμωτέρας μαθήσεις· κατὰ τοῦτο δὲ ἀκούσῃ καὶ τὸν Πλάτωνα λέγοντα. «Λύρας δὲ ἀφασθαι, τρία μὲν ἔτη καὶ δέκα γεγονόσιν, ἀρχεσθαι μέτριος χρόνος· ἐμμεῖναι δὲ ἕτερα τρία, καὶ μήτε πλείω τούτων, μήτε ἐλάττω».

ΟΘ'. Διδασκόμενος δὲ τὰ Μουσικά πρέπει νὰ προσέχῃ τὰ ἑξῆς τέσσαρα Κεφάλαια.

Α'. Νὰ διδῇ καλὴν προσοχὴν εἰς τὸν διδάσκοντα, καὶ νὰ μανθάνῃ τὸ διδασκόμενον μέλος οὕτως, ὥστε νὰ μὴν γίνεταί κἄμμία αἰσθητὴ διαφορὰ εἰς τὴν προφορὰν τοῦ μέλους, ὅπερ ἐδιδάχθη· διότι ἂν καὶ ἄλλου, εἰς τὸ ψάλλειν ὅμως ἢ φιλαυτία δουλῶναι τοὺς περισσοτέρους, καὶ δὲν τοὺς ἀφίνει νὰ κρίνωσιν ὀρθῶς· ὅθεν πρέπει τις νὰ καθίσῃ δικαστὰς εἰδήμονας τοῦ ψαλλομένου, διὰ νὰ κρίνωσιν αὐτοὶ ἂν ἔχῃ ὀρθῶς. «Οὐχ' ἄμιν τὰ καλά πρᾶττες καλά φαίνεται ἡμεῖς».

Β'. Νὰ μὴ θέλῃ νὰ ποιῇ νεωτερισμοὺς εἰς τὰ ξένα μέλη κατὰ τὴν προφορὰν, ἢ κατὰ τὴν γραφὴν, ἢ κατὰ τὴν ἔκθεσιν, καλλωπίζων, ἢ συντέμνων αὐτά· διότι πολλοί, ὅσον ἀμαθέστεροι εἶναι κατὰ τὰ Μουσικά, τόσον περισσότερον αὐθαδέζουσι νὰ διορθώσωσι τὰ ξένα· διότι ἀφ' οὗ εἶναι ἄδεια εἰς τὸν καθένα νὰ μελίσῃ ὅ,τι θέλει, ποῦ εἶναι πλέον εὐλογον νὰ μεταποιῇ καὶ νὰ μορφώῃ τὰ ξένα;

Γ'. Νὰ ἐπιχειρῇ νὰ μελοποιῇ καὶ ἴδια κατὰ μίμησιν πολλαχοῦ τῶν διδασκάλων, τὰ ὅποια νὰ φέρῃ εἰς ἀπροσωπολήπτους κριτάς, καὶ νὰ διορθῶν μετ' ἐπιεικίας, ὅ,τι κατακριθῇ, χωρὶς νὰ ἐπιμένῃ μὲ πείσμα εἰς τὰ ἀγνοούμενα σφάλματα, τὰ ὅποια ἢ ἀλαζονία καλύπτει πολλάκις ὑπὸ τὸν χιτῶνα τῆς ὀρθότητος, καὶ νὰ στοχάζηται καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν του τὸ λόγιον τοῦ σοφοῦ. «Οὐ δὲ τὸ γὰρ ἀνθρώπων παραγίνεται ὅπου ἐθέλῃσι».

Δ'. Νὰ μὴν ἀηδιάζῃ ἀπὸ πρώτην πρόσβολὴν εἰς τὰ ξένα μελοποιήματα μηδὲ νὰ καταδικάζῃ χωρὶς νὰ τὰ περιεργασθῇ καλῶς μὲ πολυκαιρίαν, καὶ μὲ μεγάλην προσοχὴν· ἀλλ' ἀφοῦ τὰ ἐκμάθῃ καλῶς, καὶ γένῃ ἐγκρατὴς αὐτὸν ἐντελέστατα, τότε νὰ ἀποφασίσῃ νὰ ἐπάγῃ τὴν πρέπουσαν εἰς αὐτὰ ἐπίκρισιν· διότι, ἐπειδὴ τὸ πᾶν τῆς Μουσικῆς εἶναι ἓνας ἔθισμός, καθὼς ἔλεγεν ὁ Πλούταρχος, ἢ ποιότης ἐνὸς νέου, καὶ ἀσυνήθους μελισματος εἶναι δυνατόν νὰ γνωρισθῇ μετὰ τὸ συνείθισμα· καὶ πολλάκις τὰ μέλη, τὰ ὅποια τὸ πρῶτον ἀηδιάζουσι τὸν ἀκροατὴν, τὸ ἐσπέρας ἡδύνουσι τὸν αὐτόν.